

ORTAÖĞRETİM
GÜZEL SANATLAR LİSESİ

TEMEL SANAT EĞİTİMİ

DERS KİTABI

9

Yazarlar
Birgül ÖZÇELİKÇİ TAŞÖREN
Emine SÖZER
Sibel TALAS

DEVLET KİTAPLARI
ÜÇÜNCÜ BASKI

....., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI	6484
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....	836

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Editör

Yrd. Doç. Nilgün KESKİN ŞENER

Dil Uzmanı

Anıl DEUGE

Program Geliştirme Uzmanı

Ali KAYA

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Aydemir KELEŞ

Rehberlik Ve Gelişim Uzmanı

Özlem TEKİN

Grafik Tasarım Uzmanı

Hafsa FİDAN

ISBN 978-975-11-4360-0

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 24.07.2017 gün ve 10794287 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.05.2019 gün ve 10443977 sayılı yazısı ile üçüncü defa 3.468 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

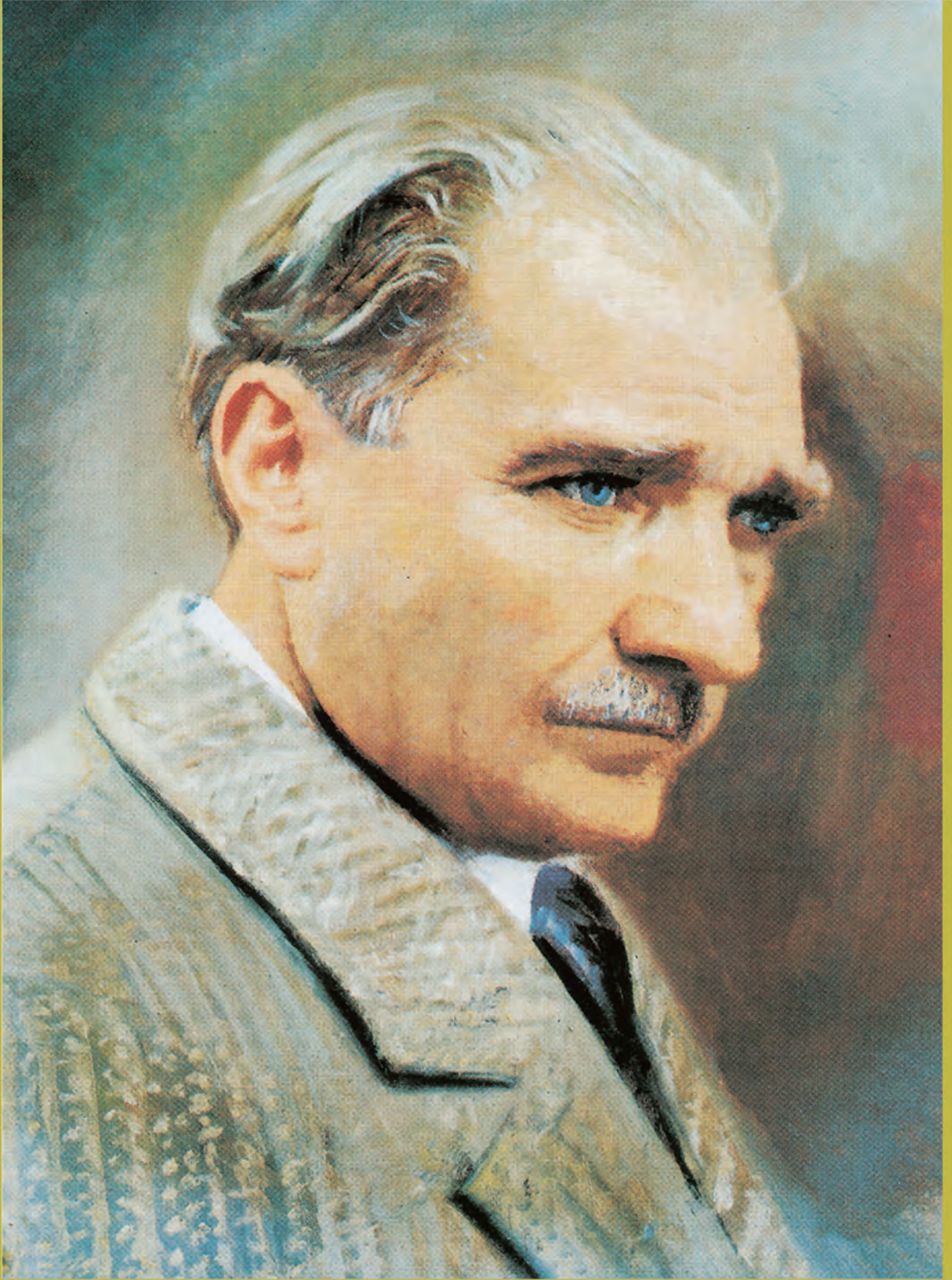
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

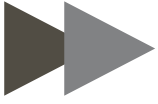
MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: KAVRAM BİLGİSİ	15
1. SANAT-SANATÇI-SANAT ESERİ	16
Sanat Kavramı	16
Sanatın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	17
Sanatçı Kavramı	25
Sanat Eserinin Özellikleri	26
2. SANAT ALANLARI	27
3. ZANAAT-ZANAATÇI	28
KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM	31
KONTROL LİSTESİ	32
2. ÜNİTE: SANATIN ELEMANLARI	33
1. NOKTA-ÇİZGİ	34
Noktanın Özellikleri	34
Noktanın Özellikleri	35
Noktanın Doğadaki Etkisi	38
Nokta Çalışmaları	41
Çizgi	46
Çizginin Özellikleri	47
Doğada Çizgi Etkisi	48
Çizgi Çeşitleri	49
Çizgi Çeşitleri ile Biçim Oluşturma	51
2. LEKE	54
Lekenin Özellikleri Nelerdir?	54
Lekenin Açık-Orta-Koyu Değerleri	57
Uygulama Leke Çalışmaları	61
3. DOKU	65
Dokunun Özellikleri	65
Nesnelerin Kendilerine Özgü Doku Özellikleri	71
Gerçek Dokuyu Görsel Dokuya Dönüştürme	74
Doku Çeşitleri ile Uygulama Çalışması	75
4. BİÇİM VE FORM	77
Biçim ve Form Nedir?	77
Biçim ve Formun Özellikleri	82
Görsel İfadede Formun Hacim Etkisi	82
Doğadan Biçim ve Form Örnekleri Uygulaması	83
Hacim Oluşturmada Işığın Etkisi	85
Uygulama Çalışması	86
5. ORAN-ORANTI	88
Objelerin Birbirleriyle İlişkisi	88
Çalışmalarda Biçimlerin Oran-Orantısı	91
Çalışmalarda Görsel Denge	94

6. MEKÂN	96
Plastik Sanatlarda Mekân Kavramı	96
Mekân-Obj e İlişkisi	100
Soyut Çalışmalarda Fon-Biçim İlişkisi	104
7. HAREKET	109
Hareket Nedir?	109
Hareketin Plastik Sanatlarda Etkisi Nasıldır?	110
Biçimlerin Kendi İçinde ve Konumlarına Göre Etkisi	112
Biçimlerin Yarattığı Hareket Etkisi	113
KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM	115
ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU	116
3. ÜNİTE: RENK BİLGİSİ	117
1. RENGİN KAYNAĞI VE OLUŞUMU	118
Renk	118
Işık-Renk ve Boya-Renk	120
2. RENK GRUPLARI	124
Ana ve Ara Renkler	124
Sıcak-Soğuk Renkler	126
Zıt (Kontrast) ve Tamamlayıcı (Komplementer) Renkler	129
Renk Çemberi	134
3. NÖTR RENKLER	136
Doğada Siyah Beyaz Etkisi	137
Sanatta Siyah ve Beyaz Etkisi	138
4. RENGİN KROMASI-DEĞERİ-TONU	141
Rengin Kroması	141
Armoni	142
Renk Armonisinin Hazırlanmasında Kromatik Daire	143
Renk Armonileri	144
A. Monokromatik (Ton) Armoni	144
B. Yakın Renk Armonisi	146
C. Kontrast Renk Armonisi	146
Siyah Beyaz Kullanarak Rengin Tonlarını Oluşturma	148
Rengin Özelliğini Kaybetmeden Diğer Renklerle Karıştırılarak Valör (Değer)	
Oluşturma	150
KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM	153
PERFORMANS GÖREVİ DEĞERLENDİRME FORMU	154
4. ÜNİTE: PERSPEKTİF	155
1. PERSPEKTİF ÇALIŞMALARI	156
Derinlik Etkisinin Oluşumu ve Perspektif	156
Derinlik Etkisini Görselleştirme	157
Çizgi Perspektifi ve Çalışmalarda Uygulanması	158
Çizgisel Perspektif Türleri	158
A. Tek Kaçış Noktalı Perspektif	159

B. İki Kaçış Noktalı Perspektif	162
C. Üç Kaçış Noktalı Perspektif	163
Hava (Renk) Perspektifi	169
Hava Perspektifinde Ön Plan ve Arka Plan Oluşturma Uygulaması	172
KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM	173
ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU	174
5. ÜNİTE: KOMPOZİSYON İLKELERİ	175
1. KOMPOZİSYONDA İLKELER	176
Kompozisyon Nedir?	176
Kompozisyon İlkeleri	177
Denge	177
Vurgu	180
Ritim	184
Ritim-Zıtlık-Ahenk Birliği	186
Dengenin Oluşumunda Zıtlığın Etkisi	187
Değişiklik İlkesi	189
Çalışmalarda Kompozisyon Eleman ve İlkelerden Yararlanma	190
Doğadaki Ritim-Hareket ve Armoni	192
Sanat Eserinin Özgünlüğü	194
KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM	197
KONTROL LİSTESİ	198
6. ÜNİTE: KOMPOZİSYON ÇEŞİTLERİ	199
1. FARKLI KOMPOZİSYONLAR	200
Merkezi Kompozisyon	200
Üçgen Kompozisyon	202
Diyagonal Kompozisyon	205
Açık Kompozisyon	209
Kapalı Kompozisyon	212
Simetrik Kompozisyon	215
Asimetrik Kompozisyon	219
Kompozisyon Çeşitleri	222
KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM	225
KONTROL LİSTESİ	226
7. ÜNİTE: MODÜLER ÇALIŞMA	227
1. MODÜLER ÇALIŞMA	228
Birim-Bütün İlişkisi	228
Kompozisyon İlkelerinden Renk, Yön, Biçim ve Ölçüdeki Farklı Tekrarların Bütünde Oluşturduğu Değişiklik	231
Parça Bütün İlişkisi	233
KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM	238
KONTROL LİSTESİ	238
CEVAP ANAHTARI	239
TERİMLER SÖZLÜĞÜ	240
KAYNAKÇA	241

KİTABIN TANITIMI

Ünite kapaklarını gösterir.

Ünite adını gösterir.

Karekod okuyucu ile taratarak resim, video, animasyon, soru ve çözümleri vb. ilave kaynaklara ulaşabileceğiniz barkod. Detaylı bilgi için <http://kitap.eba.gov.tr/karekod>

Ünite numarasını gösterir.

Ünite adını gösterir.

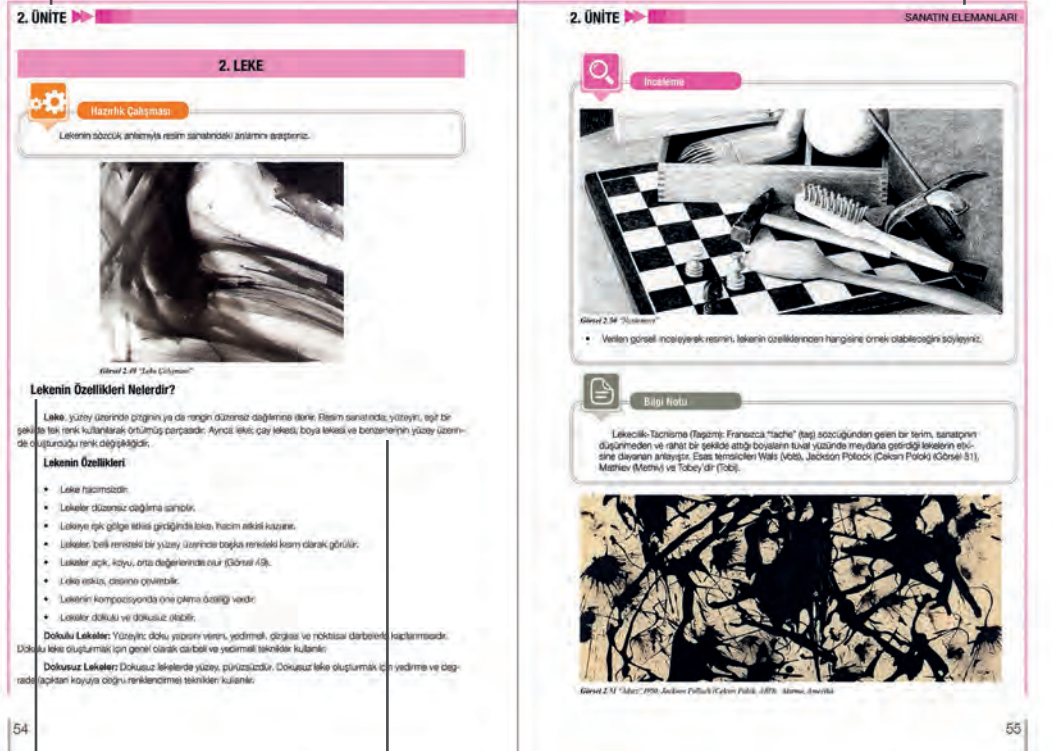
Ünitelerde yer alan konu başlıklarını gösterir.

KİTABIN TANITIMI

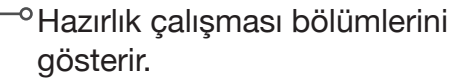
Ünite numarasını gösterir.

Ünite adını gösterir.

Konu anlatımını gösterir.

Konu başlığını gösterir.

SANATIN ELEMANLARI

Cited 2.94 "Whole Black & Bury in / And / And Bury /
Fondly", 1907, Gustav Alton

75

KOMPOZİSYON ÇEŞİTLERİ

221

1. ÜNİTE

KAVRAM BİLGİSİ

1. Sanat-Sanatçı-Sanat Eseri
2. Sanat Alanları
3. Zanaat-Zanaatçı

1. SANAT-SANATÇI-SANAT ESERİ

Hazırlık Çalışması

Beğendiğiniz bir sanat eserini beğenme sebeplerinizi söyleyiniz. Bu eserin sizde uyandırdığı hisleri açıklayınız.

“Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur. Halbuki bizim ulusumuz, gerçek özellikleriyle uygar ve ileri olmaya layıktır ve olacaktır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Sanat Kavramı

Kesin ifadelerle bir “sanat” tanımı yapabilmek, mümkün değildir. Çünkü “sanat” algısı, toplumların ve kişilerin sanattan beklentilerine, yaşadıkları coğrafyaya, kültüre ve inançlarına göre değişiklik gösterebilmekte; sanatın öznel bir niteliğe sahip olması, genel bir tanıma gitmeyi güçleştirmektedir.

Sözlük anlamı, “Bir duygunun, tasarımın ya da güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü, bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık” (Türk Dil Kurumu) olan sanat, bir nevi görmeyi öğrenmedir. İnsan ile doğadaki nesnel gerçekler arasındaki ilişkidir. Özel bir üretim tarzı olduğu kadar da toplumsal bir bilincin yansımasıdır.. Bir anlatım şeklidir, sezgidir. Somut gerçekleri kişisel bakış açılarıyla ve duyarlılıklarla yoğurup özgün bir dünya kurmaktır.

Ders Dışı Etkinlik

Çevrenizde bulunan müze ve galerileri ziyaret ediniz. Müze ve galerilerde bulunan sanat eserlerini inceleyiniz. İzlenimlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 1.1 Lascaux Mağarası

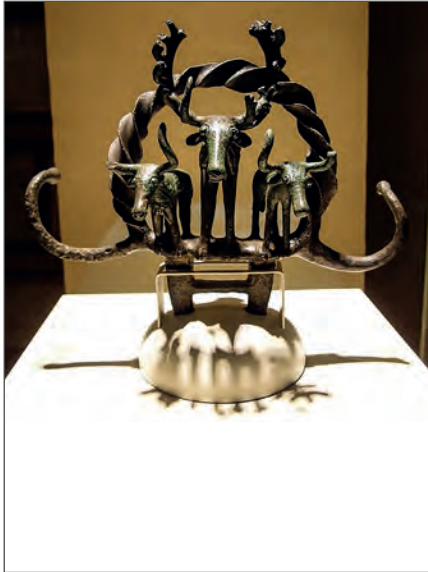
Görsel 1.2 Bereket Tanrıçası-Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Sanatın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Sanatın geçmişi, insanlığın kadar eskidir. Sanat, tarih öncesi dönemlerden başlayarak günümüze kadar süregelmış ve zaman içinde sayısız değişiklikler göstermiştir.

Sanat; ilkel toplulukların, günlük yaşamlarını, duygularını ve inançlarını ifade etme ihtiyacından doğmuştur. Av ve büyü törenleri, ilk insanı hem fiziksel ve zihinsel hem de psikolojik yönden hayatta kalma mücadelesine hazırlayan toplu bir eğitim aracı görevi yapmıştır. Bu törenler; şiir, müzik, dans ve tiyatro sanatlarının çıkış noktasıdır. Ayrıca dönem insanların silahlarına, günlük hayatta kullandıkları kap kacağa, barınaklarına ve mağara duvarlarına çizdikleri resimler ile yaptıkları tanrı-tanrıça heykelcikleri de görsel sanatların ilk ürünleridir (Görsel 1, 2, 4).

Eski Mısır, Mezopotamya, Hitit, Urartu, Antik Yunan, Aztek, Maya, İnka, Çin, Hindistan ve Orta Asya Türk toplumlarında üretilen yapıtlarda sanat; hükümdarların, kralların ya da tanrı-tanrıçaların güç ve görkemlerini simgeler (Görsel 3, 5).

Görsel 1.3 Törensel Sembol, Hitit, Alacahöyük, Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Görsel 1.4 Frigya, seramik kap, Gordion, Ankara

Görsel 1.5 Urartu kartal başlı heykel, MÖ 7-8.

1. ÜNİTE

Bizans'ın ve Orta Çağ Avrupası'nın sanat anlayışında, kutsal kitap ve dinî motifler ağırlık kazanmış ve dönem sanatçıları tarafından dinî değerleri yücelten tarzlar geliştirilmiştir. Bu dönemde mimari yapılara önem verildiğinden resim konuları, mimaride tamamlayıcı bir unsur olarak kullanılmıştır. Orta Çağ'da renkli taşları yan yana dizerek yapılan mozaik resimler, kilisenin vazgeçilmez süslerindendir. Ayrıca aynı konuları işleyen yaş siva üzerine sulandırılmış boya ile yapılan freskler de resim sanatının gelişimine önemli katkılar sunmuştur (Görsel 6, 7).

Görsel 1.6 “İsa yanında Melek Michael ve Gabriel”, Mozaik resim San Vitale Kilisesi İtalya, 6.yy

Görsel 1.7 “İsa”, Fresk, Duvar resmi, Ayasofya

İslam sanatında tasvir anlayışı; süsleme, beze-me, hat ve mimari alanlarında yoğunlaşmıştır. Osmanlı hat sanatının bir üslup olarak ortaya çıkışı, 15. yüzyıl sonlarını bulmuş; eski bir gelenek ve kitap süsleme sanatı olan minyatür ve tezhip 15. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar Osmanlı'da önemli bir yer tutmuştur. Bu çağlarda din, Uzak Doğu'da da sanatsal üretime yön vermiştir (Görsel 8, 9, 10).

Görsel 1.8 “Celi sülüs zer-endud levhası”, 1862, Kadiasker Mustafa İzzet Efendi

Görsel 1.9 “Fatih Sultan Mehmet”, 15. yy. Nakkaş Sinan Bey, Minyatür

Görsel 1.10 “Beyan-ı Menazil-i Sefer-i Irakayn”, Minyatür 16.yy. Nakkaş: Matrakçı Nasuh İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi T5964

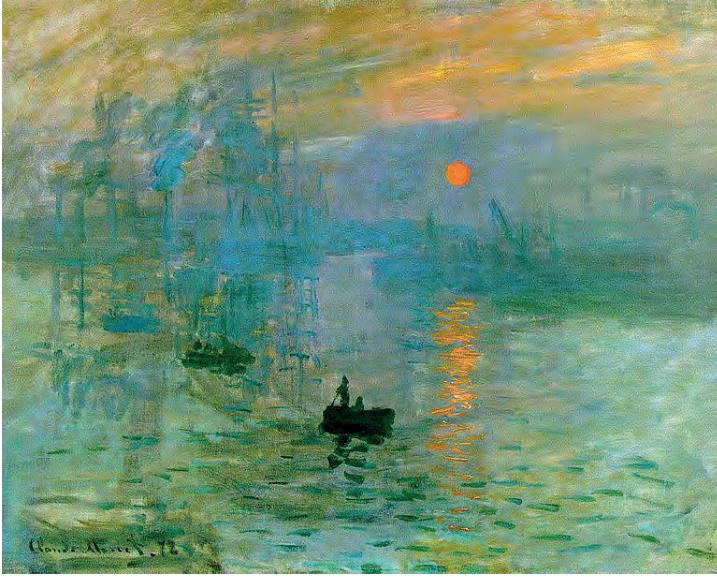

Görsel 1.11 "Atina Okulu", Raffaello Sanzio (Rafaello Sanziyo), Fresk, 1509-1511, Apostolik Sarayı, Vatikan

Rönesans ile birlikte sanatta bireysel öğeler önem kazanmaya başlamıştır. Uzak ülkelerin keşfi ile bilimsel ve teknik buluşların yeni keşiflerin oluşumları, kişinin dünyadaki varlığını ve bilincini kuvvetle etkilemiştir. Rahipler ve soylular, güçlerini kaybetmeye başlamış; yeni ortaya çıkan ve gittikçe güçlenen burjuvalar, sanatın ve sanatçının koruyucusu olmuşlardır. Onların himayesinde gelişen Rönesans sanatı kilisenin emrinden çıkmış; sanatçı, bireysel bilincine kavuşmuştur. 17. yüzyıl barok sanatı, toplumsal ve ekonomik etkilerle zirveye ulaşmıştır (Görsel 11, 12).

Görsel 1.12 "Gece Devriyesi", 1642, Rembrandt van Rijn, (Rembrandt fan Rayn), TüYB, Hollanda

Görsele 1.13 "Gün Doğumu, 1872-1873, Claude Monet, (Klod Mone, Fransa), Marmottan Monet Müzesi, Paris

Görsele 1.14 "Otoportre", 1919, Oskar Kokoschka (Oskar Kokoşka), Almanya

Sanatın bir amaç için kullanılması 18. yüzyıla kadar devam etmiştir. Bu tarihsel süreç boyunca sanatçıların amaçları ne olursa olsun figüratif çalışmalarda gerçeğe bağlı kalmışlardır. 18. yüzyıl Sanayi Devrimi ile birlikte insan gücünün yerini makinenin alması ise tüm toplumsal olaylarla birlikte sanatı da etkilemiştir.

19. yüzyıl sanatı, demokratik ortamın getirdiği özgürlük düşüncesi içinde oluşmuştur. Bu yüzyılda, fotoğraf makinesinin icadıyla birlikte, doğayı taklit etmek yerine onu yorumlamaya ve sanatsal bir dil oluşturmaya önem verilmiştir. Sanat, gerek konu gerekse biçim yönünden özgürlüğe kavuşmuştur. Sanatçılar kendi duygu ve düşüncelerini eserlerine özgürce yansıtırlar. Ayrıca yeni teknik ve yöntemler geliştirilerek farklı sanat akımlarının doğmasını sağlamışlardır.

Empresyonistler (izlenimciler), doğayı biçim olarak değil; farklı zamanlarda sanatçının algıladığı duygusal izleri yansıtmayı hedefler. Eserlerini görüntünün "o anda" aldığı ışık etkisiyle üretmeleri, gözün her şeyi algılayabileceği inancını temelden sarsmıştır (Görsele 13).

20. yüzyıl, her alanda olduğu gibi sanatta da büyük değişimlerin, devrimlerin yaşandığı dönemdir. 20. yüzyılın araştırma ve buluşlarının getirdiği endüstriyel ve elektronik gelişmeler, insanı her anlamda etkilemiştir. Yeni buluşlar, "gerçeğin" gözle görülenden çok daha derinlerde yattığına işaret etmiştir.

Ekspresyonistler (dışavurumcular), çağın gerçeklerine karşı çıkarak, dış gerçekliği yansıtmadan sanatçının politik tavrını, duygularını ve iç dünyasını ön plana çıkarmışlardır (Görsele 14).

Görsel 1.15 "Ağlayan Kadın" (Weeping Woman), 1937, Pablo Picasso (Pablo Pikasso), Tate Modern, Londra

Görsel 1.16 "Bisikletçinin Dinamizmi", 1913 Umberto Boccioni (Umberto Boçioni), Peggy Guggenheim Koleksiyonu, Venedik

Kübistler, ilk bilimsel devrimi yapmışlardır. Kübizm, sanatta eskiye dayalı tüm fikirleri yerle bir ederek bambaşka bir sanat anlayışı ortaya çıkarmıştır. Kübist sanatçılara göre dış dünyanın nesneleri sadece göründükleri yanıyla değil, görünmeyen tüm yanlarıyla da ele alınmalıdır (Görsel 15).

Fütüristler, daha ilerici uygulamalar içinde olmuşlardır. Eserlerini, "hız ve zaman" kavramlarının üzerine temellendirmişlerdir. Modern yaşamın süratliliği, makinenin modern yaşama getirdiği yeniliklerle kendini göstermiştir. Bu yeniliklerin insan üzerindeki etkisi de sanat anlayışı olarak ortaya çıkmıştır (Görsel 16).

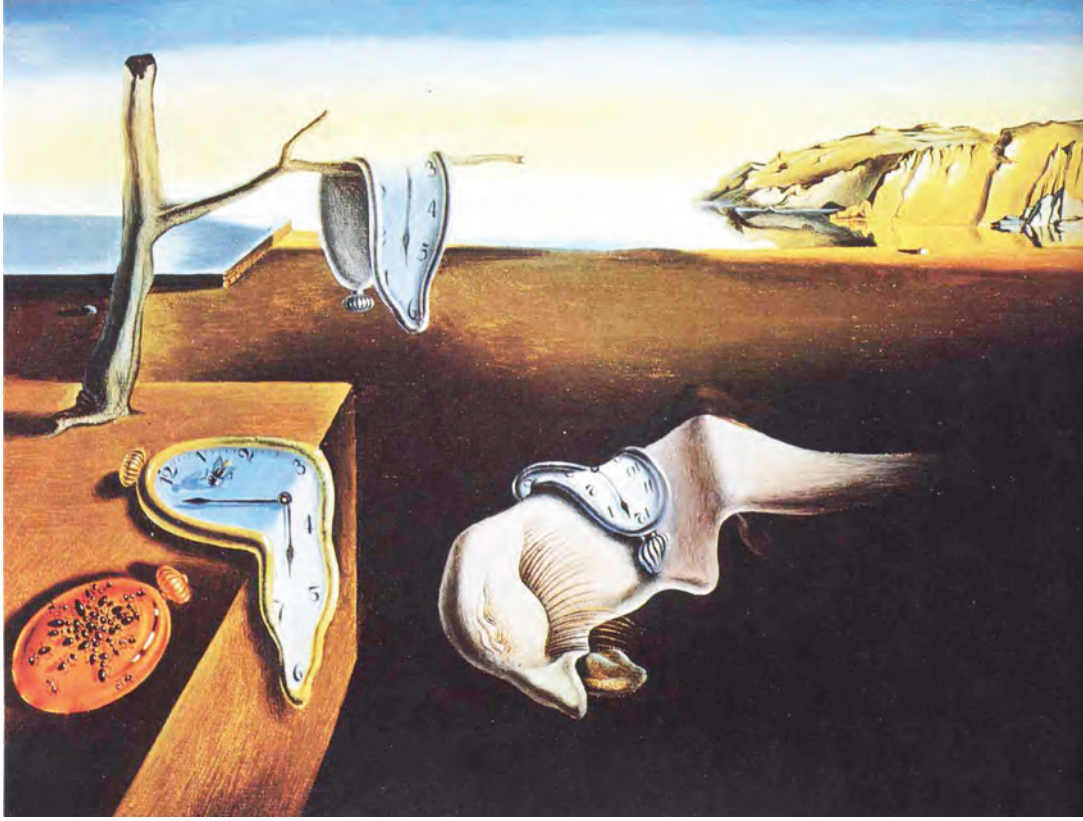
Dadaistler, sanatın kural ve geleneğini reddetmişlerdir. 1916'da, Zürih'te bir grup sanatçı ve yazarın başlattığı akım; edebiyat, tiyatro ve görsel sanatlar alanlarında etkili olmuştur. Dadaistler, günlük hayatta kullanılan çeşitli eşyaları sanatın kapsamı içine almışlardır. Endüstriyel olarak üretilen işlevsel nesnelere, onları amaçlarının dışında-sanat nesnesi yani ready-made (hazır nesne) olarak-kullanarak anlam kazandırmışlardır (Görsel 17).

Görsel 1.17 "Pisuar-Çeşme", 1910, Marchel Ducamp (Marsel Düşamp)

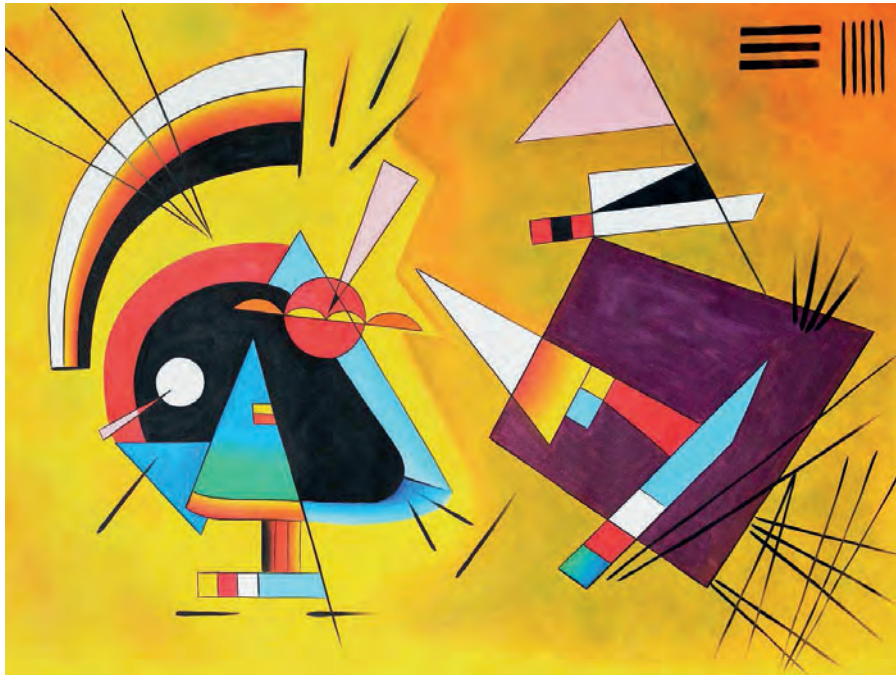
1. ÜNİTE

Surrealistler (gerçeküstücüler), tüm estetik ve ahlak kurallarına karşı çıkmışlardır. Bilinçaltının yansıtıldığı bir sanat anlayışını benimsemişlerdir. Sanatta akıl ve mantığın ifadesinin dışında kalan surrealistler; rüyaların, hayallerin önemini ön plana çıkarıp, ruhun derinliklerine inmeye çalışmışlardır. Her türlü bilimsel ve teknik olayı, sanatın sınırları içine almışlardır (Görsel 18).

Görsel 1.18 "Belleğin Azmi" (The Persistence of Memory), 1931, Salvador Dalí, Museum of Modern Art (MoMA) USA

Soyut sanat, doğa görüntülerine bağlı olmayan bir akımdır (Görsel 19). Biçim ve renklere sonsuz serbestlik tanınması nedeniyle başta resim olmak üzere; heykel, mimarlık, süsleme, dekor ve kostüm gibi sanat dallarını da etkilemiştir.

Görsel 1.19 "Siyah Menekşe" (Black and Violet), 1923, Wassily Kandinsky (Vasiliy Kandinski)

Pop Art, 1950'lerin sonunda İngiltere'de ortaya çıkıp 1960'lar da Avrupa ve Amerika'ya yayılan sanat akımıdır. Temel yönelimi, endüstri toplumunun günlük tüketim eşyalarını kitlesel iletişim çağının teknikleriyle betimlemektir. Yaşanan çağın ihtiyaç, beğeni ve düşünce sistemi hedeflenmiş; resimler, dergiler, resimli romanlar ve afişler bu amaçla kullanılmıştır. Reklam dünyasının karakteristik elemanları (Marilyn Monroe, Michael Jackson, vb.), resim ve tablolara konu olmuştur. Pop Art sanatçıları konularını, tüketim toplumunun sıradan ürünlerinden seçmişlerdir (Görsel 20).

Görsel 20. "Marilyn" (Marilyn Diptych), 1962, Andy Warhol (Endi Vörhal), Tate

Görsel 1.21 "Bir ve Üç Sandalye," 1965 Joseph Kosuth (Josif Kasıt)

Kavramsal sanat, 1960'ların başında ortaya çıkmıştır. Sanat yapıtının görsel ve dokunsal bir ürün olmaktan çok zihinsel bir kavram ve düşünce olduğu tezini savunur. Bu görüşe göre gerçek sanat yapıtları, somut ürün değil, bir kavram ya da düşüncedir. Kavramsal sanatın temelinde, izleyiciye yeni ürünler sunmak yerine ona yapıtın oluşum sürecini izleme olanağı vererek konuşmalarla ve video bantlarıyla izleyicinin bu sürece katılmasını sağlamak vardır (Görsel 21).

21. yüzyıl, teknoloji ve iletişimdeki gelişmelerle "bilgi çağı" olmuştur. Günümüzde sanatsal üretim, çok çeşitli biçimlere bürünmektedir. Resim, heykel, edebiyat, müzik, tiyatro dans gibi klasik sanat dalları yeni anlatımlarla karşımıza çıkmaktadır. Beraberinde kitle sanatları, sinema, fotoğraf, çizgi film animasyon ve video sanatları da büyük bir gelişme göstermiştir. Bilgisayar destekli görsel tasarım, dijital sanat, internet sanatı gibi teknoloji ile bağlantılı sanatlar da bu dönemde ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik

Görsel 1.22 “Düşünen Adam Heykeli”, 1902 (bronz),
Auguste Rodin (Ogüst Roden, Fransa), Rodin Müzesi,
Paris

Görsel 1.23 “Unigu Form of Continuity”,
Umberto Boccioni, 1913

Görsel 1.24 “Argenteuil Yakınlarında Yürüyüş” 1875,
Claude Monet, TüYB 60x81 cm, Marmottan Monet
Müzesi, Paris

Görsel 1.25 “Wivenhoe Park Essex,” 1816, John Constable
(Joan Konstibil)

- Verilen görselleri inceleyiniz (Görsel 22, 23, 24, 25). Eserleri öğretmeninizin rehberliğinde kıyaslayarak aralarında ne tür farklılıklar olduğunu söyleyiniz.

Sanatçı Kavramı

Sanatçı, sözlük anlamıyla “Güzel sanatların herhangi bir dalında yaratıcılığı olan, eser veren kimse, sanat adamı, sanat eri, sanatkar” şeklinde tanımlanır. Yaygın olarak kabul gören bir diğer sanatçı tanımı da “Dünyanın olası değerlerine ve gerçeklerine ilişkin bilgimizi yükselten ve algılarımızı genişleten kimse.” (Keser, 2005, s.294) ifadesidir.

Sanatçı yaşadığı çağın tanığıdır. Eserleri bu tanıklığın izlerini taşır. Yaşadığı dönemin koşullarından, toplumsal, bilimsel ve teknolojik gelişmelerinden etkilenir. Bu etkilenmeler sonucunda eserlerini üretir.

Sanatçı; düşünen, izleyen, eleştiren, düşüncelerini estetik yolla ifade eden kişidir. Sanatçının bilgisi ne kadar derin ve güçlü ise yeteneğini de o oranda başarılı bir biçimde kullanabilir.

Görsel 1.26 "Guernica", Pablo Picasso, 1937, Reina Sofia Müzesi, Madrid

Topluman bir parçası olan sanatçı, ait olduğu toplumun tarihine ve kültürüne katkıda bulunur. Eserlerini oluştururken toplumsal olaylardan etkilenir ve çalışmalarını görev üstlenerek sürdürür.

Bilgi Notu

Pablo Picasso'nun Guernica Adlı Tablosu (Görsel 26)

Pablo Picasso'nun 1937 yılında yaptığı "Guernica" adlı yapıtının ardında yatan öyküyü bilmemiz gerekir. Yapıt, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce Nazi askerleri tarafından işlenen insanlık dışı cinayetlerden birinin etkisi altında kalınarak yapılmıştır. Naziler, İspanyol bir generalin onayını da alarak yabancı bir ülkede toplu bir savaş denemesi yapmışlar ve bir İspanyol kasabası olan Guernica'yı bir gece havadan bombalayarak yerle bir etmişlerdir. 1000 kadar insanın ölümüne sebep olan bu katliam, tüm insanları olduğu gibi bir İspanyol olan Picasso'yu da derinden etkilemiş ve duygularını bu tabloyla ifade etmiştir (Kılıçkan, 1998, s.210). Guernica tablosunda, ortada bulunan ve insan gözünü andıran ampulün aydınlığı ile her ayrıntı ortaya çıkmaktadır. At ve boğa İspanyol kültüründe önemli bir yere sahiptir. Mızrakla vurulmuş bir at, masumların ıstırabını yansıtmakta; boğanın altında duran kadın figürü, kollarındaki cansız bebeğin acısını haykırmaktadır. Yerde yatan asker figürü ise umutsuzluğun ve yenilginin sembolüdür. Guernica tablosunda kullanılan simgeler savaşta acıyı, boğanın gücü, gazetenin haberleşmeyi, yere uzanmış insanın ölümü simgelemesi göze çarpmaktadır (Görsel 26).

Sanat Eserinin Özellikleri

İnsanlarda güzel duygular uyandıran; insanların duygu, düşünce ve hayal dünyasını geliştiren eserlere **sanat eseri** denir. İnsanlar eski dönemlerden beri duygularını, düşüncelerini, heyecanlarını, istek ve beklentilerini sanat yapıtlarıyla yansıtır. Sanat eseri, bir tasarım sonucu ortaya çıkar. Sanat eserinin görsel dünyaya ulaştırılma- dan önce geçirdiği bir süreç vardır. Bu süreç, duygu ve düşüncenin katıldığı tasarım sürecidir. Tasarım sürecinin ardından çalışma başlar. Bir sanat çalışması, sanatçının kendi tekniğini kullanarak eserini dış dünyaya ulaştırmasına kadar geçen zaman dilimidir. Buradaki teknik süreç; sanatçının sanat malzemesini sanat eserine dönüştürürken izlediği yol, yöntem ve becerilerin tümüdür. Sanatçı, teknik becerinin yanında estetik duyarlılık, birikim ve yeteneğe de sahip olmalıdır.

Bir tiyatro oyunu, bir heykel, bir tablo ya da bir müzik parçası birer sanat eseridir. Sanat eserini meydana getiren üç unsur vardır: Sanatçı, sanat eseri ve sanat eserini anlayıp takdir eden kişiler.

Bir sanat eserinde bulunması gereken özellikler şunlardır:

- yaratıcılık** : Sanatta yaratıcılık, tecrübe ve deney yolu ile özgün sanat ürünü oluşturmayı içerir.
- özgünlük** : Sanat eserinin eşsiz ve tek olmasıdır.
- estetiklik** : Sanat eseri estetik kaygıyla üretilir. İzleyen insanda estetik bir duygu oluşturur, bu nedenle estetik bir nesne olarak da değerlendirilebilir.
- kalıcılık** : Sanat eseri bir iletişim aracıdır. Sanat eserinin kalıcılığı, üretildiği çağın bilgisini ve estetik anlayışını geçmişten geleceğe doğru taşır.
- evrensellik** : Sanat eserleri, tüm insanlığın ortak ürünüdür.

2. Etkinlik

Görsel 1.27 “Mona Lisa”, 1503-1507, Leonardo Da Vinci (Leonardo Da Vinçi), 77X 33 cm, TÜYB Louvre Müzesi

- Verilen görseli inceleyiniz (Görsel 27).
- Bu eseri yaratıcı bulup bulmadığınızı ve eserin sizde uyandırdığı duyguları ifade ediniz.

2. SANAT ALANLARI

Hazırlık Çalışması

Görsel sanatların alanları ile ilgili araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

“Tarihsel süreçteki sınıflandırmalar; başlangıçta, sanat dallarına verilen değer ve toplumsal sınıfların ilgisi doğrultusunda yapılmıştır. Modern dönemdeki sınıflandırma ise anlatım için kullanılan malzemelere göre yapılmaktadır. Modern dönemde kullanılan sınıflandırma şu şekildedir:” (Keser, 2005, s.292)

GÜZEL SANATLARIN SINIFLANDIRILMASI

Yüzey Sanatları	Hacim Sanatları	Mekan Sanatları	Dil Sanatları	Ses Sanatları	Hareket Sanatları	Dramatik Sanatlar
Resim	Heykel	Mimari	Roman	Halk Müziği	Bale	Tiyatro
Grafik	Seramik	İç Mimari	Hikaye	Caz	Pantomim	Sinema
Karikatür	Kabartma	Bahçe	Şiir	Klasik Müzik	Halk Dansları	Opera
Fotoğraf		Mimarisi	Tiyatro	vb.	Modern	Müzikal
Özgün Baskı		Peyzaj	Senaryo		Danslar vb.	Oyun
Hat		Mimarisi	vb.			Gölge
Minyatür		vb.				Oyunu
vb.						Kukla vb.

Yüzey Sanatları

: Bir eni ve bir boyu olan, tüm iki boyutlu sanat çalışmalarıdır. Yüzey üzerine uygulanan sanatlar ile resim türlerini de (yağlı boya, sulu boya, baskı sanatları, grafik, duvar resmi, minyatür, karikatür, fotoğraf, batık vb.) kapsar (Görsel 29).

Hacim Sanatları

: Üç boyutlu sanat çalışmalarıdır. Heykel, seramik vb. (Heykel: Sanatsal bakış açısıyla oluşturulmuş üç boyutlu formlardır.) (Görsel 28, 30).

Mekân Sanatları

: İç ya da dış mekânı içine alan ve düzenleyen sanat dallarıdır. En başta mimari olmak üzere peyzaj düzenleme gibi mekâna ilişkin tüm tasarım çalışmalarını da kapsar.

Dil Sanatları

: Edebiyat ve yazı türlerini kapsayan sanatlardır. Roman, hikâye, şiir, deneme, tiyatro metni, film senaryosu vb.

Ses Sanatları

: Müzik ve türlerini kapsayan sanatlardır. Halk müziği, klasik müzik vb.

Hareket Sanatları

: İnsanın bedeniyle anlatım gücü kazandırdığı sanatlardır. Bale, halk oyunları, pantomim, dans türleri vb.

Dramatik Sanatlar

: İnsanın eyleme dönüşmüş ifadelerle kendini veya bir olayı, bir olguyu anlattığı sanatlardır. Tiyatro, opera, müzikal oyun, kukla ve pantomim gibi sahne sanatları, sinema, gölge oyunu vb.

Görsel 1.28 “Türk Kadınları”, Hüseyin Özkan, Anıtkabir

Görsel 1.29 “Afiş Tasarımı”, Mengü Ertel

Görsel 1.30 “Seramik Form”, Alev Ebuzziya

3. ZANAAT-ZANAATÇI

Hazırlık Çalışması

Yaşadığınız çevrede bulunan zanaatçıları çalıştıkları mekânlarda ziyaret ediniz. Zanaatçılardan edindiğiniz bilgileri ve gözlemlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

İnsanların maddi ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları, mesleki eğitim ve tecrübe gerektiren işlere zanaat; bu mesleklerin erbabına da zanaatkâr (zanaatçı) denir. Bir kimsenin zanaatkâr olması için el becerisi gerektiren bir malı üretmesi sonrasında satması gerekir. Marangozluk, duvarcılık, ayakkabıcılık, berberlik, aşçılık, kuyumculuk, dokumacılık, çömlekçilik, bakırcılık, sedefçilik, telkârî gibi meslekler bu gruba dahildir (Görsel 31, 32).

Zanaatkârlar, el becerileri nedeniyle tarih boyunca pek çok toplumda saygın bir yere sahip olmuşlardır. Sanayi Devrimi'nden sonra zanaatlar, büyük ölçüde sarsılmış; seri imalata geçilmesiyle birlikte birçok zanaat yok olmuştur. Varlığını koruyabilenler ise şekil değiştirerek günümüz koşullarına ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Öte yandan değişen dünya düzeni ile beraber, yeni zanaat alanlarının da önünü açmıştır. Saraçlık, tarakçılık ve nalbantlık tarihe karışırken otomobil tamirciliği, kaportacılık ve boyacılık gibi zanaatlar ortaya çıkmıştır.

Görsel 1.31 Sedef İşi

Görsel 1.32 Telkârî yapımı

Bilgi Notu

Osmanlı Dönemi'nde, sarayın sanat ehli olan sanatkârların ve zanaatkârların mensubu olduğu teşkilata "Ehl-i Hiref-i Hassa" denirdi.

Bu teşkilat, Osmanlı sanatlarını ortak bir üslupta birleştirerek bir saray sanatının yaratılmasını sağlamış ve Anadolu'da gelişen halk sanatına da öncülük etmiştir. Sağlanan üslup birliği; çiniden kumaşa, ahşaptan seramiğe kadar birçok malzeme üzerinde uygulanmış ve yüzyıllarca devam ederek bir geleneği sürdürmüştür. Halk sanatlarının da yüksek kaliteli Osmanlı sanatları düzeyine ulaşmasını sağlayan bu teşkilatın Osmanlı sanat ve kültür yaşamı içerisindeki yeri son derece önemlidir. 16-18. yüzyıllar arasında çok etkin olan Ehl-i Hiref-i Hassa, 18. yüzyılın sonunda etkisini yitirmeye başlamıştır.

3. Etkinlik

Verilen görsellerin hangi zanaat dalları ile ilgili olduğunu yazınız.

Görsel 1.33

Görsel 1.34

Görsel 1.35

Görsel 1.36

Bilgi Notu

19. yüzyılda zanaat kolları; çinicilik, maden işleri, dökmecilik ve bakırcılık, camcılık, taş yontuculuğu, nakış, kalemkârlık, halıcılık, kumaş ve kadifecilik, saraçlık, kunduracılık, silah işçiliği, ahşap işleri, telkâri, cevahircilik, mühür yapıcılığı, teşbihçilik, lokum, helva ve şekerleme yapımı şeklindedir.

Okuma Parçası

Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi

Türkiye’de Batılı anlamda ilk sanat eğitimi, Meşrutiyet hareketleri ile başlamıştır. Osmanlı Devleti’nin Batılılaşma hareketinin başladığı bu dönemde, 1883 yılında ilk Güzel Sanatlar Akademisi (Sanayii Nefise Mektebi) kurulmuştur. Kurucusu ve ilk müdürü Osman Hamdi Bey’dir.

Türkiye’de sanat eğitiminin gelişimi, özellikle Cumhuriyet Dönemi’nde önemli bir aşama kat etmiştir. Türkiye’den yurt dışına gönderilen sanatçıların yanında, yurt dışından davet edilen sanat eğitimcilerinin de önderliğinde, sanat eğitimi alanında gelişmeler yaşanmıştır. Halkevleri (1932) ve öğretmen okulları, sanat eğitimi alanındaki gelişmelerin yaygınlaşmasında önemli bir etmen olmuştur. Ankara’da, Gazi Orta Öğretmen Okulu (Gazi Eğitim Enstitüsü) açılmıştır. (1926) Cumhuriyetin ilk yıllarında bu hareketli dönem sürmüştür. Bir grup eğitimci, Avrupa’ya, sanat alanında uzmanlık eğitimi için gönderilmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü’nün bünyesinde, 1932 yılında Resim-İş Bölümü açılmıştır. 1940’lardan günümüze kadar eğitim politikasındaki değişim, sanat eğitimi alanında da farklı uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sanat eğitimi alanında, Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi bölümleri ve Güzel Sanatlar Fakülteleri, sanat eğitimcisi yetiştirmenin yanında sanatçı adayları yetiştirme görevini üstlenmişlerdir.

Türkiye’de sanat eğitimi veren üniversitelerin sayıları artarken 1989’dan itibaren Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri önce İstanbul, Ankara, İzmir’de açılmıştır. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri’nin açılışı, ilköğretimden sonra yetenekli öğrencilerin yönlendirilmeleri açısından Türkiye’de sanat eğitimi alanında belki de en önemli gelişmelerden biridir. Okulun kuruluş amaçları-15 Ekim 1990 tarihli 2323 sayılı Tebliğler Dergisi’nde-“Güzel Sanatlar dallarında yetenekli öğrencilerin yaratıcı, yapıcı ve yorumcu yeteneğini geliştirmek” şeklinde belirlenmiştir. Okullarda, fonetik, plastik, dramatik sanatların bölümleri bulunabilir. Yine okullardaki eğitim-öğretim; ortak dersler, sanat dersleri, seçmeli dersler, alan uygulamaları ve etkinlikleri şeklinde düzenlenmiştir.

Prof. Dr. Lale ALTINKURT

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1. Sanat neye denir? Alanını ve kapsamını açıklayınız.
2. Sanat eserinde bulunması gereken özellikler nelerdir? Söyleyiniz.
3. İslam sanatında süsleme, hat ve mimari alanlarının öne çıkmasının nedenleri nelerdir?
4. Rönesans ile birlikte sanatta hangi gelişmeler ön plana çıkmıştır?
5. Soyut sanatın, başta resim olmak üzere heykel, mimarlık, süsleme, dekor ve kostüm gibi sanat dallarını etkilemesinin temel sebebi nedir?
6. Toplumun bir parçası olan sanatçı, eserlerini oluştururken nelere dikkat etmelidir?
7. İnsanların maddi ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları, eğitim ve tecrübe gerektiren işlere; bu mesleklerin erbabına dadenir.
8. Doğayı biçim olarak değil; biçimin, izlenimin sonunda gözde bıraktığı şekli ile ele alan; eserlerini, görüntünün “o anda” aldığı ışık etkisiyle üretmeleri ve gözün her şeyi algılayabileceği inancını temel alan sanat akımı aşağıdakilerden hangisidir?
A) Dadaizm B) Empresyonizm C) Fütürizm D) Kübizm E) Soyut sanat

1950'lerin sonunda İngiltere’de ortaya çıkıp 1960’larda Avrupa ve Amerika’ya yayılan sanat akımıdır. Yaşanan çağın ihtiyaç, beğeni ve düşünce sistemi hedeflenmiş; resimler, dergiler, resimli romanlar ve afişler bu amaçla kullanılmıştır. Reklam dünyasının karakteristik elemanları, resim ve tablolara konu olmuştur. Bu sanat dalının sanatçıları, konularını tüketim toplumunun sıradan ürünlerinden seçmişlerdir.

9. Yukarıda özellikleri verilen sanat akımı hangisidir?
A) Pop Art B) Empresyonizm C) Fütürizm D) Kübizm E) Sürrealizm

I- Tüm estetik ve ahlak kurallarına karşı çıkmışlardır.

II- Nesneler, sadece göründükleri yanıyla değil, görünmeyen tüm yanlarıyla da ele alınmalıdır.

III- Sanatta akıl ve mantığın yetersiz olduğunu öne sürmüşlerdir.

IV- Günlük hayatta kullanılan çeşitli eşyaları sanatın kapsamı içine almışlardır.

10. Yukarıdaki öncüllerden hangisi ya da hangileri sürrealistlerin görüşlerini yansıtır?
A) I ve II B) I ve III C) I,II ve III D) III ve IV E) Hepsi

I-Grafik

II-Seramik

III-Karikatür

IV-Heykel

V-Kabartma

11. Yukarıdaki öncüllerden hangisi ya da hangileri hacim sanatlarıyla ilgilidir?
A) Yalnız I B) I ve II C) I-II ve III D) I-III ve V E) II-IV ve V

KONTROL LİSTESİ

YÖNERGE: Kavram Bilgisi ünitesindeki bilgi ve becerilerinizi değerlendirmek amacıyla verilen aşağıdaki kontrol listesini öğretmeniniz ile doldurunuz. Kontrol listesindeki davranışlardan gözlemlenenler için “gerçekleşti”, gözlemlenmeyenler için “gerçekleşmedi” sütununa (✓) işareti koyunuz.

Sıra No	Gözlenecek Davranışlar	Gerçekleşti	Gerçekleşmedi
1	Sanat kavramını ve sanatın kapsamını açıklar.		
2	Sanatçı kavramını tanımlar.		
3	Sanat eserinin özelliklerini kavrar.		
4	Sanatın alanlarını ayırt eder.		
5	Zanaat kavramını açıklar.		
6	Zanaatçı kavramını açıklar.		
7	Sanat ve zanaat arasındaki farkı ayırt eder.		
8	Bizans ve Orta Çağ Avrupası'nın sanat anlayışını bilir.		
9	İslam sanatının mimari alanlarda yoğunlaştığını fark eder.		
10	Bir sanat eserinde bulunması gereken özellikleri bilir.		

Not: Gerçekleştirilen her bir davranış için 10 puan alınır.

2. ÜNİTE

SANATIN ELEMENLARI

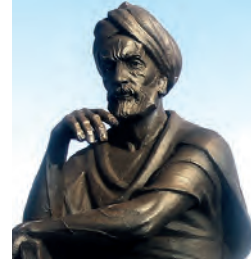
1. Nokta–Çizgi
2. Leke
3. Doku
4. Biçim ve Form
5. Oran-Orantı
6. Mekân
7. Hareket

1. NOKTA – ÇİZGİ

“Bilim ve sanat, takdir edilmediği yerden göç eder.”

İbn-i Sina (MS 980-1037)

Hazırlık Çalışması

Çevrenizde gördüğünüz nesnelerden hangilerini nokta olarak değerlendirirsiniz?

Nokta ve Özellikleri

Nokta, görsel anlatımın temel öğelerinden biridir. Yüzey üzerine sivri uçlu nesnelerin (çivi, iğne, kalem, vb.) darbesi sonucu oluşan ize nokta denir. Objektif tanımı ile yer belirleyici bir işarettir. Görsel olarak nokta, bulunduğu yere göre merkezsel benektir. Bir nokta, mekân içindeki (uzaydaki) bir pozisyonu (durumu) gösterir. İki çizginin birleştiği ya da kesiştiği yeri gösterebilir; bir düzlemin köşesini, bir işareti, bir yeri belirler. Nokta, düzensizliğin içindeki ilk düzen elemanıdır (Görsel 1).

Görsel anlatımda nokta, geometrik olarak çeşitli büyüklüklerdeki, boş ya da dolu yuvarlaklar olarak değerlendirilir (Görsel 2, 3).

Görsel 2.1 “Sinek Gözü”, Boş nokta çalışması, Robert Hooke’tan (Huk) uyarlama

Görsel 2.2 "Dolu Nokta", 2016, Öğrenci Çalışması, Bolu GSL

Görsel 2.3 "Dolu ve Boş Nokta" düzenleme, 2016, Öğrenci Çalışması, Bolu GSL

Noktanın Özellikleri

- Farklı büyüklükte ve renkte olur.
- Eş büyüklükte tekdüze olur.
- Farklı ışık değerleri gösterir.
- Eş ışık değeri gösterir.
- Boş ya da dolu olur.
- Eş aralıklı eş büyüklükte noktasal düzen oluşturur.
- Giderek sıklaşan-seyrekleşen, eş büyüklükte noktalar düzen oluşturur.
- Eş büyüklükte noktalar sıklaşıp seyrekleşerek serbest düzen oluşturur.
- Eş büyüklükte, ışık değerleri belli aralıklarla değişen, sistemli noktasal düzen oluşturur.
- Büyüyen-küçülen noktalar, sistemli veya serbest düzen oluşturur.
- Büyüyen-küçülen noktalar sıklaşıp seyrekleşerek serbest ve ritmik düzen oluşturur.
- Eş büyüklükteki noktalar, aynı veya farklı renkler kullanılarak serbest ve ritmik düzen oluşturur.
- Değişik büyüklükteki noktalar, aynı renkler kullanılarak serbest ve ritmik düzen oluşturur.

Bilgi Notu

Puantilizm

Noktacılık veya puantilizm; 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında, Fransız yeni izlenimci ressamlar tarafından yaygın olarak kullanılmış bir resim tekniğidir. Sanatçıların, saf renkleri resimlerine nokta nokta sürerek renk karışımı oluşturmayı amaçladıkları resim akımıdır. Seurat (Söga), noktacılık yani puantilizm akımının öncüsü olarak bilinmektedir.

Ben Kimim?

Georges Seurat (Jory Söğa) 1859-1891

Georges Seurat, 1859 yılının Aralık ayında, Paris'te doğdu. 1875 yılında Güzel Sanatlar Akademisine yazıldı. Orada, Ingres'in (İngre) ve Puvis de Chavannes'nin (Püvi Dö Jöven) büyük etkisinde kaldı.

George Seurat, Piero della Francesca'nın (Piero della Françeska) eserlerini gördükten sonra, kiliseleri dolaşıp buralardaki freskleri incelemeye başladı. Bilhassa St. Sulpice (Sen. Sülpis) Kilisesi'ne sık sık gidiyor oradaki freskleri saatlerce inceliyordu.

1878 yılında empresyonistlerin açtıkları dördüncü sergiyi inceledi. Bu akım, üzerinde derin ve coşkulu izlenimler bıraktı. 1879'da okulu bırakarak Brest'e (Biğest) askerliğini yapmaya gitti.

1880'de terhis olup döndükten sonra, en büyük problemi olan ışığın, en iyi biçimde aktarılmasını bilimsel açıdan ele aldı. Bilgisini artırmak amacıyla kitaplar karıştırmaya başladı. Bu arada bazı resimler yaptıysa da bu eserleri pek bilinmemektedir.

Görsel 2.4 Georges Seurat

Görsel 2.5 "Asnières' (Anyer) de Yıkananlar", 1884, Georges Seurat (Jorj Pier Sorat, Fransa) Tuval Üzerine Yağlıboya, Londra Ulusal Galerisi, Londra

1884 yılında yapmış olduğu "Asnières'de Yıkananlar" adlı tablosu "Yıllık Resmi Sergi Jürisi" tarafından kabul edilmeyerek geri çevrildi. 1885 yılında Resmi Sergi'ye kabul edilmeyen bir grup sanatçı, sergi yöneticileriyle yaptıkları tartışmalar sonucunda reddedilmiş sanatçılardan oluşan bir grupla "Müstakiller Sergisi"ni açtı. (ressamlar.gen.tr, 2016, Georges, 1).

İnceleme

Görsel 2.6 “La Grande Jatte Adası’nda Bir Pazar Öğleden Sonrası”, 1884-1886, Georges Seurat, Metropolitan Müzesi

- Görsel’de gördüğünüz, Georges Seurat’ya ait olan “La Grande Jatte Adası’nda Bir Pazar Öğleden Sonra” resmini, sınıf arkadaşlarınızla beraber büyüteç yardımıyla inceleyiniz.

Kullanılabilecek Malzemeler: büyüteç.

Noktanın Doğadaki Etkisi

Hazırlık Çalışması

Noktanın doğadaki etkilerini araştırınız. Verilen görseldeki gibi noktanın doğadaki etkilerini gösteren fotoğraflar çekiniz.

Görsel 2.7 “Kar Yağışı”, İstiklal Caddesi, İstanbul

Formdan uzaklaştıkça biçimler nokta gibi görünür. Evren içindeki dünya, noktadır. Çok uzaktaki bir uçak, nokta izlenimi verir. Doğadaki kar yağışı, nokta etkisi oluşturur (Görsel 8, 9, 10, 12, 13).

Görsel 2.8 Havada nokta etkisi oluşturan kuşların dansı

Görsel 2.9 Eski şehir meydanındaki turistlerin üstten görünümü, Prag

Görsel 2.10 “Kelebek”

Görsel 2.11 “Kalkan Balığı”

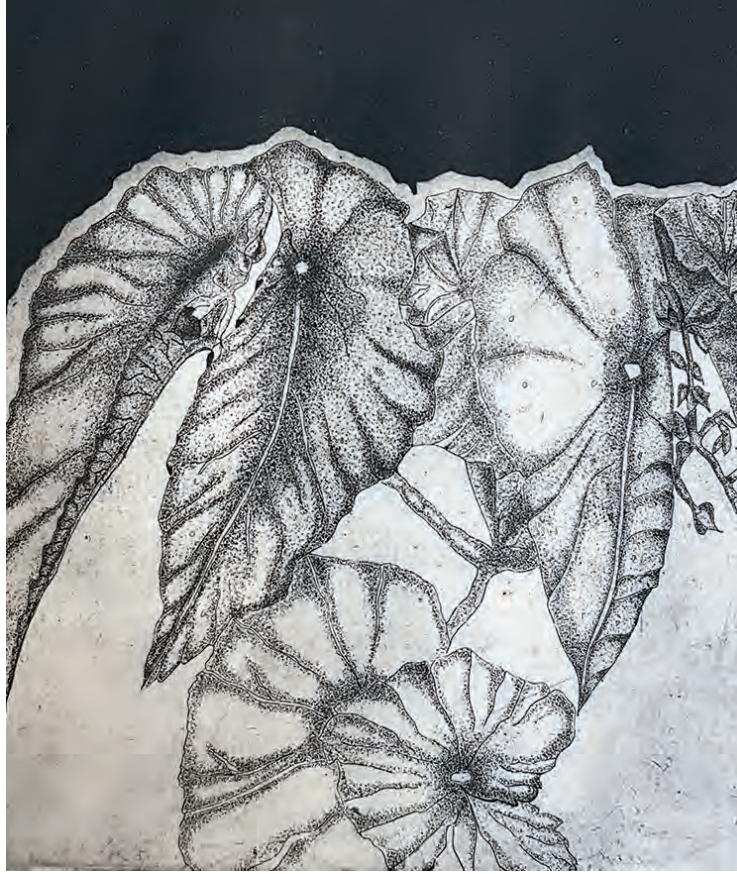
Görsel 2.12 "Ahtapot"

Görsel 2.13 "Uğur Böcekleri", 2015, Mustafa Dinç, Fotoğraf

1. Etkinlik

Görsel 2.14 “Yapraklar”, 1981, Nokta Çalışması, Levent Özkan

- Çalışmanızı yapmak üzere doğadan bir obje seçiniz.
- Resim kâğıdınızı hazırlayınız.
- Seçmiş olduğunuz doğal objenin karakalem çizimini yapınız.
- Işık ve gölgeyi göz önünde bulundurarak noktalama çalışmasına başlayınız.
- Biten çalışmanızı, fon kartonuna simetrik bir şekilde yapıştırınız.
- Çalışmanızı jelatinle kapladıktan sonra dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: 20x20 cm boyutlarında bristol veya benzeri resim kâğıdı, 25x25 cm boyutlarında siyah fon kartonu, jelatin, rapido kalemleri veya gazlı kalemler, çini mürekkebi, kurşun kalem, silgi, bant.

Püf Noktası

Noktalama işlemini yaparken kaleminizi dik tutunuz. Noktayı, ışığın geliş yönüne göre koyu bölgelerde sık; açık bölgelerde seyrek kullanınız.

Nokta Çalışmaları

Hazırlık Çalışması

Yapacağınız nokta çalışması ile ilgili kompozisyonunuzu dersten önce oluşturunuz.

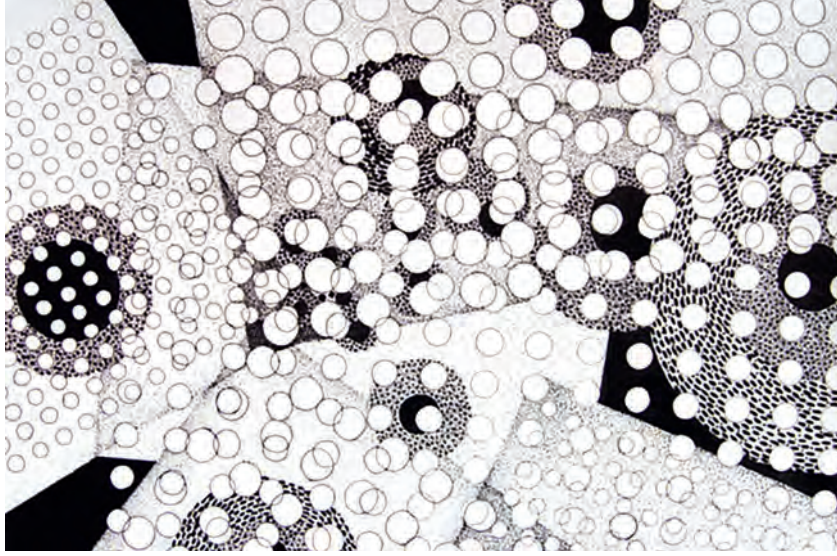
Biçimlendirmenin ilk elemanı, noktadır. Noktalar yan yana geldiklerinde birbirleriyle bağlantı kurarlar. Noktanın, yüzey üzerindeki sayısı arttıkça etkileri de değişiklik gösterir. Tek başına durgunluğu ifade eden nokta çoğaldıkça dinamizme, ritme ya da karmaşaya dönüşebilir. Noktaların yüzey üzerindeki farklı boyutları ve sıralanışları, zengin görsel etkiler elde edilmesini sağlar. Yüzeyde sıklaşan noktalar gölge, seyrekleşen noktalar ise ışık etkisi verir. Bir merkeze doğru sıklaşarak toplanan noktalar, birleşme etkisine; merkezden giderek uzaklaşan noktalar ise dağılma etkisine neden olur. Noktanın yüzeyde yön değiştirerek sıklaşıp seyrekleşmesi, hareket etkisi gösterir (Görsel 15, 16, 17, 18, 19).

Görsel 2.15 Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL

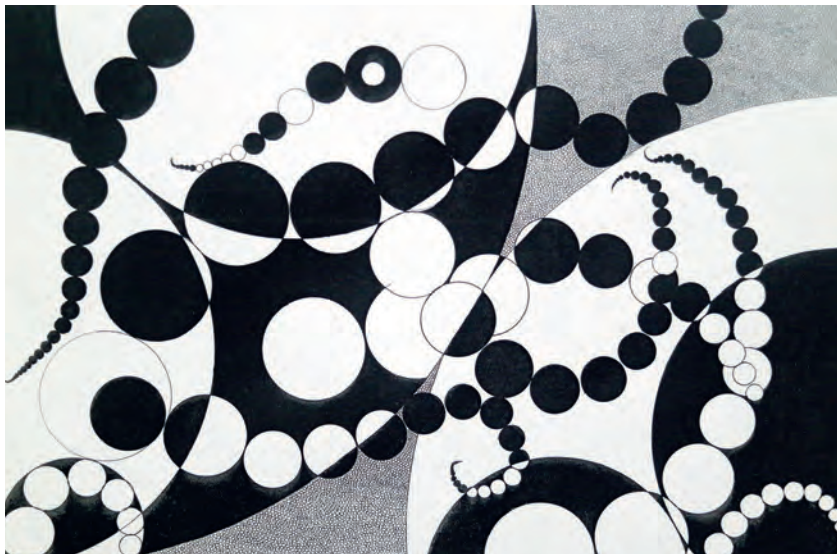
Görsel 2.16 Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GS

Görsel 2.17 Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL

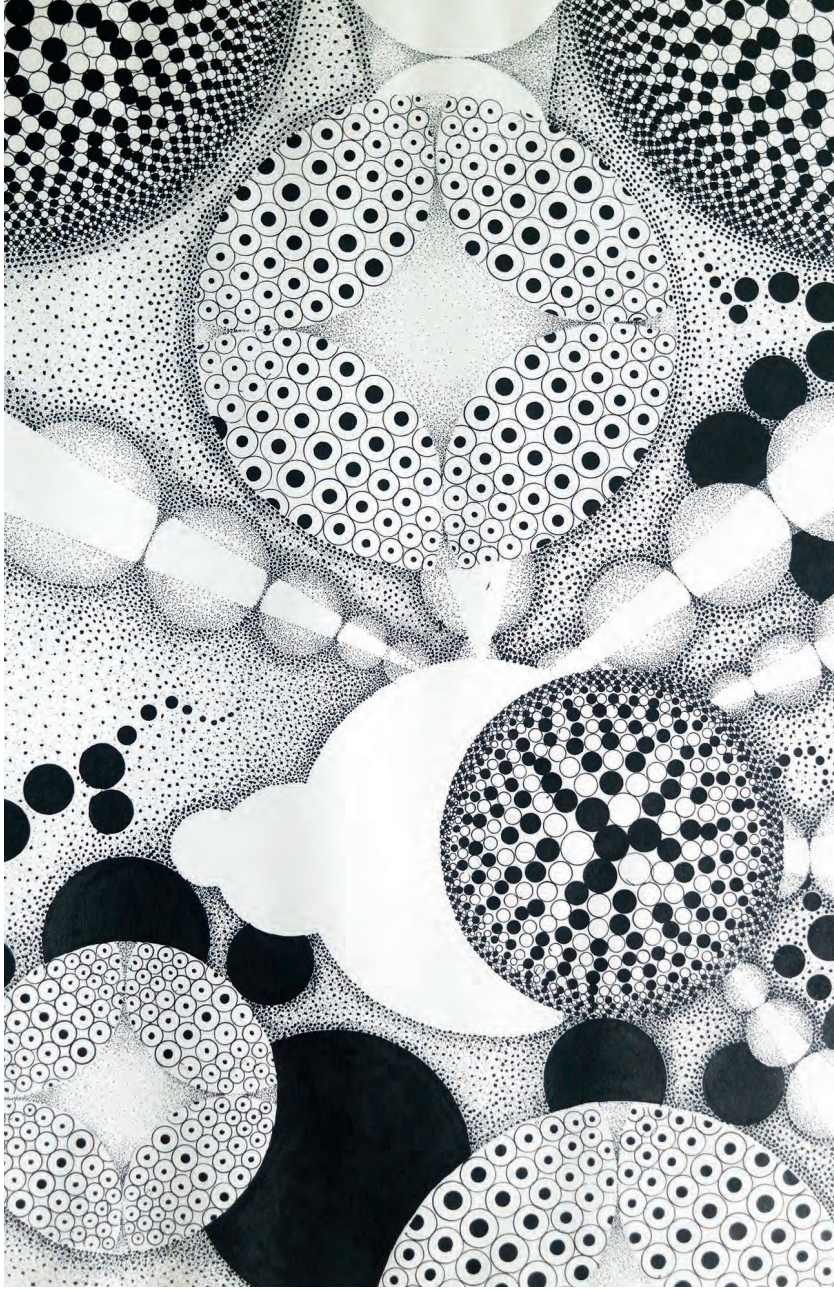
Görsel 2.18 Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL

Görsel 2.19 Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL

2. Etkinlik

Görsel 2.20 Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL

- Görseli inceleyiniz.
- Bir adet resim kâğıdı hazırlayınız.
- Resim kâğıdınızın üzerine kurşun kalemle yapacağınız çalışmayı, kaleminizle açık tonda çiziniz.
- Yüzey üzerinde, oluşturduğunuz geometrik biçimlerle boş ve dolu noktalardan yararlanarak çalışmanızı yapınız.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: 35x50 cm boyutlarında bristol veya benzeri kâğıt, kalem, silgi, pergel, cetvel, ince ve kalın uçlu rapidolar veya gazlı kalemler.

Ben Kimim?

Yayoi Kusama (1929)

Yayoi Kusama (Nagona-Japonya), 10 yaşında iken resme kırmızı puantiye ve ağ resimleri çizerek başladı. İçinde bulunan nokta takıntısını boyanın yardımıyla dışa vurmaya çalışmıştı. II. Dünya Savaşından sonra Japonya'daki travmatik yaşam Kusama'nın üzerinde önemli etkiler bıraktı.

Kusama'nın kendi ülkesinin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıları sanatsal eylemlerine yansıttı. Ülkesinde Klasik Japon Resmi eğitimi almasına ve bu dönemde halkın ABD'ye büyük öfke kusmasına rağmen ülkesindeki sanat ortamını yeterli bulmayıp, daha yaratıcı olabilmesi ve özgürce çalışabilmesi için ABD'ye gitmeye karar verdi. İkinci Dünya Savaşı'nın büyük yıkımları sonucu Kusama gibi birçok sanatçının, sanatın yeni merkezi olan New-York' a taşındıkları bilinmektedir.

Görsel 2.21 Yayoi Kusama

Eserlerinde sıklıkla kullandığı puantiye ve nokta desenlerini her disiplinde uygulayarak, düşüncüklerini tablolarında, duvarlarda ve daha sonra çeşitli objelerde yaşatmaya devam etti. Döneminin ruh haline göre çeşitli disiplinde çalışma yapmasına ve başarılı olmasına rağmen çalışmaktan hiçbir zaman vazgeçmemiştir. Olağanüstü çalışma azmi, işlerinin güncel sanat anlayışında kabul görmesi, onu hep zirveye taşımıştır. İlk ciddi çalışmalarından biri olan çocuklar için tasarladığı "Silinmişlik Odası" ile bunu izleyen diğer projeleriyle adeta bir fenomen haline gelmiştir. (yayoi-kusama.jp, 2016, Polka, 1)

Görsel 2.22 Yayoi Kusama

Görsel 2.23 "Kusama Kabakla"

Çizgi

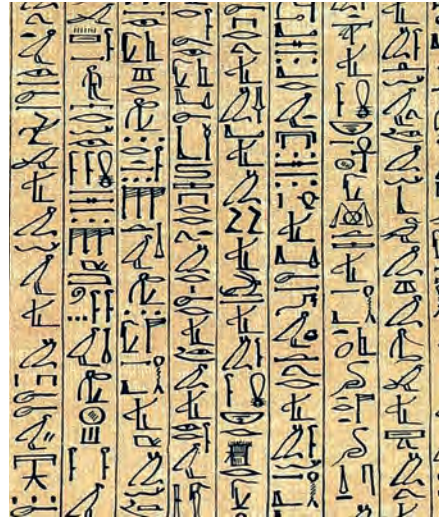
Hazırlık Çalışması

Çevrenizde bulunan ve çizgi etkisi uyandıran varlıkları gözlemleyiniz. Gözlemlerinizi sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Mağara duvarlarındaki resimler, hiyeroglif yazıları ve eski uygarlıklara ait seramiklerin üzerine yapılan çizgisel tasarımlar, çizginin en eski anlatım aracı olduğunun göstergesidir. Çizgi, geçmişte olduğu gibi günümüzde de sanatçılar tarafından görsel anlatım aracı olarak kullanılmaktadır (Görsel 2.24, 25, 26, 27).

Görsel 2.24 Yunan Klasik Dönem seramiği

Görsel 2.25 Mısır hiyeroglifi

Görsel 2.26 Lascaux mağara duvarı örneği

Görsel 2.27 "Galata", 1985, Abidin Dino

Çizgi, düşüncelerimizi kâğıt üzerine aktarmada, yardımcı elemandır. Belli bir yönde, yan yana ve sık olarak dizilen noktaların bir araya gelmesiyle oluşan bütündür.

Çizginin Özellikleri

Görsel sanatlarda çizginin bir anlatım dili ve gücü vardır. Çizgi, nesnelerin resmedilmesindeki işlevinin dışında, tek başına bir tasarım ögesi olarak da kullanılır.

- Çizginin Özellikleri
- Düz, paralel, eş kalınlıktaki ve aralıklı çizgiler, durgunluk ve yüzey etkisi verir.
- Giderek sıklaşan ve seyrekleşen çizgiler, yüzeye boyut kazandırır.
- Birbirleriyle ilişkili olarak belli kavislerle yaklaşma-uzaklaşma etkisi gösteren çizgiler, yüzeye rölyef etkisi verir.
- Birbirleriyle ilişkili belli sistemle giderek kalınlaşan, incelen, sıklaşan, seyrekleşen, büyüyen, küçülen çizgiler yüzeye optik bir hareket kazandırır.
- Belli yönlerde kavisler göstererek devam eden çizgiler, yüzeyde yumuşak bir etki gösterir.
- Ani kırılmalarla devam eden veya yön değiştiren çizgiler, gözde ani hareketlenmelere sebep olur ve coşku etkisi verir.

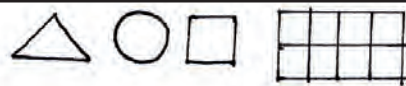
Bilgi Notu

Çizginin Görevleri

Bir objenin konturlarını oluşturur.

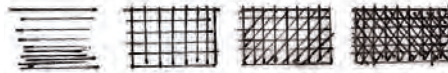
Bir alanı böler veya sınırlar.

Gözü etkiler ve dikkati bir noktaya doğru çeker.

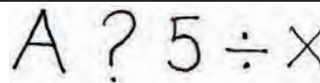
Yüzeylere ton değeri kazandırır.

Bir desen veya düzen oluşturur.

Bir düşüncenin, bir değerın sembolünü yansıtır.

Doğada Çizgi Etkisi

Çizgi, görsel sanatlardaki en temel anlatım aracıdır. Doğadaki varlıklar, hacimleriyle ve yüzeyleriyle algılanır. Bu varlıklar kâğıda çizilmek istendiğinde ise yüzeylerin son bulduğu, artık diğer nesnenin başladığı o sınır yani çizgi kullanılır. Bir diğer ifadeyle, nesneler çizgilerle betimlenir.

Doğada, varlığını çizgiyle ifade edebileceğimiz sayısız örnek vardır. Ufuk çizgisi, örümcek ağı, topraktan yükselen bitki sapları, uzun ağaç gövdeleri ve dalları, minareler, kuleler, merdivenler, gökdelenler çizgilerle anlatılabilir (Görsel 28, 29, 30, 31).

Görsel 2.28 Örümcek ağı

Görsel 2.29 Gün batımı

Görsel 2.30 Kuru ağaç

Görsel 2.31 Yaprak detayı

Çizgi Çeşitleri

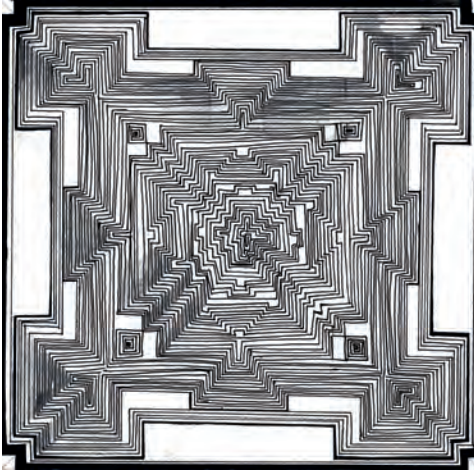
Çizgiler; kırık, devamlı, kesik, kıvrık, dikey, yatay, diyagonal, ince, kalın, uzun ya da kısa olarak nitelendirilseler de aslında tüm çizgiler, temelleri itibarıyla, düz çizgi ya da eğri çizgi niteliğindedir.

Düz Çizgiler

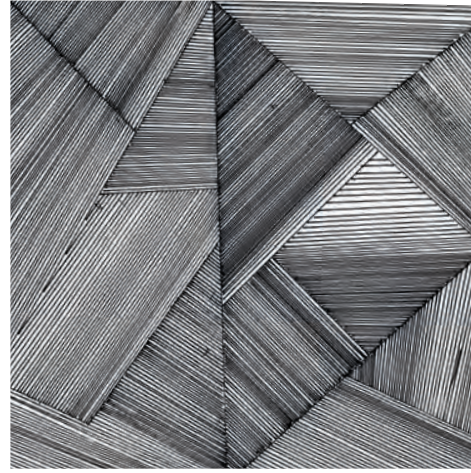
Genellikle hareketsiz görünümlü çizgilerdir. Yatay çizgiler, genişlik; dikey çizgiler, yükseklik etkisi verir. Düz çizgiler; bir düzenlemede kesik, zikzak ya da birbirini kesen çizgiler olarak bulunursa kompozisyondaki durağanlık yerini harekete bırakır.

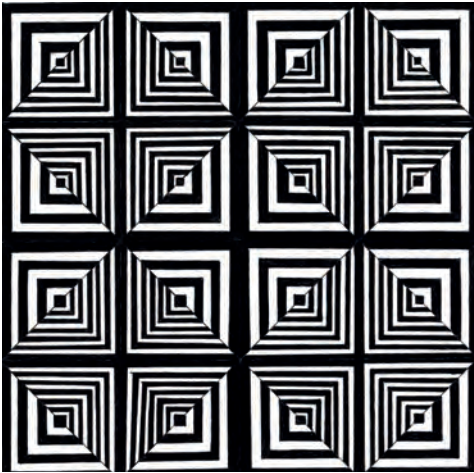
3. Etkinlik

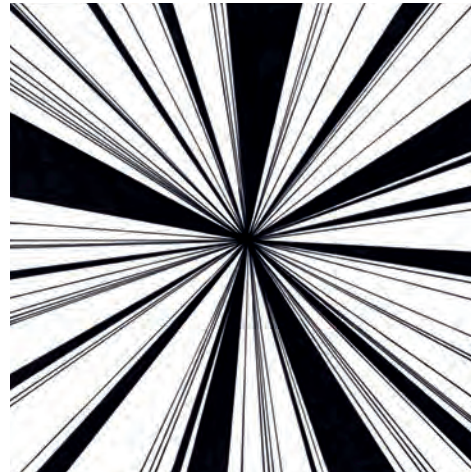
Görsel 2.32 Öğrenci çalışması, Kocaeli GSL

Görsel 2.33 Öğrenci çalışması, Kocaeli GSL

Görsel 2.34 Öğrenci çalışması, Zübeyde Hanım MTAL

Görsel 2.35 Öğrenci çalışması, Zübeyde Hanım MTAL

- Verilen düz çizgi çalışmalarıyla ilgili görselleri inceleyiniz.
- 20x20 cm boyutlarındaki resim kâğıdınızı hazırlayınız.
- Rapido kalem, kurşun kalem ve cetvel kullanarak sık-seyrek, kalın-ince, uzun-kısa, paralel-birbirini kesen düz çizgilerle birer yüzey düzenlemesi yapınız.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

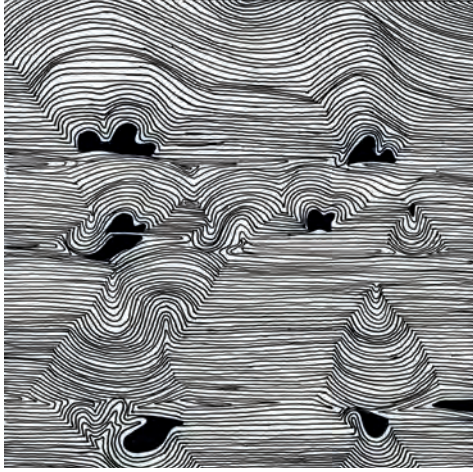
Kullanılabilecek Malzemeler: bristol ya da benzeri resim kâğıdı, rapido kalem, kurşun kalem, cetvel.

Eğri Çizgiler

Eğrilikleri arttıkça dinamizm ve hareket duygusu uyandıran çizgilerdir.

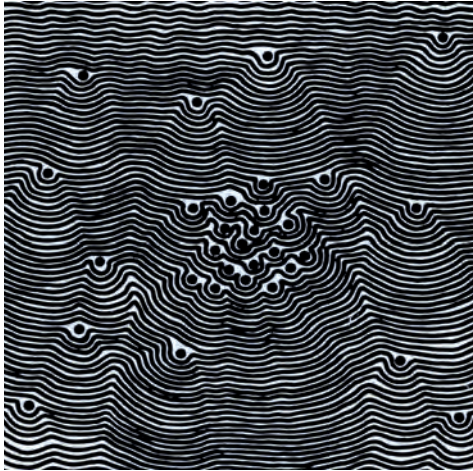
4. Etkinlik

Görsel 36. Öğrenci çalışması, Kocaeli GSL

Görsel 37. Öğrenci çalışması, Kocaeli GSL

Görsel 2.38 Punk Und Linie, 1985, Dieter Klatte
Ernst Röttger

Görsel 2.39 Öğrenci çalışması, Kocaeli GSL

- Verilen eğri çizgi çalışmalarıyla ilgili görselleri inceleyiniz.(Görsel 36, 37, 38, 39)
- 20x20 cm boyutlarındaki resim kâğıdınızı hazırlayınız.
- Kâğıt üzerine çizimlerinizi yaparken rapido kalem ve kurşun kalem kullanabilirsiniz.
- Sık-seyrekle, kalın-ince, uzun-kısa, paralel-birbirini kesen, kırık, diyagonal, spiral ve yön değiştiren çizgilerle birer yüzey düzenlemesi yapınız.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilir Malzemeler: bristol kâğıt, rapido kalem, ispirtolu kalem, kurşun kalem, cetvel.

Çizgi Çeşitleri ile Biçim Oluşturma

Hazırlık Çalışması

Çevrenizde gördüğünüz nesnelerin biçimlerini inceleyiniz. Çizginin biçim oluşturmadaki rolü hakkındaki düşüncelerinizi söyleyiniz.

Çizgi, biçim oluşturmada sınırsız olanak sağlar.

Görsel 2.40 "Self Portre", 1630, Rembrandt, Amsterdam, Rijksmuseum

Görsel 2.41 "Tasarım", Victor Vasarely(Viktor Vaserliy)

Görsel 2.42 "Kuşlar-Soyut Kompozisyon", 1960 , Heykel, Kuzgun Acar

Biçimleri oluştururken çizgilerin sağladığı anlatım olanaklarını iyi değerlendirmek ve çizgiyi buna göre kullanmak önemlidir. Çizgilerin doğru kullanımı; kompozisyona birlik, bütünlük kazandırdığı gibi yanlış kullanımı da dengeyi bozar (Görsel 40, 41, 42).

Görsel 2.43 “Evler”, Hoca Ali Rıza, Kağıt Üzerine Karakalem, Yapı Kredi Resim Koleksiyonu

Nesnenin algılamasındaki ilk adım çoğu zaman, nesnenin biçimini belirleyen dış çizgilerin algılanmasıdır.

“Bir nesnenin dış hatları, sınırları” anlamına gelen kontur, nesnelerin silüetlerinin ya da kütle içindeki biçimlerinin çizgisel olarak belirlenmesine yarar. Bir varlığın dış çizgilerinin sahip olduğu özellikler, o varlığın biçimini ortaya koyar. Kontur olarak başlayan çizgi, biçimleme olarak son bulur (Görsel 43).

5. Etkinlik

- Verilen görsellerden yararlanarak nokta ve çizgilerin bir arada kullanıldığı bir çalışma yapınız.
- Kırık ve devamlı çizgilerle obje etüdü yapmak için objenizi, beyaz zemin üzerine yerleştiriniz.
- Objeyi gözlemleyiniz. Objenin genel hatlarını, kurşun kalem ve çok hafif çizgi değerleri kullanarak çizin.
- Işığın obje üzerinde yarattığı değerleri, kurşun kalem kullanarak açık, orta ve koyu ton değerlerine uygun nokta ve çizgilerle belirtiniz.
- Objenin gölgede kalan kısımlarındaki çizgi-nokta aralıklarını sık, ışık alan kısımlarındaki ise seyrek olarak kullanınız.
- Fon oluşturmak için nokta ve çizgi elemanlarını kullanarak soyut bir düzenleme yapınız.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

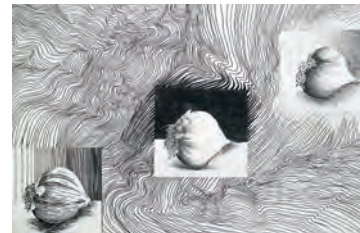
Kullanılacak Malzemeler: 35x 50 cm bristol ya da benzeri kâğıt, resim kalemi, silgi, cetvel, rapido kalem veya pilot kalem.

Görsel 2.44 Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL

Görsel 2.45 Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL

Görsel 2.46 Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL

Püf Noktası

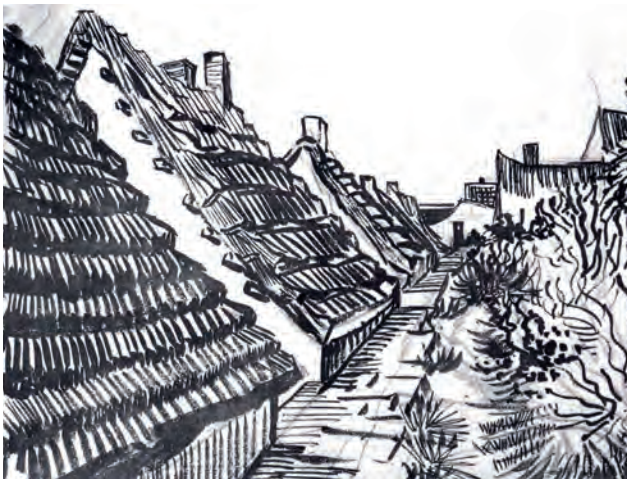
Çizgiler, yüzeye sık kullanıldıklarında koyu; seyrek kullanıldıklarında açık etki verir. Açıktan koyuya geçişler, çizgiyi kademeli olarak sıklaştırarak sağlanabilir. Çizgilerinizi, objenin formuna uygun olarak kullanınız. Çalışmanızın özelliğine göre bazı bölgelerde farklı çizgi kalınlıkları kullanabilirsiniz.

Ders Dışı Etkinlik

Görsel 2.47 "Çizim", 1881, Vincent Van Gogh (Finsent fan Gogh, Hollanda)

Görsel 2.48 "Sokak", Vincent Van Gogh

- Verilen görselleri çizgi çeşitlerine göre inceleyiniz.
- Resim sanatının ünlü ustalarından beğendiğiniz birinin figür çalışmasını veya doğayı farklı çizgi değerleriyle anlatma becerisini inceleyiniz.
- İncelediğiniz resimden bir kesit alınız.
- 20 x 20 cm boyutlarında bir bristol kâğıt hazırlayınız.
- Aldığınız kesitteki resmi, rapido kalem veya yumuşak uçlu resim kalemiyle, ressamın çizgi tekniğini taklit ederek çiziniz.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

2. LEKE

Hazırlık Çalışması

Lekenin sözcük anlamıyla resim sanatındaki anlamını araştırınız.

Görsel 2.49 “Leke Çalışması”

Lekenin Özellikleri Nelerdir?

Leke, yüzey üzerinde çizginin ya da rengin düzensiz dağılımına denir. Resim sanatında; yüzeyin, eşit bir şekilde tek renk kullanılarak örtülmüş parçasıdır. Ayrıca leke; çay lekesi, boya lekesi ve benzerlerinin yüzey üzerinde oluşturduğu renk değişikliğidir.

Lekenin Özellikleri

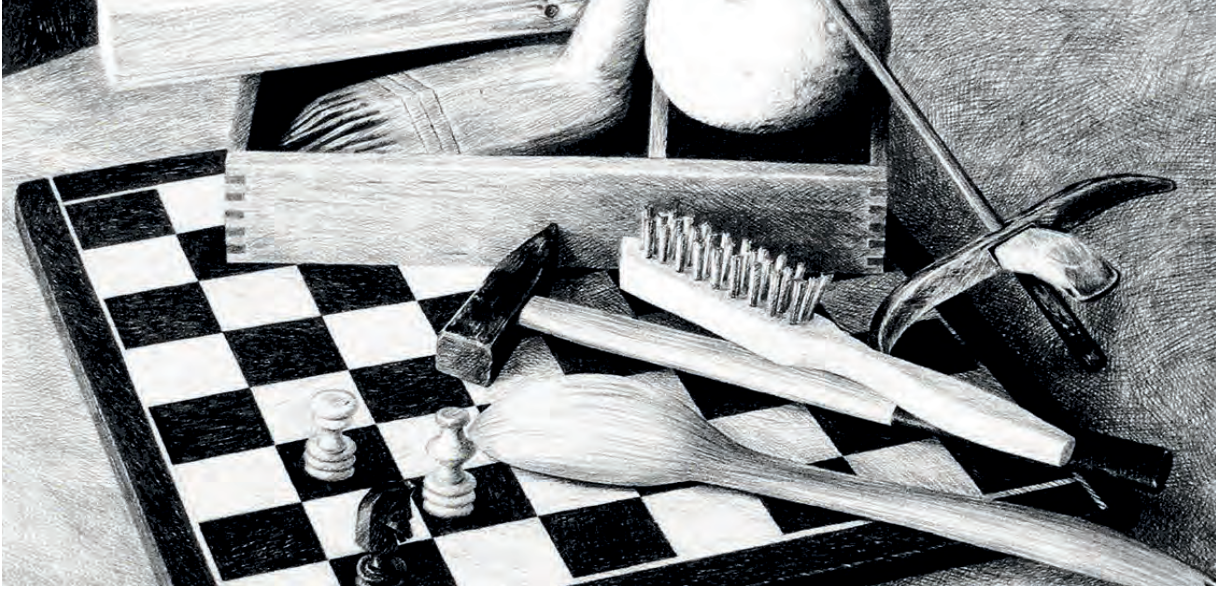
- Leke hacimsizdir.
- Lekeler düzensiz dağılıma sahiptir.
- Lekeye ışık gölge etkisi girdiğinde leke, hacim etkisi kazanır.
- Lekeler, belli renkteki bir yüzey üzerinde başka renkteki kısım olarak görülür.
- Lekeler açık, koyu, orta değerlerinde olur (Görsel 49).
- Leke eskizi, desene çevirebilir.
- Lekenin kompozisyonda öne çıkma özelliği vardır.
- Lekeler dokulu ve dokusuz olabilir.

Dokulu Lekeler: Yüzeyin; doku yapısını veren, yedirmeli, çizgisel ve noktasal darbelerle kaplanmasıdır. Dokulu leke oluşturmak için genel olarak darbeli ve yedirmeli teknikler kullanılır.

Dokusuz Lekeler: Dokusuz lekelerde yüzey, pürüzsüzdür. Dokusuz leke oluşturmak için yedirme ve degrade (açıktan koyuya doğru renklendirme) teknikleri kullanılır.

İnceleme

Görsel 2.50 "Natürmort"

- Verilen görseli inceleyerek resmin, lekenin özelliklerinden hangisine örnek olabileceğini söyleyiniz.

Bilgi Notu

Lekecilik-Tachisme (Taşizm): Fransızca "tache" (taş) sözcüğünden gelen bir terim, sanatçının düşünmeden ve rahat bir şekilde attığı boyaların tuval yüzünde meydana getirdiği lekelerin etkisine dayanan anlayıştır. Esas temsilcileri Wals (Vols), Jackson Pollock (Ceksin Polok) (Görsel 51), Mathiev (Methiv) ve Tobey'dir (Tobi).

Görsel 2.51 "Adsız", 1950, Jackson Pollock (Ceksin Polok, ABD), Akıtma, Amerika

Ben Kimim?

“Tuval, içinde faaliyette bulunulan bir arenadır.”

Jackson Pollock (1912-1956)

ABD’li ressam, damlatma (drip) yöntemiyle yaptığı resimlerle “Hareketli Boyama (Action Painting)” akımının en önemli temsilcilerinden biri olmuştur. Jackson Pollock soyut dışavurumcu ressam, 20. yüzyılın en önemli sanatçılarından. Damlatma Boya (drip painting) ile boya karıştırma, fırça kullanımı gibi alışla gelmiş uygulamaları bir kenara bırakmış, yere serdiği devasa boyutlardaki tuval bezleri üzerinde hareket ederek boyayı dökme, damlatma, fırlatma suretiyle sonradan aksiyon/hareket resmi adı verilen resimler yapmıştır.

Görsel 2.52 Jackson Pollock

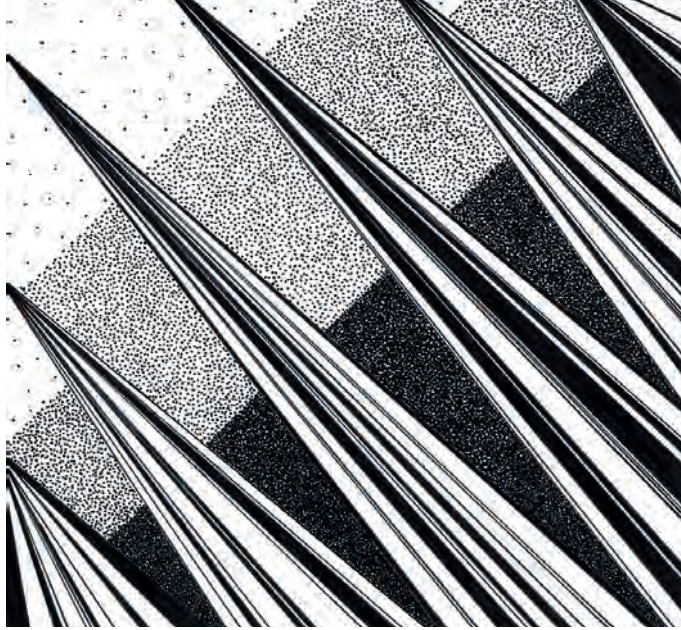
1951’den sonra koleksiyonerler ve galerilerden daha değişik resimler yapması için baskılar gelmeye başlamış, bu baskılar karşısında Pollock’un resimleri karanlıklaşıp figüratif öğeleri de kapsamaya başlamıştır. 1956’da yaptığı araba kazası sonucu ölmüştür (www.jackson-pollock.org).

Görsel 2.53 “Adızsız” 1948, Jackson Pollock, Akıtma, Amerika

Görsel 2.54 “Adızsız” 1948, Jackson Pollock, Akıtma, Amerika

İnceleme

Görsel 2.55 Çizgi, Nokta Çalışması Zübeyde Hanım MTAL, Kocaeli

Yukarıdaki görselde, nokta ve çizgi sıklıklarının yüzeyde oluşturduğu leke etkisini inceleyiniz.

Lekenin Açık-Orta-Koyu Değerleri**Hazırlık Çalışması**

Çevrenizdeki objeleri açık-orta-koyu değerlerine göre karşılaştırınız.

Her renk, bir leke değerine sahiptir. Yani her rengin açık-orta-koyu tonları vardır. Renkler, bu üç değer üzerine kurulur.

Örneğin sarı, açık; yeşil, orta; lacivert, koyu leke değerine sahiptir (Görsel 56, 57).

Görsel 2.56 "Renkli Fotoğraf"

Görsel 2.57 "Siyah-Beyaz Fotoğraf"

6. Etkinlik

Görsel 2.58 "Natürmort"

Atölyenizde bulunan, farklı renklere ve büyüklüklere sahip objelerle bir kompozisyon hazırlayınız.

- Kompozisyonun geometrik kurgusunu resim kâğıdına çiziniz.
- Geometrik kurgudaki objelerin görünüşlerini netleştiriniz.
- Objeleri, ışığın geliş yönüne göre açık-orta-koyu değerleri gösterecek şekilde boyayınız.
- Çiziminizi pastel ya da kuru boya tekniğiyle renklendiriniz.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek malzemeler: 35x50 cm boyutlarında resim kâğıdı, resim kalemi, pastel veya kuru boya, silgi, resim altlığı.

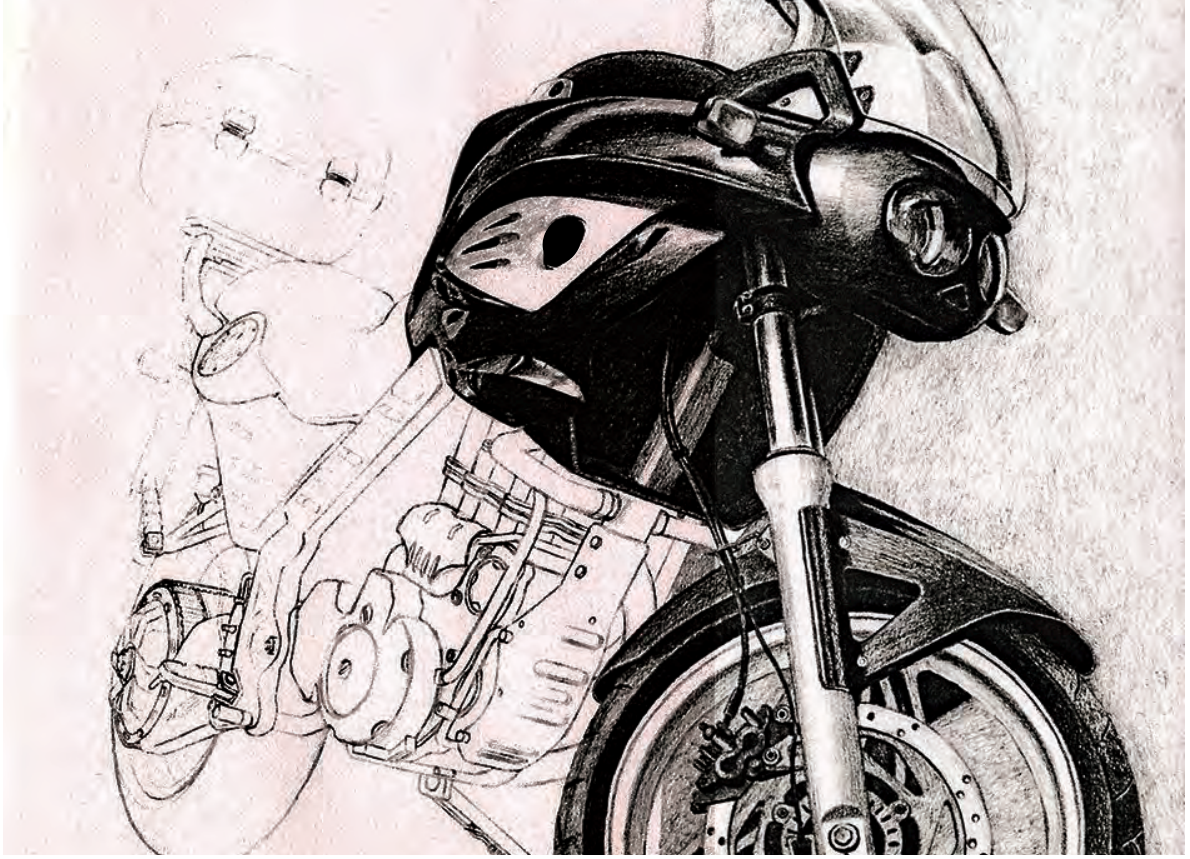
Görsel 59, 60, 61, 62, 63 ve 64 lekenin açık-orta-koyu değerlerine örnek olarak verilmişlerdir.

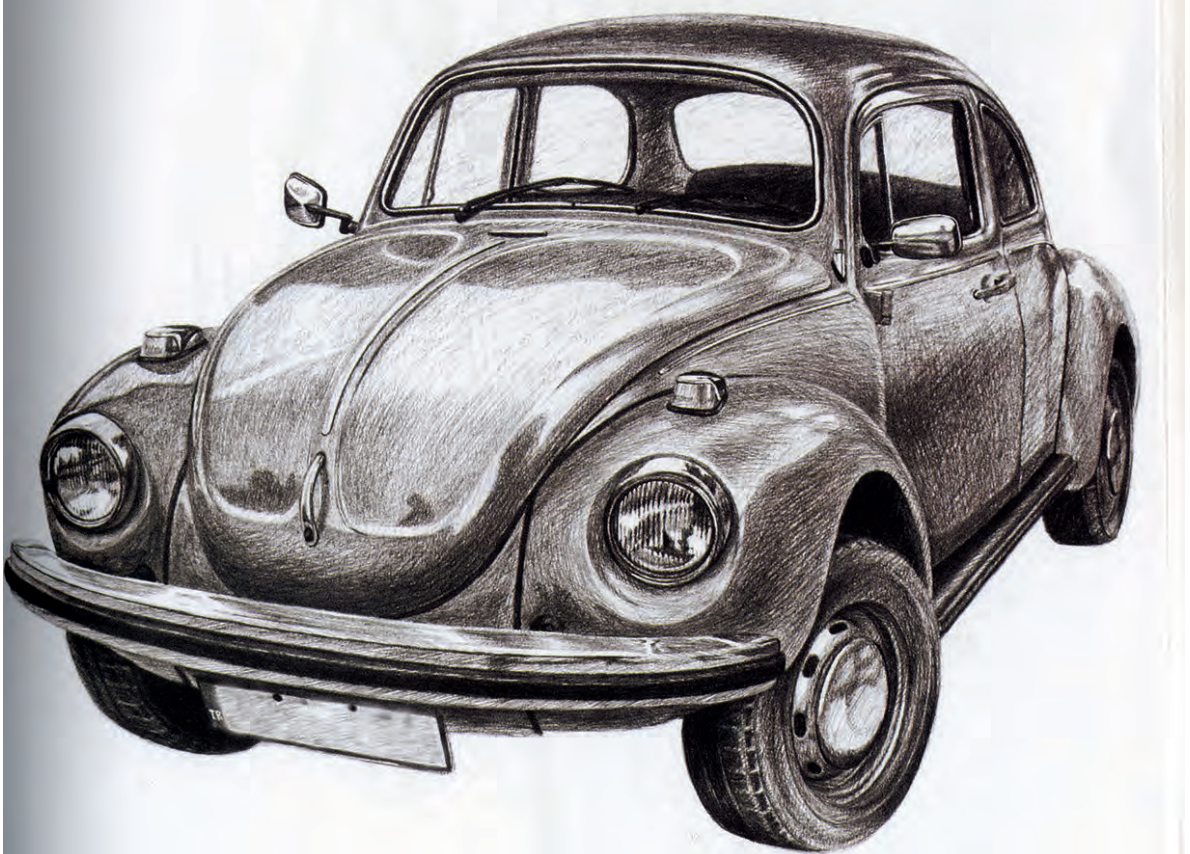
Görsel 2.59 "Sandalye"

Görsel 2.60 "Semaver"

Görsel 2.61 "Motosiklet"

Görsel 2.62 "Araba"

Görsel 2.63 "Koltuk"

Görsel 2.64 "Natürmort"

Uygulama Leke Çalışmaları

Hazırlık Çalışması

Görsel 2.65 “O Artık Doksan Sekiz Yaşına Gelemez”, 1819-23 Francisco Goya, 23,3x14,4 cm, Fırça ve Hindistan mürekkebi, İspanya

Çalışmasını yapacağınız konunun siyah beyaz fotoğraflarını çekerek açık-orta-koyu değerlerini tespit ediniz.

Görsel 2.66 “Lavi Çalışması”, 2006, Mahbup Aldıç

Görsel 2.67 “Lavi Çalışması”, 2006, Mahbup Aldıç

Bilgi Notu

Lavi Tekniği ve Özellikleri

- Çini mürekkebiyle ya da bir rengin ton değerleriyle yapılır.
- Fırçayı kullanırken oluşan açık-koyu değer farklılıkları niteliğinde olabilir.
- Fırça ile hacim etkisi verecek biçimde olabilir.
- Hem leke hem çizgi olanakları bir arada değerlendirilebilir.
- Tonlamada, açıktan koyuya doğru bir yol izlenir.
- Asıl çalışmaya geçmeden önce alıştırma yapılır.
- Mürekkebin sulu yüzeyde serbest dağılımına izin verilir.
- Lavi tekniği ile yapılan resim, sulu boyanın ilk adımıdır.

Barok sanatçılar, lavi tekniğiyle ilgili oldukça zengin ve kaliteli örnekler vermiştir. O devrin lavi çalışmaları, sanat eseri olarak düşünülmemiştir. Sanatçılar, daha çok, yapacakları kompozisyonlar için bir ön araştırma amacıyla bu tekniğe başvurmuştur. Çünkü lavi çalışmaları, kompozisyon için oldukça pratik ve olanaklı bir tekniktir. Çağımızda ise lavi çalışmaları, sanat eserleri arasında yerini almıştır. Lavi tekniği, sulu boyanın ilk adımıdır (Görsel 68).

Görsel 2.68 “Aslan”, Rembrandt van Rijn (Rembrandt fan Rayn, Hollanda), 13,8x20,4 cm, Louvre. Paris

Lavi Tekniğinin Uygulama Basamakları:

- Çalışacağınız mürekkebi, koyudan açığa doğru farklı değerler elde edene kadar sulandırınız. Hazırlayacağınız mürekkep; kahverengi, siyah ya da mavi olabilir.
- Gramajı yüksek (250-300gr) sulu boya kâğıdınızı, kâğıt bant ile resim altlığına sabitleyiniz.
- Kurşun kalemi çok fazla bastırmadan objenizi çiziniz ve objenizin ışık alan bölümlerini işaretleyiniz.
- Bir sünger ya da kalın uçlu sulu boya fırçasıyla ışık alan bölgenin dışındaki alanları ıslatınız.
- Çalışmanıza açık tonlardan başlayınız.
- Objenin açık-orta-koyu değerlerini gösterecek şekilde çalışmaya başlayınız.
- Mürekkebi sulandırarak açık-orta-koyu değerler elde ediniz.

Bu tip çalışmalarda, rastlantıların olumlu ya da olumsuz etkisi fazla olacağından birden fazla çalışma yapmanız yerinde olacaktır.

7. Etkinlik

Görsel 2.69 “Lavi Çalışması”

- Sulu boya kâğıdınızı hazırlayınız.
- Kâğıdınızı, kâğıt bandıyla kenarlarından tutturarak resim altlıklarına sabitleyiniz.
- Sulu boya kâğıdını, sünger kullanarak bol suyla ıslatınız.
- Fırça yardımı ile boyama, damlatma, akıtma, sıçratma gibi yöntemleri kullanarak kâğıt üzerinde serbest oluşumlar elde ediniz.
- Açık-orta-koyu değerlerin dengeli dağılımına dikkat ediniz.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek malzemeler: 35x50 cm boyutlarında sulu boya kâğıdı, kâğıt bant, sünger, siyah veya mavi mürekkep, sulu boya fırçaları, su kabı.

Ders Dışı Etkinlik

- Barok Dönem ressamlarına ait eserlerden leke ve desen ilişkisine örnekler bulunuz, beğendiğiniz desenleri eskiz defterinize çizin.
- Resim sanatında lekeyi etkili anlatan resim tekniklerini araştırınız.

8. Etkinlik

Görsel 2.70 "Peyzaj", 2014, Mahbup Aldıç, 35x50, Kocaeli

- Sulu boya kâğıdınızı hazırlayınız.
- Isladığında deforme olmaması için kâğıdınızı, resim altlığına kâğıt bantla yapıştırınız.
- Bu çalışmada, kalem yerine fırça ya da ucu sivriltilmiş ağaç dalı kullanınız.
- Atölyenizdeki farklı görünüş ve biçimlerdeki objeleri, fırça veya sivri uçlu ağaç dalı yardımıyla pamuk oranı yüksek olan kâğıdınıza çiziniz.
- İzlenime dayalı olarak lekelerin yerini fırça ya da ucu sivriltilmiş ağaç dalıyla belirleyiniz.
- Islatmış olduğunuz kâğıdınızda belirlediğiniz leke değerlerini (açık-orta-koyu), fırça yardımıyla açıktan koyuya doğru boyayınız.
- Kâğıdınız kuruduktan sonra dikkatli bir şekilde kâğıt bantları çıkarınız.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: farklı kalınlıkta fırçalar, ağaç dalı, su kapları, çini mürekkebi, sulu boya kâğıdı, resim altlığı, kâğıt bant, su emici olarak sünger ya da peçete.

3. DOKU

Hazırlık Çalışması

Çevrenizde gördüğünüz dokulu nesnelerin adlarını söyleyiniz.

Dokunun Özellikleri

Doku: Dokular; doğadaki tüm nesnelerin iç yapılarının dışa vuran yüzeysel etkileridir. Nesnelerin karakteristik birer dış yapıları vardır. Bu nesnelerin dış yapı özellikleri ve bunların objektif etkileri, dokuyu (tekstür) oluşturur. Bu durum, doğanın yapısal özelliğidir. Dokular ise yüzeyleri meydana getirir. Doğadaki dokusal oluşumlardan yararlanılarak yeni tasarımlar elde edilebilir. Gözle görünen her şey, özel bir dış yüzey yapısına sahiptir.

Dokunun Özellikleri:

- Doku, birbirine eş ya da birbirini tamamlayan birim biçimlerin yan yana gelmesi ile oluşur.
- Dokusal yapılar daima yüzeyseldir.
- Yönü değişmeyen açık-koyu değişkenliği ile doku oluşur.
- Dokusal yüzeylerin oluşumunu sağlayan birim biçimleri ve bunların yan yana geliş sistemleri, daima farklılıklar gösterir.
- Değişik objelerde birim biçimleri benzer olsa da işlevlerinin ayrı ayrı olması nedeniyle yan yana geliş sistemleri farklı olabilir.
- Ritim, zıt yönlerde, aynı ya da değişik ölçü içerisinde ileri-geri yer değiştirme ile gelişir.
- Dokuların oluşabilmesi için pürüzlü bir yüzey ve uygun bir ışık gereklidir. Uygun bir ışık, dokunun derinliğini belli eder.
- Bir cismin yüzeyine dokunulduğunda hissedilen pürüzler, o cismin dokusudur.

Doku Çeşitleri

Doğal Dokular: Doğal dokular; dokunma duyumuza etki eden, insana bağlı olmaksızın kendi iç ve dış yasalarıyla var olan canlı-cansız tüm varlıkların gerçek dış yapılarıdır. Doğadaki her varlığın, kendine özgü doğal dokusu vardır. Bitki, ağaç, ağaç kabuğu, yaprak, kozalak, çiçek, kaya, taş ile hayvanların dış görünüşlerindeki yüzey oluşumları doğal dokulardır. Doğal dokular; birbirine benzeyen, birbirini tamamlayan birim elemanlarının belli düzenlerle yan yana gelen tekrarlarıyla oluşur. İşlevsellikle ilgilidir. Dış yapılarıyla iç yapıları arasında uyum vardır. Doğal dokular; genellikle zamana, doğa koşullarına ve dış etkenlere bağlı olarak yüzeysel görünüşlerinde değişime uğrar (Görsel 71, 72, 73, 74 75, 76).

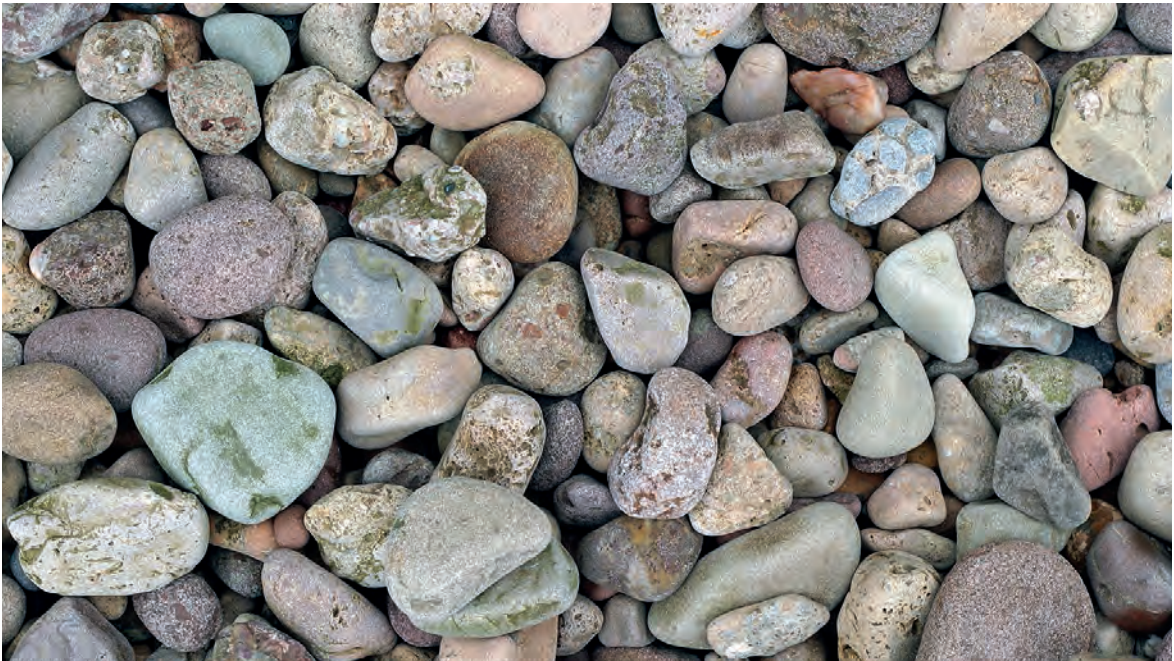
Görsel 2.71 "Palmiye Ağacı Dokusu"

Görsel 2.72 "Oya Çiçeği"

Görsel 2.73 "Kudret Nari"

Görsel 2.74 "Taş"

Görsel 2.75 "Tilki Tüyü"

Görsel 2.76 "Nar"

9. Etkinlik

Görsel 2.77 “Mısır Koçanı”

Görsel 12’ deki doğal doku örneğini inceleyiniz.

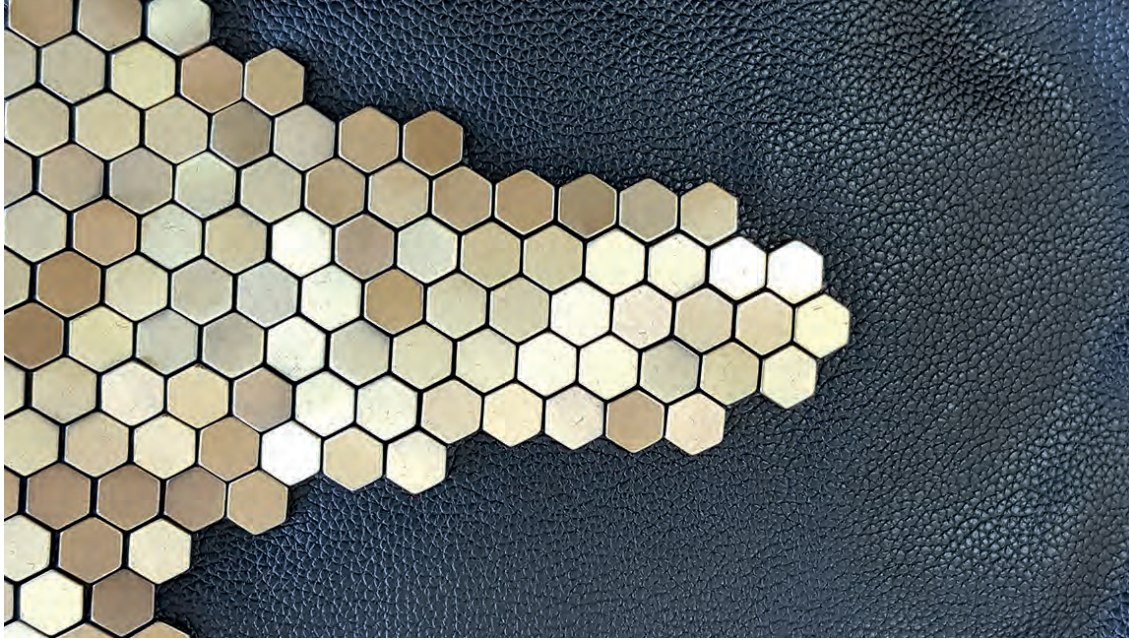
- Önceden fotoğrafını çekmiş olduğunuz doğal doku örneklerinden birini öğretmeninizle birlikte seçiniz.
- İki adet resim kâğıdı hazırlayınız.
- Birinci kareye, seçilen doğal doku örneğinin karakalem çalışmasını yapınız.
- İkinci kareye, seçilen doğal doku örneğinin renkli çalışmasını yapınız.
- Çalışmanızı siyah fon kartonuna eşit aralıklarla yapıştırınız.
- Çalışmanın üzerini jelatinle kaplayınız.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilir Malzemeler: fotoğraf makinesi, 20x20 cm boyutlarında iki adet resim kâğıdı, siyah fon kartonu, kuru boya ve benzeri boyalar, resim kalemi, makas, jelatin, bant.

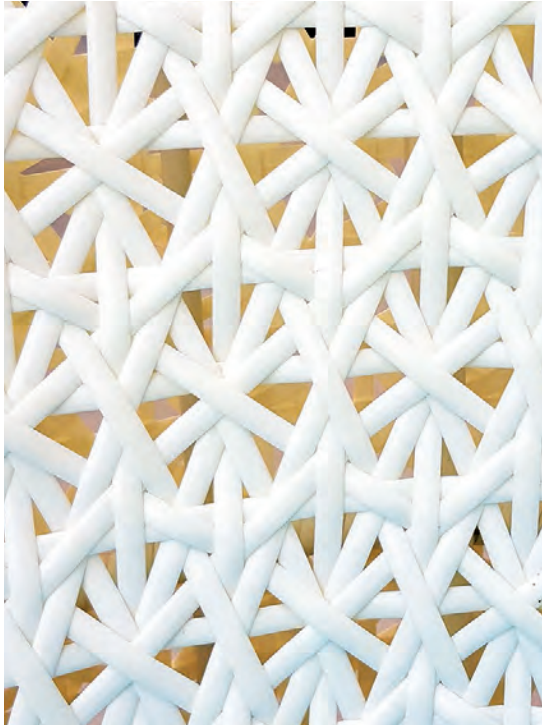
2. ÜNİTE

Yapay Dokular: Yapay dokulara, insanın estetik tasarım kaygısıyla yaptığı görsel yüzey değerlendirmesi diyebiliriz.

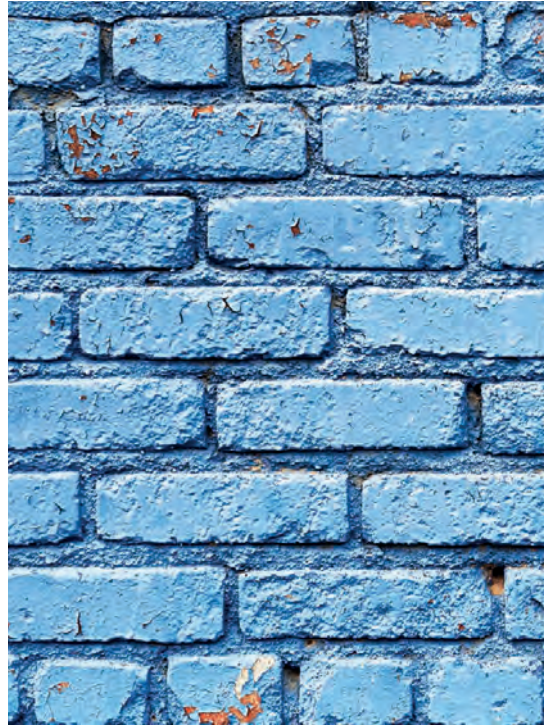
Yapay doku oluşturmada, birim-biçim olanaklarından yararlanılarak birbirinden farklı tasarımlar gerçekleştirilebilir. Bu süreçte birim elamanlarının yalınlığı, birim elemanlarının sistemleri ve çok yönlü çeşitlendirmelerle matematiksel düzenlemeler söz konusudur. Çeşitli resimleme teknikleri ile geometrik veya organik karakterli doku tasarımları yapabileceği gibi değişik malzemelerin olanakları ile de rölyef doku düzenlemeleri yapılabilir (Görsel 2.78, 79, 80).

Görsel 2.78 “Çanta Dokusu”

Görsel 2.79 “Plastik Hasır Dokusu”

Görsel 2.80 “Tuğla Duvar”, 2017, Fotoğraf

Nesnelerin Kendilerine Özgü Doku Özellikleri

Hazırlık Çalışması

Çekirdekli meyvelerden birini ortadan ikiye bölerek meyvenin iç ve dış dokusunu inceleyiniz.

Yeryüzündeki tüm nesneler, bir yüzey özelliğine yani dokuya (tekstür) sahiptir. Nesnelerin formları ve karakteristik yüzey özellikleri (çentikli, pürüzlü, girintili, çıkıntılı vb.), onları tanımayı sağlar. Dokular, yüzeyleri oluşturur. Dokular, hem görme hem de dokunma duyularıyla algılanır.

Nesnelerin dış yapılarında olduğu gibi iç yapılarında da dokusal özellikler bulunur. Buna da **iç doku** (strüktür) adı verilir.

İç Doku (Strüktür) : “Nesnelerin iç yapı dokusudur. Strüktür eş ya da birbirleri ile sık, bağlantılı, benzer formların iki ya da üç boyut üzerinde tekrarlanmasından doğar. Bitki ve hayvan dünyasında sınırsız strüktür çeşitleri görülür. Belirli birim ya da birimlerin tekrarlanmasından doğmuştur.” (İşingör, 1986, s.18).

Strüktür; nesne ve varlığı ayakta ve dengede tutan, sistemsel tekrarlı iç yapı düzenidir. Strüktürün mantığını anlayabilmek için bal peteği iyi bir örnek olabilir (Görsel 81).

Görsel 2.81 “Bal Peteği”, 2017, Fotoğraf

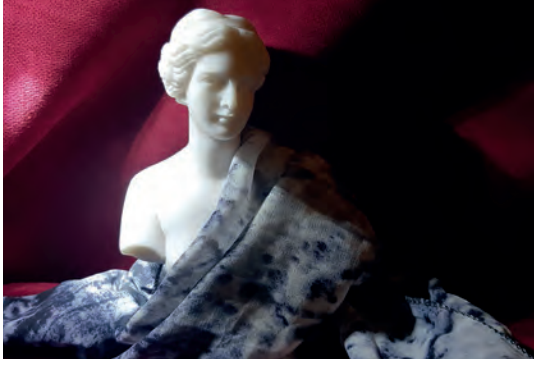
Strüktür çalışmalarında kâğıt, karton, metal, ahşap ve atık malzemeler kullanılabilir. Formun iskeletini görebilmek önemlidir. Eş formlar yan yana getirildiğinde beklenmedik formlar ortaya çıkar. Çalışmalarda, malzemenin özelliğine göre yapıştırma, geçme, çakma gibi yöntemler kullanılabilir.

Dış Doku (Tekstür): “Maddenin iç yapısının yüzeyde görünüşüdür. Ana objenin tüm yapısı üzerine bir fikir verir.” (İşingör, 1986, s.18). Canlı-cansız tüm varlıkların doku özelliklerine tekstür denilir. Tekstür ve strüktür birlikte bir yapı bütünü oluşturur.

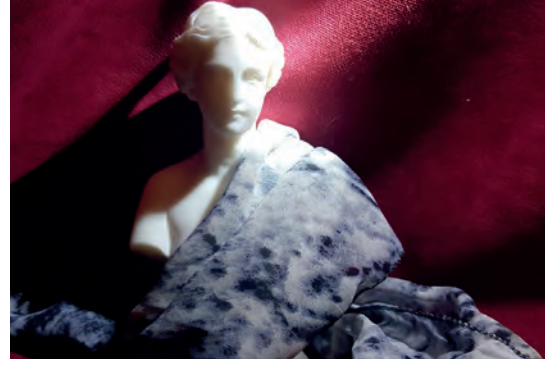
Nesne ve doku ilişkisinde ışığın önemi büyüktür. Bir dokunun görsel olarak algılanabilmesi için ışığa ihtiyaç duyulur. Yüzeydeki girinti ve çıkıntılar ışıkla hissedilir.

10. Etkinlik

Görsel 82. "Heykel"

Görsel 83. "Heykel"

Görsel 2.84 "Heykel"

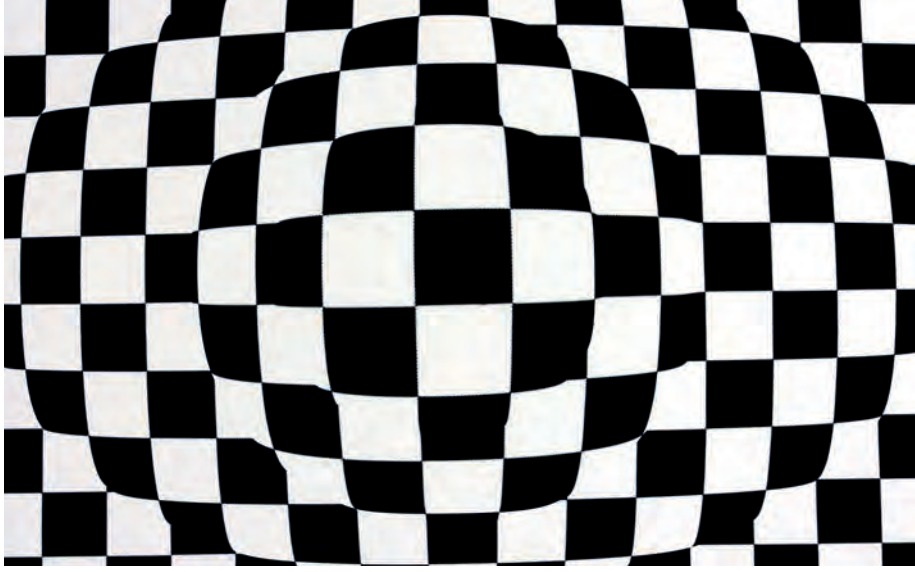
Görsel 2.85 "Heykel"

Yukarıdaki nesnelere ışığın hangi yönden geldiğini ve ışığın yarattığı etkinin nesneyi nasıl etkilediğini inceleyiniz.

Dokular; organik doku, gerçek doku, görsel doku, dinamik doku, mekânda doku özellikleri gösterebilirler (Görsel 86, 87, 88, 89).

Görsel 2.86 "Ağaç Kabuğu", Gerçek doku

Görsel 2.87 "Görsel Doku", V.Vasarely

Görsel 2.88 "Yüzücü", Dinamik doku

Görsel 2.89 "Kelebek", Organik doku

Gerçek Dokuyu Görsel Dokuya Dönüştürme

Hazırlık Çalışması

Doğada bulunan canlı ve cansız varlıkların doku özelliklerini inceleyiniz.
Gerçek dokuya sahip olan bitki ve hayvan görselleri toplayınız.

Görsel 2.90 "Leopar", fotoğraf

Görsel 2.91 "Leopar Deseni", fotoğraf

Görsel 2.92 "Leopar Deseni Görsel Doku Örneği"

Dokulu bir objeye bakarak yapılan gözleme ve etüde dayalı çalışmalara **görsel doku** (taklit doku) denir. Görsel doku çalışmaları için canlı ve cansız nesnelerden yararlanılabilir (Görsel 90). Görsel 91'deki gerçek doku görsel 92'de görsel dokuya dönüşmüştür.

Gustav Klimt, çalışmalarında dokuyu en çok kullanan sanatçılardan biri olarak bilinir.

Ben Kimim?

Gustav Klimt (1862-1918)

Klimt, Bohemyalı kuyumcu bir babanın ve Viyanalı Anna Finsher'in (Finşır) yedi çocuğundan ikincisi olarak 14 Temmuz 1862 yılında Viyana'da dünyaya geldi. Viyana uygulamalı sanatlar okulunda eğitim gördüğü sıralarda tarihsel konular işleyen ressam Hans Makarat'tan etkilendi.

1883'ten sonra kardeşi Ernst (Örns) ve ressam Franz Matsch (Meç) ile birlikte dekoratör olarak çalıştı. Burgtheater'ın (Börgtietir) ve Sanat Tarihi Müzesinin dekorasyonunu tamamladıktan sonra 1892 yılında kardeşinin ölümü üzerine bu işi bıraktı.

1897'de Viyana'da bir grup sanatçı ile Viyana Sezession Grubunu oluşturdu ve bu grubun ilk başkanı seçildi. Bu görevini 1905 yılına kadar sürdürdü.

Birkaç yıl sonra Viyana Üniversitesi için felsefe, tıp ve hukuk adlı tavan resimlerini yaptı.

1902'de arkadaşı mimar Josef Hoffmann'ın (Cozıf Hofmın) başyapıtı sayılan Brüksel'deki Stoclet (Stoklit) Evi'nin yemek odası için duvar resimleri yaptı.

Bugün üçü de Avusturya Galerisi'nde bulunan Öpüş, Fritz Riedler(Ridlır) ve Adele Bloch-Baver (Adel Blak Bevir) gibi son çalışmalarında figürleri silüet biçiminde ele aldı.

Ünlü sanatçı 6 Şubat 1918 yılında beyin kanaması sonucu hayatını kaybetti. Klimt'in ailesi onun Onur Mezarı'na gömülmesini kabul etmedi ve sanatçı Viyana'da basit bir mezara gömüldü.

Yağlıbovalarının dışında desenleri de ayrı bir önem taşıyan Klimt'in, özellikle Kokoschka (Kokoşka ve Egon Schiele (İgon Şile) üstünde yoğun etkileri oldu.

Önemli Yapıtları: Aşk Müzik I, Bir Kadının Portresi, Memorial Sanat Müzesi, Tıp, Yaşayan Su, Ölüm ve Yaşam, Adem ile Havva, Kadının Üç Çağı, Salome. (biyografi.net.tr, 2016, Klimt, 2)

Görsel 2.93 Gustav Klimt

Görsel 2.94 "Adele Bloch-Bauer" in (Adel Blok Bover), Portresi", 1907, Gustav Klimt

Doku Çeşitleri İle Uygulama Çalışması

Hazırlık Çalışması

Etkinlikte kullanmak üzere doğal dokuya örnek olacak objeler getiriniz.

11. Etkinlik

Görsel 2.95 “Öğrenci çalışması”, Kocaeli GSL

Görsel 2.96 “Öğrenci çalışması”, Kocaeli GSL

Görsel 2.97 “Öğrenci çalışması”, Kocaeli GSL

Görsel 2.98 “Öğrenci çalışması”, Kocaeli GSL

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda dokulu objelerden yaralanarak karakalemle ve renkli kalemlerle hacimli etütler, özgün dokular yapmış olacaksınız.

- Araç gereçlerinizi masanızın üzerine çıkarınız.
- Objeyi beyaz bir zemin üzerine, sol yandan ışık alacak şekilde yerleştiriniz.
- Objeyi resmi yapılacak kâğıdın biraz üst kısmına, sola doğru yerleştiriniz.
- Objeyi dikkatli bir şekilde inceleyiniz ve kütle halinde, bütün olarak görmeye çalışınız.
- Çok hafif ve araştırma çizgileriyle, ayrıntıya inmeden, en yakın geometrik biçimlerle objeyi kâğıda yerleştirme planı yapınız.
- Objenin dokusunu, karakterini yansıtan birim biçimleri büyüteçle inceleyiniz.
- Dokuları, karakalemle etüt etmeye başlayınız.
- Yapılan karakalem doku çalışmasının renkli etüdünü yapınız.
- Yapılan renkli dokunun üzerinden kadraj alınız. Kadraj seçimine öğretmeninizle birlikte karar veriniz.
- Seçilen bölümü, 35x50 cm boyutundaki kâğıdınıza büyüterek çiziniz.

Kullanılabilecek Malzemeler: örnek çalışmalar, 35x50 cm boyutlarında resim kâğıdı, 2B resim kalemi, silgi, büyüteç, renkli kuru boya, resim altlığı, doğal dokulu obje.

4. BİÇİM VE FORM

Biçim ve Form Nedir?

“Yüksek uygarlığın merdiveni sanattır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Hazırlık Çalışması

Biçim ve form hakkında araştırma yapınız.

Araştırma yaparken genel ağ, kütüphane kaynaklarından yararlanınız.

Araştırma verilerinizi görsellerle destekleyiniz.

Biçim

“**Biçim;** parçaların belirli bir düzene göre oluşturduğu bütünlüktür. Bütünü meydana getiren her bir ögenin anlık duruma göre beliren yapı, biçimin kendisidir.”(Sırcan, 2006, 16).

Biçim;

- Çizgi, renk ve açık-koyudan oluşmuş yüzeydir. (Biçimde, bu unsurların hepsi ya da birkaçı bulunabilir.)
- Ton; hareket, renk gibi açılardan bir somutlaştırmadır.

Biçim, tasarımda rol oynayan en önemli öğelerden biridir. Her tasarım, tasarı haline geçerken yani maddeleşirken belirli çevre çizgileriyle sınırlanır ve bir kalıba bürünür. Hem iki boyutlu hem de üç boyutlu cisimler için durum aynıdır.

Örnek vermek gerekirse insan bedeninin her an değişen hareketleri (poz vermek gibi) biçimdir (Görsel 99).

Görsel 2.99 İnsan bedeninin poz vermesi

Görsel 2.100 İnsan bedeninin kendisi

Form

Dar anlamı ile form, bir yüzeyin sınırlanarak ötekisinden ayrılmasıdır. Diğer bir tanımı ise “Bir bütünün karakteristik tüm özelliklerini taşıyan genel görünüş.” ifadesidir.

Örneğin; insan bedeninin kendisi bir formdur (Görsel 100).

2. ÜNİTE

Doğada var olan her varlığın geometrik bir formu vardır.

Form;

- Nesnelerin yapısal özelliğini içerir. Bir nesnenin, ışık-gölge ile maddesel hacminin anlatılmasıdır.
- Çeşitlilik açısından sınırsızdır.
- Simetrik-asimetrik, organik-inorganik, doğal-yapay, durgun-dinamik görünümeler yansıtır.

Bir sanat eseri oluşturulurken her zaman biçimlendirme kaygısı duyulur. Sınırları belirlenen objeler, çevreyle birlikte anlamlanır.

Biçim, üç başlık altında ele alınabilir:

A. Doğal Biçimler

B. Yapay Biçimler

C. Geometrik Biçimler.

A. Doğal Biçimler

Yeryüzünde kendiliğinden var olan canlı-cansız tüm biçimlere, doğal biçim denir. Doğal biçimlerin kendilerine özgü yapıları vardır. Doğada yer alan biçimlerde, sonsuz renk zenginliği de bulunmaktadır (Görsel 101, 102, 103, 104, 105, 106).

Görsel 2.101 Doğal biçimler, fotoğraf

Görsel 2.102 Doğal biçimler, fotoğraf

Görsel 2.103 Doğal biçimler, fotoğraf

Görsel 2.104 Doğal biçimler, fotoğraf

Görsel 2.105 Doğal biçimler, fotoğraf

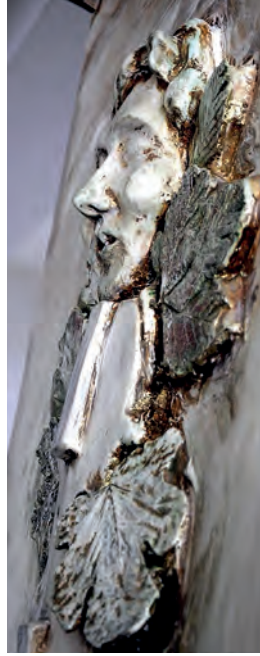
Görsel 2.106 Doğal biçimler, fotoğraf

B. Yapay Biçimler

İnsan tarafından üretilen nesnelerin tümü, yapay biçimi oluşturur. Hem günlük yaşamda hem de sanatçı yapıtlarında yapay biçim örneklerini görmek mümkündür. Mimari yapıların yanında birçok araç gereç ve materyal, yapay biçime örnek olarak verilebilir (Görsel 107, 108, 109).

Görsel 2.107 Yapay biçimler

Görsel 2.108 Yapay biçimler

Görsel 2.109 Yapay biçimler

C. Geometrik Biçimler

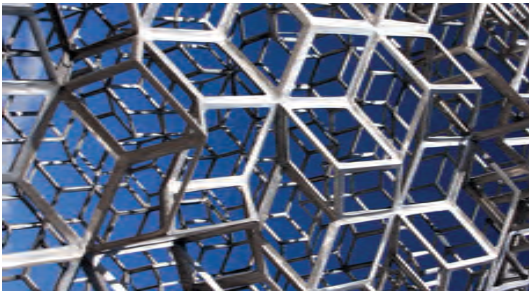
Yapay ve doğal biçimleri içinde barındıran geometrik biçimler, görsel sanatlarda geniş yer bulur. Geometrik biçimlerin kökeni, geometri bilimine dayanır. Doğada var olan organik objelerin en küçük yapı taşında, geometrik bir biçim bulunur. Bu biçimler, insan zekâsı ile birleşince özgün biçimler ortaya çıkarır. Üç temel biçim; kare, üçgen ve dairedir. Bunun yanında yamuklar ve semboller de geometrik şekil olarak kullanılabilir. Geometrik biçimler, durgun ya da dinamik olabilir. Simetrik biçimler, asimetrik biçimlerden daha kolay algılanır. Geometrik biçimlerin renk, biçim ve tasarım ilkelerindeki ilişkiler iyi bilinmelidir (Görsel 110, 111, 112, 113).

Görsel 2.110 Geometrik biçimler

Görsel 2.111 Geometrik biçimler

Görsel 2.112 Geometrik biçimler

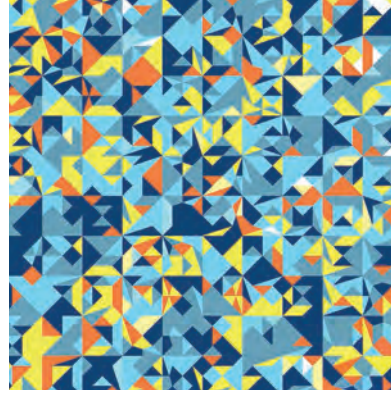

Görsel 2.113 Geometrik biçimler

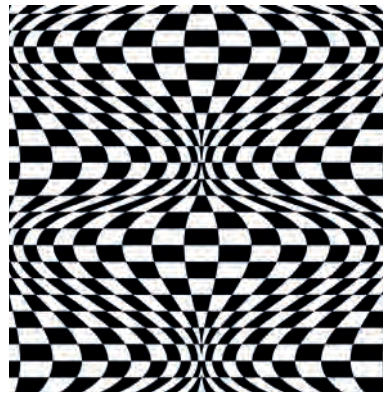
Geometrik Biçimlerle Oluşturulmuş Örnekler (Görsel 114, 115, 116, 117):

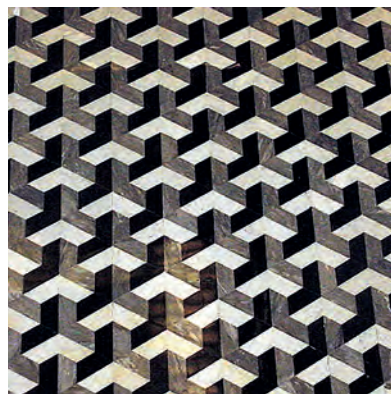
Görsel 2.114 Geometrik biçimler ile doku

Görsel 2.115 Geometrik biçimler ile doku

Görsel 2.116 Geometrik biçimler ile doku

Görsel 2.117 Geometrik biçimler ile doku

Okuma Parçası

Bauhaus Okulu (1919-1933)

Bauhaus, 1900'lerde Avrupa'da ortaya çıkan bir sanat hareketidir. Aslında bir ekol olarak ele alınır. 20. yy. sanayi ve teknoloji dünyasının yeni sanat anlayışı, estetik değerleri ve bu sanat anlayışının öğretimi; Bauhaus hareketi ile net, anlaşılır ve orijinal yapısalılığına kavuşmuştur.

Tasarım tarihi için önemli bir çıkış noktası olarak kabul edilen Bauhaus Okulu, 14 yıl gibi kısa bir süre faaliyet göstermiş olmasına rağmen etkileri tüm dünyaya yayılmıştır. Alman sanat ekolünün, modern sanat ve mimarlığın oluşumuna katkıda bulunmuş en önemli eğitim kurumudur.

Bauhaus'un temel düşüncesi, sanatla zanaatı birleştirme ve disiplinleri bütünleştirme zorunluluğunu vurgulamasıdır. Mimarlığı bir araştırma nesnesi olarak ele almış; bu okulun üretim biçimleri, malzemeler, yeni denemeler asıl ilgi alanını oluşturmuştur. Görsel sanat dallarına katkıda bulunmuş ve yansımaları günümüze kadar sürmüştür. Bauhaus, sadece resim alanında değil; heykel, temel sanat eğitimi, grafik-grafik tasarım, tipografi vb. birçok sanatsal alanda da hizmet vermiştir. Ayrıca mimari, endüstri, sanayi ve ev dekorasyonu alanlarında da etkisini göstermiş ve önemli eserlerin ortaya konulduğu bir dönem olmuştur.

Teknolojinin ve endüstrinin gelişmesiyle beraber artık günümüzde Bauhaus tarzını yansıtan ürünler üretilmekte ve pazarlanmaktadır. Dönemin etkilerini daha çok mimari, mobilya ve aydınlatma ürünleri gibi alanlarda görmekteyiz.

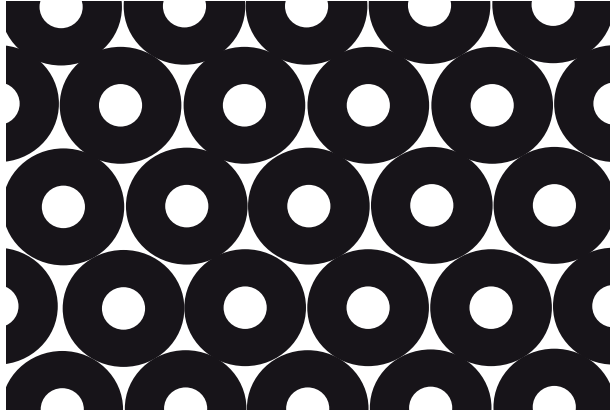
Bildirdönmez, T. (2014). Bauhaus Tasarım Okulu Ve Günümüze Yansımaları, Atatürk Üniversitesi

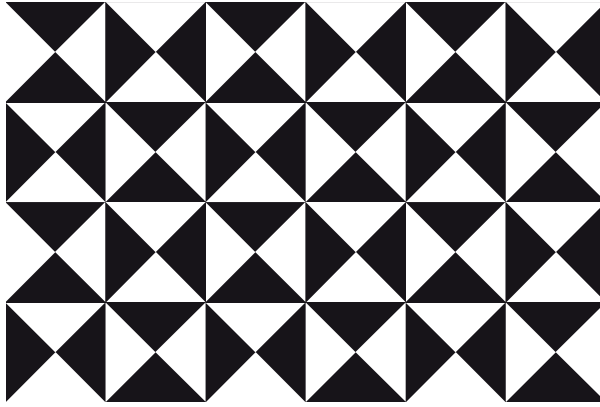
Bauhaus Okulu

12. Etkinlik

Görsel 2.118 Geometri biçim örnekleri

Görsel 2.119 Yapay biçimler

Yandaki görselleri inceleyiniz.

- 35x50 cm boyutlarındaki bristol resim kâğıdına, yukarıdaki görsellerden yola çıkarak geometrik şekillerle oluşturduğunuz tasarımınızı çiziniz.
- Hazırlamış olduğunuz tasarımınızı, guaj boyanızla boyayınız.
- Tüm çalışmalar hakkındaki yorumlarınızı arkadaşlarınızla paylaşıp çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler:

guaj boya, palet, bristol ya da benzeri resim kâğıdı, su kabı, cetvel, pergel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

Ders Dışı Etkinlik

- Sevdiğiniz resamlara ait eserlerden biçim-form ilişkisine örnekler araştırınız, beğendiklerinizi eskiz defterinize çiziniz.
- Resim sanatında biçim ve formu etkili anlatan resim tekniklerini araştırınız.

Biçim ve Formun Özellikleri

Bir bütünün tüm karakteristik özelliklerini taşıyan genel görünüşü, **form** olarak adlandırılır. Fakat dış ve iç koşullardaki değişiklikler ve hareket gibi faktörler; her bütünün genel görünüşünü daha değişik bir hale, görünüşe, pozisyona getirebilir. Böylece herhangi bir cismin, varlığın bir anlık **“pozisyonu”**, o formun o anlık **“biçimi”** olur.

Bu durumu, şöyle örnekleyebiliriz: İnsanın genel bir şekli-formu vardır. Fakat herhangi bir anda, bu genel form daha değişik bir görünüme girebilir. Oturmak, zıplamak, eğilmek, yuvarlanmak, koşmak gibi pek çok davranış türünde genel insan formunun aldığı bir anlık farklı görünüm, insanın o anki **“biçimi”**dir (Görsel 120).

Görsel 2.120 “Dance Sınıfı”, 1873, Edgar Degas, T.Ü.Y.B. Washington Ulusal Galerisi, Corcoran Collection (William A. Clark Koleksiyonu). ABD

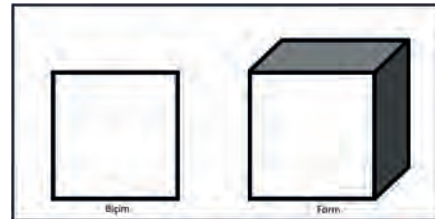
Görsel İfadede Formun Hacim Etkisi

Hazırlık Çalışması

Çevrenizdeki objelerin açık-orta-koyu değerleri hakkındaki gözlemlerinizi söyleyiniz.

Doğada var olan her varlığın geometrik bir formu vardır. Hacim, biçimlerin ve mekânların anlatımının üçüncü boyut kazanmasıdır. Resimde hacim etkisi, açık-orta-koyu değerlerle kazandırılır. Işığın objeler üzerine yayılırken oluşturduğu açık-orta-koyu değerler, ton çubuğunun oluşmasını sağlar (Görsel 121).

Görsel 2.121 Biçim-Form

Doğadan Biçim Ve Form Örnekleri Uygulaması

Hazırlık Çalışması

- Resim sanatında ışığın biçim üzerindeki etkilerini yansıtan sanat akımları nelerdir?
- Bu sanat akımları ile ilgili örnekleri dosyalayınız.

Görme, ışıkla başlar. Işık, nesnelerin üzerinden yansımasıyla bizim görmemizi sağlar. Çizimi istenen biçimin bir yüzeyde gerçekleşmesi, yansıtmış olduğu ışık değerlerinin doğru görülmesi ve yüzeye doğru yerleştirilmesi ile mümkündür. Işık etüdü için doğa, güzel bir öğretmendir. Doğal nesnelerin ışık değerleri ile etüt edilmesinde amaç, objeyi kâğıtta tekrarlamak değildir.

Doğada biçimin ve formun dokusal yapısını, parlaklığını, matlığını ve planlarını yansıtan ışık değerlerinin nasıl bir düzenle yer aldıklarını görmek mümkündür.

13. Etkinlik

Görsel 2.122 Elma

Görsel 2.123 Soğan

Görsel 2.124 Mantar

Görsel 2.125 Mısır

- Yukarıdaki görselleri biçim ve formlarına göre inceleyiniz.
- Biçim olarak beğendiğiniz bir objeyi (elma, armut, kozalak, deniz kabuğu vb.) belirleyiniz.
- Bu objenin geometrik formunu inceleyiniz.
- 30x30 cm boyutlarındaki resim kâğıdınıza, form oluşturacak şekilde, H-B-2B resim kalemle- rinizle, doğadan edindiğiniz izlenimlerle objenin etüdünü yapınız.
- Çalışmalar hakkındaki yorumlarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

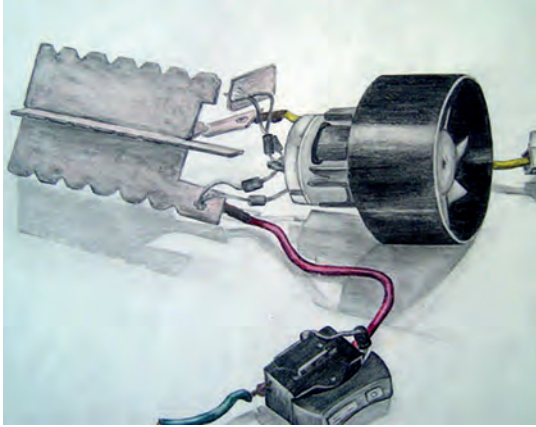
Kullanılabilecek Malzemeler: bristol ya da benzeri resim kâğıdı, cetvel, maket bıçağı, H-B-2B resim kalemleri, silgi.

Bilgi Notu

Etüt nedir?

Resim alanındaki uzun süreli, ayrıntılı çizimlere ve boyama alıştırmalarına etüt denir. Aşağıda bazı etüt örnekleri verilmiştir:

Görsel 2.126 "Etüt örneği"

Görsel 2.127 "Öğrenci çalışması", 2014, Kocaeli GSL

Görsel 2.128 "Öğrenci çalışması" 2014, Kocaeli GSL

Görsel 2.129 "Öğrenci çalışması", 2014, Kocaeli GSL

Hacim Oluşturmada Işığın Etkisi

Hazırlık Çalışması

Modle sözcüğünün terim anlamını ve modlenin resim sanatında niçin kullanıldığını araştırınız. Öğrendiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

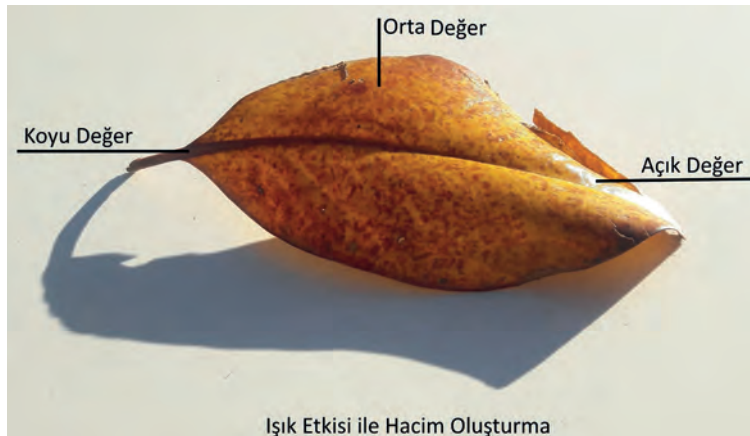
14. Etkinlik

Görsel 2.130 “Emmaus’da Akşam Yemeği”, 1598, Caravaggio (Karavaccio)
Ulusal Galerî, Londra

- Yukarıda verilen görseli inceleyerek ışığın figür üzerindeki etkisini gözlemleyiniz.
- Işık alan yerlerde figürlerin nasıl görüldüğünü söyleyiniz.
- Gölgede kalan yerlerde biçimlerin nasıl görüldüğünü ve bunun nedenini söyleyiniz.
- Mekân ve figürlerde hacim etkisi veren unsurları gösteriniz.
- Gözlemlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Işık, görme olayının gerçekleşmesi için gereklidir. Nesneleri ve biçimleri algılayabilmek, ışıkla mümkündür. Plastik sanatlarda hacmi göstermek için açık-koyu zıtlıkları kullanılır. Işık, gölgelerle anlam kazanır. Açık-orta-koyu değerler, ışık kaynağına bağlı olarak nesnelerin hacim etkisini güçlendirir. Açık-koyu zıtlıkları ve ara değerler, yüzey üzerinde üç boyutluluğu ve derinliği göstermeye yarar (Görsel 131).

Görsel 2.131 Yaprak üzerinde ışık etkisi ile hacimsel görünüm

2. ÜNİTE

Işık, objeyi her noktadan aynı şiddetle aydınlatmaz. Bu sebeple daha fazla ışık alan, ışığın geliş yönüne yakın yüzeyler açık; ışığa uzak ve arkada kalan yüzeyler koyu görünürler. Resim dilinde buna açık-koyu denir.

- Varlıkların yüzeylerindeki girinti-çıkıntı, büyüklük-küçüklük gibi özellikler de ışık etkisiyle algılanır.
- Işık alan aydınlık bir cisim, ışık almayan ya da az ışık alan bir cisimden daha belirgin görünür.

Modle: Resim sanatında modle, üç boyutlu nesneleri iki boyutlu bir yüzey üzerinde gösterebilmek için açık-koyunun kullanıldığı biçimlendirme ve hacim kazandırma çalışmasıdır.

Modle çalışırken dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Çizim süresince sabit bir noktadan bakarak ışığın nesneler üzerindeki dağılımı gözlemlenir.
- Nesne üzerinde gözlemlenen ışık ve gölge etkisi, kâğıt üzerine açık-orta-koyu değerlerle aktarılır.

Uygulama Çalışması

Hazırlık Çalışması

- Modülasyonun sözcük anlamını ve resim sanatında niçin kullanıldığını araştırınız.
- Kaynak olarak Genel Ağ ve kütüphaneyi kullanınız.
- Öğrendiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

15. Etkinlik

Görsel 2.132 Giovanni Civardı (Ciovanni Civardi), 2005

Görsel 2.133 Giovanni Civardı, 2005

Yukarıdaki görselleri açık, orta, koyu değerlere göre inceleyiniz.

- Atölyenizde bulunan geometrik objelerle bir kompozisyon oluşturunuz.
- 35x50 cm boyutlarındaki bristol resim kâğıdınıza, açık, orta ve koyu değerlerin objelerin hacimlerine olan etkilerini gözlemleyerek etüt çalışması yapınız.
- Çalışmalar hakkındaki yorumlarınızı arkadaşlarınızla paylaşıp çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: bristol ya da benzeri resim kâğıdı, cetvel, maket bıçağı, kalem, silgi.

Modülasyon: Formu renkle anlatmak; hacimleri, farklı renklerle birbirinin gerisine yerleştirmektir. Modern çağda, modlenin yerini almıştır. Cezanne, modülasyon konusundaki en önemli isim sayılmaktadır.

Ben Kimim?

Michelangelo Merisi da Caravaggio (1571-1610)

İtalyan ressam Michelangelo Merisi da Caravaggio, barok sanat akımının önemli sanatçılarından biridir. Caravaggio, adını, doğduğu kasabadan almıştır. Güçlü ışık-gölge kullanımı ve resimsel düzenlemeyi dramatik bir açıdan ele alışıyla barok sanatın en özgün uygulayıcılarından biridir. 1584'te Bergamo (İtalya) lu Ressam Simone Peterzano'nun yanına dört yılığına çıkarak olarak girmiş; ilk deneyimlerini, Lotto ve Giovanni Girolama Savoldo gibi sanatçıların yapıtlarını incelemekle kazanmış; Tiziano'nun öğrencisi iken Venedik Okulu ile de ilişki kurmuştur. Roma'da çalıştığı dönemdeki yapıtları, dramatik bir anlatım sunmayan kendi portreleri ve natürmortlardır. Bunlarda güçlü bir ışık-gölge kullanılmış ve ayrıntıları özenle betimlemiştir. Caravaggio'nun gerçekçi doğalcılığının ilk kez bütünüyle ortaya çıktığı yapıt, Roma'da bulunan S. Luigi dei Franceschi Kilisesi'nin Contarelli Şapel'indeki Aziz Matta'nın yaşamını konu alan bir resim dizisidir. Bu, "Aziz Matta ve Melek, Aziz Matta'ya Çağrı ve Aziz Matta'nın Şehit Edilmesi" konulu üç resimden oluşan görkemli bir tasardır. (Pioch, 2002, Caravaggio, 1) yararlanılmıştır.

Görsel 2.134 M. M.
Da Caravaggio

Görsel 2.135 "Aziz Matta ve Melek", 1602,
Caravaggio (Karavajio, İtalya), TÜYB, Roma,
Contarelli Şapeli, Roma

5. ORAN-ORANTI

Objelerin Birbirleriyle İlişkisi

“Sanat düzendir.”

George SEURAT

Hazırlık Çalışması

- Oran-orantı hakkında araştırma yapınız.
- Sanatta oran-orantı neden gereklidir? Sınıfta tartışınız.

İnsan, çevresinde var olan bütün varlıkları kendi büyüklüğüyle karşılaştırarak algılar. Varlıkları; kendi enine, boyuna ve yüksekliğine göre değerlendirir. Büyüklük-küçüklük, insana göre büyüklük-küçüklüktür (Görsel 136).

Görsel 2.136 “Büyüklük-Küçüklük”

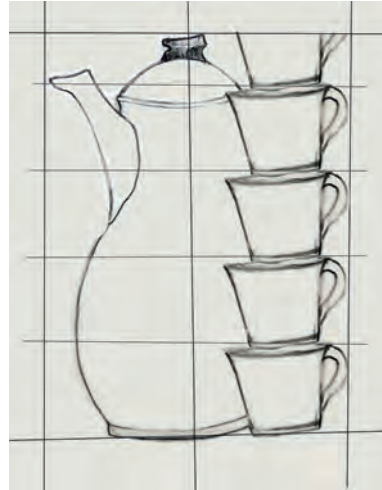
Kompozisyon düzenlemesinde ölçülerin ilişkilendirilmesi, oran-orantıyı ilgilendirir. Oran-orantı; bir objenin kompozisyonla kurduğu büyüklük-küçüklük, uzunluk-kısalık, eğrilik-doğruluk gibi ilişkileri ifade etmede kullanılır.

Oran; objelerin birbiriyle olan ilişkisi, objenin eni ile boyu arasındaki farktır. İki veya daha fazla oranın eşitliğine ise orantı denir. **Oran-orantı** bazen objenin kendi içindeki parçalarının birbiriyle bazen de çevresindeki diğer objelerle kıyaslanmasıyla elde edilir.

Örneğin; bir çaydanlık ile fincan resmi yan yana çizilecekse burada ölçü birimi olarak fincan alınmalıdır. Çaydanlığın boyu, fincana göre hesaplanmalıdır. “Kaç fincan üst üste gelirse çaydanlığın boyuna eşit olur?” gibi basit ölçümler yapılarak nesnelerin ebatlarının birbirlerine oranları tespit edilmelidir (Görsel 137, 138). Çizilen nesnelerin enlerinin boylarına oranları ve etraflarındaki nesnelere göre olan büyüklük-küçüklükleri, resminizin hatasız olmasını sağlar. Buradan da anlaşılacağı üzere oran-orantı, resim sanatında çok önemlidir.

Görsel 2.137 “Oran–Orantı”

Görsel 2.138 “Oran–Orantı”

Bilgi Notu

Kanon: Modül adı verilen bir ölçü biriminden yararlanarak insan vücudunun oran ve boyutlarını saptayan bir ölçme sistemidir. Bu sistem;

- Normal figürler için yedi buçuk başlık kanon,
- İdeal sayılan figürler için sekiz başlık kanon,
- Kahraman figürleri için sekiz buçuk başlı kanondur.

Sanatçılar tarafından genelde kullanılan kanon, ideal insan figürü orantılarına uygun olan sekiz başlık kanondur (1/8) (Görsel 139).

Görsel 2.139 “İdeal İnsan Vücudunun Başa Oranı”

2. ÜNİTE

Resim sanatının temel elemanları bir araya gelerek görsel algıda estetik duygunun oluşmasını sağlar. Sanatın elemanları içinde yer alan oran-orantı kavramı, sanat ürünü olarak kabul gören iki objenin bütünlükleri arasında büyüklük küçüklük bakımından kıyaslama yapmayı sağlar (Görsel 140, 141, 142, 143, 144).

Görsel 2.140 Şeker Ahmet Paşa, Ayvalı Natürmort, tuval

Görsel 2.141 "Vanitas Natürmordu", P. Claesz, Mauritshuis Kraliyet Resim Galerisi, Hollanda

Görsel 2.142 "Natürmort", 1938, Charles Sheeler (Çarls Şılır, ABD), TüYB

Görsel 2.143 "Dolmabahçe Kıyısında", (1891-1910), Fausto Zonaro, TüYB 40X66 cm. Özel Koleksiyon, Türkiye

Görsel 2.144 "Yarış Öncesi", 1882, Edgar Degas, Fransa

Çalışmalarda Biçimlerin Oran-Orantısı

Hazırlık Çalışması

Altın oranı doğada hangi örneklerde görebiliriz?

Oran-orantı, iki şeklin ya da bir objenin bütünü oluşturur parça ve uzunluklar arasındaki farklardır.

Modelin biçimsel özelliğini tanımak ve anlamak, onun eni ile boyu arasındaki farkı ve çevresindeki eşyalarla olan büyüklük farkını göstermekle başlar. Küçük parçanın büyük parçaya oranının, büyük parçanın bütüne oranı ile eşit olmasına **altın oran** ya da **altın kesim** denir. Altın kesimin, geometrik orantının ve biçim mükemmeliyetinin anahtarı olduğu söylenebilir. Sayısal değeri, **1.618**'dir (Görsel 145).

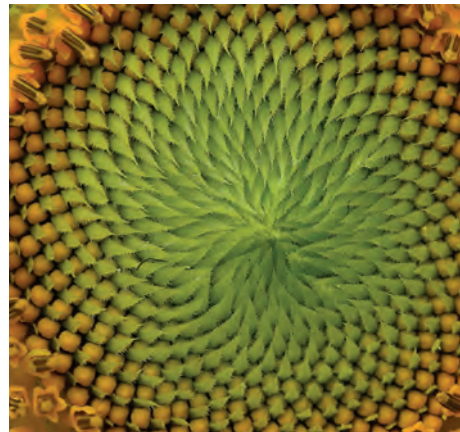
Görsel 2.145 Fibonacci Serisi

Altın Oranın Görüldüğü Yerlerden Örnekler:

1) **Ayçiçeği:** Altın oranın görüldüğü yerlerden biri, ayçiçeğidir (Görsel 146, 147).

Görsel 2.146 "Ayçiçeği Fotoğrafı"

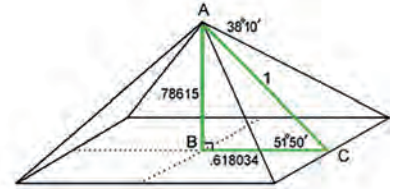
Görsel 2.147 "Ayçiçeği Detay"

2. ÜNİTE

2) Mısır Piramitleri (Görsel 148, 149):

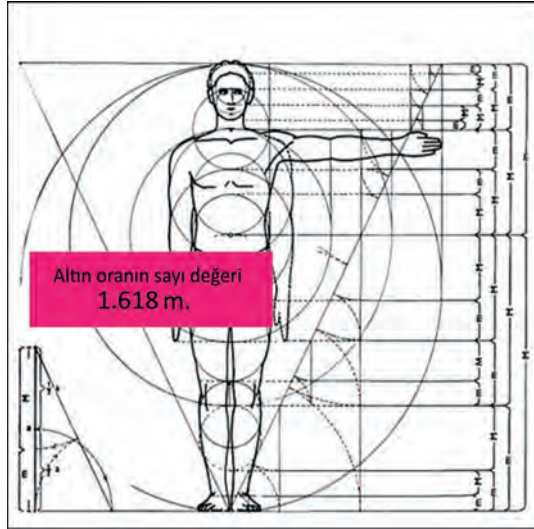

Görsel 2.148 Mısır Piramitleri

Görsel 2.149. "Mısır Piramit Ölçüsü"

3) İnsan Vücudu (Görsel 150):

Görsel 2.150 "İnsan Vücudu"

4) **Salyangoz:** Dikdörtgen bir şema içine alınan salyangozun boyunun enine oranı, yine altın oranı verir (Görsel 151).

Görsel 2.151 "Salyangoz"

5) Mimar Sinan Eserleri: Mimar Sinan'ın da birçok eserinde altın oran görülmektedir. Mesela Süleymaniye Camii'nin ve Selimiye Camii'nin minareleri buna örnektir (Görsel 2.151, 153).

Görsel 2.152. "Süleymaniye Camii"

Görsel 2.153. "Selimiye Camii"

Ben Kimim?

Mimar Sinan (Kayseri, 1489/1490 – İstanbul, 1588)

Osmanlıdan günümüze Türk mimarlık tarihinin en büyük mimarı Mimar Sinan'dır. Koca Sinan da denir.

Şehzadebaşı Camii ve Kısa Bir anı

"Bir Mimar Sinan eseri olan Şehzadebaşı Cami'nin 1990'lı yıllarda devam eden restorasyonunu yapan firma yetkililerinden bir inşaat mühendisi, caminin restorasyonu sırasında yaşadıkları bir olayı TV'de şöyle anlatmıştı. Cami bahçesini çevreleyen havale duvarında bulunan kapıların üzerindeki kemerleri oluşturan taşlarda yer yer çürümeler vardı. Restorasyon programında bu kemerlerin yenilenmesi de yer alıyordu. Biz inşaat fakültesinde teorik olarak kemerlerin nasıl inşaat edildiğini öğrenmiştik fakat taş kemer inşası ile ilgili pratiğimiz yoktu. Kemerleri nasıl restore edeceğimiz konusunda ustalarla toplantı yaptık. Sonuç olarak kemeri alttan yalayan bir tahta kalıp çakacaktık. Daha sonra kemeri yavaş yavaş sökülüp yapım teknikleri ile ilgili notlar alacaktık ve yeniden yaparken bu notlardan faydalanacaktık. Kalbi söktük. Sökmeye kemerin kilit taşından başladık. Taşı yerinden çıkardığımızda hayretle iki taşın birleşme noktasında olan silindirik bir boşluğa yerleştirilmiş bir cam şişeye rastladık. Şişenin içinde dürülmüş beyaz bir kâğıt vardı. Şişeyi açıp kâğıda baktık. Osmanlıca bir şeyler yazıyordu. Hemen bir uzman bulup okuttuk. Bu bir mektup idi ve Mimar Sinan tarafından yazılmıştı. Şunları söylüyordu." Bu kemeri oluşturan taşların ömrü yaklaşık 400 senedir. Bu müddet zarfında bu taşlar çürümüş olacağından siz bu kemeri yenilemek isteyeceksiniz. Büyük bir ihtimale yapı teknikleri de değişeceğinden bu kemeri nasıl yeniden inşa edeceğinizi bilemeyeceksiniz. İşte bu mektubu ben size, bu kemeri nasıl inşa edeceğinizi anlatmak için yazıyorum." Koca Sinan mektubunda böyle başladıktan sonra o kemeri inşa ettikleri taşları Anadolu'nun neresinden getirttiklerini söyleyerek izahlarına devam ediyor ve ayrıntılı bir biçimde kemerin inşasını anlatıyordu. Bu mektup bir insanın, yaptığı işin kalıcı olması için gösterebileceği çabanın insan üstü bir örneğidir. Bu mektubun ihtişamı, modern çağın insanların bile zorlanacağı taşın ömrünü bilmesi, yapı tekniğinin değişeceğini bilmesi, 400 sene dayanacak kâğıt ve mürekkep kullanması gibi yüksek bilgi seviyesinden gelmektedir. Şüphesiz bu yüksek bilgiler de o koca mimarın erişilmez özelliklerindendir. Ancak erişilmesi gerçekten zor olan bu bilgilerden çok daha muhteşem olan 400 sene sonraya çözüm üreten sorumluluk duygusudur. (mimarsinan.gen.tr, 2011, Mimarsinan Hayatı, 3) Alıntıdır.

Görsel 2.154 Mimar Sinan

16. Etkinlik

- Yandaki görseli, objelerin birbirlerine olan orantısını göz önünde bulundurarak inceleyiniz.
- Atölyenin uygun bir yerine en fazla dört objeden oluşan, büyüklü-küçüklü bir natürmort kompozisyonu kurunuz.
- Objeler arasındaki oran-orantıları göz önünde bulundurmayı unutmayınız.
- Kompozisyon kurallarına dikkat ediniz.
- 35x50 cm resim kâğıdınızı masanın üzerine çıkarınız.
- Büyük objeyi küçük objelere orantılayarak objenin taslak çizimini yapınız.
- Ortaya koyduğunuz taslaklarınızın oran-orantısından emin olduktan sonra natürmortunuzu etüt ediniz.
- Tamamlanan çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılacak Malzemeler: 35x50 cm resim kâğıdı, resim altlığı, 2B-B-H resim kalemi, silgi, çeşitli objeler (kumaş vb.).

Görsel 2.155 “Mavi Vazo”, (1883-1887), Paul Cezanne (Pol Sezan, Fransa), TÜYB

Çalışmalarda Görsel Denge

Hazırlık Çalışması

- Sanatta denge kavramı hakkında araştırma yapınız.
- Sanat eserinde denge, hangi unsurlara bağlı olarak oluşturulabilir? Tartışınız.

Oran-orantı, dengeli kompozisyon kurmada önemli bir etkidir. Resme bakan gözün, resim üzerinde rahat bir şekilde gezinmesindeki en ölçülü dağılımın göstergesidir.

“Sanatçı, resmini oluştururken lekeler ve renkler arasındaki ilişkiyi, bir ölçüye bağlı denge sağlamaktadır.”

(Kalyoncu, 2000, s. 15)

İnceleme

Görsel 2.156 “Otoportre”, 1500, Albrecht Dürer (Albrecht Dürer, Almanya), Ahşap Üzerine Yağlı Boya, 67x49 cm Alte Pinakothek, Münih

Görsel 2.157 “Erminli Kadın”, 1490, Leonardo da Vinci, Ahşap Üzerine Yağlı Boya, 55x40 cm Czartrojski Müzesi, Moskova

Görsel 2.158 “Vitruvius Adamı”, 1490 yakınları, Leonardo da Vinci, Kâğıt Üzerine Kara Kalem veya Mürekkep, 34,3x24,5 cm Sanat Akademisi Galerisi, Venedik

Görsel 2.159 “Selimiye Camii”, (1569-1575), Mimar Sinan, Edirne

- Verilen görselleri, görsel sanatlarda denge kavramını göz önünde bulundurarak inceleyiniz.
- Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

6. MEKÂN

“Mekân; var olanların içinde yer aldığı, tüm sınırlı büyüklükleri içine alan uçsuz bucaksız büyüklük, boşluk, hiçlik durumudur.”

Prof. Dr. Ahmet CEVİZCİ

Plastik Sanatlarda Mekân Kavramı

Hazırlık Çalışması

- Mekânları; en, boy, derinlik, kapalılık, açıklık gibi nitelikler açısından değerlendiriniz.
- Objelerin bu mekânlar içerisindeki görünüşleri hakkında tespitler yapınız.
- Objelerin mekânda bulunma durumu, görünüşlerine ne gibi özellikler katar? Araştırınız, izlenimlerinizi not ediniz.
- Bulunduğunuz yerdeki objelerin mekânla olan ilişkisini inceleyiniz.

Doğadaki canlı cansız bütün varlıklar, mekânla birlikte algılanır. İnsan, içinde bulunduğu mekânı duyuları yoluyla kavrar; bilgi ve tecrübelerinden yararlanarak yorumlar. Bu algılamamanın büyük bir kısmını görsel algı oluşturur. Biçim, renk, doku ve ışık, görsel algıyı etkileyen tasarım öğeleridir (Görsel 160).

Görsel 2.160 “Müzik Dersi”, 1626, Rembrandt van Rijn, TÜYB 47.6x63.5 cm Rijksmuseum, Amsterdam

“**Mekân**, en yalın biçimiyle, uzayın insan eliyle sınırlanmış parçası olarak tanımlanabilir.” (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2. Cilt, s. 1193). Bilimsel olarak da “Eni, boyu ve derinliği olan üç boyutlu bir kavram.” şeklinde ifade edilir. Mekân kavramı; plastik sanatların her birinde farklı niteliklerle değerlendirilir.

Resim Sanatında Mekân

“Resim sanatında mekân; nesneyi görme biçimidir. Her türlü biçim ve form çalışması, bir mekân düzenlemesi olarak nitelendirilebilir. Mekân bir bakıma içinde görülen ve görülmeyen fakat ne olursa olsun duyulan renk, biçim ve form unsurlarının etkili oldukları birbirleri ile bağlantı bulundukları ve zaman zaman birbirlerine tesir ettikleri yerdir” (İşingör ve Aslier, 1986, s. 38).

Görsel 2.161 “Beşiktaş’ta Kayıklar”, 1959, Hikmet Onat, 54,5x72 cm Tüyb Sabancı Müzesi, İstanbul

Bir sanat yapıtında mekânın algılanmasında; çizgi, renk, perspektif, modle ve ışık-gölge gibi görsel tasarım elemanlarından yararlanılır. Resim, iki boyutlu bir yüzeyde (kâğıt, tuval, duvar vb.), renk ve çizgi gibi temel elemanlarla ifade edilir. Ayrıca iki boyutlu yüzey üzerinde üçüncü boyut görünümü elde etmek için perspektif ve modle etme kuralları uygulanır. Perspektif, resimde mekân derinliği yaratmak amacıyla kullanılır. Günlük hayatta algılanan her nesneye üç boyutlu bir görünüm verebilmek içinse modle etme yoluna gidilir. Modle etmek için resmin başka bir elemanı olan ışık-gölge zıtlıklarından yararlanılır. Renk de bu amaç doğrultusunda kullanılır. Resim yüzeyindeki mekân ve mekânın içinde yer alan nesneler ile figürler, bize gerçek oldukları izlenimini bu yolla verir ve resimde üç boyutlu görünüm kazanır (Görsel 162).

Resim sanatında mekân ikiye ayrılır:

- İç Mekân (Interior)
- Dış Mekân (Exterior)

Resim Sanatında İç Mekân Örnekleri (Görsel 162, 163, 164)

Görsel 2.162 “Kızlar Atölyesi”, 1914, Ömer Adil, 118x81 cm Tüyb, Resim Heykel Müzesi, İstanbul

Görsele 2.163 "Müzik Dersi", 1665
Johannes Vermeer (Johannis Fermir, Hollanda)

Görsele 2.164 "Ayasofya", 1906, Şevket Dağ (1876-1944),
250x180 cm, TÜYB, Sabancı Müzesi, İstanbul

Resim Sanatında Dış Mekân Örnekleri (Görsele 165, 166)

Görsele 2.165 "Peyzaj", Hoca Ali Rıza

Görsele 2.166 "Bacino di San Marco'nun İskeleyi", 1733-1734, Antonio Canaletto (Antonyo Kanaletto),
İtalya, TÜYB 48.5x80.5 cm, Juan Abelló Koleksiyonu, Louvre Müzesi, Fransa

İnceleme

Görsel 2.167 "Peyzaj" 1906, Hoca Ali Rıza

Görsel 2.168 "Arles' deki Yatak Odası", 1889, Vincent van Gogh, Paris

Yukarıdaki görselleri inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Yukarıdaki görsellerde yer alan ağaçlar, sehpa ve yatak nasıl bir mekânda bulunmaktadır? Yorumlayınız.
- Resimlerdeki mekânlar sizde nasıl bir duygu uyandırmaktadır? Söyleyiniz.

Ders Dışı Etkinlik

Beğendiğiniz iç ve dış mekânların fotoğraflarını çekip bu fotoğrafları, atölyenizde ya da okul panosunda sergileyiniz.

Heykel Sanatında Mekân

Üç boyutlu hacim sanatı olan heykel, mekanın sınırları içerisinde algılanır ve boşlukta kapladığı yer ile kendi mekânını yaratır. Klasik anlatımlarda heykel, mekânın bir parçası olarak tasarlanmış ve mimari mekâna bağımlı olarak var olmuştur. Heykel, Antik Yunan Dönemi'nde ve Roma Dönemi'nde de tek başına konumlandırılmamış; mimari mekâna katkıda bulunması amacıyla tasarlanmıştır. Mimari bir yapının bir parçası olarak düşünülen heykel, bu ilişkiden ilk kez Rönesans Dönemi'nde koparak kendi mekânını yaratmış ve dış mekâna açılmıştır. Bunun en güzel örneği, Michelangelo'nun tunçtan yapılan "Marcus Aurelius" heykelidir. Roma'nın Campidoglio Meydanı'nın tam ortasına yerleştirilen bu eserle birlikte heykele yeni bir rol verilmiş ve heykel, kentsel mekânın odağı durumuna getirilmiştir (Görsel 169).

Görsel 2.169 Marcus Aurelius (Marco Aurelio), 1538, Michelangelo (Mikaelangelo), Campidoglio Meydanı, Roma

Görsel 2.170 Roma Heykeli, İmparator Augustus heykeli, Louvre Müzesi, Paris

Heykelin mekânsal bir odak oluşturma durumu, 1950'lere kadar gerek klasik dönemlerde gerekse modern sanatta çok değişmemiştir. Bu tarihten sonra ise özellikle Alexander Calder'in eserleriyle birlikte yeni bir eğilim başlamıştır. Heykel, çevresiyle beraber algılanarak izleyicisiyle etkileşime girmiştir. Böylece mekân, sanat ürünü aracılığıyla algılanır ve anlaşılır hâle gelmiştir (Görsel 170, 171).

Mekân, mimarlık sanatında ise mimari ürününü var eden temel koşuldur. Mekân; mimarlık, peyzaj mimarlığı, iç mimarlık dallarının konusunu oluşturmaktadır.

Görsel 2.171 "Kırmızı Metal Flamingo Heykeli", 1974, Alexander Calder (Aleksandır Kalder), Chicago

Mekân-Obje ilişkisi

Hazırlık Çalışması

- Geometrik objeleri kullanarak farklı mekânlarda fotoğraflar çekiniz.
- İç ve dış mekânlarda çekilen objelerin fotoğraflarını birbirleriyle kıyaslayınız.
- Ustaların yapmış olduğu natürmortlardaki objelerin mekânla olan ilişkilerini, çektiğiniz fotoğraflardakilerle kıyaslayınız.
- Ustaların eserlerinden seçilmiş renkli ve siyah beyaz natürmort örneklerinde ışığı, zemin renginin objelere etkisini ve objelerin mekândaki yansımalarını inceleyiniz.
- İzlenimlerinizi arkadaşlarınızla tartışınız.

Resim yüzeyinde objeler düzenlenirken aralarında oluşan boşluk ve mesafe **espas** olarak ifade edilir. **Espas**; boşluktaki nesnelerin, figürlerin ve biçimlerin birbirlerine göre ön-arka plan ilişkisidir. Mekân-obje düzenlemelerinde mesafe, boşluk ve ön-arka ilişkisi dikkate alınmalıdır (Görsel 172, 173, 174).

Görsel 2.172 "Bursa", 1939, Cemal Tollu, 54.5x65.5 cm Tüyb Sabancı Müzesi, İstanbul

Görsel 2.173 "Karpuzlu Natürmort", Hüseyin Zekâî Paşa, Tüyb 81,5x117 cm Sabancı Müzesi, İstanbul

Eni, boyu, yüksekliği olan; uzay boşluğunda bir yer işgal eden ve hacmi bulunan her nesneye **obje** adı verilir. Görsel sanatlar alanında ise seçilen nesnenin ortaya çıkan görüntüsüne verilen isimdir.

Görsel 2.174 "Figür", 1965, Neşet Günel, 40x50 cm, Kâğıt üzerine pastel, Çağdaş Sanatlar Müzesi, Eskişehir

17. Etkinlik

Görsel 2.175 “Yağdanlıklı Natürmort”, Neşem Özkara, fotoğraf, Kocaeli

Görsel 2.176 “Yağdanlıklı Natürmort”, Neşem Özkara, fotoğraf, Kocaeli

Görsel 2.177 “Yağdanlıklı Natürmort”, Öğrenci çalışması, Kocaeli GSL

- Aynı objenin (silindir, küre, dikdörtgen vb. formlu obje) iki farklı mekânda fotoğrafını çekiniz.
- Çektiğiniz fotoğrafları birbiriyle kıyaslayarak mekânın objede ne gibi etkiler yarattığını tartışınız.
- Siyah ve beyaz fon üzerinde veya önünde çekilen obje fotoğraflarında ışık, renk, açık-koyu etkilerini gözlemleyerek mekânın objeye olan etkilerini tartışınız.
- Resim kâğıdınıza, bu iki mekânda çektiğiniz fotoğraflardan en çok beğendiğinizin çizimini yapınız.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılacak Malzemeler: 35x50 cm boyutlarında resim kâğıdı, 2B-3B-4B resim kalemleri.

Ders Dışı Etkinlik

- Edindiğiniz bilgiler ışığında, geometrik formlu objelerden oluşan bir düzenleme yapınız.
- Düzenlemeyi, 35x50 cm boyutlarında resim kâğıdına, mekânın objeler üzerindeki etkilerini de dikkate alarak etüt ediniz.

Ben Kimim?

CÉZANNE, Paul (1839-1906)

Fransa'nın Aix-en-Provence (Ex-an-Pronsö) şehrinde doğdu. Zengin bir banker olan babası onun hukuk okumasını istemiştir. Tüm baskılara rağmen resim eğitimi almak için Paris'e gitmiştir. 1872'de, izlenimci akımın öncülerinden Camille Pissarro ile tanıştı. Pissarro; Cezanne'a, doğaya daha yakından bakmayı, ışığın ve rengin inceliklerini öğretti. Tarlalar, yollar, köy evleri gibi manzara öğelerini kendine özgü bir üslupla ele aldı. Kendisinde uyanan duyguları resimlerine yansıtmaya yollarını aradı. Cezanne, özgün üslubunu, yaşamı boyunca ürettiği eserlerinde korumuştur.

1878'de yaşamının geri kalan bölümünü geçirdiği Aix-en-Provence'a dönen sanatçı, belirli aralıklarla Paris'e gitmeyi sürdürdü. Cezanne, o dönemde, perspektifi yani resimlerindeki görsel derinliği yalnız renkle vermeye başladı. Portre, natürmort ve peyzajlarını canlı bir renk uyumu ve yalın bir gerçekçilikle betimledi. 1895'te ilk kişisel sergisini açtığında resimleri genç sanatçılar ile bazı sanatseverlerin dışında halkın ilgisini çekmedi. Ama Cezanne yaptıklarıyla 20.yüzyılın birçok sanatçısını etkiledi. Kompozisyondaki ustalığı ve kullandığı renklerin yoğunluğu, resimde anıtsal görüntüler yaratmasını sağladı. Yapıtları, ancak yaşamının sonuna doğru ilgi toplamaya başladı. 1906 sonbaharında kırlarda çalışırken soğuk alan sanatçı, hastalanarak birkaç gün içinde hayatını kaybetti. Bir yıl sonra Paris'te açılan sergisi büyük ilgi gördü. Önemli eserleri; Yıkılanlar (Philadelphia Sanat Müzesi) Sepetli Ölü Doğa (Musee d'Orsay Paris), İskambil Oynayanlar (Louvre Müzesi) ve Paris Kendi Portresi'dir (Ulusal Galerî, Londra).

Temel Britannica - Temel Eğitim ve Kültür Ansiklopedisi

Görsel 2.178 Paul Cezanne

Görsel 2.179 "Natürmort Şürahi ve Meyve", 1894, Paul Cézanne (Pol Sezan) 62.8x43.2 cm, Özel Koleksiyon

Görsel 2.180 "Kiraz ve Şeftali ile Natürmort", Paul Cézanne 1885-1887, TüYB, Los Angeles County Sanat Müzesi, ABD

Soyut Çalışmalarda Fon-Biçim İlişkisi

Hazırlık Çalışması

Soyut sanata ait örnek görseller toplayınız. Bu görselleri dosyalayınız.

Fon yani **zemin**, üzerinde iki boyutlu çalışmaya olanak veren her türlü alandır. Biçimlerin kompozisyona yerleştirilmesi için bir zemin gereklidir. Çizgi, leke, doku, renk veya bir kolaj çalışmasıyla soyut düzenlemeler oluşturulabilir. Biçimlerin, çizgilerin, dokuların ve lekelerin bir araya gelerek oluşturdukları bu düzenleme, gerektiğinde zemin görevi de üstlenir.

Zemin-biçim ilişkisinde zemin, basit olabilir; biçimlerden daha geniş yer kaplayabilir.

Görsel 2.181 “Black Relationship (Siyah İlişki)”, 1924, Kandinsky (Kandinsky), New York Modern Sanat Müzesi, ABD

Birçok sanatçı, eserini soyut biçimlerle kurgulamıştır (Görsel 181, 182, 183).

Biçimler zemine bitişik olabilir. Biçimler tüm yüzey üzerinde zeminle birlikte algılanır.

Biçimler zeminin önünde, formlarıyla ön planda algılanır.

Görsel 2.182 "Soyut" (Geçicilik..Su..Güneş) Fahrüniş Zeid

Görsel 2.183 "Soyut Kompozisyon" Nejat Melih Devrim, 237x304 cm, TÜYB

Bilgi Notu

Modern sanat, 19. yüzyılın sonlarından 1970' lere kadar devam ettiği kabul edilen sanat dönemidir. Modern sanattaki arayışlar, yeni bir mekân anlayışını gündeme getirir. Kübizm; geleneksel perspektife, ışık- gölge kullanımlarına ve sanatı doğanın taklit edilmesi olarak gören anlayışa karşı çıkmıştır. Doğadaki biçim, doku, renk ve mekânları taklit etmek yerine parçalara ayrılmış nesneleri, çeşitli yönlerden aynı anda algılanabilecek biçimde yan yana getirerek mekânı yüzeyselleştirmiştir. Bu akımın en önemli temsilcileri; Cezanne (Sezan), Picasso, Braque (Brak), Gris, Leger'dir.

Görsele 2.184 "Mont Sainte Victoire (Sen Viktorya)", 1904-1906, Paul Cezanne, E. G. Buhrle Collection, İsviçre

Görsele 2.185 "Düet", Georges Braque (Jorj Brag, Fransa), 1937, 160 x 129,8 cm, Georges Pompidou Merkezi, Paris, Fransa

Soyut resimde mekân, resmin içinden tamamıyla çıkmıştır. Soyut resim, somut varlık ve objelere bağlı olmayan; soyut biçimler, çizgiler, renkler kullanılarak oluşturulan resim türüdür. Sanatçılar, nesneleri ve figürleri çeşitli yöntemlerle gerçek görüntülerinden uzaklaştırarak yeni soyut biçimlere dönüştürür. Soyut sanat, doğanın akıl ile kavranması ve zihinde biçimlendirilmesi ile ortaya çıkan soyut dünyanın anlatımıyla oluşturulabilir. Soyut anlatım; geometrik, kurgusal ya da anlık gelişen, coşkulu ifade biçimleri içerir. Bu akımın ressamı Kandinsky, Klee (Kle), Mondrian (Mondriin), Macke (Make), Marc (Mark)'tır.

Görsele 2.186 "Kedi ve Kuş", 1928, Paul Klee (Pol Kle), Moma, New York

18. Etkinlik

- Verilen görsellerdeki eserlerin kurgusunu ve fon biçim ilişkisini; biçim, çizgi, renk ve açık-koyu değerler bakımından öğretmeninizle birlikte inceleyiniz.
- Değerlendirmelerinizi kısaca ifade ediniz.

Görsele 2.187 "Bir Mandolinli Kız", Pablo Picasso

.....

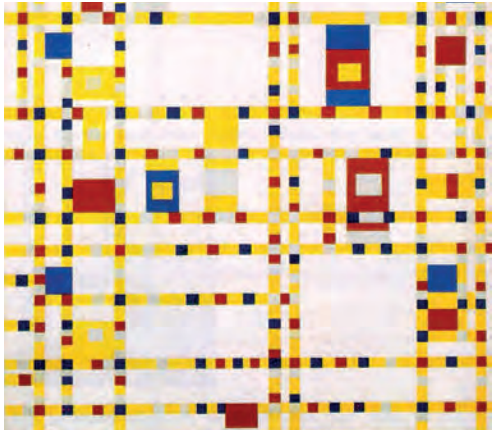
.....

Görsele 2.188 Juan Gris (Huan Gris), 1918

.....

.....

Görsele 2.189 "Broadway Boogie-Woogie", 1942, Piet Mondrian

.....

.....

Görsele 2.190 "Gelin Geçişi", 1912, Marcel Duchamp (Marşel Düşamp) ABD

.....

.....

Sanat objeleri, mekânda soyut bir alan içinde yer aldığında uzayda uçuyormuş etkisi yaratır.

19. Etkinlik

görsel parçası

Görsel 2.191 Öğrenci çalışması, 2013, Kocaeli GSL

görsel parçası

Görsel 2.192 Öğrenci çalışması, 2013, Kocaeli GSL

- Yukarıdaki görselleri inceleyiniz.
- Eski dergilerden seçtiğiniz görselin bir parçasını, resim kâğıdınıza, kâğıdı ortalamadan yapıştırınız.
- Görsele ait kesiti seçerken kesitin geometrik ya da çizgisel olmasına dikkat ediniz.
- Yapıştırdığınız görsel parçasının devamını, soyut tasarımda fon-biçim ilişkisini kurgulayarak çiziniz.
- Kompozisyonunuzu seçilen teknik ile boyayıp çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: 25x35 cm resim kâğıdı, dergi, yapıştırıcı, pastel boya, guaj boya vb. teknikler, resim kalemi, silgi.

7. HAREKET

“Sanatın amacı, varlıkların dış görünümünü değil, onların içsel önemlerini temsil etmektedir.”

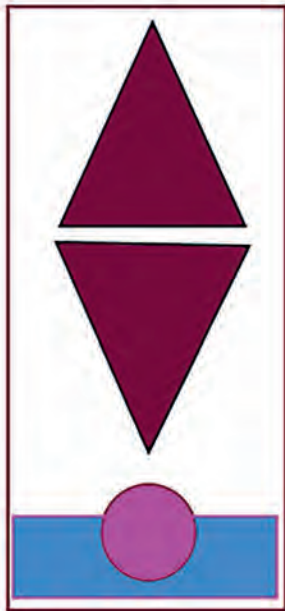
Aristoteles

Hazırlık Çalışması

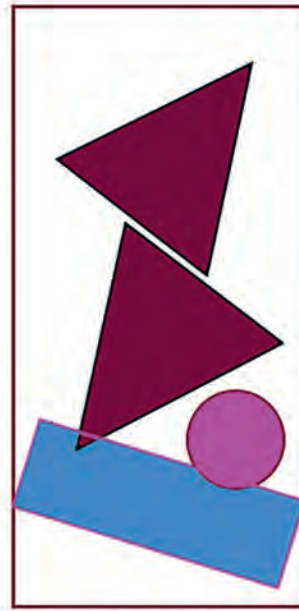
Görsel sanatlarda plastik unsurların yön durumlarının yarattığı etkiyi sınıfta tartışınız.

Hareket Nedir?

Hareket, bir cismin sabit bir noktaya göre devamlı olarak yer değiştirmesine denir. Hareket, sanatta ritmi meydana getiren temel öğedir. Hareket olmadan ritim olmaz. Görsel sanatlarda hareket, 20. yy. da büyük önem kazanmaya başlamıştır. Özellikle bireyin; doğal yaşama ilgisini artırmak, dikkatini çekmek için hareketli uyarılarla hayatı monotonluktan kurtarma çabası sanata renk katmaktadır (Görsel 193).

Hareketsiz

Hareketli

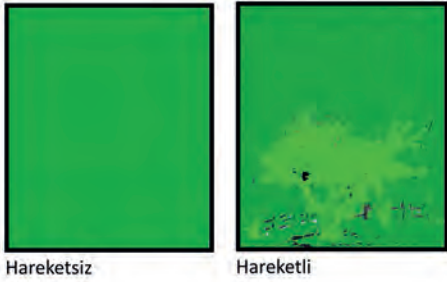
Görsel 2.193 Yüzeyde duruş yönüne göre hareket

Hareketin Plastik Sanatlarda Etkisi Nasıldır?

Hazırlık Çalışması

- Beğendiğiniz Van Gogh eserlerinden fotokopi örnekleri getiriniz.
- Bu örnekleri arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Vincent Van Gogh'un resim anlayışında en çok hangi sanat elemanı göze çarpmaktadır? Söyleyiniz.

Görsel 2.194 Renkli Yüzeyde Hareket

Görsel sanatlarda hareket, durağanlığın bozulması ile oluşur. Aynı tona boyanmış bir yüzeyde hareket yoktur (Görsel 194). Plastik unsurların yön durumlarının yarattığı etkiyi resim sanatında, eser içinde yer alan varlıklar sağlamaktadır. Yönler hareket unsurunun oluşumu için gereklidir. Empresyonizm (izlenimcilik) akımında hareket izlenimi, özellikle Van Gogh tarafından, ışık ve renk oyunları ile verilmeye çalışılmıştır (Görsel 195). Op Art akımında da yan yana gelen çizgilerin yoğunluğu, hareket ediyor duygusuna neden olmaktadır (Görsel 198). Üç boyutlu çalışmalarda hareket; gözün, bütünü oluşturan parçalar arasında dolaşmasını sağlayan formlarla ilişkilidir (Görsel 196, 197). Formlar; büyük-küçük, ön-arka, yatay-dikey, eğri-doğru ve boşluk-doluluk ile hareketin oluşum kaynağıdır.

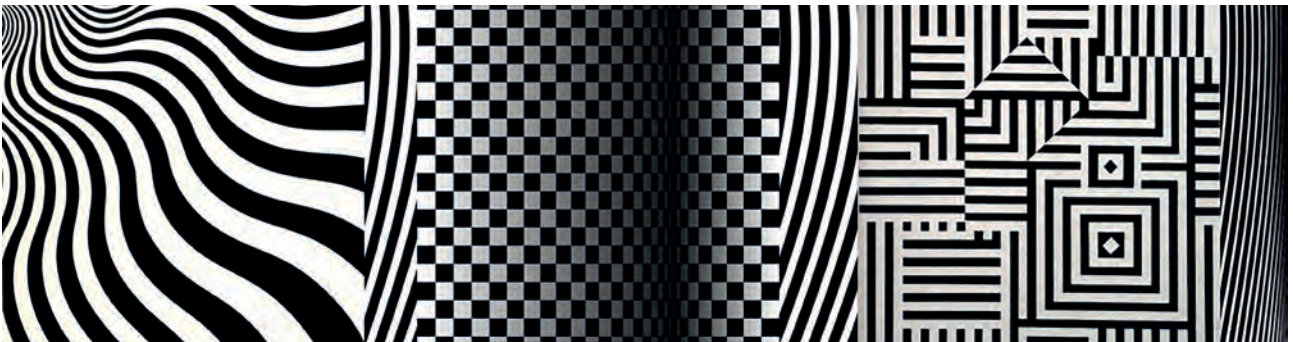
Görsel 2.195 "Selvilerle Mısır Tarlası", 1889, Vincent van Gogh (Fan Gogh), London National Gallery, İngiltere

Görsel 2.196 Arkaik Dönem Yunan heykel örneği

Görsel 2.197 Yunan Heykeli, Athena

Görsel 2.198 Op Art Örneği

Ben Kimim?

Vincent Willem van Gogh, (1853-1890)

Vincent van Gogh, yalnızca 10 yıl kadar bir süre resim yapmasına rağmen, günümüzün en ünlü ressamı arasına girmeyi başarmıştır. Yaşadığı sürece yalnızca bir tane resmi satılmıştır.

Borinage (Morinaje) bölgesinde yaşarken yoksul madencilerin resimlerini çizmiştir. Yoksul ve sefalet içindekilere duyduğu yakınlık ve durmaksızın çalışmak, Van Gogh'un daha sonraki yaşamını da belirleyen kişilik özelliklerindendir.

Yapıtlarının hepsini (900 resim ile 1100 çizim) akıl hastalığına yakalanıp intihar etmeden önceki on yıllık süre içerisinde üretir. Yaşamı süresince hiçbir yapıtını satamayan Van Gogh'un tanınması, ölümünden 11 yıl sonra, 1901'de resimlerinden 71'inin Paris'te sergilenmesiyle başlar. Bugün Avrupa sanat geçmişinin en önemli ressamlarından biri sayılan Van Gogh'un, dışavurumculuk, Fauvism ile Soyutlama'nın erken dönemleri üzerinde büyük etkisi olmuştur. Amsterdam'daki van Gogh Müzesi, onun ve çağdaşlarının yapıtlarını barındırır. Yine Hollanda'daki Otterlo Müzesinde de çok sayıda Van Gogh yapıtı vardır. Van Gogh coşkusu, içinde kopan fırtınaları, hüznüleri, aşırı hislerini portrelerine yansıtan ikinci bir ressam daha yoktur. Kendisiyle sürekli hesaplaşan bir yapısı vardır. Aynı zamanda inandığı yoldan vazgeçmeyen, çevresindekiler tarafından anlaşılamamış bir sanatçıdır. Kısa yaşantısına sığdırdığı onca yapıtı, erkek kardeşi Theo'ya yazdığı mektuplar, hastalığı, yaşam tercihi, Van Gogh'u, Van Gogh yapan durumlardır (Beaujean, 2005, s. 7-80).

Görsel 2.199
Vincent Willem
Van Gogh

Görsel 2.200 "Auvers Village Caddesi", 1890, Van Gogh, Tüyb 73x92 cm, Ateneum Taidemuseo, Helsinki

Görsel 2.201 "Provence Evi", 1888, Vincent van Gogh, Tüyb 46.1x60.9 cm, Ulusal Galerisi, Washington, DC

Görsel 2.202 "Süsen Çiçeği", 1890, Vincent van Gogh, Karton Üzerine Yağlı Boya, 62.2x48.3 cm, Ottawa National Gallery, Kanada

Görsel 2.203 "Mısır Tarlası ve Kargalar", 1890, Van Gogh, 50.5x103 cm, Van Gogh Museum, Amsterdam

Biçimlerin Kendi İçinde ve Konumlarına Göre Etkisi

Hazırlık Çalışması

Sanatın elemanlarından olan hareketin, çalışmalarınıza ve günlük yaşantınıza olan etkileri nelerdir? Söyleyiniz.

Objelerin sık-seyrekle, büyük-küçük ya da simetrik-asimetrik olarak düzenlenmesi, hareketi algılamamızda farklılıklara neden olabilir. Ayrıca ışık kaynaklarını, iç ve dış mekânlara yansıtarak da hareketi gözlemlemek mümkündür.

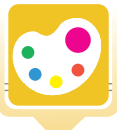

20. Etkinlik

Görsel 2.204 "Patates Yiyenler", 1885, Van Gogh, Tüyb Amsterdam

- Verilen görseli aşağıdaki sorulara göre inceleyiniz.
- Resimde en çok dikkat çeken kompozisyon öğelerini söyleyiniz.
- Resimde yer alan biçimleri söyleyiniz.
- Biçimlerle mekân arasındaki ilişki nasıl kurulmuştur?
- Resimde hareketi hangi öğeler sağlamaktadır? Açıklayınız.
- Görsel öğelerin tekrarıyla ne amaçlanmıştır? Düşüncelerinizi paylaşınız.

Ders Dışı Etkinlik

Gezip gördüğünüz yerlerde dikkatinizi çeken dış mekân görüntülerinin fotoğraflarını çekip bu fotoğrafları, bir sonraki derste yanınızda bulundurunuz.

Biçimlerin Yarattığı Hareket Etkisi

21. Etkinlik

Görsel 2.205 “Yıldızlı Gece”, 1889, Van Gogh, TÜYB 73,7x92,1 cm, Modern Sanatlar Müzesi, New York

- Yukarıdaki görseli, hareket yönünden inceleyiniz.
- Gezip gördüğünüz yerlerde dikkatinizi çeken dış mekân görüntülerinin fotoğraflarını arkadaşlarınızla paylaşarak içlerinden en beğendiğiniz fotoğrafı seçiniz.
- 35x50 cm boyutundaki resim kâğıdınıza, fotoğrafınızdan yola çıkarak eskizinizi çizin.
- Yağlı pastel boyanızla hazırlamış olduğunuz eskizinizi, Van Gogh’un yukarıdaki görselini kendi fotoğrafınıza uyarlayarak boyayınız. Yönü ve hareketleri ön plana çıkarmaya çalışınız.
- Çalışmalar hakkındaki yorumlarınızı arkadaşlarınızla paylaşıp çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: yağlı pastel boya, pastel boya, resim kâğıdı, maket bıçağı, kalem, silgi.

Bilgi Notu

Eskiz Nedir?

Bir projede, tasarımda veya sanat eseri niteliğindeki bir çalışmada, eserin son durumuna yakın ön hazırlık çalışmalarına eskiz denir. Eskiz, taslak çalışmalarından daha kapsamlı bir çalışma aşamasını ifade eder.

Diğer bir deyiş ile eskiz; bir resme başlamadan önce yapılacakları tasarlamak, taslak, ön çalışma demektir. Eskiz çalışmasında her tür malzeme kullanılır.

Eskiz çalışması; öğrencinin isteğine bağlı olarak eskiz defterinde, pelür kâğıdında, kolajda ve dijital ortamda uygulanabilir.

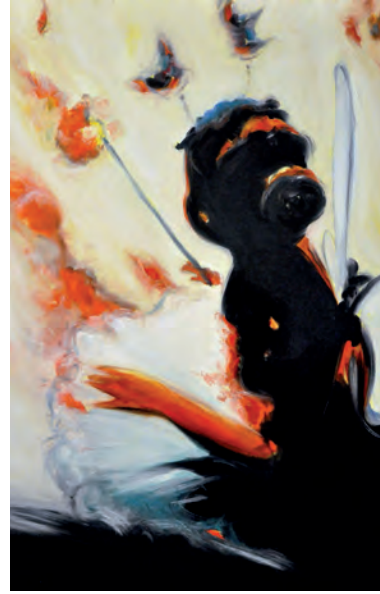
Görsel 2.206 Elif Akça, Kolaj Eskiz

Görsel 2.207 Elif Akça, Renkli Çalışma

Görsel 2.208 "Karakalem Eskiz"

Görsel 2.209 "Renkli Çalışma"

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1. Çizgi ve noktanın özelliklerini nelerdir? Açıklayınız.
2. Nokta ve çizginin etkisini doğadan örneklerle gösteriniz.
3. Leke çalışmalarında hacim etkisi nasıl kazandırılabilir? Açıklayınız.
4. Neden her nesnenin kendine özgü bir dokusu vardır? Açıklayınız.
5. Biçim ve formun özelliklerini söyleyiniz?
6. Hacim oluşturmada ışığın etkisini nasıl fark ederiz? Açıklayınız.
7. Soyut çalışmalarda fon-biçim ilişkisinin önemini açıklayınız.
8. Bir modelden ya da objeden ölçü alabilmek için nasıl bir teknik uygulamalıyız? Açıklayınız.
9. Doğada her varlığın bir mekânda yer aldığını söyleyebilir miyiz? Neden? Açıklayınız.
10. Plastik unsurların yön durumlarının yarattığı etkiyi örnekler vererek açıklayınız.
11. Nesnelerin birbiriyle olan ilişkisi, nesnenin eni ile boyu arasındaki farkadenir. İki veya daha fazla oranın eşitliğine isedenir.

Biçimlendirmenin ilk elemanı noktadır. Noktalar yan yana geldiklerinde birbirleriyle bağlantı oluşturur. Noktanın yüzey üzerinde sayıları arttıkça etkileri de değişik olur. Noktaların, yüzey üzerinde farklı boyutları ve farklı sıralanışları zengin görsel etkiler elde edilmesini sağlar. Yüzeyde sıklaşan noktalar gölge, seyrekleşen noktalar ise ışık etkisi verir.

12. Noktanın çoğalması ile ilgili yukarıdaki metinden hangisi çıkarılamaz?

A) Dinamizm B) Ritm C) Kargaşa D) Durgunluk E) Heyecan

13. Sanat çalışmalarında yön değişikliği ile resmi canlandıran ve durağanlığını ortadan kaldıran ilke hangisidir?

A) Denge B) Uyum C) Oran D) Zıtlık E) Hareket

Dokular; doğadaki tüm nesnelerin içyapılarının dışa vuran yüzeysel etkileridir. Görsel nesnelerin karakteristik birer dış yapıları vardır. Bu nesnelerin dış yapı özellikleri ve bunların objektif etkileri dokuyu oluşturur. Doku, birbirine eş ya da birbirini tamamlayan birim biçimlerin yan yana gelmesi ile oluşur.

14. Metinde dokuların hangi özelliğinden bahsedilmektedir? Örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

İnsan, çevresinde var olan bütün varlıkları kendi büyüklüğüne göre karşılaştırma yaparak algılar. Kendi eni, boyu, yüksekliğine göre obje ve varlıkları ölçü ile değerlendirmektedir. Örneğin bir çaydanlık ile fincan resmi yan yana çizilecekse, burada ölçü birimi olarak fincan alınmalıdır.

15. Metinde sanat elemanlarının hangi özelliğinden bahsedilmektedir? Örnek vererek açıklayınız.

.....

.....

.....

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı :

Sınıfı :

Numarası :

YÖNERGE: Aşağıdaki tablo, kendinizi değerlendirmeniz için hazırlanmıştır. Sanatın Elemanları ünitesindeki kazanımlarınızı en doğru şekilde ifade eden seçeneğin altına (✓) işareti koyunuz.

Sıra No	DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANIŞLAR	iyi 4	orta 3	Kabul Edilebilir 2	Zayıf 1
1	Noktanın özelliklerini söylerim.				
2	Çizginin özelliğini açıklarım.				
3	Leke kullanarak çalışmalar yaparım.				
4	Gerçek dokuyu görsel dokuya çeviririm.				
5	Biçim ve formun özelliğini açıklarım.				
6	Hacim oluşturmada ışığın etkisini fark ederim.				
7	Çalışmalarında görsel orantıyı sağlarım.				
8	Doğada her varlığın bir mekânda yer aldığının fark ederim.				
9	Soyut çalışmalarda fon-biçim ilişkisine dikkat ederim.				
10	Biçimlerin yarattığı hareket etkisini görselleştiririm.				
11	Planlı çalışmaya özen gösteririm.				
12	Çalışmalarında, öğretmenimin sanat eğitimi ile ilgili Önerilerini uygulayım.				
13	Çalışma zamanımı verimli biçimde kullanırım				
14	Sorumluluklarımı tam anlamıyla yerine getiririm.				

Çalışmalarım sırasında yaptığım en iyi şeyler:

.....

.....

.....

.....

.....

Not: Bu uygulamadan öğrenciye not verilemez. Öğrencinin gelişimini görme açısından arşivde saklanabilir.

3. ÜNİTE

RENK BİLGİSİ

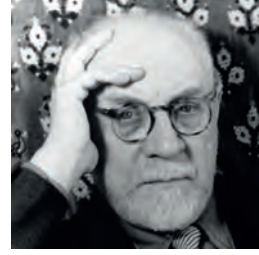
1. Rengin Kaynağı ve Oluşum
2. Renk Grupları
3. Nötr Renkler
4. Rengin Kroması-Değeri-Ton

1. RENGİN KAYNAĞI VE OLUŞUMU

“Bir kilo mavi, yarım kilo maviden daha mavidir.”

Henry MATİSSE (Henri Matis) (1869-1954)

Hazırlık Çalışması

- Doğada en çok hangi renkleri gördüğünüzü söyleyiniz.
- Renk tayfının ne demek olduğunu araştırınız.
- Çevrenizde gördüğünüz renkler, sizde nasıl duygular uyandırıyor? Söyleyiniz.

Renk

Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, rengi “Işığın, kendi öz yapısına ve nesneler üzerindeki yayılımına bağlı olarak göz üzerine yaptığı etki.” olarak tanımlamıştır.

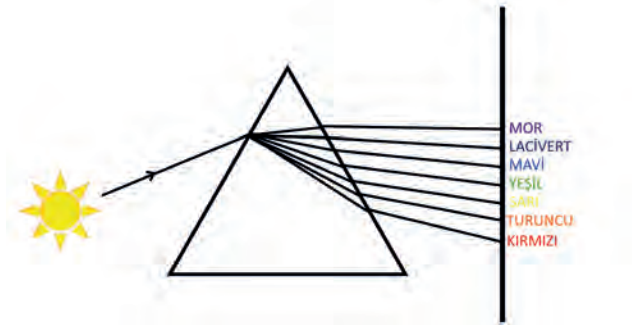
Renk ile ilgili olarak yapılan tanımlamalar, dönemlerin özellikleri ve sanatçıların bakış açıları doğrultusunda değişiklikler göstermiştir. Renk, Leonardo ve Holbein tarafından “Hemen hemen maddi bir gerçekliği olan ve bütün değerini kendinde taşıyan güzel bir madde.” olarak tanımlanmıştır. Empresyonistlere kadar renk; üzerinde bulunduğu objeyi ifade eden, onu tanıyan ve ona yapışık bir eleman olarak görülmüştür. Empresyonistlerle birlikte ise renk kavramı, daha farklı boyutlara ulaşmıştır.

Renk Nasıl Oluşur?

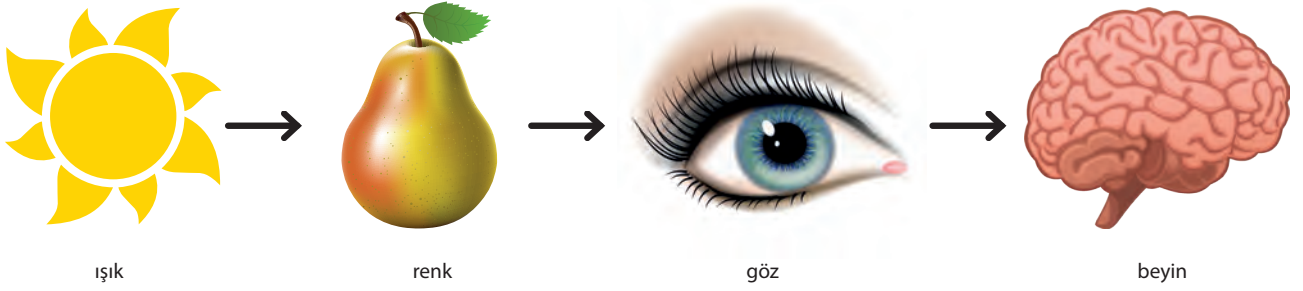
Güneş ışığı, bir cam prizma ile kırılmaya tabi tutulursa içindeki renkli ışınlar ayrılır. Buna **tayf** denir. Bu sırada, güneş ışığında çeşitli dalga uzunluğunda bulunan ışınların; **kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, lacivert** ve **mor** sırası ile kırıldığı görülür (Görsel 1).

Işık, tayf renklerinden meydana gelmiş bir enerjidir. Güneş ışığı, objelerin üzerine ışınlarını gönderir. Bu durumda tayf renkleri, kaşık bir şekilde, objelerin üzerine düşer. Objeler üzerine düşen ışık sayesinde renkler, sürekli değişir. Değişim ise ışığın şiddetine ve geliş açısına göre farklılık gösterir. Bu nedenle renk, fizik biliminin bir dalı olarak da bilinmektedir.

Renk, göz ile anlaşılan bir ışık etkisidir. Işık, eşya- lar üzerine çarpar. Yansıyan ışınlar göze, beyne ulaşır ve renk olarak anlam bulur (Görsel 2).

Görsel 3.1 Güneş tayfı

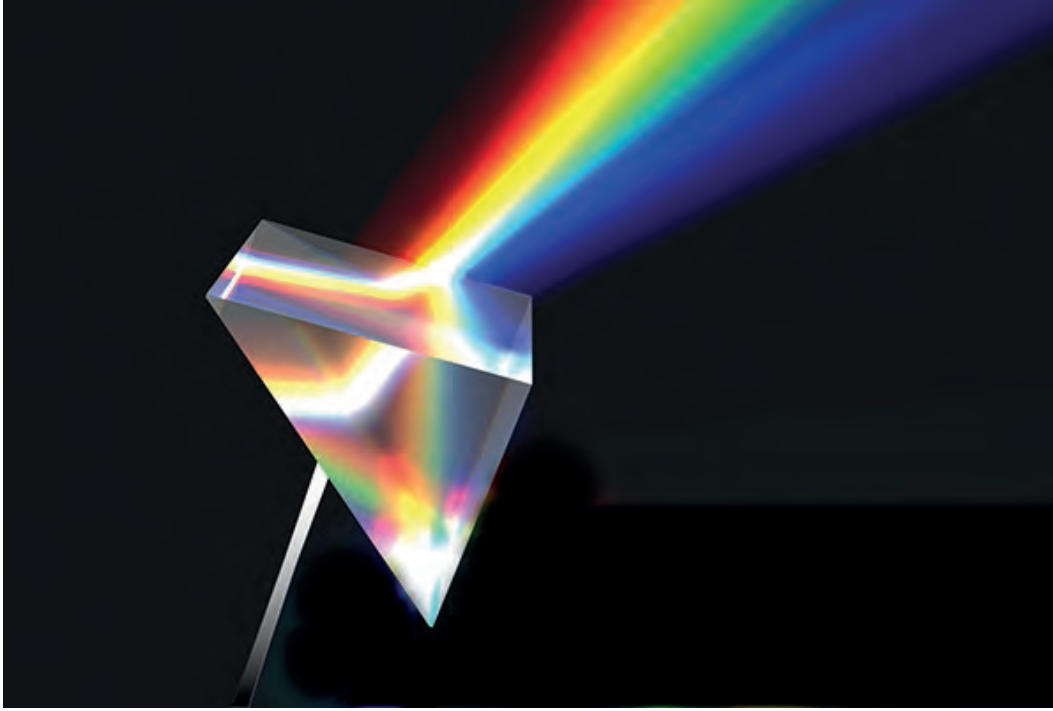

Görsel 3.2 Rengin algılanması

1. Etkinlik

Okul laboratuvarından alınan cam prizma yardımıyla güneş ışığının kırılması deneyini yapınız. Işığın kırılması sonucunda ortaya çıkan renk tayfını gözlemleyiniz.

Görsel 3.3 Renk Prizması

Gözlem sonunda aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Güneş ışığı prizmadan geçince kaç renk oluşur?
- Rengin oluşmasındaki temel kaynak nedir?
- Gözlemlediğiniz renkleri başka nerelerde görebilirsiniz?

Okuma Parçası

Isaac Newton (1642-1727)

İngiliz matematikçi ve fizikçi Sir (Sör) Isaac Newton'un, fizik alanındaki hareket ve evrensel çekimle ilgili ünlü kanunlarının dışında da birçok önemli buluşu olmuştur.

Newton, 1666 yılında, güneş ışığını üçgen bir cam prizma arasından geçirerek renkler tayfını elde etmiştir. Bu araştırmada güneş ışığı; prizma tarafından, Görsel 1'de görülen bileşen renklerine dağılmasından meydana gelir. Bu etki, gökkuşağındaki renk etkisinin aynısıdır. Yağmur damlaları da prizmalar gibi etkisindedir. Her ne kadar gökkuşağı teorileri bu çalışmadan yarım yüzyıl kadar önce öne sürüldüyse de Newton, tayf renklerini başka bir prizmadan geçirip yeniden beyaz ışık elde ederek sağlamasını yapmış ve konuyu açık bir duruma getirmiştir. Bu, ışığın gökkuşağındaki ya da tayftaki renklerden meydana geldiğinin delilidir. Newton'un bu alanda başka bir deneyinde de bir renk çarkı kullanılarak yapılmıştır. Bu çark, tayfın renklerine boyanmış ve bir kol yardımıyla hızla döndürülerek gerçekleştirilir. Deneyin dikkate değer sonucu şudur: Hızla döndürüldüğü zaman, çarkın rengi değişir ve beyaza dönüşür. Böylece "beyaz" ışığın, gökkuşağındaki bütün renklerden oluştuğu kanıtlanır. (*tarihtebugun.org*, 2016, *Isaac Newton*, 1)

Isaac Newton (Aytekin Nivdin)

Görsel 3.4 Renk Çarkı

Işık-Renk ve Boya-Renk

Hazırlık Çalışması

- Işığın olmadığı yerde renkler algılanabilir mi? Tartışınız.
- Güneş ışığının etkisinin herhangi bir nesne üzerinde, gün boyunca (sabah, öğle, akşam) nasıl değiştiğini gözlemleyerek izlenimlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

“Rengin kaynağı ışıktır. Renk, insan üzerinde uyandırdığı sonsuz etkilerden dolayı görsel sanatların en önemli biçimsel öğesidir.” (Eczacıbaşı S.A.1997).

Renklerin, insanlar üzerinde üç önemli etkisi vardır:

- Fiziksel etki (Ölçüler ve matematiksel anlatım)
- Fizyolojik etki (Görsel algı)
- Psikolojik etki (Duygusal)

Işık-Renkler:

Işık-renkleri ile rengin insan üzerindeki **fiziksel etkisini** görmek mümkündür. Fiziksel sistemde renk, ışığın ölçüler ve rakamlarla incelendiği fiziksel bir olaydır. Kristal avizeden duvara yansıyan renkler ve gökkuşağındaki renklerin oluşumu, fiziksel etkiye örnek olarak gösterilebilir (Görsel 5).

Işık-renkler; **kırmızı, yeşil ve koyu mavidir** (Görsel 6, 7).

Kırmızı domates, bütün renkleri emerek kırmızı ışığı yansıtır. Domates, üzerine düşen ışığın etkisiyle mavi, yeşil ve kırmızı ışınları aldıktan sonra koyu mavi ve yeşil ışınları emer. Kırmızı ışınları ise yansıtır. Bunun sonucu olarak da domates, kırmızı olarak görünür. Bu durum, diğer objeler için de geçerlidir. Mavi bir kazak, beyaz ışık içindeki bütün renkleri içine çeker ve mavi rengi yansıtır. Yani obje, gelen ışınların belli bir kısmını yansıtarak yansıttığı renkte görünür. Örnek: Sarı yapraklar, yeşil erik, mor patlıcan vb. (Görsel 8, 9, 10).

Görsel 3.5 “Gökkuşağı”, 2013, Birgül Özçelikci Taşören, fotoğraf

Görsel 3.6 Işık renkleri

Görsel 3.7 Işık renkleri

Görsel 3.8 Kırmızı domates

Görsel 3.9 Mavi kazak

Görsel 3.10 Sarı yapraklar

Boya (Pigment)-Renkleri:

Göze gelen renk ışınları, **fizyolojik** olarak, ağ tabakasındaki renge duyarlı sinirler tarafından algılanır. Bu algılama, beyne ulaştırılır ve beyinde anlamlandırılır. Görme olayı, **ışık-göz-beyin** arasında olur. Göz; mavi, sarı, kırmızı ışıklara duyarlı yapıdadır.

Pigment (boya)-renkleri; **mavi, magenta (morumsu kırmızı) ve sarıdır** (Görsel 11).

Görsel 3.11 Boya-renkleri

Bugüne kadar insanoğlunu etkileyen renk, realizm akımı ile birlikte sanat eğitiminde önem kazanmaya başlamıştır. 1950 yılından bu yana, rengin dinamik anlam gücüne dayanan bir sanat anlayışı söz konusudur. Böylece bağımsızlığını kazanan renk, sanatçı için tek başına bir anlatım aracı olmuştur.

Boya-renkleri, görsel sanatlarda üretilen çalışmaların temel kaynağı sayılabilir (Görsel 12, 13, 14, 15).

Görsel 3.12 Sulu boya

Görsel 3.13 Yağlı boya

Görsel 3.14 Guaj boya

Görsel 3.15 Akrilik boya

Boya-Renklerle Yapılmış Resim Örnekleri (Görsel 16, 17, 18, 19)

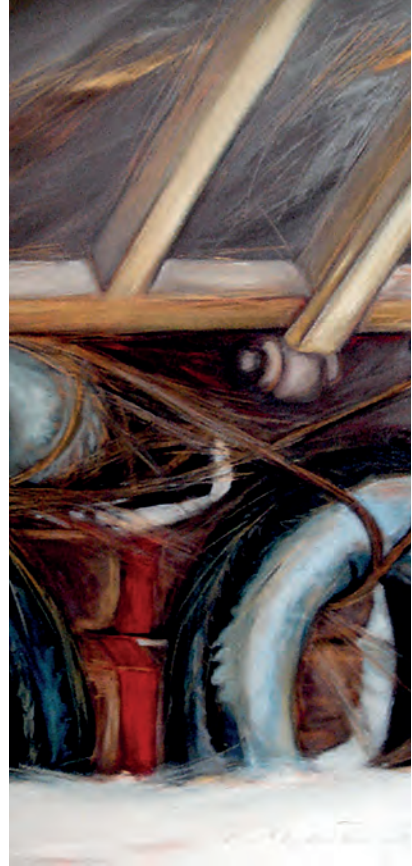
Görsel 3.16 "Ressamlar Grubu"1921, Feyhaman Duran, Tüyb, 133x162 cm, Resim Heykel Müzesi, İstanbul

Görsel 3.17 "Natürmort" , Hüseyin Zekai Paşa, Tüyb 92x73 cm, Türkiye İş Bankası Koleksiyonu, İstanbul

Görsel 3.18 "Günebakan"

Görsel 3.19 "İskele"

2. RENK GRUPLARI

Hazırlık Çalışması

- Sanat kitaplarından konu ile ilgili örnekler bularak bunların fotokopilerini, sınıf ortamında, arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Getirmiş olduğunuz fotokopilerin üzerindeki renklerin dağılımları hakkındaki düşüncelerinizi söyleyiniz.

Ana ve Ara Renkler

Renkler, ana renkler ve ara renkler olarak ikiye ayrılır.

Ana Renkler

Ana renkler, doğada kendiliğinden var olan renklerdir (Görsel 20).

Kırmızı

Sarı

Mavi

Görsel 3.20 Ana renkler

2. Etkinlik

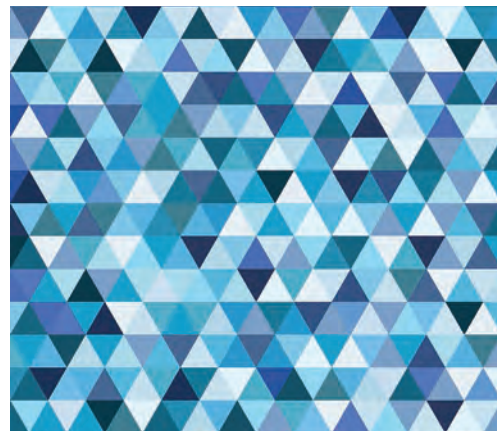
Görsel 3.21 Grafikte Temel Tasarım, 2002, Hatice Aslan Odabaşı,

- Yandaki görseli, ana renklerin dağılımına göre inceleyiniz.
- 15x15 cm boyutlarındaki resim kâğıdınızı kesiniz.
- Kendinize özgü, güzel bir kompozisyon tasarlayınız.
- Guaj boya tekniği ile ana renkleri kullanarak kompozisyonunuzu boyayınız.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: guaj boya, palet, bristol ya da benzeri resim kâğıdı, fırça, su kabı, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

Görsel 3.22 Öğrenci çalışmaları, Zeki Müren GSL Bursa

Görsel 3.23 "Tasarım Örneği"

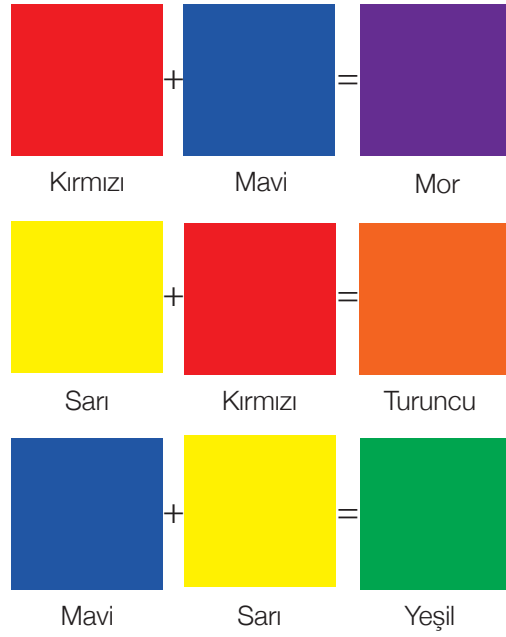
Ara Renkler

İki ana rengin karışımı, ara rengi verir (Görsel 24).

Görsel 3.24 Ara renkler

Ana renklerin değişik oranlarda karıştırılmasıyla sonsuz sayıda renk elde edilebilir (Görsel 25).

Görsel 3.25 Ara renklerin oluşumu

3. Etkinlik

- Yandaki görseli, ara renklerin dağılımına göre inceleyiniz.
- 15x15 cm boyutlarındaki resim kâğıdınızı kesiniz.
- Kendinize özgü, güzel bir kompozisyon tasarlayınız.
- Guaj boya tekniği ile ara renkleri kullanarak kompozisyonunuzu boyayınız.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilir Malzemeler: guaj boya, palet, bristol veya benzeri resim kâğıdı, fırça, su kabı, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

Görsel 3.26 “Tasarım Örneği”, detay, 2006, Bridget Riley (Bricit Rayli), (İngilizce okunuşu)

Okuma Parçası

Guaj Tekniği Nasıl Uygulanır?

Guaj boya, bir çeşit sulu boyadır. Su kullanılarak inceltilir. Saydam değil, kapatıcıdır. Su ile eritilmesi yönünden sulu boyaya, renklerin kapatıcı olması yönünden de yağlı boyaya benzer. Boyalar kâğıda sürülüp kuruduktan sonra renk tonları çok az değişir ve matlaşır. Resmi renklendirirken bu özelliklerini unutmamak gerekir.

Guaj Boya Çalışmalarında Kullanılan Araç ve Gereçler:

- **Resim Kâğıdı:** Kâğıt kalın olmalıdır.
- **Boyalar:** Tüp veya kavanoz içinde bulunur.
- **Fırçalar:** Sulu boya fırçaları veya yağlı boya fırçaları kullanılabilir.
- **Su Kabı:** Sulu boya çalışmalarında kullanılan ile aynı özellikte olabilir.

Guaj Boya Resim Çalışmalarının Yapılışı:

- Guaj boya ile yapılan resimlerde konu önceden kurşun kalem ile resim kâğıdına çizilir.
- Sulu boyada olduğu gibi renkler palete sıkılır ve istenilen renklerin karışımı palet üzerinde yapılır.
- Renk karışımlarında, en fazla iki veya üç renk kullanılmalıdır. Çünkü çok rengin karışımı, renk değerlerini azaltır ve rengi grileştirir.
- Guaj boyalar inceltilirken kıvamını iyi ayarlamak gerekir. Pigment, ne çok sulu ne de çok yoğun olmalıdır.
- Hatalı boyanan kısım kurumadan düzeltilmelidir.
- Eğer boyamada bir hata yapılmışsa ve alttaki boya kurumuşsa boya, temiz bir fırça ile sulandırılıp sonra silinmelidir.
- Silinen kısım, kuruduktan sonra tekrar boyanmalıdır (*yazarlikyazilimi.meb.gov.tr, Guaj, 1*).

Sıcak-Soğuk Renkler

Hazırlık Çalışması

- Sıcak renklere neden “sıcak”, soğuk renklere neden “soğuk” dendiğini araştırınız.

Rengin beyinde algılanma ve anlama dönüşme boyutu, **psikolojik** bir olaydır. Renkle insan psikolojisi arasındaki ilişkiler, farklılıklar gösterebilir. Çünkü her insanın fiziksel koşulları, psikolojik durumu, ekonomik, sosyal ya da kültürel birikimi birbirinden farklıdır.

“Renklerin insan ruhunda yaptığı ilk etkinin soğukluk ve sıcaklık etkisi olduğu kanıtlanmıştır.”(Altınkurt, 2003: 73).

Sıcak-soğuk renklerin birbirlerine karıştırılma oranlarına göre renkler, soğuk renk ya da sıcak renk olmaya doğru eğilim gösterir.

Görsel 3.27 Sıcak-soğuk renkler

Sıcak renkler; sarı, kırmızı ve turuncudur. İnsana, yaklaşıyor hissi verir. Yüzeylerin ölçülerini büyük gösterir. Varlıkları ve objeleri yakın gösterir. Soğuk havada kullanılırsa sıcaklık, neşe verir. Çok sıcak havada kullanılırsa bunaltıcı olabilir (Görsel 27, 28).

Görsel 3.28 Sıcak renkler

Sıcak Renk Hâkimiyetiyle Yapılmış Resim Örnekleri (Görsel 29, 30).

Görsel 3.29 "Kendi portresi (Otoportre)", 1665, Rembrandt van Rijn (Rembrandt fan Rayn)

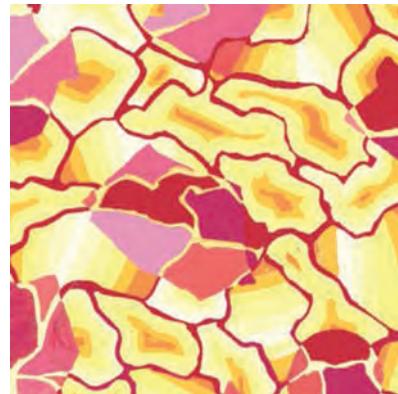
Görsel 3.30 "Hasat", detay, 1786, Francisco Goya (Fğansisko Goya), İspanya

4. Etkinlik

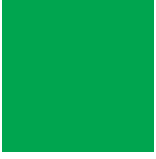
- Yandaki görseli, sıcak renklerin dağılımına göre inceleyiniz.
- Bristol kâğıdını, 15x15 cm boyutlarında kesiniz.
- Kendinize özgü, güzel bir kompozisyon tasarlayınız.
- Guaj boya tekniği ile sıcak renkleri kullanarak kompozisyonunuzu boyayınız.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: guaj boya, palet, bristol kâğıdı, fırça, su kabı, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

Görsel 3.31 Öğrenci çalışması, Zeki Müren GSL, Bursa

3. ÜNİTE

Yeşil

Mor

Mavi

Soğuk renkler; mavi, mor ve yeşildir. Geriye çekilme, insandan uzaklaşma hissi uyandırır. Dinlendirici, tazelik vericidir. Yüzeylerin ölçülerini küçük gösterir. Varlıkları ve objeleri uzak gösterir. Sıcak havada kullanılırsa serinlik, rahatlık verir. Çok soğuk havada kullanılırsa üşütücü olur (Görsel 32).

Görsel 3.32 Soğuk renkler

Soğuk Renk Hâkimiyetiyle Yapılmış Resim Örnekleri (Görsel 33, 34)

Görsel 3.33 “Ren Nehrinde Yıldızlı Bir Gece”, 1888, Vincent van Gogh (Finsint fan Hoh), Modern Sanat Müzesi, New York

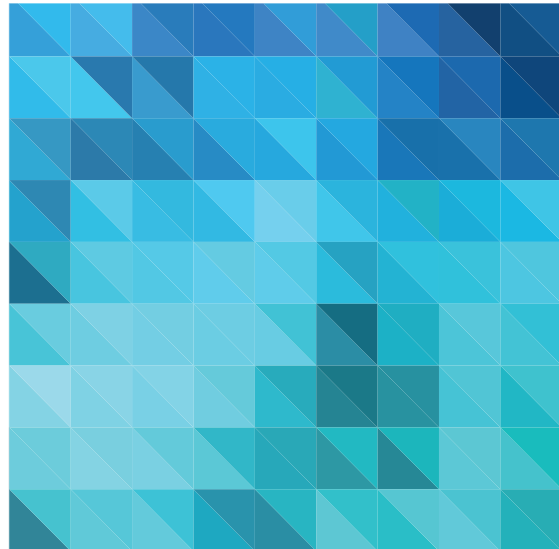
Görsel 3.34 “Tarlada Süsenler”, 1889, Vincent van Gogh, 93x71 cm, Fransa

5. Etkinlik

- Yandaki görseli soğuk renklerin dağılımına göre inceleyiniz.
- Resim kâğıdınızı 15x15 cm boyutlarında kesiniz.
- Kendinize özgü, güzel bir kompozisyon tasarlayınız.
- Guaj boya tekniği ile soğuk renkleri kullanarak kompozisyonunuzu boyayınız.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilir Malzemeler: guaj boya, palet, bristol ya da benzeri kâğıt, fırça, su kabı, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

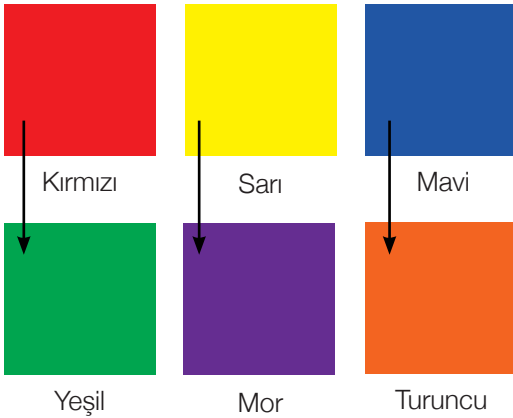
Görsel 3.35 “Soğuk Renklerle Tasarım”

Zıt (Kontrast) ve Tamamlayıcı (Komplementer) Renkler

Hazırlık Çalışması

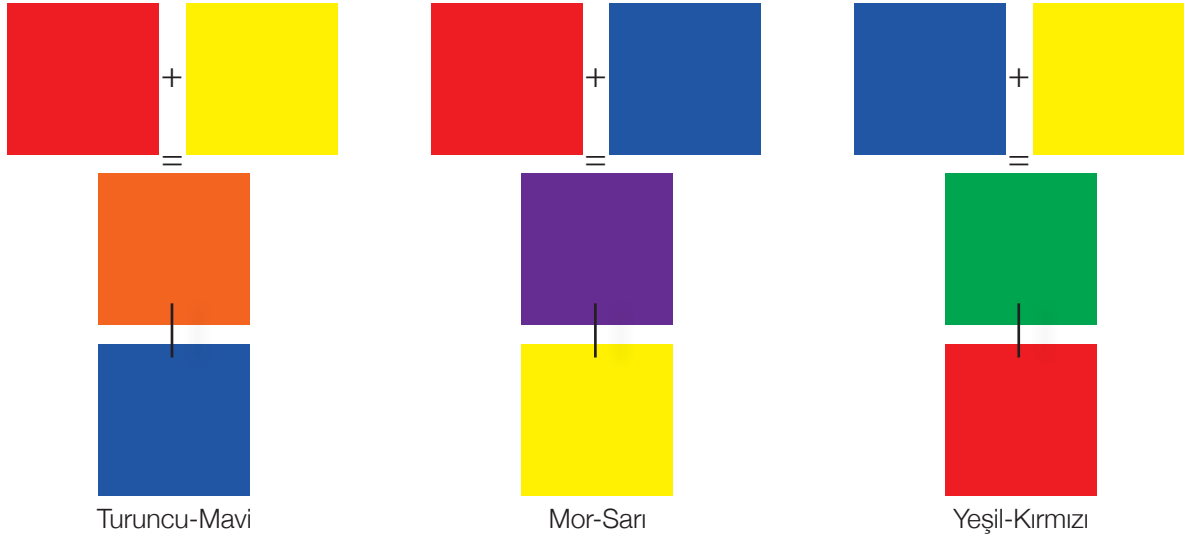
- Farklı dönemlere ait, zıt renklerle oluşturulmuş eserler derleyiniz.
- Derlediğiniz eserleri, zıt renk kullanımı açısından değerlendiriniz.

Görsel 3.36 Zıt (Kontrast) renkler

Renk çarkında birbirine karşılık gelen renklere, **zıt (kontrast)** ve **tamamlayıcı (komplementer)** renkler denir (Görsel 36). Kontrast renkler, yan yana geldikleri zaman birbirlerinin kuvvetlerini artırdıklarından canlı ve parlak görünerek en yüksek zıtlık etkisini yapar. Kırmızı-yeşil, sarı-mor, mavi-turuncu kontrast renklerin tamamlayıcı özellikleri vardır. Bu yüzden birbirlerinin komplementeri (tamamlayıcısı) sayılırlar. Yeşil yaprakların arasındaki kırmızı güller, yeşil ağaçlar arasındaki kırmızı çatılı bir ev ya da güneş batarken mavi gökyüzünün içindeki turuncu güneş gibi görüntüler, bu duruma örnektir (Görsel 37).

İki ana rengin karışımı ile oluşan ara rengin zıttı-komplementeri, oluşumunda etkisi olmayan ana renktir.

Görsel 3.37 Zıt-Komplementer renklerin oluşum şeması

3. ÜNİTE

Zıt ve Tamamlayıcı Renklerle Yapılmış Resim Örnekleri (Görsel 38, 39, 40, 41, 42, 43)

Görsel 3.38 “Gelincikler”, 1873, Claude Monet (1840-1926), TüYB Musée du Louvre, Paris, Fransa

Görsel 3.39 “Gün Batımı”

Görsel 3.40 “The Circus (Sirk)”, Georges Seurat, TüYB, 185x152 cm, 1890-91

Görsel 3.41 “Çığlık”, 1893, Edvard Munch, Ulusal Galerî, Norveç

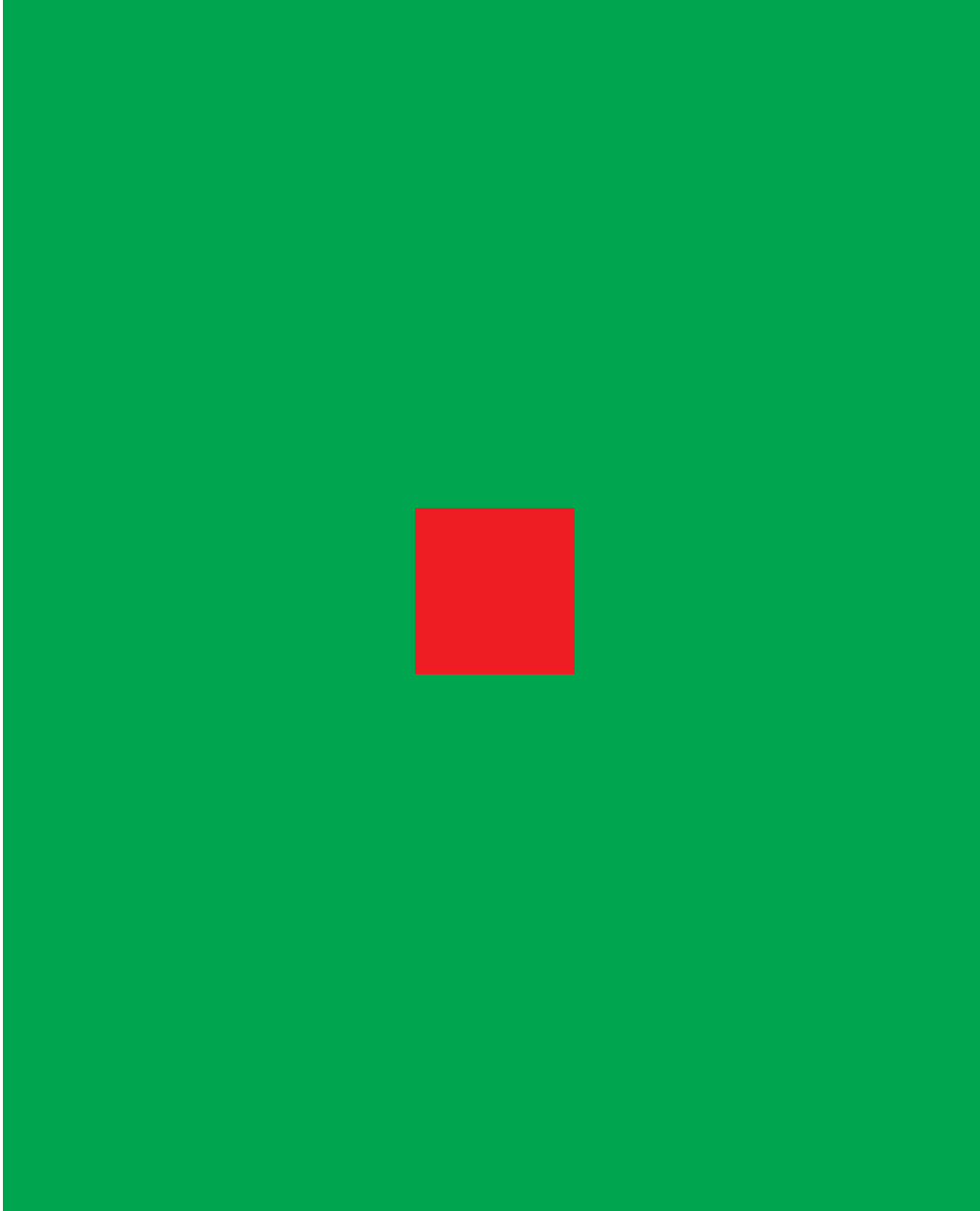
Görsel 3.42 Öğrenci çalışması, Cumhuriyet Üniversitesi, 2003

Görsel 3.43 Öğrenci çalışması, Cumhuriyet Üniversitesi, 2003

6. Etkinlik

Görsel 3.44 Yeşil yüzey

- Yukarıdaki yeşil yüzey üzerinde yer alan kırmızı kareye bir süre bakınız.
- Daha sonra gözünüzü kapatıp yüzünüzü ışığa doğru çeviriniz.
- Gözünüzün önünde oluşan lekenin rengini söyleyiniz.
- Bunun nedenini araştırınız.

7. Etkinlik

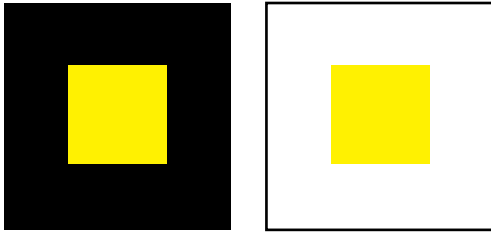
Aşağıdaki zıtlıklara bakarak renkleri nasıl algıladığınızı söyleyiniz.

- Siyah zemin üzerindeki beyaz kare ile beyaz zemin üzerindeki siyah kareyi karşılaştırdığınızda hangisi daha büyük algılanır? Niçin?

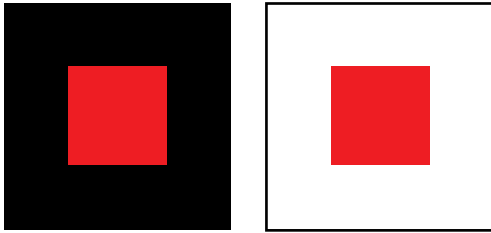
Görsel 3.45 Beyaz-siyah

- Siyah zemin üzerindeki sarı renk mi yoksa beyaz zemin üzerindeki sarı renk mi daha açık ve parlak algılanır? Niçin?

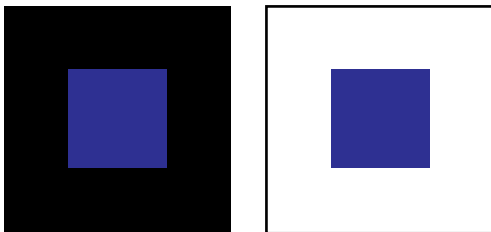
Görsel 3.46 Sarı

- Siyah zemin üzerindeki kırmızı renk mi yoksa beyaz zemin üzerindeki kırmızı renk mi daha açık ve parlak algılanır? Niçin?

Görsel 3.47 Kırmızı

- Hangi zemin üzerindeki mavi, koyu ve derinlik etkisi vermektedir?
- Hangi zemin üzerindeki mavi, daha açık algılanmaktadır?
- Aynı denemeleri yeşil, mor, turuncu renklerle de yapınız ve gözlemlerinizi aktarınız.
- Algılamadaki bu farklılıkların nedenlerini tartışınız.

Görsel 3.48 Mavi

8. Etkinlik

Görsel 3.49 *Grafikte temel tasarım, 2002, Hatice Aslan Odabaşı*

- Yukardaki görseli inceleyiniz.
- Resim kâğıdınızı, 15x15 cm boyutlarında kesiniz.
- Atölye içerisinde var olan nesnelerle bir kompozisyon oluşturunuz.
- Kendinize özgü, güzel bir kompozisyon tasarlayınız.
- Guaj boya tekniği ile zıt renkleri kullanarak kompozisyonunuzu boyayınız.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: guaj boya, palet, bristol kâğıt, fırça, su kabı, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

Okuma Parçası

Yedi Renk Kontrastları:

Renk Kontrastları konusundaki ilk sistemli çalışma, Bauhaus çerçevesinde, Johannes Itten (Yuhannes İtten), ile ele alınmıştır. Johannes Itten (Yuhannes İtten), renklerin fiziksel niteliklerine dayanan ayrıntılı bir teknik teorisi kurmuştur. Renk eğitiminde “yedi renk kontrastı” olarak geçen zıtlıklar şunlardır:

1. **Yalın Renklerin Kontrastı**
 2. **Açık-Koyu Kontrastı**
 3. **Sıcak-Soğuk Renk Kontrastı**
 4. **Yanılıcı Kontrast**
 5. **Tamamlayıcı Kontrast**
 6. **Kalite Kontrastı**
 7. **Miktar Kontrastı**
- **Yalın Renklerin Kontrastı:** Renklerin birbirleriyle karıştırılmasından bir yüzey oluşturulması, yalın renk kontrastı ile gerçekleştirilebilir.
 - **Açık-Koyu Kontrastı:** Işıklı ve koyu nitelikteki renkler karıştırılarak elde edildiğinde orta tonlu renk bu kontrast içinde yer almadığından bir rengin en açık ve en koyu nitelikli olması sağlanır.
 - **Sıcak-Soğuk Renk Kontrastı:** Kırmızı, turuncu ve sarı sıcak; mor, mavi ve yeşil soğuk renklerdir. Bir resmin sıcak veya soğuk olduğu, resmin renkleri değerlendirilerek anlaşılabilir.
 - **Yanılıcı Kontrast:** Bir renk, yanındaki renklerle birlikte farklı algılamalar oluşturabilir. Siyah bir fon üzerindeki sarı, beyaz fon üzerindeki sarıdan çok daha etkilidir. Sarı renk, yanılıcı etki barındırır.
 - **Tamamlayıcı Kontrast:** Turuncu ya da mavi, dinlendirici özellik taşır. Kırmızı ile yeşil nötr hale gelir. Sarı ile mor birbirinin tamamlayıcı renkleridir.
 - **Kalite Kontrastı:** Bir rengin en açıktan en koyuya doğru götürülürken elde edilen ara tonları, o rengin çeşitli kaliteleridir.
 - **Miktar Kontrastı:** İki ya da daha çok renk lekeleri arasındaki orantı ile yapılır. Kullanılan renklerin birbirine oranı ile miktar kontrastı oluşur.

Deliduman Gence, C. ve İstifoğlu Orhon, B. 2006, “Temel Sanat Eğitimi”

Bilgi Notu

Bauhaus; 20. yüzyılda, mimari, tasarım, sanat alanlarında yeni akımlar yaratmış bir okuldur. Kurulduğundan itibaren dünyanın en seçkin ve çağdaş mimarlarını, sanatçılarını bir araya getiren okul, yalnızca bir eğitim kurumu olmakla kalmamış; zamanla, bir üretim merkezi ve tüm bunların konuşulup tartışıldığı bir yer hâline de gelmiştir.

Renk Çemberi

Renk çemberindeki ara renkler; üç ana rengin, farklı oranlarda, ikiyeşerli olarak karıştırılmasıyla oluşur. Renk çemberinde karşılıklı gelen renkler, birbirleriyle komplementerdir. Üç ana rengi de eşit oranda içerir. Renk çemberinin ortasındaki üçgende, üç ana renk (sarı, kırmızı, mavi) bulunur. Renk çemberinin ikinci kısmında, ortadaki üçgenin her bir kenarına yakın ve o kenarı oluşturan iki ana rengin karışımından oluşan ara renkler (turuncu, yeşil, mor) yer alır.

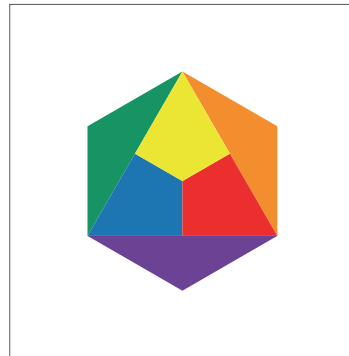
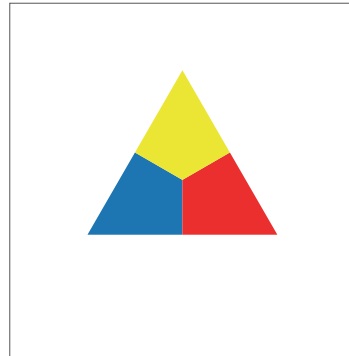
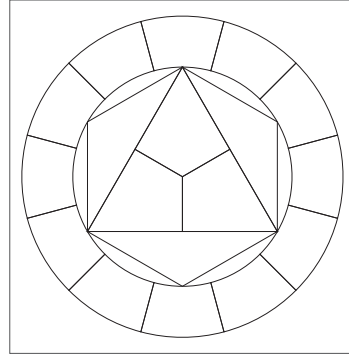
Turuncu, yeşil ve mor, kendini oluşturan renklere yakın değildir. Renk çemberinin en dışındaki çemberde, ana renkler ile ara renklerle bir ana ve bir ara rengin karışımından oluşan ikincil ara renkler bulunur. Dış çemberdeki ana renkler, ortadaki üçgeni oluşturan ana renklerin tam karşısında yer alır. Dıştaki çemberde bulunan ara renkler, ortadaki üçgenin yanında yer alan aynı ara renklerle karşı karşıyadır. Dış çemberdeki diğer renkler ise bir ana bir de ara rengin karışımıyla oluşan ikincil ara renklerdir.

9. Etkinlik

- 20x20 cm boyutlarındaki bristol kâğıdınızı kesiniz.
- Pergel kullanarak önce yarıçapı 8 cm olan büyük çemberi, içine de yarıçapı 4 cm olan küçük çemberi çiziniz. Yine pergel yardımıyla büyük çemberin üzerinde, 4,1 cm aralıklarla noktalar belirleyiniz. Belirlediğiniz noktalardan merkeze doğru küçük çemberi kesen çizgiler çiziniz.
- Örnek çizimi inceleyerek küçük çemberin içine bir altıgen, altıgenin içine de bir üçgen çiziniz.
- Üçgeni, üç eşit parçaya bölerek renk çemberi şablonunun çizimini tamamlayınız.
- Renk çemberini, yukarıdaki görselde kullanılan renklerle, doğrudan boyama yöntemiyle ya da aşağıda anlatıldığı gibi tamamlayabilirsiniz:
- 18 adet (şablondaki parça sayısı) 10x10 cm boyutlarında bristol kâğıt kesiniz.
- Kestiğiniz parçaları; ana renkleri, ara renkleri ve ikincil karışım ara renkleri oluşturacak şekilde guaj boya tekniğiyle boyayınız.
- Boyama yaparken boyadığınız yüzey üzerinde, fırça izi ve hava kabarcıkları bırakmamaya dikkat ediniz.
- Boyama işlemi bittikten sonra boyalı kâğıtları, şablondaki parçalara uygun şekilde kesiniz.
- Kesilen parçaları daha önce çizimini yaptığınız Bristol kâğıda, şablondaki sıraya göre yapıştırınız. Parçaları yapıştırırken dengeli ve uyumlu olarak bir araya getirmeye, tutkallı taşırmamaya dikkat ediniz.
- Biten çalışmanızı, A4 kâğıdı boyutundaki (29,7x21 cm) siyah fon kartonu üzerine, kartonu ortalayarak yapıştırınız ve dosyanızda saklayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: guaj boya, palet, bristol ya da benzeri resim kâğıdı, fırça, su kabı, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi, yapıştırıcı.

Görsel 3.50 Renk çemberi

3. NÖTR RENKLER

“Güneşin çiçekleri renklendirmesi gibi sanat da hayata renk verir.”

Lord AUBERY

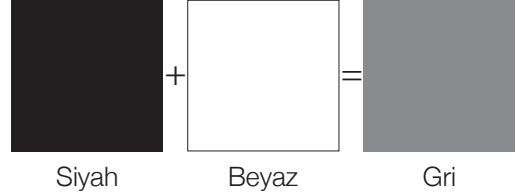

Hazırlık Çalışması

- Nötr sözcüğünün anlamını araştırınız. Edindiğiniz bilgiyi, sınıf ortamında, arkadaşlarınızla paylaşınız.

Doğada bulunan bütün renkler, ana renklerden doğar. Bunların arasında olmayan siyah ve beyaz şu şekilde meydana gelir: Bir cisim, güneş ışığında depo olmuş renkleri yansıtmayıp yutarsa **siyah**; bu renklerin tümünü yansıtırsa **beyaz** olarak görünür.

Siyah, beyaz ve gri nötr renklerdir (Görsel 51).

Görsel 3.51 Siyah, beyaz ve gri

Siyah: Işık yansıtmaz. Rengi yoktur. Tayftaki bütün renkleri emer.

Beyaz: Işığın tamamını yansıtır. Tayftaki bütün renklerin yansımalarıyla oluşur.

Gri: Uzak etkisi yaratır. Yansıyan ışık miktarı azaldıkça grinin tonları oluşur.

Nötr renkler, renk çemberinde yer almaz.

Grinin % 50'si beyazdır. Gri rengi, beyazın oluşturduğu bir gerçektir. Beyaz ve siyah, gri rengin temel elemanlarıdır (Görsel 52).

Görsel 3.52 Siyah-Beyaz valör geçişli ton çubuğu

10. Etkinlik

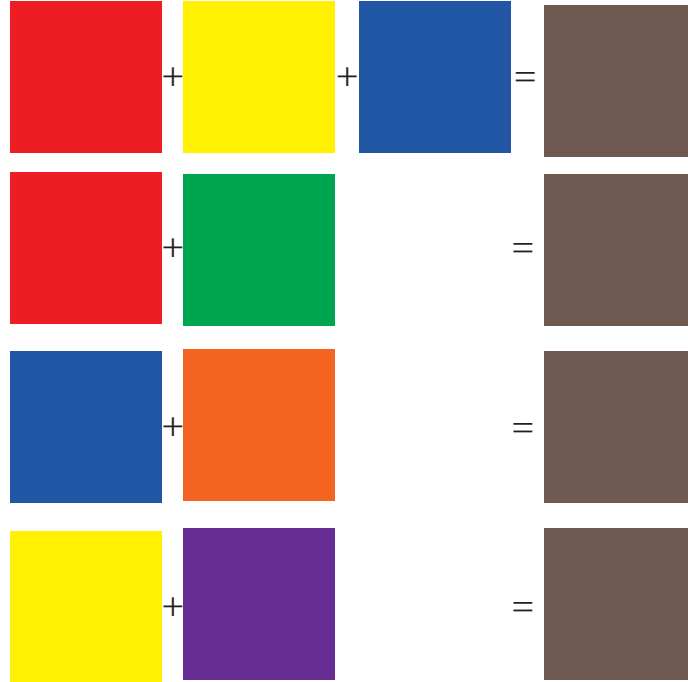
- Yukarıda verilen siyah-beyaz ton çubuğunu inceleyiniz. İki ton arasında nasıl bir fark olduğuna dikkat ediniz.
- 25x35 cm boyutundaki resim kâğıdınızı çıkarınız.
- Yatay tuttuğunuz resim kâğıdınızı ikiye bölünüz.
- Kâğıdın ortasına, 2x2 cm'lik 10 kareden oluşan bir ton çubuğu şablonu çizin.
- Hazırlamış olduğunuz beyaz boyanın içerisine bir damla siyah boya katarak homojen hale gelene kadar karıştırınız.
- Hazırlamış olduğunuz bu karışımı, beyazdan sonraki kareye sürünüz.
- Bu işleme siyah renk elde edene kadar devam ediniz.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: guaj boya, palet, bristol ya da benzeri resim kâğıdı, fırça, su kabi, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

İnceleme

- Pigment-renklerinde, üç ana renk ya da zıt renkler karıştırıldığında gri değerler elde edilir ve karıştırılan renkler nötrleşir.
- Tabloyu inceleyiniz.

Görsel 3.53 Zıt renkler ve üç ana rengin karışım şeması

Doğada Siyah Beyaz Etkisi

Hazırlık Çalışması

- Siyah-beyaz etki yaratan doğa olaylarını düşününüz. Sınıfa, bu konuyla ilgili görsel fotokopileri getiriniz ve bu görsellerin sizin üzerinizde yarattığı etkiyi ifade ediniz.

Siyah, aslında renksizlik olduğundan doğada siyah renk bulunmaz. Işığı emen ve yok eden siyah; hüznü, yalnızlığı, sıkıntıları ve endişeleri hatırlatarak karamsarlığı artırıcı etkiler gösterirken aynı zamanda gücü, soyluluğu, ağırbaşlılığı, hırsı ve tutkuyu da ifade eder. Konsantrasyonu artırır.

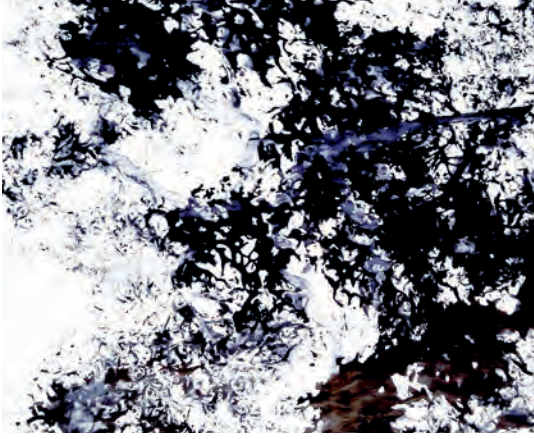
Beyaz, fiziki bakımdan renk sayılmaz. Boya renkleri karıştırmak suretiyle elde edilen beyaz, kromatik (rengin özü) renk ışınlarıyla elde edilen beyazdan daha saftır. Beyaz, temizliği ve saflığı çağrıştırdığı için hastaneler ve ilaç firmaları tarafından çok sık kullanılır. Çoğunlukla yaşamı ifade eden beyaz, Orta Asya'da yas rengi olarak kabul edilir. Beyaz, ışığın etkisiyle günü çağrıştırırken siyah, karanlığın gizemiyle içinde geceyi barındırır (Görsel 54).

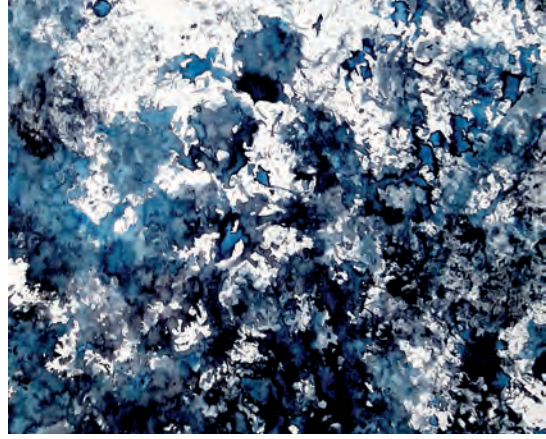
Görsel 3.54 "Kar", 2013, Fotoğraf, Uzuntarla, Kocaeli

11. Etkinlik

Görsel 3.55 Öğrenci çalışması, 2003, Cumhuriyet Üniversitesi

Görsel 3.56 Öğrenci çalışması, 2003, Cumhuriyet Üniversitesi

- Yukarıdaki görselleri açık-koyu-orta değerlerine göre inceleyiniz.
- 35x50 cm boyutundaki resim kâğıdınızı çıkarınız.
- 20x20 cm ebatlarında iki adet bristol kağıt kesiniz.
- Farklı miktarlardaki sularla hazırlamış olduğunuz açık-koyu çini mürekkebi ile dokular oluşturarak özgün egzersizler yapınız.
- Çalışmalar hakkındaki yorumlarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: çini mürekkebi, palet, bristol ya da benzeri resim kâğıdı, materyal (yosun, sünger, kumaş, gazete, vb.), su kabı, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

Sanatta Siyah ve Beyaz Etkisi

Hazırlık Çalışması

- Hoşunuza giden görüntülerin siyah- beyaz fotoğraflarını çekiniz.
- Çektiğiniz fotoğrafların siyah-beyaz dağılımını öğretmeninizin rehberliğinde inceleyiniz.

Siyah; yanında bulunan bütün renklerin şiddetini fazlalaştırır, daha canlı görünmesine neden olur. Başka renklerle karıştırıldığı takdirde ise renkleri koyulaştırır ve onları yok eder. Beyaz ise yanında bulunan bütün renklerin şiddetini azaltır ve onları pastelleştirir.

Siyah-beyaz ile yapılmış eser örnekleri (Görsel 57, 58, 59, 60):

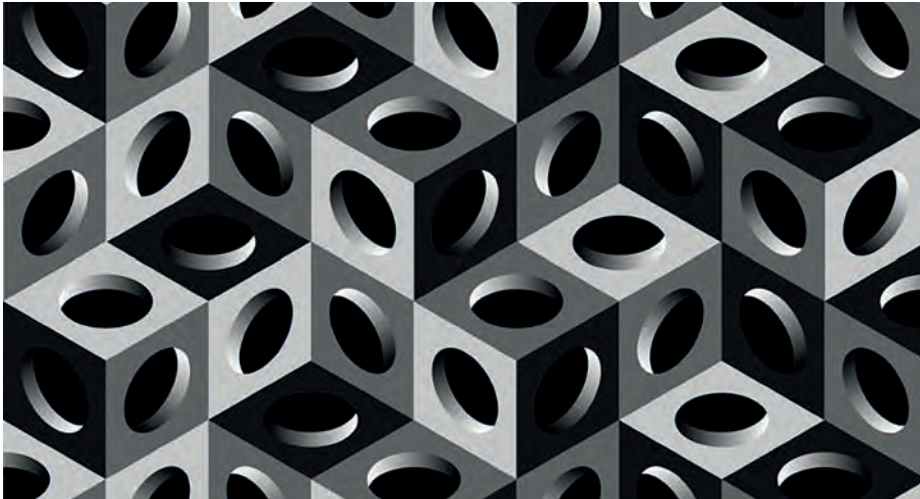
Görsel 3.57 "Guernica", 1937, Pablo Picasso, 349,3x776,6 cm, Kraliçe Sofia Sanat Müzesi, Madrid

Görsel 3.58 "Ressam ve Paleti", 1963, Pablo Picasso, Linol Baskı

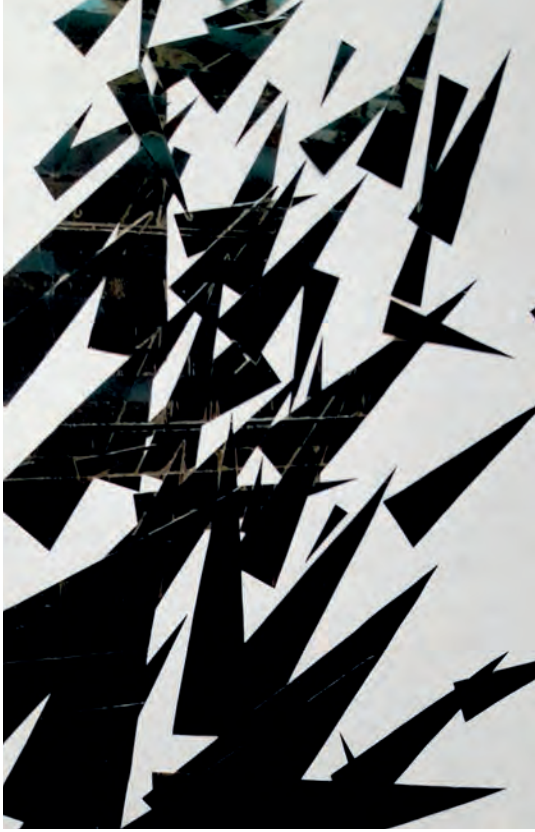
Görsel 3.59 "Self Portraits (Otoportre)", 1935, Maurits Cornelis Escher (Maurist Cornelyus Eşer), Piazza Duomo, Milan

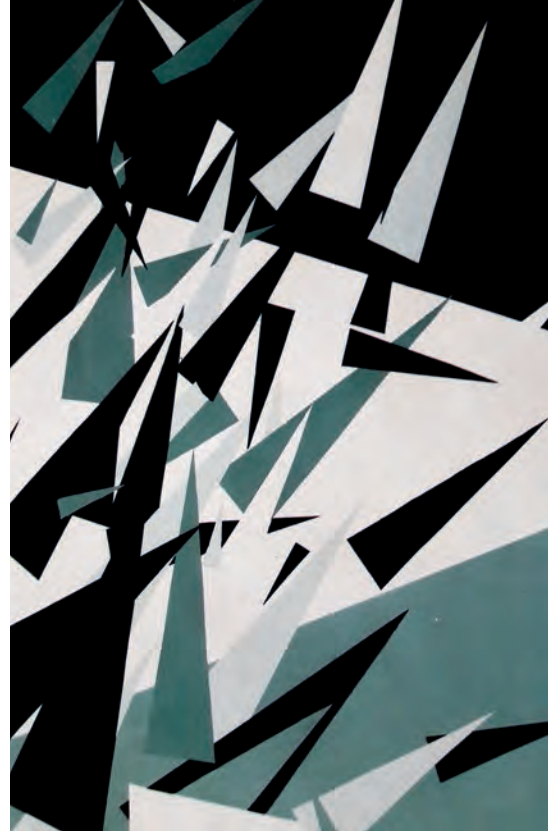
Görsel 3.60 "Hollow Necker Küpü", Robin Hunnam (Robin Hünam)

12. Etkinlik

Görsel 3.61 “Öğrenci Çalışması”, 2003, Cumhuriyet Üniversitesi

Görsel 3.62 “Öğrenci Çalışması”, 2003, Cumhuriyet Üniversitesi

- Yukarıdaki görselleri, açık-orta-koyu değerlerine göre inceleyiniz.
- 35x50 cm boyutundaki bristol kâğıdınızı ve siyah fon kartonunuzu çıkarınız.
- Belirlediğiniz bir geometrik şekli (daire, üçgen, kare, vb.), siyah fon kartonunuzdan, istediğiniz boyutta ve istediğiniz sayıda kesiniz.
- Bristol kâğıdınızın üzerine doğaçlama serptiğiniz şekilleri, bant yardımıyla yapıştırınız.
- Ortaya çıkan görüntüyü, diğer bristol kâğıdınıza çiziniz.
- Çizdiğiniz şekilleri; siyah, beyaz ve gri tonlarla dengeli bir şekilde, guaj boya ile boyayınız.
- Yaptığınız çalışmayı sınıf ortamında sergileyerek arkadaşlarınızla değerlendiriniz.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilir Malzemeler: guaj boya, palet, 2 adet bristol kâğıdı, 1 adet siyah fon kartonu, izole bant, fırça, su kabı, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

4. RENGİN KROMASI-DEĞERİ-TONU

Rengin Kroması

Hazırlık Çalışması

- Doğaya baktığınızda renk uyumu olarak nitelendirebileceğiniz görüntüler görüyor musunuz? Örnekler veriniz.
- Kromatik daire ne demektir? Araştırınız.

Kroma: Rengin parlaklık derecesidir. Bir rengin kroma derecesi, rengin en yüksek yoğunlukta olduğu, doymuş, saf hâlidir. Değeri aynı iki renk arasında kuvvet, şiddet ve yoğunluk farkı varsa bunun nedeni kromadır. Rengin birisi daha parlak diğeri griye yakın ise bu, renklerden birinin kendi rengini kaybetmiş; grileşmiş olduğunu gösterir.

Renk armonisi kombinasyonları hazırlanırken kromatik daire göz önünde bulundurulmalıdır. Parlak açık yeşil dendiğinde kroma ton renk anlaşılmalıdır.

13. Etkinlik

Yandaki görseli inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Resimde hangi renkler kullanılmıştır?
- Resimdeki egemen renk hangisidir?
- Egemen rengi desteklemek için hangi renkler kullanılmıştır? Bu renklerin tercih edilmiş olabilir?
- Resimde sizi rahatsız eden bir renk var mıdır?
- Resmin tamamına baktığınızda renklerde bir bütünlük gözlemliyor musunuz?

Görsel 3.63 "Dans Sınıfı", 1875-76, Edgar Degas (Edgar Dega Fransa), Paris

Armoni

Hazırlık Çalışması

- Daha önceki bilgilerinize dayanarak armoniyi açıklayınız

Armoni terimi, Latince “harmos” kelimesinden türetilmiştir. Fransızcadaki harmonie sözcüğünün Türkçeye uyarlanması ile armoni şeklini almıştır. Edebiyatta, uyum anlamında kullanılmaktadır.

Armoni dengesi, güçlerin uyumunu ifade eder. Renk armonileri kurarken ton ve chromaya (kroma) yani renk berraklığına dikkat edilmelidir. Resimde egemen renk, armoninin temel ögesidir. Bir resimde egemen renk, diğer renkler arasına serpiştirilirse renkler arasında birlik oluşturur. Bu birlik, armonidir. Armoni oluşturmak için iki veya üç renk ve bunların tonları yeterlidir.

Bir kompozisyonda üçlü renk armonisi elde etmek için renkler arasındaki ışık orantısını, tonlarına göre denkleştirmek lazımdır. Bu esas, armoninin anahtarıdır (Görsel 64).

Değer: Bir nesnenin maddi ya da parasal karşılığı, değişim ortamı ya da benzeri bir standarda göre tahmin edilebilen miktar; ayrıca, nesnenin gerçek ya da olması gereken kıymetine, yararlılığına ya da önemine göre göreceli statüsü olarak tanımlanır. Örneğin; bir sanat nesnesinin estetik değerinden söz edildiğinde o ürünü oluşturan bileşenlerin kompozisyonu, boyutları, ölçeği, rengi, dokusu, uyumu gibi sanat ve estetik kavramıyla ifade edilen, öznel nitelikli göreceli kıymeti anlaşılmalıdır.

Görsel 3.64 “Başak Toplayan Kadınlar”, 1857, Jean-François Millet (Jan Fransua Mile), Fransa

Renk Armonisinin Hazırlanmasında Kromatik Daire

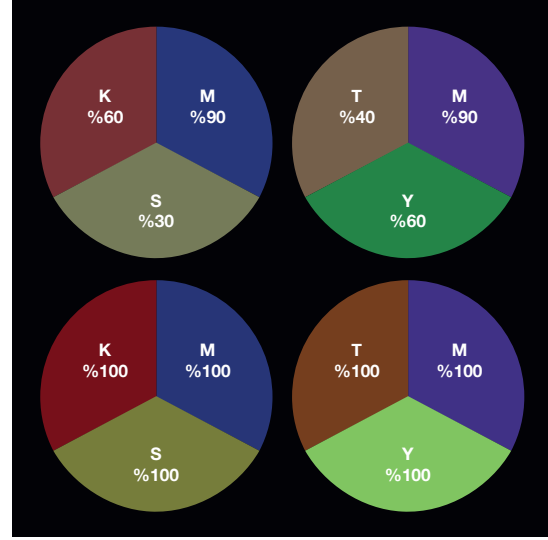
Bir resimde renk armonisi oluşturmak için kullanılacak renklerin kromatik dairedaki oranları göz önünde bulundurulmalı ve renkler, kroma oranlarına göre kullanılmalıdır.

Görsel 65'in üst kısmındaki dairelerde yer alan renklerin ton değerleri, %50 oranında azaltılmıştır. Gördüğünüz gibi dairelerde bir ahenk, bir armoni oluşmuş; hiçbir renk, bir diğerinin önüne geçip dikkati kendi üzerine çekmemiştir.

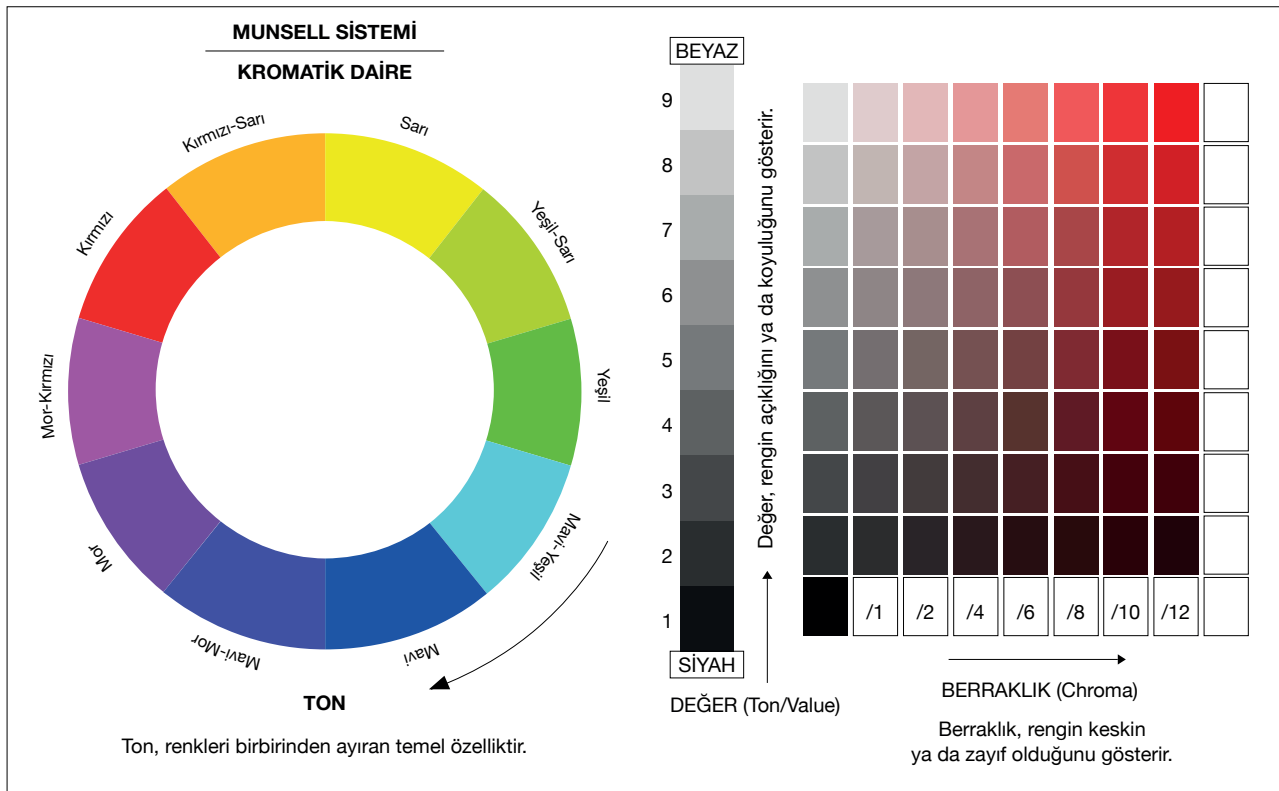
Aynı görselin alt kısmındaki dairelerde ise aynı renklerin ton dereceleri %50 alınmış ve aynı berraklık (chroma) değeri verilmiştir. Bu nedenle dairelerde bir renk ahengi oluşmamış ve bazı renkler, diğerlerini bastırarak dikkat çekmiştir.

Renk armonileri hazırlayabilmek için renkleri ve renkler arasındaki bağılıkları çok iyi bilmek lazımdır. Renk armonisi kombinasyonları hazırlanırken daima kromatik daire hatırlanmalıdır. İngiltere'de Maxwell (Meksvil), Almanya'da Goethe (Göte), Fransa'da Chevreul (Şevril), renklerin armonisi üzerinde araştırmalar yapmışlardır ve bu araştırmalarını, kromatik dairelerle açıklamaya çalışmışlardır (Görsel 66).

Aşağıda, kırmızı renk kromasına örnek verilmiştir:

Görsel 3.65 Kroma değerleri şeması

Görsel 3.66 Kırmızı renk kroması

Bir armoni kurarken her zaman tek renk ile kurulmamalıdır. İki renk ile kurulan renk armonisi, görselde daha fazla rengi karıştırma olanağı sağlayacaktır. Kromatik daire üzerinde her rengin, her nüansın ve her tonun komplemanteri bulunabilir. Resim üzerinde, renk kombinasyon düzenleri ile bir renk armonisine gidilirken kromatik çember ve onun yapısındaki sıcak-soğuk renk ayrımı, uygun renk nitelikleri, kontrast ve tamamlayıcı özellikler göz önünde bulundurulmalıdır.

Kombinasyona girerken her rengin kromasını, ton değerini ve diğerlerine göre alan orantısını uygulamak gerekir.

Renk Armonileri

Renk armonileri üçe ayrılır:

- A. Monokromatik (ton) armoni
- B. Yakın renk armonisi
- C. Kontrast renk armonisi

A. Monokromatik (Ton) Armoni

Monokromatik armoni, aynı rengin tonları ile oluşturulur. Monokromatik armoniyi oluşturmak için esas renge siyah ve beyaz katılarak tonlar arasında uyum sağlanır. Esas renge siyah katıldığında renk koyulaşır ya da grileşir; beyaz katıldığında ise solgunlaşır, rengin şiddeti azalır. Renk adedinin azlığı, resimde sadeliği ortaya koyar.

14. Etkinlik

Verilen görseli aşağıdaki sorulara göre inceleyiniz.

- Görselde hangi renklerin kullanıldığını söyleyiniz.
- Görselde egemen rengin kaç ton değeri kullanılmıştır?
- Renkler arasındaki ton farkının nasıl elde edildiğini söyleyiniz.
- Görselde kullanılan tek rengin tonları sizde nasıl bir etki yaratmıştır?

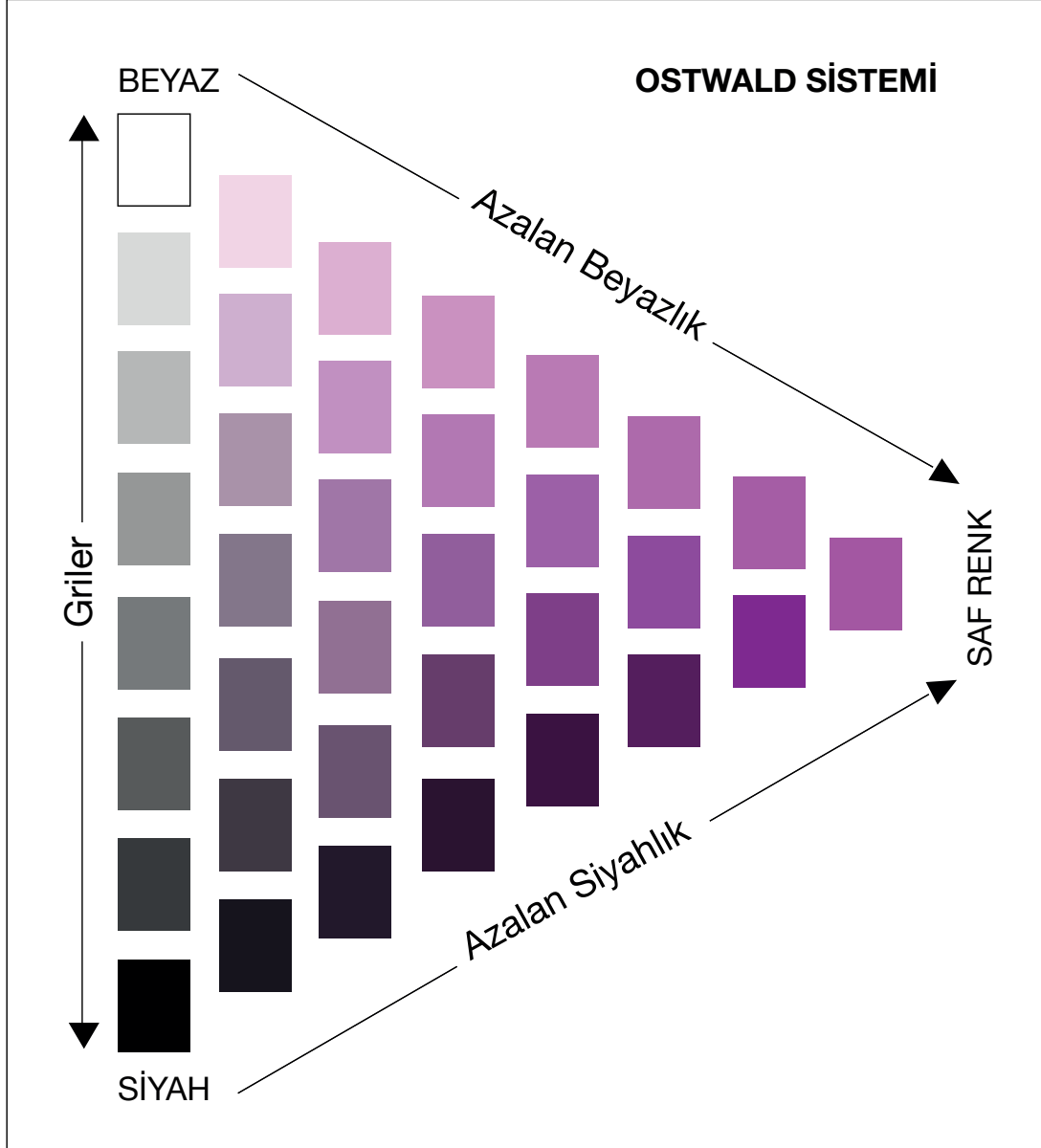
Not: Renkli bir tablonun her noktasının aynı değerde olması ve seyircinin gözünü bir yere odaklamadan tablonun her tarafını aynı anda görmesi lazımdır. Renk adedinin azlığı, bizi daima sadeliğe götürür. Her tabloda hâkim renk vardır.

Görsel 3.67 "Motherhood"(Annelik), Pablo Picasso (Pablo Picasso)

15. Etkinlik

Görsel 3.68 Mor renk kroması

- Yukarıdaki görseli, etkinlikte uygulayacağınız aşamalara göre inceleyiniz.
- Kendinize bir ana veya ara renk belirleyiniz.
- Bristol kâğıdınıza, 3x2 cm ölçüsündeki kareleri şekle uygun olarak çiziniz.
- Çizdiğiniz karelerin içini, belirlediğiniz rengin kromatik dağılımına göre boyayınız.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: guaj boya, palet, bristol ya da benzeri resim kâğıdı, fırça, su kabı, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

B. Yakın Renk Armonisi

Renk çemberindeki iki ya da üç komşu renkle düzenlenen armonilerdir. Mavi, eflatun, mor veya kırmızı, turuncu, sarıyla yapılan düzenlemeler, yakın renk armonisine örnek olarak verilebilir. Bu tür armonilerdeki renklere, “uygun renkler” de denebilir. Uygun renklerin arasında daima ortak bir renk bulunur.

- Mavi ve mor, renk çemberinde yan yana bulunur. Mavi, ortak renktir.
(mor = mavi + kırmızı)
- Yine sarı ve yeşil de renk çemberinde komşudur. Sarı, bu armonide ortak renktir. (yeşil = sarı + mavi)

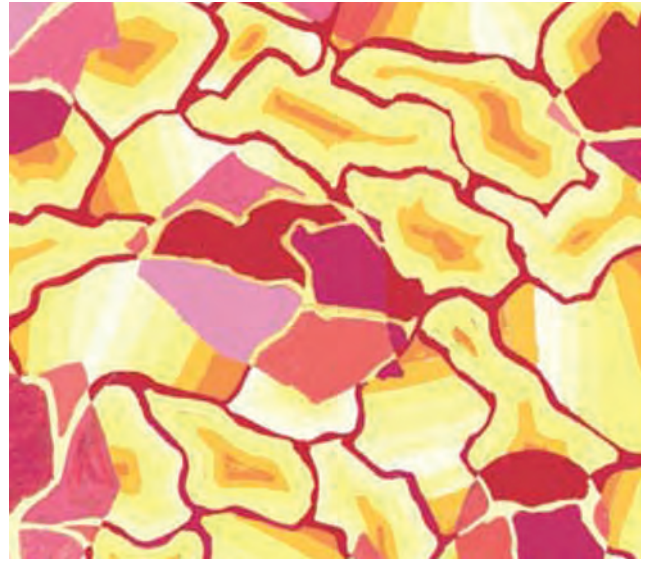
Yakın renk armonisiyle yapılan düzenlemeler, rahatlık duygusu verir. Bu tür armoniler, ölçülüdür. Yakın renklerle armoni oluşturulurken kuvvetli ve küçük renk parçaları, zayıf ve büyük renk alanlarıyla dengelenmelidir (Görsel 69).

C. Kontrast Renk Armonisi

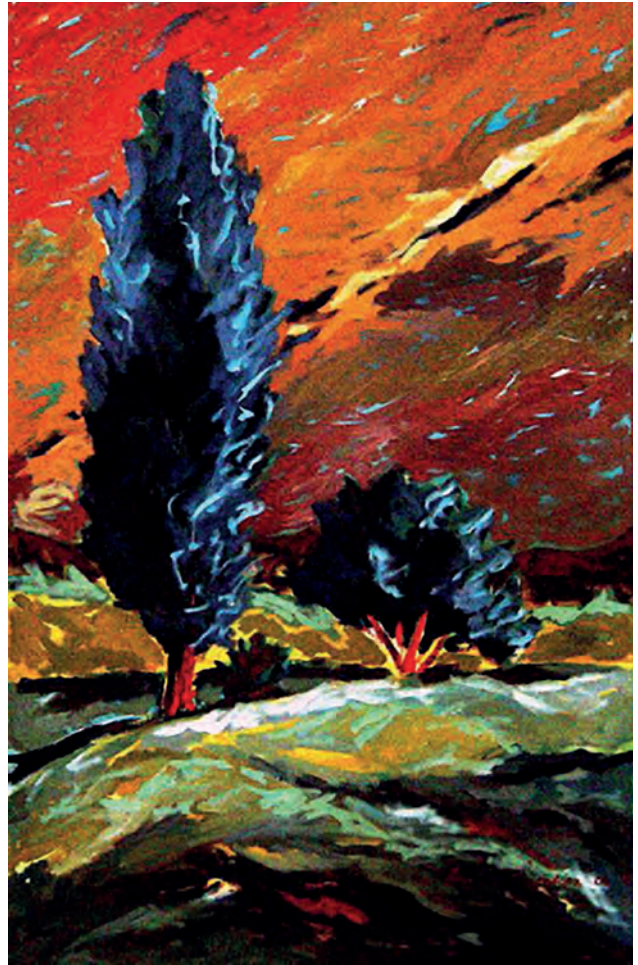
İki zıt renk kullanılarak yapılan düzenlemelerdir. Kontrast renk armonisinde birbirine zıt iki renkten biri, diğerine göre egemen olarak kullanılır. Canlı renklerle oluşturulacak çalışmalar zorlayıcıdır. Bu nedenle dikkatli olmak gerekir. Kontrast renklerin açık-koyu değerlerinin de kullanılması, resme zenginlik katar (Görsel 70, 71).

Görsel 3.70 “Otoportre”, 1888, Paul Gauguin (Pol Gogen)

Görsel 3.69 “Öğrenci Çalışması”, Zeki Müren GSL, Bursa

Görsel 3.71 “Kızıl Kavraz”

İnceleme

Görsel 3.72 “Mısır Tarlaları”, detay, Vincent Van Gogh (1854-1890), Van Gogh Museum, Amsterdam, Hollanda

- Yukarıdaki görseli inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.
- Resimde hangi renkler kullanılmıştır?
- Resimde egemen renk hangisidir?
- Resimde kullanılan renklerin renk çemberindeki yerlerinin birbirine göre konumu nedir?
- Resimde kullanılan renklerin özelliklerini söyleyiniz.
- Resimde kullanılan renklerin sizde bıraktığı etki nasıldır?

Siyah Beyaz Kullanarak Rengin Tonlarını Oluşturma

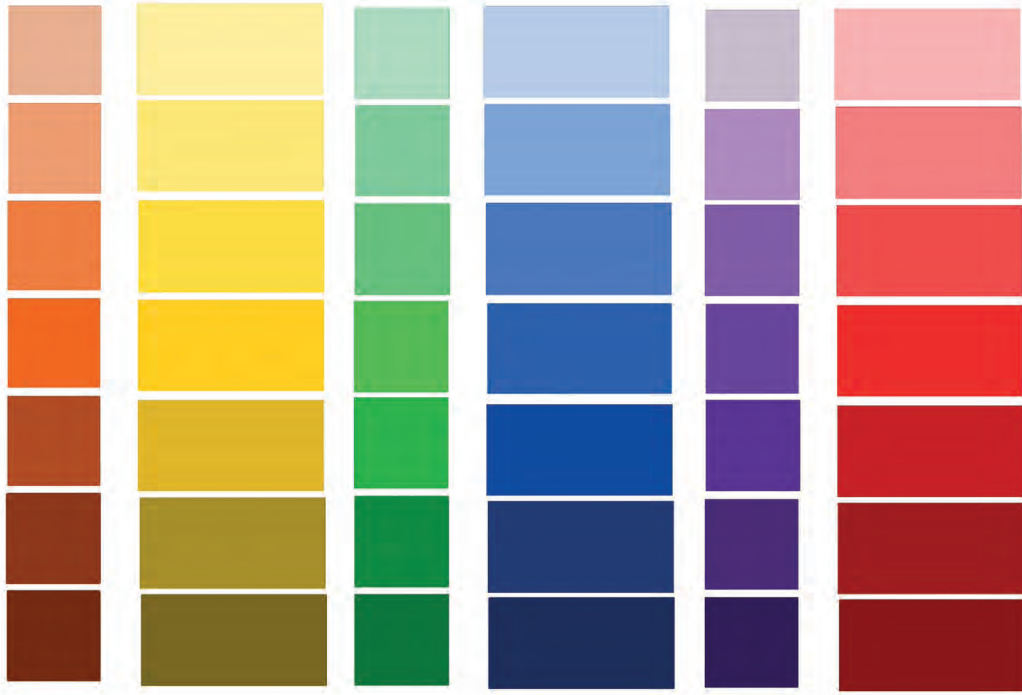

Hazırlık Çalışması

Rengin değerleri konusunu daha iyi kavrayabilmek için armoni konusundaki “değer” kavramıyla ilgili bilgilerinizi gözden geçirin.

Renk tonları oluşturulurken renklere siyah katmak suretiyle renklerin tonalitesi düşürülür ve sönük boya renkler elde edilir. Kullanılan renge siyah ilave edilerek renk, kademeli olarak koyulaştırılır.

Beyaz ile derece derece açılan saf renkler, beyazdan siyaha gidildikçe aydınlıklarını kaybederek koyulaşır (Görsel 73).

Görsel 3.73 “Renk Geçişi”

Rengin tonları, bir rengin beyazdan siyaha kadar bütün geçişlerini ifade eder.

Valör (Değer) Nedir?

Genel olarak sanatta “valör” terimi; bir rengin en koyusundan en açığına kadar olan derecelerine denir. Bir renge siyah ya da beyaz katılırsa o rengin tonları elde edilir. Örneğin maviye biraz siyah katılırsa mavinin koyu tonu, beyaz katılırsa mavinin açık tonu elde edilir. Bu durumda mavi, renk olarak kalır fakat tonları değişir (Görsel 74, 75, 76).

Görsel 3.74 Mavi geçişli ton çubuğu

Görsel 3.75 Sarı geçişli ton çubuğu

Görsel 3.76 Kırmızı geçişli ton çubuğu

16. Etkinlik

Görsel 3.77 Ana ve ara renklere siyah, beyaz ve gri karıştırılmasıyla oluşturulan renk şeması

- Yukarıdaki görseli, etkinlikte uygulayacağınız aşamalara göre inceleyiniz.
- 25x20 cm ebatlarında kestiğiniz kâğıdınızın üzerine, 2x2 cm boyutlarındaki kareleri yukarıdaki şekle göre çizin.
- Ana veya ara renklerin saf halleri ile siyah, beyaz ve griyi karıştırarak elde ettiğiniz renk tonlarını birer karede uygulayınız.
- Çizdiğiniz şekilleri, şekle göre guaj boya ile boyayınız.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: guaj boya, palet, bristol ya da benzeri resim kâğıdı, fırça, su kabı, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

Rengin Özelliğini Kaybetmeden Diğer Renklerle Karıştırılarak Valör (Değer) Oluşturma

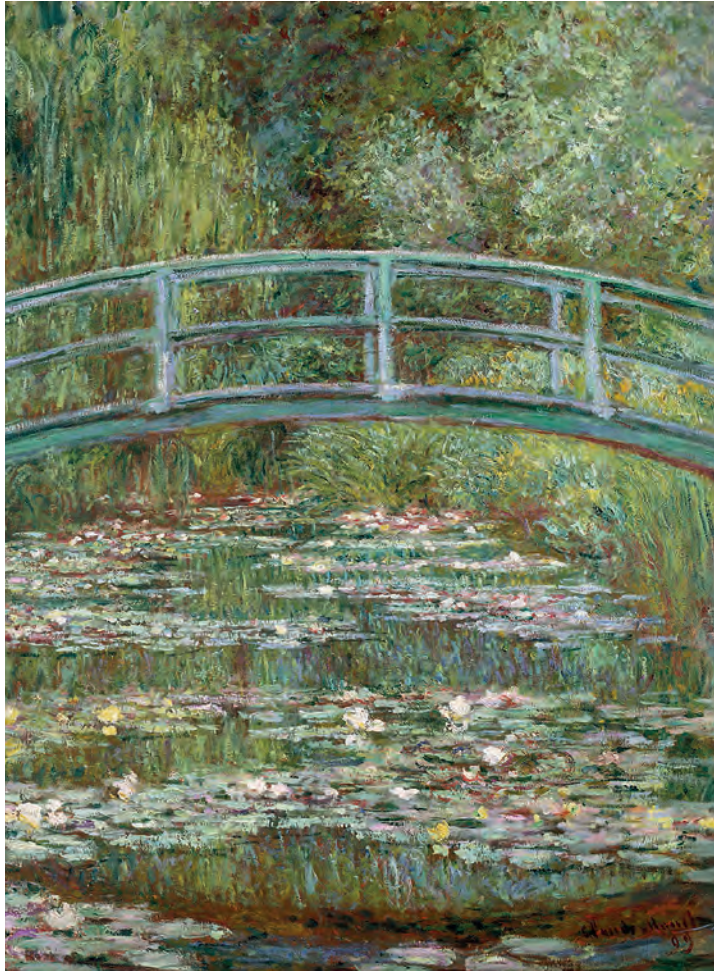

Hazırlık Çalışması

“Rengin Özelliğini Kaybetmeden Diğer Renklerle Karıştırılarak Valör (Değer) Oluşturma” konusunu daha iyi algılayabilmek için “Siyah Beyaz Kullanarak Rengin Tonlarını Oluşturma” konusundaki valör kavramıyla ilgili bilgilerinizi gözden geçiriniz.

Ton, herhangi bir rengin değişik değerleri arasındaki farklılığa bağlı olarak ortaya çıkan bir eleman diye tanımlanır. Doğa, rengin sınırsız ayrıntıları ve tonlarıyla örtülüdür. Bir an için rengin olmadığını düşünürsek geriye valör kalır.

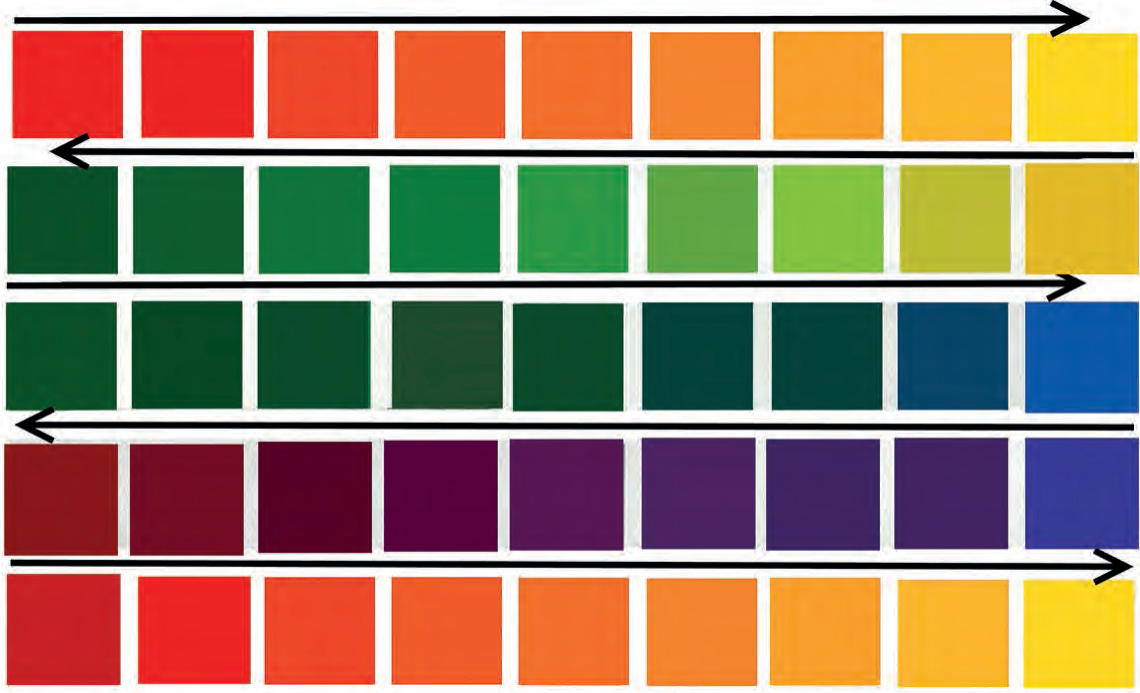
Valör, siyah beyaz arasındaki çeşitli tonlarla sıralanabildiği gibi ana renklerden kırmızı ve sarı renkleri arasında turuncunun değişik tonları olarak da sıralanabilmektedir. Bu sıralama diğer ana renklerle karışımından oluşan ara renkleri için de geçerlidir. Rengin özelliğini kaybetmeden diğer renklerle karıştırılması, sonsuz sayıda renk üretilmesine yardımcı olacaktır. Geçiş esnasında karışımla oluşan ara renk geçişleri ön planda olacaktır (Görsel 78).

Görsel 3.78 Claude Monet, “Nilüferler Gölü Üzerinde Köprü”, 1899, Tüyb, 88.3x99.1cm, Londra Ulusal Galeri, İngiltere

17. Etkinlik

Görsel 3.79 “Rengin Özelliğini Kaybetmeden Diğer Renklerle Karıştırılarak Valör (Değer) Oluşturma”

- Yukarıdaki görseli, etkinlikte uygulayacağınız aşamalara göre inceleyiniz.
- Resim kâğıdınızın üzerine, 45 adet 2x2 cm ebadındaki kareyi, yukarıdaki şekle göre çiziniz.
- Ana renkleri, kromatik biçimde, sırayla birbirleriyle karıştırarak renk tonlarını birer karede uygulayınız.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: guaj boya, palet, bristol ya da benzeri resim kâğıdı, fırça, su kabı, cetvel, maket bıçağı, damlalık, kalem, silgi.

Okuma Parçası

Öğrencinin hayal gücünü geliştirmede en önemli etkenlerden biri de bol kitap okumaktır. Okuduğunuz kitaplardaki tasvirleri belleğinizde canlandırarak zihinsel egzersizler yapabilirsiniz. Aşağıda buna güzel bir örnek olacağı düşünülen “Küçük Prens” adlı kitabın üçüncü bölümü verilmiştir.

Küçük Prens 3. Bölüm

...

Nereden geldiğini öğrenmem oldukça uzun sürdü. Bana bu kadar çok soru soran küçük prens, benimkileri hiç duymuyordu. Neyse ki sorduğu soruların cevaplarını biliyordum... Uçağımı ilk gördüğünde “Şu nesne de nedir?” diye sormuştu. (Ne yazık ki size uçağımı çizemeyeceğim, çünkü bana göre oldukça karmaşık bir şey bu.) “O bir nesne değil, benim uçağım. Gökyüzünde uçar.” Ona uçabildiğimi söylemekten de gurur duymuştum doğrusu. Bunun üzerine “Ne? Yani gökten mi düştün?” diye haykırdı. “Evet dedim alçakgönüllü bir tavırla. “Ah ne eğlenceli.” Sonra da kahkahalarla gülmeye başladı küçük prens. Bu çok canımı sıkmıştı. Talihsizliğimle alay edilmesinden pek hoşlanmam. “O halde sen de gökyüzünden geliyorsun” dedi. “Peki, hangi gezegenden?” Bir şey yakaladığımı anlamıştım ve hemen onu sorguya çektim. “Yani sen başka bir gezegenden mi geldin?” Ama soruma cevap vermedi. Kibarca başını salladı. Bir yandan da bakışlarıyla uçağımı inceliyordu. “Bununla pek fazla uzaktan geliyor olamazsın...” Gözleri daldı. Uzun bir süre sonra cebinden çizdiğim koyun resmini çıkararak bu yeni hazinesini incelemeye koyuldu. Bu ‘başka bir gezegen’ konusunda bana kesin bir cevap vermemesinin merakımı nasıl artırdığını tahmin edebilirsiniz. Tabii ki ben de daha fazlasını öğrenmeye çalıştım. “Nereden geliyorsun sen küçük dostum? Sözünü ettiğin bu ‘benim yaşadığım yer’ neresi? Çizdiğim koyunu nereye götüreceksin?” Bir süre düşündükten sonra şöyle dedi: “Çizdiğin koyunun en iyi yanı ne biliyor musun? Geceleyin onu ev olarak kullanabilecek.” “Elbette. Hem iyi bir çocuk olursan sana onu bağlayan için bir ip ve bir direk de çizerim.” Ama küçük prens bu söylediklerime çok şaşırmıştı. “Bağlamak mı? Ne komik bir fikir!” “Ama eğer onu bağlamazsan başıboş kalır ve kaybolur.” Küçük dostum yine kahkahalara boğuldu. “Ama nereye gidebilir ki?” “Her yere, burnunun doğrusuna...” Bunun üzerine küçük prens ciddi bir tavırla: “Bir şey olmaz. Benim yaşadığım yerde her şey öyle küçük ki...” dedi. Ve ardından, belki de biraz üzüntüyle, ekledi: “Orada burnunun doğrusuna giden birisi, pek fazla uzaklaşamaz

....

Görsel 3.80 Küçük Prens,
İmge Çelik

Antoine de Saint Exupery

Antoine de Saint EXUPERY, “Küçük Prens”, çev. Sumru Ağırürüyen, Mavi Bulut Yayıncılık, s. 5-6

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1. Renk oluşumu nasıl gerçekleşir? Açıklayınız.
2. Işık-renk ve boya-renk ayrımı nasıl oluşur? Açıklayınız.
3. Ana ve ara renklerin oluşumunu açıklayınız. Örneklerle açıklayınız.
4. Sıcak ve soğuk renkleri birbirinden ayırt eden özellikleri söyleyiniz. Örneklerle açıklayınız.
5. Zıt ve tamamlayıcı renkler hangileridir? Örneklerle açıklayınız.
6. Doğada ve sanatta siyah-beyaz etkisini örneklerle açıklayınız.
7. Kontrast renklerle kurulan armonide nelere dikkat edilmelidir?
8. Nötr renkler, armonide nasıl bir etki yaratır?
9. Rengin özelliğini kaybetmeden rengi diğer renklerle karıştırarak valörünü oluşturabilir miyiz? Açıklayınız.
10. Renk çemberindeki ara renkler nasıl oluşur? Söyleyiniz.

I-Kırmızı II-Yeşil III-Sarı IV-Mor V-Mavi

11. Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri, doğada kendiliğinden var olan renklerdir?

A) Yalnız I B) I ve II C) II-III ve IV D) II-III ve V E) I-III ve V

12. Aşağıda seçeneklerden hangisi zıt renklerdir?

A) Sarı-kırmızı B) Mavi-yeşil C) Turuncu-mavi D) Mavi-kırmızı E) Kırmızı-mor

13. Aşağıdakilerden hangisi, aynı rengin tonlarıyla kurulan armoniye verilen addır?

A) Yakın renk B) Kontrast renk C) Kroma D) Monokromatik E) Nötr renk

Turuncu ya da mavi, dinlendirici özellik taşır. Kırmızı ile yeşil nötr hâle gelir. Sarı ile mor, birbirinin tamamlayıcı renkleridir.

14. Yukarıdaki açıklama, renk kontrastlarından hangisine aittir?

A) Sıcak-Soğuk Renk B) Yanıltıcı C) Tamamlayıcı D) Kalite E) Miktar

15. Aşağıdakilerden hangisinde ara renk verilmiştir?

A) Mavi-turuncu B) Mor-yeşil C) Kırmızı-mavi D) Sarı-turuncu E) Pembe-kahverengi

Renk, göz ile anlaşılan bir ışık etkisidir. Işık, eşyalar üzerine çarpar. Yansıyan ışınlar göze, beyne ulaşır ve renk olarak anlam bulur. Rengin kaynağı ışıktır. Renk, insan üzerinde uyandırdığı sonsuz etkilerden dolayı görsel sanatların en önemli biçimsel ögesidir.

Buna göre;

I-Fiziksel II-Fizyolojik III-Psikolojik

16. Öncüllerinden hangisi ya da hangileri, renklerin insanlar üzerindeki etkisi olarak kabul edilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I-II ve III

Göze gelen renk ışınları, fizyolojik olarak, ağ tabakasındaki renge duyarlı sinirler tarafından algılanır. Bu algılama, beyne ulaştırılır ve beyinde anlamlandırılır. Görme olayı, ışık-göz-beyin arasında olur.

17. Gözümüz hangi renk ışıklarına karşı duyarlı yapıdadır?

A) Mavi, sarı ve kırmızı B) Mavi, sarı ve yeşil C) Sarı, yeşil ve beyaz D) Beyaz, mavi ve siyah E) Turuncu, gri ve kırmızı

I-İnsana, yaklaşıyor hissi verirler.

II-Dinlendirici, tazelik vericidirler.

III-Varlıkları ve objeleri yakın gösterirler.

IV-Varlıkları ve objeleri uzak gösterirler.

18. Yukarıdaki öncüllerden hangisi ya da hangileri soğuk renklere aittir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I -II ve III E) II ve IV

PERFORMANS GÖREVİ DEĞERLENDİRME FORMU

YÖNERGE: Guaj tekniği nasıl uygulanır? Elde ettiğiniz bilgileri, görsellerle destekleyerek bir performans hâlinde sınıfınıza sununuz.

Çalışmayı yaparken aşağıdaki adımları izleyiniz:

1. Çalışma planı yapınız.
2. Araç gereçlerinizi hazırlayınız.
3. Yaptığınız çalışmaları, performansla destekleyerek sınıfa sununuz.

Malzemeler: Resim kâğıdı, boyalar, fırçalar ve su kabı.

Yapacağınız performans, aşağıdaki tabloda verilen ölçütlere göre değerlendirilecektir.

DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR	Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf	Çok zayıf
	5	4	3	2	1
A. PERFORMANS HAZIRLAMA SÜRECİ					
Guaj boya yapılacak çalışma; resim kâğıdına, kurşun kalem ile çizilmelidir.					
Renkler palete sıkılmalı ve istenilen renklerin karışımı palet üzerinde hazırlanmalıdır.					
Renk karışımlarında, en fazla iki veya üç renk kullanılmalıdır.					
Guaj boyalar inceltilirken kıvamı iyi ayarlanmalıdır.					
Pigment, ne çok sulu ne de çok yoğun olmalıdır.					
Hatalı boyanan kısım, kurumadan düzeltilmelidir.					
Alttaki boya kurumuşsa kuruyan kısım, temiz bir fırça ile sulandırılmalı ve sonra silinmelidir.					
Silinen kısım, kuruduktan sonra tekrar boyanmalıdır.					
TOPLAM					
B. PERFORMANS SUNUM					
Türkçe, doğru ve etkili konuşuldu.					
TOPLAM					
C. SÜRE					
Performans, zamanında sergilendi.					
TOPLAM					
GENEL TOPLAM					

Not: Proje görevi, grup (4-5 kişi) çalışması hâlinde ve bir aylık süre içinde yapılacaktır. Bir ölçekten alabileceğiniz en yüksek puan 50; en düşük puan 10'dur. Bu puanı, 5'lik not sistemine aşağıdaki şekilde çevirebilirsiniz.

Örneğin bu ölçekten 40 puan almış olduğunuzu varsayalım;

$$\frac{50}{100} \times 40 = 20$$

$X=100 \times 40 = 4000 : 50 = 80$ puandır. 80 puanın 5'lik sistemdeki karşılığı 4'tür. Bu çalışmada başarılı sayılmanız için 70 veya daha fazla puan almanız gerekmektedir.

4. ÜNİTE

PERSPEKTİF

1. Perspektif Çalışmaları

1. PERSPEKTİF ÇALIŞMALARI

“Bilinmediği zaman resim pek güç bir şey değildir. Ama bilinince...”

O zaman bambaşka bir şeydir!”

Edgar DEGAS

Hazırlık Çalışması

- Çevremizde gördüğümüz her şeyin gözden uzaklaştıkça küçülüyor gibi görüldüğüne daha önce dikkat ettiniz mi?
- Bulunduğunuz noktadan dışarıya ya da iç mekânda bir görüntüye baktığınızda ne gibi değişiklikler olduğunu gözlemliyorsunuz?
- İç ve dış mekân fotoğrafları çekiniz. Çektiğiniz fotoğraflardaki nesnelerin, mekânların boyutlarındaki değişimi inceleyiniz.

Derinlik Etkisinin Oluşumu ve Perspektif

Perspektif: Cisimlerin; yükseklik, genişlik ve derinlik olmak üzere üç boyutu vardır. Çizim yapılırken iki boyutlu bir yüzeye, üç boyutluluk hissi verilir. İki boyutlu yüzeyde, üç boyutun kapsadığı mekânın, boşluğun ve uzamsal değişimlerin görsel olarak anlatılması, perspektifin alanıdır (Görsel 1,2,3,4).

Görsel 4.1 Ağaçların, boyutları da aralıkları da daralır.

Görsel 4.2 Aynı boyuttaki nesneler gitgide küçülüyor gibi görünüyorsa bu nesneler, gitgide uzaklaşıyor demektir.

Görsel 4.3 Aynı boyuttaki nesneler gitgide küçülüyor.

Görsel 4.4 Tren rayları uzaklaştıkça küçülür ve birbirine yaklaşır.

Derinlik Etkisini Görselleştirme

Perspektif; iki boyutlu yüzeyde, üçüncü boyut (derinlik) yanılsaması vermek için kullanılan çizim tekniğidir. Genel anlamda, “görsel yanılsama” olarak kabul edilir. Resim düzlemindeki biçimlerin büyük-küçük, önde-arkada veya uzakta-yakında oluşlarını anlatır. Perspektifin amacı, hacimleri ve derinliği göstermektir (Görsel 5, 6).

Görsel 4.5 “Baskı”, 1770, Jean-Pierre-Laurent Houel, Hermitage Müzesi, Rusya

Görsel 4.6 “Peyzaj”, Vincent Van Gogh, Van Gogh Müzesi, Hollanda

Perspektif Çeşitleri

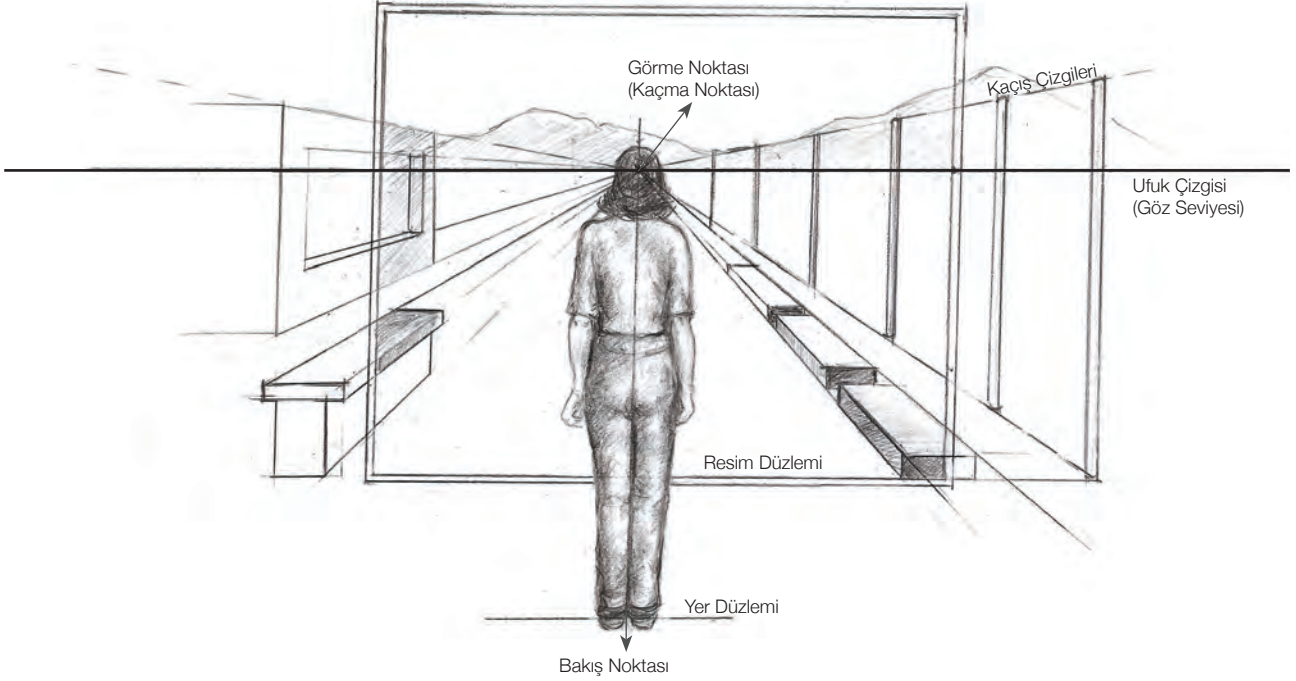
A. Çizgi Perspektifi

: Nesnelerin gözlemlenen noktadan uzaklaştıkça küçülmesinin çizim kuralları içinde ifade edilmesidir.

B. Renk (Hava) Perspektifi

: Nesneler bizden uzaklaştıkça -atmosferin etkisiyle- silik ve renkleri soluk görünür. Yakındaki nesneler daha net, renkleri parlak görünürken uzaktaki nesneler silik, renkleri mat ve gri görünür. Renk perspektifi, bu durumun resimde renk ve tonla ifade edilmesidir.

Çizgi Perspektifi ve Çalışmalarda Uygulanması

Görsel 4.7 Görselde çizgi perspektifiyle ilgili terimler gösterilmiştir.

Çizgisel perspektifte şu terimler kullanılır (Görsel 7):

- Yer Düzlemi (YD)** : Çizim yapan kişinin üzerinde durduğu düzlemdir.
- Resim Düzlemi (RD)** : Nesneyle bakış noktası arasında yer alan, perspektif çiziminin yapılacağı düzlemdir.
- Ufuk Çizgisi (UÇ)** : Gözlemcinin göz seviyesinden geçtiği varsayılan ve yer düzlemine paralel olan çizgidir. Ufuk çizgisi; ufka doğru uzayan, birbirine paralel olan tüm düz-yatay çizgilerin kaçış noktalarının buluşabilecekleri kavuşma noktalarının da yeridir.
- Bakış Noktası (BN)** : Gözlemcinin gözünün konumunun yer düzleminde durduğu yerdir.
- Görme Noktası (GN)** : Görüntünün merkezi, bakış noktasının ufuk çizgisi üzerindeki yansımasıdır.
- Kaçış Noktası (KN)** : Bakış noktasından (gözden) uzaklaşarak sonsuza doğru giden ve gerçekte birbirlerine paralel oldukları hâlde resim düzlemine paralel olmadıkları için kapanarak birleşiyormuş gibi görünen doğruların ortak kesişme noktasıdır.
- Kaçan Çizgiler (KÇ)** : Nesnelerin gözlemciye en yakın kenarlarından uzatıldığı varsayılan çizgilerdir. Bu çizgiler, ufuk çizgisi üzerinde birleşir ve birleştikleri noktalar da kaçış noktasıdır.

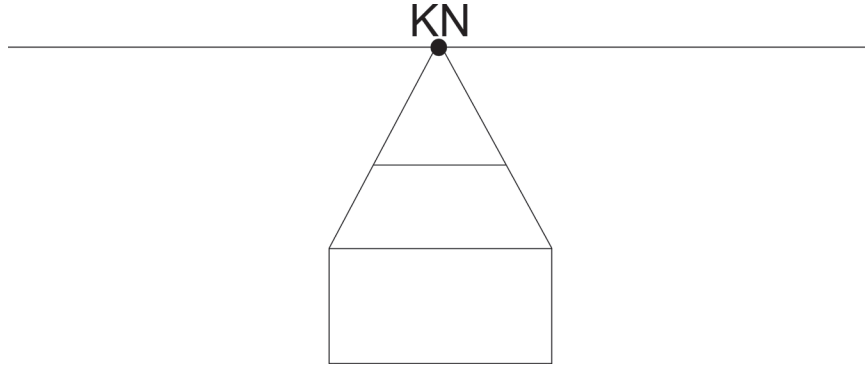
Çizgisel Perspektif Türleri

Çizgisel perspektifte kaçış noktalarına göre türleri üçe ayrılır. Bunlar:

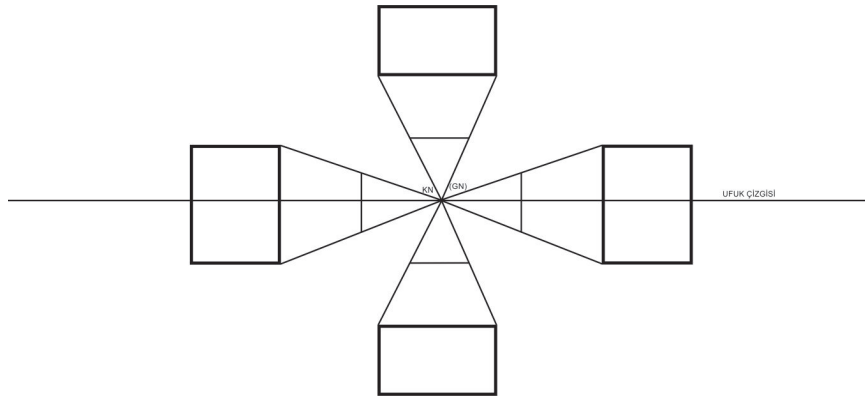
- A. Tek Kaçış Noktalı Perspektif
- B. İki Kaçış Noktalı Perspektif
- C. Üç Kaçış Noktalı Perspektif

A. Tek Kaçış Noktalı Perspektif

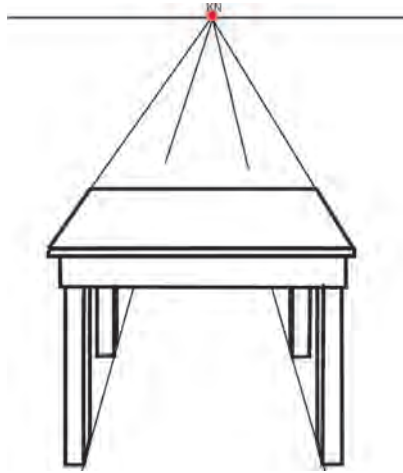
Resim düzlemindeki çizgilerin, merkezî bir konumda bulunan tek bir noktada birleşmesi esasına dayanır. Tüm paralel ve dikey çizgiler, gözlemciden uzaklaştıkça bu noktada birbirlerine yaklaşır. Ufuk çizgisi, her zaman gözlemcinin göz hizasına karşılık gelir ve bakış noktasından yani objenin gözlemlendiği konumdan belirlenir. Tek kaçış noktalı perspektifte görme noktası, kaçış noktası ile aynı yerdedir (Görsel 8, 9 ,10).

Görsel 4.8 Dikdörtgen kutunun tek kaçış noktalı çizimi

Görsel 4.9 Dikdörtgen prizmanın ufuk çizgisinin üzerinde, üstünde ve altında tek kaçış noktalı çizimi

Görsel 4.10 Bir masanın tek kaçış noktalı çizimi

1. Etkinlik

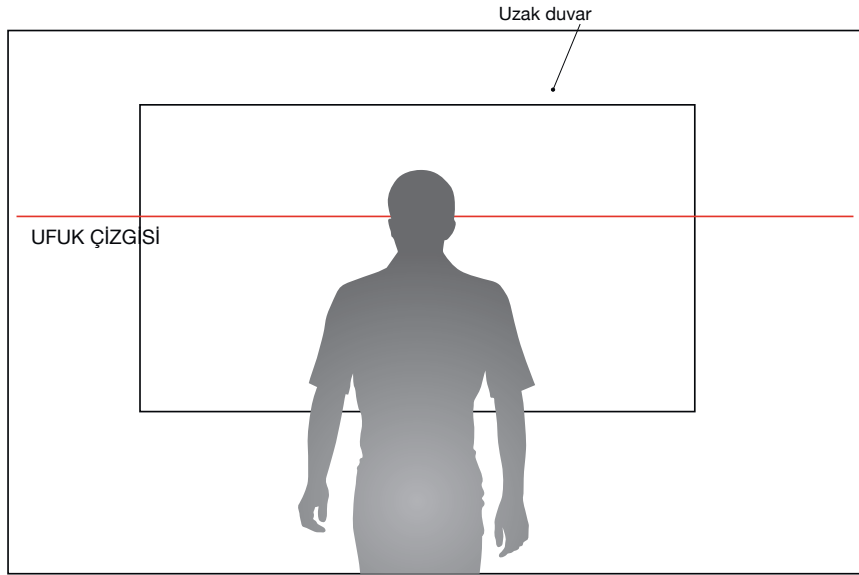

Görsel 4.11 Tek Kaçış noktalı iç mekân çizimi

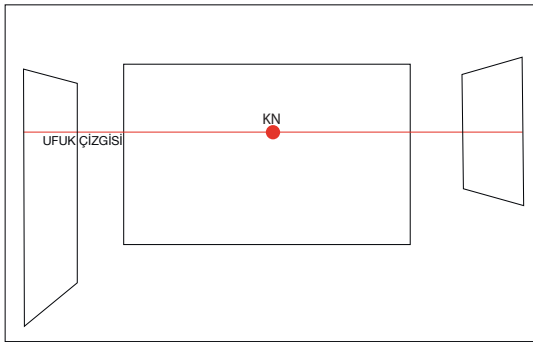
- Verilen görselleri inceleyiniz. Ufuk çizgisine, kaçma noktasına, kaçan çizgilere ve nesnelerin görünümünde bunlara bağlı olarak meydana gelen değişimlere dikkat ediniz.
- Göz hizasından geçtiği varsayılan ufuk çizgisini, bir iç mekân fotoğrafı üzerine çizerek gösteriniz.
- Bakış noktasına göre ufuk çizgisi üzerinde yer alan kaçma noktasını belirleyiniz.
- Nesnelerin paralel kenarlarını, kaçan çizgilerin yönüne göre çizin.

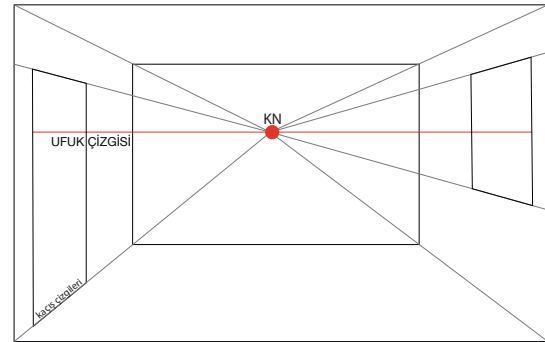
2. Etkinlik

Görsel 4.12 Tek kaçış noktalı oda çizimi

Görsel 4.13 Tek kaçış noktalı oda çizimi

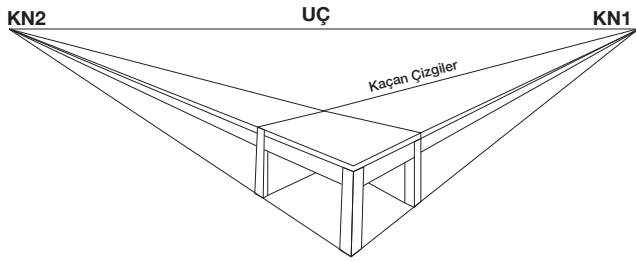
Görsel 4.14 Tek kaçış noktalı oda çizimi

- Verilen görsellerdeki gibi tek kaçış noktalı perspektif çizimleri yapınız (Görsel 8, 9, 10).
- Ufuk çizgisinin üzerinde, üstünde ve altında yer alan küp çizimleri yapınız.
- Ufuk çizgisinin üzerinde, üstünde veya altında yer alan masa, sandalye gibi nesnelerin çizimlerini yapınız.
- Seçtiğiniz bir iç mekân alanının (sınıf, oda, koridor vb.) tek kaçış noktalı perspektifini çiziniz.

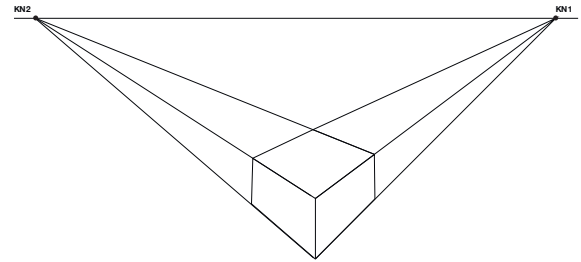
Kullanabileceğiniz Malzemeler: 35x50 cm resim kâğıdı, kurşun kalem, cetvel, resim altlığı.

B. İki Kaçış Noktalı Perspektif

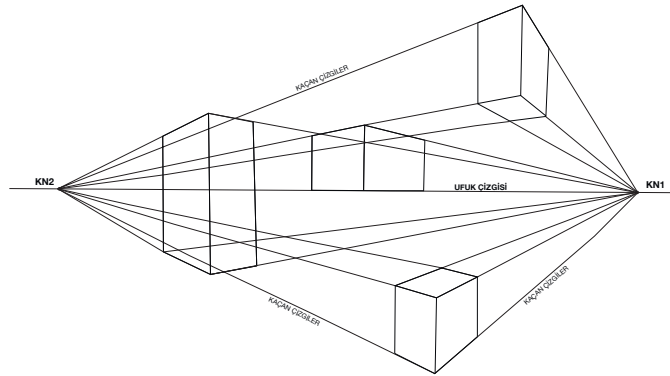
Nesnelerin gözlemciye en yakın kenarının esas alındığı, diğer kenarlarının ayrı ayrı iki derinlik oluşturacak şekilde ufuk çizgisinin herhangi bir yerinde birleştiği perspektiftir. Bütün çizgilerin yönü, bu iki kaçış noktasına uzanır. Diğer kenarların çizgilerinin belirlenmesinde, kaçan çizgilerin gittikçe daralan açısından yararlanılır. Bu perspektifte, nesnelerin en fazla üç yüzeyi görülür (Görsel 16).

Görsel 4.15 Çift kaçış noktalı masa çizimi

Görsel 4.16 Dikdörtgen kutunun iki kaçış noktalı çizimi

Görsel 4.17 Dikdörtgen prizmaların ufuk çizgisinin üzerinde, üstünde ve altında iki kaçış noktalı çizimi

3. Etkinlik

- Görsel 15, 16 ve 17'yi inceleyiniz.
- Ufuk çizgisine, kaçma noktalarına, kaçan çizgilere ve nesnelerin görünümünde bunlara bağlı olarak meydana gelen değişimlere dikkat ediniz.
- İncelediğiniz görsellerdeki gibi iki kaçış noktalı perspektif çizimleri yapınız.
- Ufuk çizgisinin üzerinde, üstünde ve altında yer alan küp çizimleri yapınız.
- Ufuk çizgisinin üzerinde, üstünde ve altında yer alan nesnelerin (masa, sandalye, kutu vb.) çizimlerini yapınız.

Kullanabileceğiniz Malzemeler: 35x50 cm resim kâğıdı, kurşun kalem, cetvel, resim altlığı.

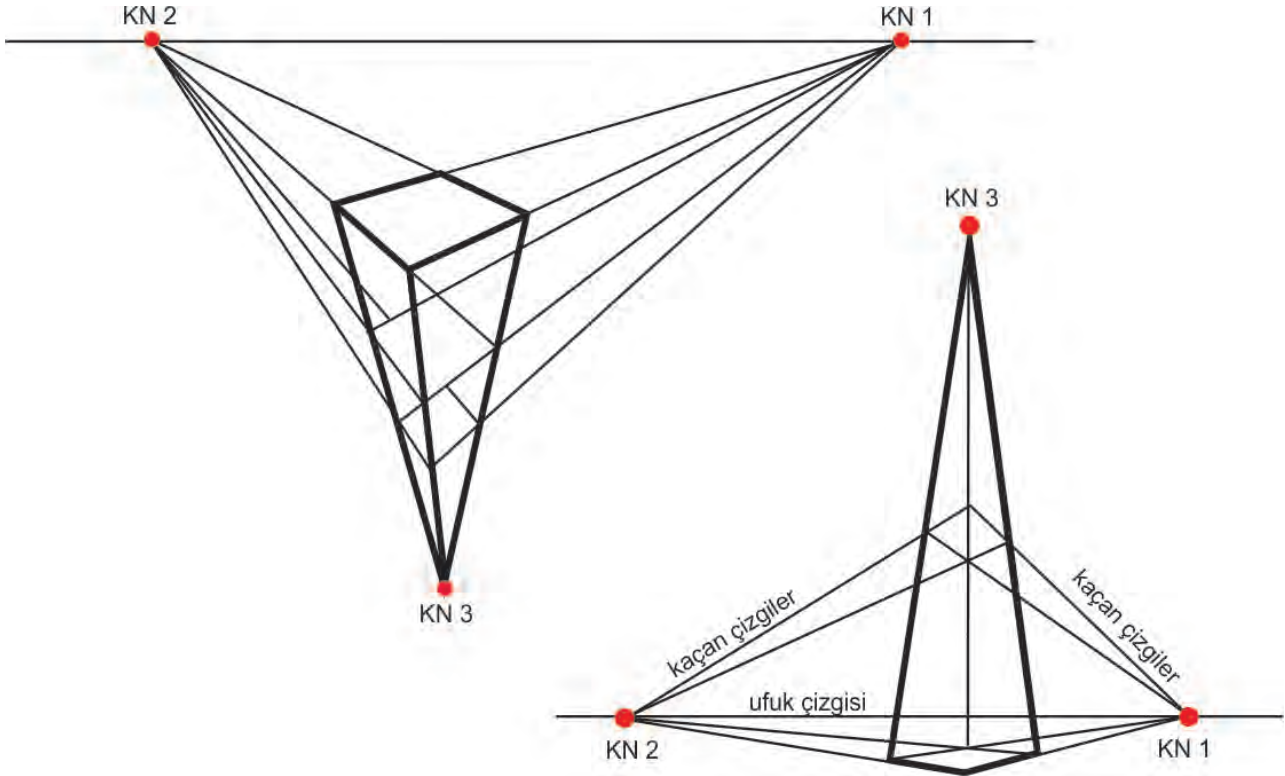

Püf Noktası

İki kaçış noktalı perspektif çiziminizi yaparken kaçma noktalarınız, kâğıdınızın sınırları içerisinde olmayabilir. Bu durumda, çizim yapacağınız kâğıdın altına daha büyük bir kâğıt yerleştiriniz ve kaçma noktalarınızı bu kâğıt üzerinde belirleyiniz.

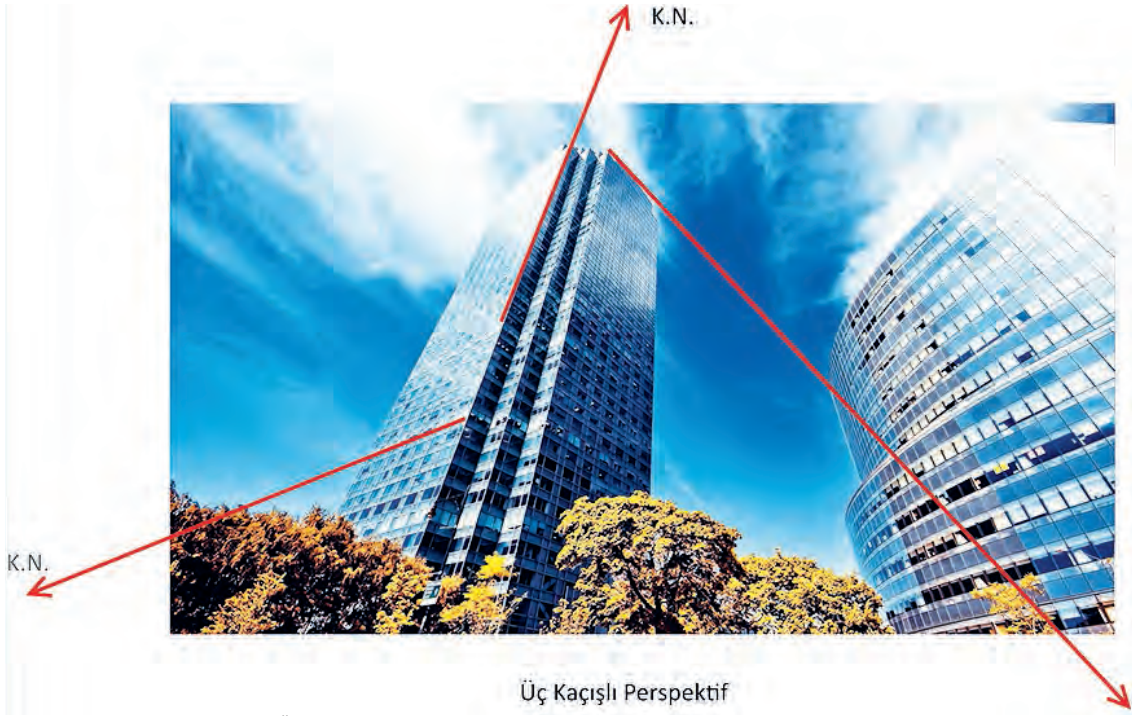
C. Üç Kaçış Noktalı Perspektif

Gözlemlenen objenin, çok yüksek veya çok derin bir görünüşü kapsadığı ya da kompozisyonun yukarıdan ve aşağıdan izlendiği durumlarda kullanılan perspektiftir. Nesnelerin bize en yakın kenarı dışındaki kenarları, derinlik etkisi ile üç ayrı kaçır noktada birleşir. Derinlemesine ve dikey konumlarda, bu tür bir perspektifin etkisinden yararlanılabilir (Görsel 18).

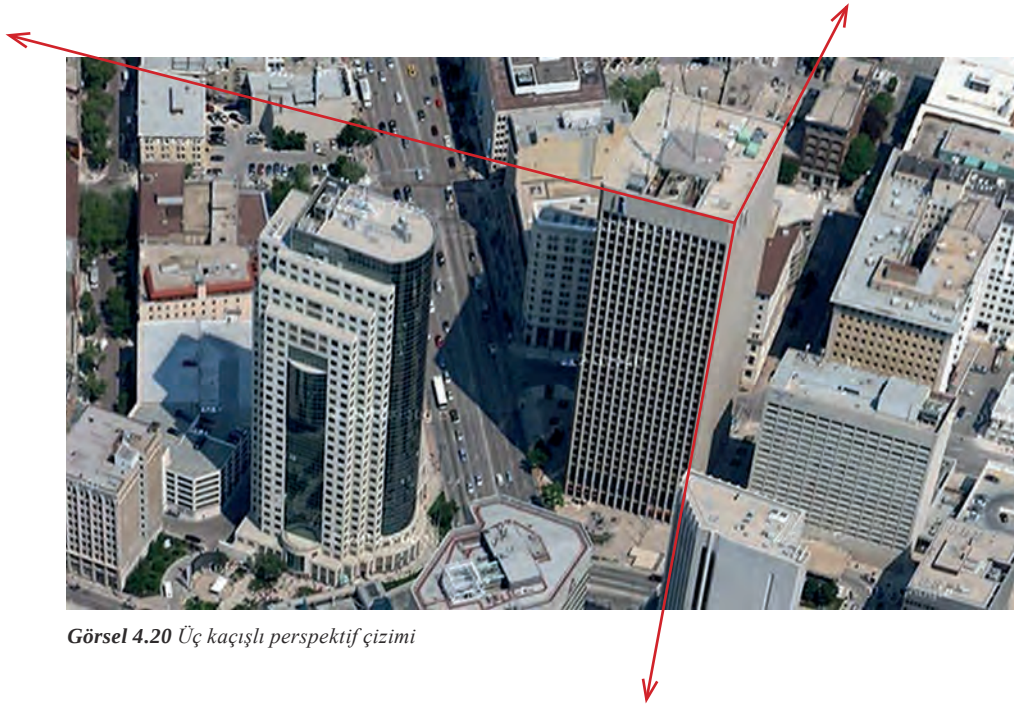
Görsel 4.18 Üç kaçışlı perspektif çizimi

Üç kaçış noktalı perspektifte, iki kaçış noktası da ufuk çizgisinin üzerinde bulunur. Üçüncüsü, düşey çizginin üzerindedir ve bundan dolayı ufuk çizgisine dikeydir. Üç dizi çizginin her biri, ilgili kaçış noktasına gider (Görsel 19, 20).

Üç Kaçışlı Perspektif

Görsel 4.19 Üç kaçışlı perspektif çizimi

Görsel 4.20 Üç kaçışlı perspektif çizimi

Okuma Parçası

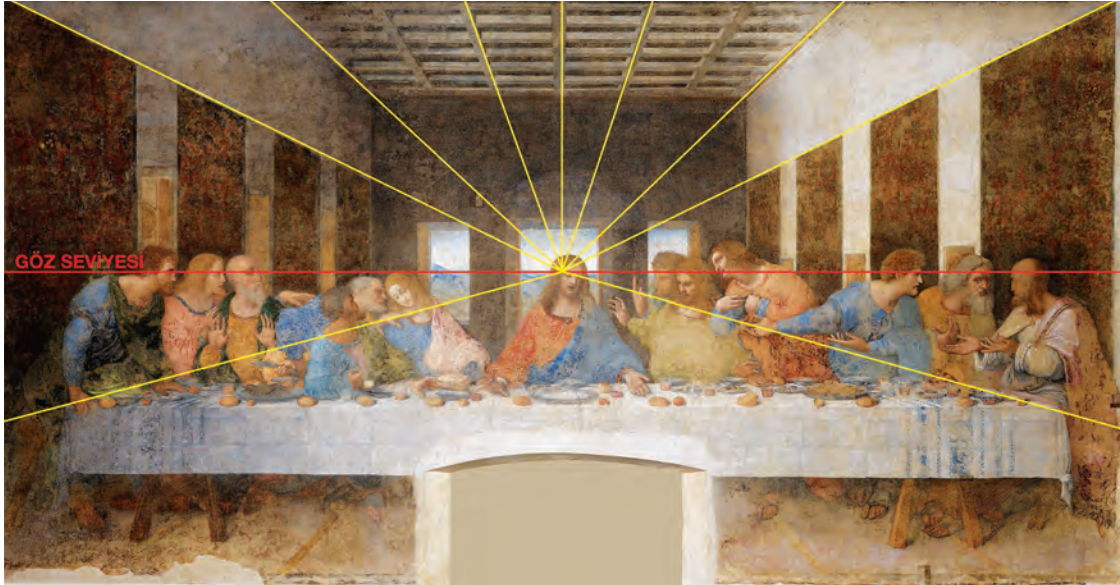
Perspektifin Keşfi

Çizgi perspektifi, ilk olarak 15. yy.da, Floransalı Mimar Fillippo Brunneleschi (Brunelleschi) (1377-1446) tarafından kullanılmıştır. Brunelleschi, doğadaki paralel çizgilerin gözden uzaklaştıkça birbirlerine yaklaştıklarını ve tek bir noktaya doğru uzandıklarını keşfeden kişidir.

Ressam Massacio (Masazio), Brunneleschi' nin bulduğu bu tekniği, 1425'te yaptığı fresklere uygulamıştır. Massacio'nun fresklerinde, izleyiciyi resmin içine, merkezi bir noktaya çektiği görülmektedir. Bu fresklerde resmin "merkezi perspektif"le kurgulanan yapısı, olayı seyreden kişinin bakışına odaklanıldığı izlenimini yaratmaktadır. Bunun nedeni, "kaçış noktası"nın göz hizasına yerleştirilmesidir.

Masaccio'nun dışında Uccello (Uçello), Leonardo da Vinci ve Albrecht Dürer (Albert Dürer) gibi Rönesans sanatçıları da geometri bilgilerini ve tek noktaya kaçan perspektif tekniğini kullanarak mekân içindeki canlı ya da cansız objeleri resmetme yöntemini araştırmışlardır.

Verilen görsel çizimi Leonardo da Vinci'nin "Son Akşam Yemeği" ne aittir. Geriye doğru giden

Görsel 4.21 "Son Akşam Yemeği", 1495-1497, Leonardo da Vinci, Santa Maria Delle Grazie Kilisesi, Milano

tüm paralel çizgiler; duvarlar, tavan, masanın kenarları resmin merkezine yakın tek bir noktada birleşmektedir. Tek kaçış, dikkatin belli bir yerde toplaması için oldukça etkili bir yöntemdir. Bu resimde tüm dikkat İsa'nın üzerine toplanmıştır.

Krause, Anna Carole, 2005, *Rönesanstan günümüze Resim Sanatının Öyküsü*, Literatür Yayınları

Ben Kimim?

Leonardo Da Vinci (1452-1519)

İtalyan ressam, heykeltıraş, mühendis, mimar ve bilginidir. Sanat alanında olduğu kadar bilim alanında da araştırmalar ve eserler yapmıştır.

Floransalı bir noterin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. 15 yaşındayken Floransa'ya götürülerek Verrocchio'nun yanına çırak olarak verilmiştir. Burada resim heykel ve teknik konular üzerine kapsamlı bir eğitim almış, bir yandan da Antonio ve Piero Pollaiuolo'nun atölyesinde anatomi üzerine çalışmıştır. 1478'de bu atölyeden ayrılarak bağımsız sanatçı kimliğiyle bir süre Floransa'da çalışmıştır. Resimlerinde, figürün dış görünümü kadar duygularını da yansıtırma isteği, sanatçının erken dönem yapıtlarında kendini belli eder. Leonardo betimlediği her şeyin özünü yakalayabilmek için doğadan çok sayıda çalışma yapmış, duyguyu ustaca ifadeye dönüştürmüştür. Milano da 20 yıl saray ressamı ve mühendisi olarak çalışan Leonardo'nun günümüze ulaşan önemli eserleri, "Kayalıklar Madonnası"(1483-85, Louvre Müz. Paris) "Son Akşam Yemeği" adlı duvar resmi (1495-97 Santa Maria delle Grazie Manastırı), Müzisyen, Erminli Kadın ve Mona Lisa'dır. (...) Kuramsal çalışmaları perspektif ışık gölge ve renk üzerinedir. Uygulama bölümünde çizim ve renk, insan figürü (oran ve anatomi) hareketi üzerineydi. Leonardo insan figüründen başka; atmosferin, bulutların, suyun, havanın, rüzgârın, yeryüzünün ve bitkilerin betimlenmesiyle ilgili düşüncelerini de yazmıştır. Matematik, optik, mekanik, anatomi, fizyoloji, zooloji, botanik, kozmoloji ile ilgili araştırmalarını da defterlere aktarmıştır. Defterlerin özelliği tersten yazılmış olmasıdır, ancak bir ayna aracılığıyla okunabilmesi idi. Bu yazmaların çoğu bugün başta Fransız Enstitüsü (Paris), British Museum (Londra), Uffizi Galerisi (Floransa), Venedik Akademisi, Kraliyet Kütüphanesi (Torino) olmak üzere pek çok müze ve kütüphanelere dağılmıştır (Balkan, 1997, s. 1104-1106).

Balkan, E. 1997, "Leonardo da Vinci", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi

Görsel 4.22 Leonardo da Vinci

Görsel 4.23 İskelet

Görsel 4.24 Anatomi

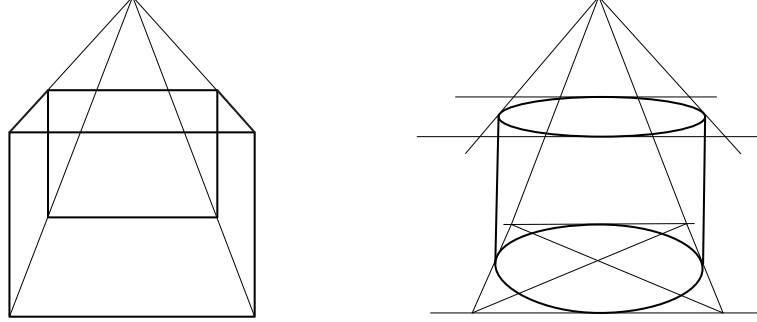

Görsel 4.25 Cenin

Bilgi Notu

Ön yüzden görülen yuvarlak ve düz biçimler. Tek kaçış noktalı perspektifle rahatlıkla çizilebilir (Görsel 26).

Görsel 4.26 Tek kaçış noktalı perspektif obje çizimi (Küp, silindir)

Bilgi Notu

Göz seviyesi, gözlemcinin gözünün bakış yönünden geçerek dışarı doğru genişleyen, hayali ve yatay bir düzlemdir. Gördüğümüz her şey, ya yukarıda ya aşağıda ya da göz seviyesindedir.

4. Etkinlik

Görsel 4.27 Göz seviyesi yukarıda, göz seviyesi, göz seviyesi aşağıda

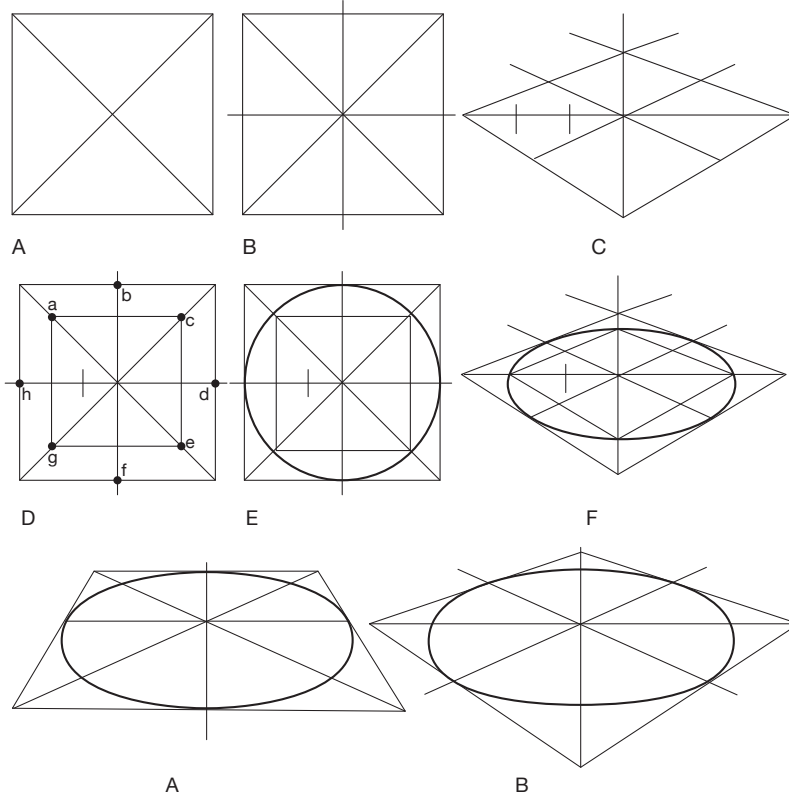
Göz seviyenize göre nesnelerin görünümünün nasıl değiştiğini aşağıdaki uygulama aşamalarını izleyerek görebilirsiniz:

- Kupa benzeri bir nesneyi masanın kenarına koyun.
- Ayağa kalkın ve ona yukarıdan bakın.
- Daha sonra diz çökün ve tam karşıdan bakın.
- Son olarak da yere çömelip tekrar bakın.
- Göz seviyesi değiştikçe kupanın ne kadar farklı görüldüğüne dikkat edin.
- Her aşamada, yukarıdaki kupa fotoğraflarına benzer şeyler göreceksiniz.

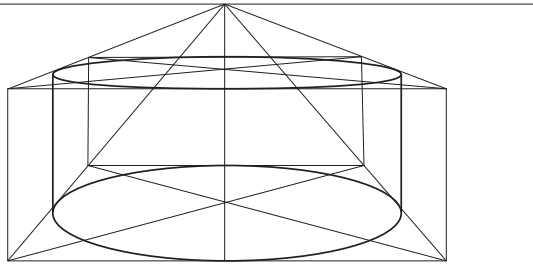

Bilgi Notu

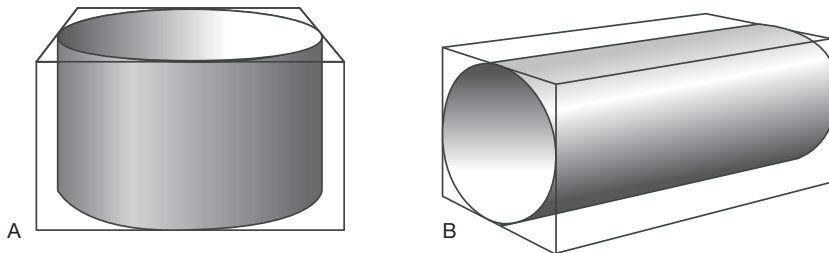
Silindir formlu nesnelerin ağızlarının çizilmesi için dairenin perspektifinin bilinmesi, çok önemlidir. Çizgisel perspektifle çizilen karenin köşegenleri, kesişme noktasından başlanarak üçe bölünür. Üçte ikisi içte kalacak şekilde birleştirilerek küçük bir kare çizilir. Sonrasında da yine aynı noktalardan başlanıp dış kareye teğet bir daire oluşturulur.

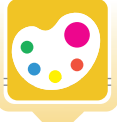
Görsel 4.28 Şekil

Görsel 4.29 Daireler, ufuk çizgisine yaklaştıkça elipsleşir.

Görsel 4.30 Silindirin perspektifi

Ders Dışı Etkinlik

Ufuk çizgisinin üzerinde, üstünde ve altında yer alan, silindirik forma sahip nesnelerin (bardak, kova vb.) çizimlerini yapınız.

Hava (Renk) Perspektifi**Hazırlık Çalışması**

Sınıfınızın ya da evinizin penceresinden ufka doğru bakarak gökyüzünün, çevrenin ve renklerin görünümünün uzaklığa göre nasıl değiştiğini gözlemleyiniz.

Görsel 4.31 Hava perspektifi

4. ÜNİTE

Atmosferin yoğunluğu nedeniyle uzaktaki nesnelerin renk ve biçimlerinin belirsizleşmesine ve silikleşmesine **hava perspektifi** denir. Hava perspektifi, derinlik oluşturmak için kullanılan yöntemlerden biridir ve özellikle derinliği olan manzara resimlerinde etkilidir. Bu yüzden manzara resimleri çalışılırken renklerin özellikleri ve renk tonlamaları bilinmelidir (Görsel 32).

Gözümüzle cisim arasındaki hava katmanları, renklerde solukluğa sebep olur. Bu nedenle cisimle göz arasındaki mesafe arttıkça renklerin ton değerlerinde farklılık gözlemlenir.

Hava (renk) perspektifi çalışırken bize yakın nesneler, uzak olanlara göre daha büyük boyutta ve daha canlı renklerle çalışılır. Nesneler gözden uzaklaştıkça boyutlar küçülür ve renkler soluklaşır. Ayrıca her rengin, renk değerinden ayrı olarak ton değeri oluşur. Renklerin bu ton değerleri, resme derinlik etkisi vermede kullanılır. Bütün bu ton ve renk geçişlerini resme aktarabilmek için, göze en yakın nesnelerden başlanarak ve önden arkaya doğru gidilerek, doğada peş peşe oluşan görüntü planları üç bölüme indirilmelidir. Birinci bölümde, net görünen kısımlar olup canlı, sıcak renkler ya da koyu tonlar kullanılmalıdır. İkinci bölüm, daha az net görünen kısımlar soğuk renklerden oluşturulmalıdır. Üçüncü bölümde sönük renklere, griye ve tonlarına yer verilmelidir. Derinlik etkisi, bu plan doğrultusunda yapılan çalışmalarla oluşturulmalıdır (Görsel 32).

Görsel 4.32 “Sapanca’da Bahar”, Hoca Ali Rıza

“Sapanca’da Bahar” adlı eserin aşamalı olarak orta ve arka planlarına ulaşıldığında ön plandaki detayların belirginliğinin bulanıklaştığı, ton değerlerindeki yoğunluğun azaldığı ve renklerin parlaklığının kaybolduğu görülür.

Bilgi Notu

“Hava perspektifi, bir terim olarak ilk kez Leonardo da Vinci (Leonardo da Vinci) tarafından ifade edilmişse de Antik Çağ’dan beri bilinmektedir. Roma Dönemi’nde Pompei’deki (Pompei) duvar resimlerinde kullanılmış, 8.yy.da Çin resimlerinde görülmüş, en yetkin düzeyine ise “Song Dönemi” (960-1279) manzara resimleriyle ulaşmıştır. Bütün Orta Çağ boyunca unutilan bu teknik; 15. yy.da, Flaman (Belçikalı) ressamlar tarafından, yağlıboya resimle birlikte yeniden kullanılmaya başlanmıştır.

Görşel 4.33 “Gün Batımında Liman”, 1639, Claude Lorrain (Klod Loren, Fransa), TüYB, Louvre Müzesi

Görşel 4.34 “Saint-Lazare Garı” 1873, Edouard Manet (Edvard Mane, Fransa), National Gallery of Art West Building

16. yy.da, Leonardo da Vinci’nin dışında bu teknikten yararlanan en önemli Rönesans ressamı Correggio’ydu (Korecjo) ve Titian (Tizşian, İtalya). 17. yy.da Peter Paul Rubens (Petr Pol Rubins, Hollanda), Claude Lorrain (Klod Loren, Fransa), Albert Cuyp (Albirt Kayp, Hollanda) ve Meindert Hobbema (Mayndirt Hobima, Hollanda), özellikle manzara resimlerinde hava perspektifini ustaca kullanmışlardır. Bu tekniği bütün olanaklarıyla doruk noktasına çıkaran sanatçıysa William Turner, (Vilyım Törnır) olmuştur. Turner’ın resimlerinde sonsuza uzanan mekân duygusu ve buğulu atmosfer, daha sonra Claude Monet (Klod Mone) ve izlenimciliğin diğer temsilcileri tarafından da kullanılmıştır (Rona Z. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, s.117).

Görşel 4.35 “The Lake Geneva seen from Montreux” (Geneva gölü Montrö görünümü), 1810, William Turner, (VilyımTörnır)

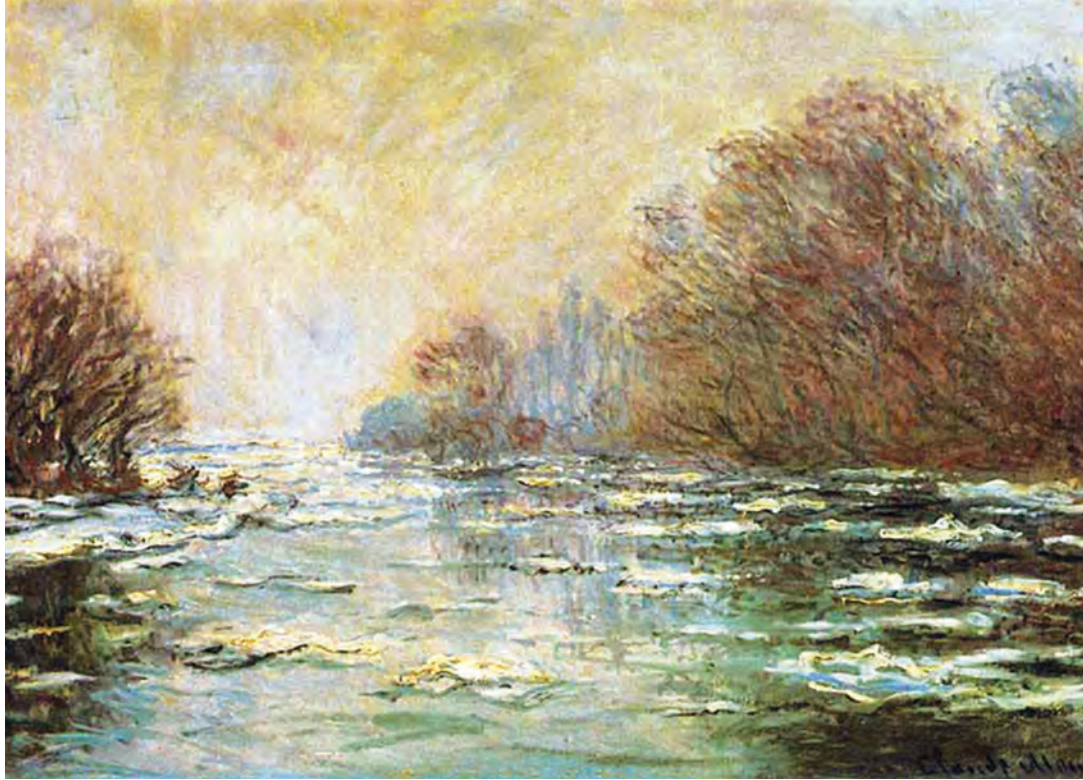

Görşel 4.36 “Montmartre Bulvarı”, 1897, Camille Pissarro (Kamil Pissaro, Fransa), Metropolitan Sanat Müzesi

Hava Perspektifinde Ön Plan ve Arka Plan Oluşturma Uygulaması

5. Etkinlik

Görsel 4.37 “Vetheuil Buz Kütleleri”, 1880, Claude Monet

- Yukarıdaki görseli renk perspektifi açısından inceleyiniz.
- İzlenimci (empresyonist) resamlara ait eserlerin arasından, hava-renk perspektifi özelliği belirgin bir görsel seçiniz.
- Renk değerlerinin ön ve arka plandaki değişimlerini gözlemleyiniz. Renk değerleriyle ön ve arka plan oluşturunuz.
- 35x50 cm boyutlarındaki resim kâğıdına, seçtiğiniz görselin röprodüksiyonunu (kopyasını) çalışınız.
- Biten çalışmanızı sınıf panosunda sergileyiniz.

Kullanılacak Malzemeler: resim kâğıdı, kuru boya, pastel boya, kurşun kalem, cetvel, silgi.

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1. Perspektif neye denir? Açıklayınız.
2. Derinlik etkisi nasıl oluşur? Örnek veriniz.
3. Çalışmalarımızda çizgi perspektifi neden kullanınız?
4. Ön ve arka planlarda renk değerlerini kullanmazsak hangi olumsuzluklar ile karşılaşabiliriz?
5. Nesneler bizden uzaklaştıkça biçim ve renklerinde değişiklik oluşmasını nasıl açıklayabilirsiniz.

I-Çizim yapan kişinin üzerinde durduğu düzlemdir.

II- Gözlemcinin gözünün konumunun, yer düzleminde durduğu yerdir.

6. Yukarıdaki öncüllerin karşılıkları, sırasıyla hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Yer Düzlemi - Görme Noktası
- B) Resim Düzlemi - Ufuk Çizgisi
- C) Bakış Noktası - Görme Noktası
- D) Görme Noktası - Resim Düzlemi
- E) Yer Düzlemi - Bakış Noktası

7. Perspektif çizerken gözlemcinin gözünün bulunduğu noktaya ne denir?

- A) Bakış noktası B) Esas nokta C) Kaçış noktası D) Yer düzlemi E) Resim düzlemi

8. Daha çok iç mekânların çiziminde kullanılan perspektif çeşidi hangisidir?

- A) Çift kaçışlı perspektif B) Paralel perspektif C) Tek kaçışlı perspektif
- D) Hava perfektifi E) Çizgi perspektifi

Bu perspektif çeşidi atmosferin yoğunluğu nedeniyle uzaktaki nesnelerin renk ve biçimlerinin belirsizleşmesine ve silikleşmesine yol açar. Derinlik oluşturmak için kullanılan yöntemlerden biridir. Ayrıca renklerin özellikleri ve renk tonlamaları bilinmelidir.

9. Manzara resimleri çalışılırken hangi perspektif türüne öncelik verilmelidir?

- A) Hava perspektifi B) Paralel perspektif C) Tek kaçışlı perspektif
- D) Çift kaçışlı perspektif E) Çizgi perspektifi

Nesnelerin bize en yakın olan kenarının esas alındığı, diğer kenarlarının ayrı ayrı iki derinlik oluşturacak şekilde göz hizası çizgisinin herhangi bir yerinde birleştiği perspektiftir. Bütün çizgilerin yönü, bu iki noktaya uzanır. Diğer kenarların çizgilerinin belirlenmesinde, kaçan çizgilerin gittikçe daralan açısından yararlanılır.

10. Bu perspektifte, nesnelerin en fazla kaç yüzeyi görülür?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı :

Sınıfı :

Numarası :

YÖNERGE: Aşağıdaki tablo, kendinizi değerlendirmeniz için hazırlanmıştır. Perspektif ünitesindeki kazanımlarınızı en doğru şekilde ifade eden seçeneğin altına (✓) işareti koyunuz.

Sıra No	DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANIŞLAR	Dereceler		
		Evet	Kısmen	Hayır
1	Perspektifin asıl amacının ne olduğunu söyleyebilirim.			
2	Çizim yaparken iki boyutlu bir yüzeye, üç boyutluluk hissi veririm.			
3	Manzara resimleri çalışırken hava perspektifinden yararlanıldığının farkındayım.			
4	Renklerdeki solukluğa, gözümüzle cisim arasındaki hava katmanlarının sebep olduğunu bilirim.			
5	Üç boyutlu cisimleri, iki boyutlu bir düzlemde göstermek için kullanılan çizim tekniğine hâkimim.			
6	Planlı çalışmaya özen gösterdim.			
7	Çalışmalarında, öğretmenimin sanat eğitimi ile ilgili önerilerini uyguladım.			
8	Çalışma zamanımı verimli biçimde kullandım.			
9	Sorumluluklarımı tam anlamıyla yerine getirdim.			

Çalışmalarım Sırasında En İyi Yaptığım Şeyler ve Diğer Yorumlarım:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Not: Bu uygulamadan öğrenciye not verilemez. Uygulama kâğıdı, öğrencinin gelişimini takip etmek için arşivde saklanabilir.

5. ÜNİTE

KOMPOZİSYON İLKELERİ

1. Kompozisyonda İlkeler

1. KOMPOZİSYONDA İLKELER

“Yüksek bir insan topluluğu olan Türk Milleti’nin tarihi bir özelliği de güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Hazırlık Çalışması

Kompozisyon konusunu daha iyi kavrayabilmek için çizgi, leke, doku ve kompozisyonla ilgili bilgilerinizi gözden geçirin.

Kompozisyon Nedir?

Fransızca kökenli bir kelime olan kompozisyon, “Sanatsal anlatım dilinin yapıtta oluşturulması işlemidir. Yapıtı oluşturan öğelerin ve ilkelerin belirli düzen bağıntıları içinde bir araya getirilmesi ve bu çalışma sonucunda ortaya çıkan yapıtın kendisidir.”(Sözen-Tanyeli, 1992, s.132)

Resim sanatının gelişme gösterdiği çağlardan bu yana çizgi ve yüzeylerin estetik niteliğini yükseltmek amacıyla çeşitli ölçüler geliştirilmiştir.

Görsel 5.1 “Natürmort”

Görsel 5.2 “Natürmort”

Görsel sanatlarda kompozisyon ilke ve öğeleri, iki ve üç boyutlu çalışmalarda kavramsal öğelerin yardımıyla algılanabilir. İki boyutlu bir çalışmada ilke ve öğelerin düzenlenmesi, uygulama yapılan yüzey üzerinde oluşabilir. Asıl amaç, uyumu sağlamaktır (Görsel 1, 2).

Kompozisyon İlkeleri

Denge

Hazırlık Çalışması

Kompozisyon öğelerini dikkate alarak eskiz defterinize doğadan çizimler yapınız.

“Resimdeki dengeyi; ‘Genelde, karşıt iki gücün denk gelmeleri ya da birbirlerine egemen olmamalarından doğan görelî ve geçici durum’ olarak tanımlayan Erzen’e göre (Eczacıbaşı Sanat Ans. Cilt 1, s.444); ‘...bir kompozisyonda, renk, ölçek, açı, yön ve ışık tonu gibi biçim öğelerinin birbiriyle çelişki içinde algılanmalarını sağlayan, bunların karşıt değerlerini yumuşak geçişlerle birbirine yaklaştıran, ya da bir bütün olarak algılatan bir tasarım sonunda elde edilmiş niteliklidir.’(Boztaş ve Düz, 2013, s.4)

Plastik sanatlarda kompozisyon oluşturulurken görsel dengenin hâkimiyeti, kompozisyon ilkeleri ve öğeleri ile sağlanır.

Bilgi Notu

Kompozisyon Öğeleri

- **Espas** : Resimde nesne, form, biçim ve renkler arasındaki boşluğu ifade eder. Boşluktaki nesne ve biçimlerin birbirine göre ön-arka plan ilişkisidir.
- **Perspektif** : Resimde derinlik etkisini verir. Üç boyutlu objelerin, kâğıt yüzeyinden iki boyutlu gösterilmesini sağlar.
- **Biçim-Form** : Biçim, varlığın her an değişen hâlidir. Form, varlığın kendisidir.
- **Leke** : Işığın etkisiyle yüzey üzerinde ortaya çıkan açık-koyu değer farklarıdır.
- **Doku** : Nesnelerin dış yapı özellikleri ve bunların objektif etkileri dokuyu (tekstür) oluşturur.
- **Mekân** : Resimde biçim ve nesnelerin yerleştirildiği yüzeyi, bu yüzeyin niteliğini ifade eder. Resimde mekân iki boyutludur.
- **Çizgi** : İki yüzeyli ifadede yardımcı elemandır. Hareket ve yön, çizgi ile oluşturulur.
- **Renk** : Işığın obje üzerine bıraktığı etkidir. Göz ile algılanır.
- **Nokta** : Yer belirleyici bir işaret olarak kabul edilir.
- **Çizgi** : Noktaların yan yana gelmesiyle çizgi oluşur.

Bilgi Notu

Kompozisyon İlkeleri

- **Denge** : Kompozisyonda görsel dağılımı işaret eden kavramdır.
- **Ritim** : Görsel öğelerin kontrollü tekrarı demektir.
- **Oran** : Bir parçanın bütünle ilişkisini ifade eder.
- **Hareket** : Görsel öğelerde yön değişikliğidir.
- **Zıtlık** : Çizgi, renk, biçim vb. öğelerin karşıtlığını ifade eder.
- **Vurgu** : Kompozisyonda baskın öğedir.
- **Uyum (Ahenk)** : Kompozisyonu oluşturan öğelerin birbirine ters düşmemesidir. Armonidir.
- **Tekrar** : Birden fazla varoluştur.
- **Örüntü** : Eserlerin yüzeyini güzelleştirmek, zenginleştirmek için planlı ya da rastlantısal tekrarlar olarak kullanılır.
- **Değişiklik** : Monotonluğu bozan farklı dinamikler, düzen içinde farklıklar meydana getiren öğelerdir.
- **Birlik** : Eserdeki biçim, doku, boyut, renk veya duygu unsurlarının birbiri ile uyum içerisinde olmasıdır.

Resimde denge oluşturulurken simetriden yararlanılabilir. Biçimlerin karşılıklı yerleştirilmesi kesin, kararlı, oturmuş, bozulmaz etki bırakır. Simetri monotonluğa da neden olabilir. Monotonluğu ortadan kaldırmak için asimetrik biçim yerleştirmelerinden yararlanılabilir. Bu durum, tek düze görüntüyü canlı ve hareketli hale getirir (Görsel 3, 4, 5, 6, 7, 8).

Görsel 5.3 "İnsanoğlu", 1964, Rene Magritte, Belçika

Görsel 5.4 "Taksim Meydanı", 1935, Nazmi Ziya Güran, 73,5x92 cm, TÜYB, İstanbul

Görsel 5.5 "Mor ve Mavi", 1995, Ferruh Başağa, 122 x 77 cm, TÜYB, Sabancı Üniversitesi, İstanbul

Görsel 5.6 "Kaftan", 2001, İsmail Acar, 202x130 cm, TÜYB, Sabancı Üniversitesi, İstanbul

Görsel 5.7 "Çiçekler", Fikret Mualla, 70x54cm, Karton Üzerine Guaj Boya, Sabancı Üniversitesi, İstanbul

1. Etkinlik

Görsel 5.8 "Balıkçı Dükkânı", 1980, Eren Eyüboğlu (1907-1988), 73 x 116 cm, Seramik Üzerine Baskı, Eczacıbaşı Koleksiyonu, İstanbul

- Yukarıda verilen görseli inceleyiniz. Kompozisyon ilke ve öğelerini görsel üzerinde göstererek açıklayınız.

2. Etkinlik

Görsel 5.9 “Natürmort”, 2014, Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL

Görsel 5.10 “Natürmort Detay”

- Yukarıdaki görselleri kompozisyon ilke ve öğelerine göre inceleyiniz.
- Atölyenizde farklı objelerden oluşan bir kompozisyon düzenleyiniz.
- Kompozisyonunuzu resim kâğıdı üzerine, denge ve uyum gösterecek şekilde, kara kalem tekniği ile çiziniz.
- Çiziminizde, kompozisyon öğelerinin (nokta, çizgi, leke, doku, şekil, biçim, mekân, renk, valör, ton, perspektif, espas) kullanılmasına özen gösteriniz.

Kullanılacak Malzemeler:

35x50 cm boyutlarında resim kâğıdı, resim kalemleri, renkli pastel kalemler, füzün, resim altlığı.

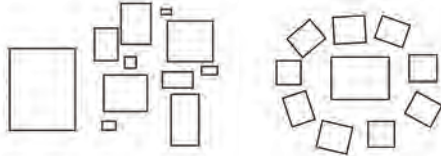
Vurgu

Hazırlık Çalışması

- Sevdiğiniz bir ressamın eserinin fotoğrafını sınıfa getiriniz.
- Eser üzerinde en çok dikkatinizi çeken unsurlar nelerdir? Söyleyiniz.

Vurgu, kompozisyonda baskın öge olarak tanımlanır. Sanatsal kompozisyonlarda, çalışmaların dikkat çeken noktasında vurgu başrolüdür. Vurgunun oluşmasında zıtlık, kontrast ölçü, renk, doku vb. kavramlar önemlidir. Vurgu, monoton bir görüntünün dikkat çekmesine ve görsel alanda heyecana neden olur. Örnek vermek gerekirse çoğu ögenin yatay harekete sahip olduğu bir çalışmadaki düşey hareketli öge, düzende farklılık yaratır ve kompozisyonun ilgi odağını oluşturur (Görsel 11, 12).

Görsel 5.11 Farklı Ölçü Büyüklüğünde Ögeler

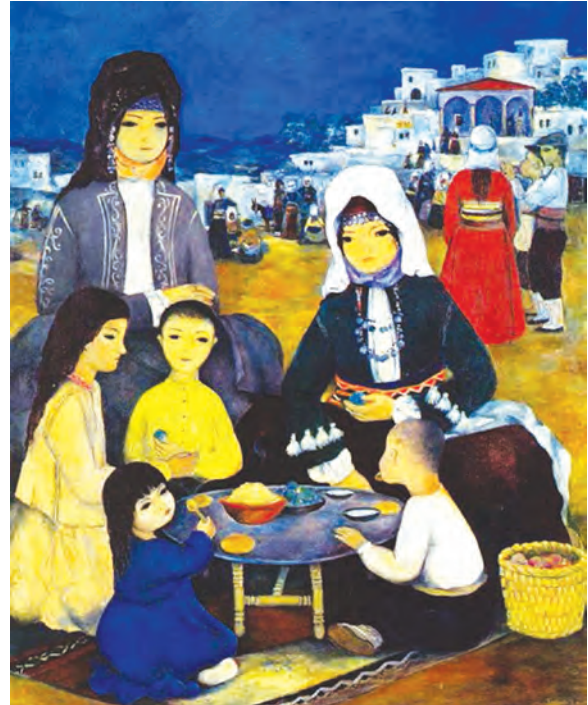

Görsel 5.12 "Bir Taş Köprü ile Peyzaj", 1638, Rembrandt, 30x42 cm, Rijksmuseum Amsterdam

3. Etkinlik

- Resimdeki kompozisyon türünü söyleyiniz.
- Resimde en çok dikkat çeken kompozisyon öğeleri nelerdir? Söyleyiniz.
- Resimdeki kompozisyon öğelerinin kullanımı bir bütün olarak uyumlu mudur? Neden?
- Resimdeki hareketi hangi öğeler sağlamaktadır? Açıklayınız.
- Resimdeki vurgu nerelerdedir, niçin yapılmıştır? Vurguları göstererek anlatınız.
- Görsel öğelerin tekrarıyla ne amaçlanmıştır? Düşüncelerinizi paylaşınız.

Görsel 5.13 "Yaylada Yörükler", Turgut Zaim, TÜYB, 117,5x99,5 cm

4. Etkinlik

Görsel 5.14 "Natürmort Kompozisyon"

- Verilen görseli inceleyiniz.
- Atölyenizde, doğal ve yapay objelerin yer aldığı bir kompozisyon hazırlayınız.
- Kâğıt yüzeyine kompozisyonun geometrik kurgusunu çiziniz.
- Geometrik kurgudaki çiziminizi, objeleri de dikkate alarak, ışığın geliş yönüne göre açık-orta-koyu değerlerini gösterecek şekilde netleştiriniz.
- Çiziminizi yaparken vurgulamak istediğiniz objeyi, farklı renk kullanımı ile ön plâna çıkarmaya çalışınız.
- Renkli uygulamayı tamamlayınız.
- Bitirdiğiniz çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, renkli pastel kalemler, resim altlığı.

5. Etkinlik

Görsel 5.15 “Elmalı, Armutlu ve Testili Natürmort”, 1889, Gauguin (Gogen, Fransa), Fogg Sanat Müzesi, Cambridge

- Yukarıdaki görseli inceleyiniz.
- Atölyenizde, doğal ve yapay objelerin yer aldığı bir kompozisyon hazırlayınız.
- Kâğıt yüzeyine kompozisyonun geometrik kurgusunu çiziniz.
- Geometrik kurgudaki çiziminizi, objeleri de dikkate alarak, ışığın geliş yönüne göre açık-orta-koyu değerlerini gösterecek şekilde netleştiriniz.
- Çiziminizi yaparken vurgulamak istediğiniz objeyi farklı renk kullanımı ile ön plana çıkarmaya çalışınız.
- Renkli uygulamayı tamamlayınız.
- Bitirdiğiniz çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılacak Malzemeler: 35x50 cm resim kâğıdı, resim kalemleri, renkli pastel kalemler, resim altlığı.

Ritim

Hazırlık Çalışması

- Sevdığınız bir ressamın tekrar eden nesnelerle oluşturulmuş eserlerinin fotokopilerini sınıfa getiriniz.
- Getirdiğiniz eser üzerinde en çok dikkatinizi çeken unsurlar nelerdir? Söyleyiniz.

Ritim, görsel anlatım ve algılamalarda önemli bir yer tutar. Bir veya birkaç formun belli sistemlerle tekrar edilmesi, boşluklarının azalıp sıklaşması, belli aralıklarla değişime uğraması, sistemli bir şekilde ölçülerinin değişmesi ve renklerinin giderek değiştirilmesi görsel olarak ritim duygusunu ortaya çıkarır (Görsel 16, 17).

Görsel 5.16 “Venere Dopo Botticelli”, 1966, Andy Warhol

Ayrıca iki ve üç boyutlu tasarımlarda birleştirici ve bütünlüyci bir unsur olarak da kullanılabilir. Örneğin; aynı formların belli sistemde tekrar edilmesi ile oluşan kompozisyonda, göz ve beyin bütün olarak algılayabilir. Giderek büyüyen ve küçülen formlar arasında, gözün hareketi daha çabuk ve rahat olacaktır. Bu da algılamayı kolaylaştıracaktır. Renginde giderek bir başka renge dönüşmesi (sıcaktan soğuğa dönüşmesi, rengin şiddetinin artması ve azalması gibi), gözün resim üzerinde gezinmesini ve bütünü algılamasını kolaylaştıracaktır.

Görsel 5.17 “32 Campbell's Soup Cans”, 1962, Andy Warhol

6. Etkinlik

Görsel 5.18 Biber

Görsel 5.19 Birim tekrarı

Görsel 5.20 Birim tekrarı renkli

- Yukarıda verilen görselleri inceleyiniz.
- Doğadan bir obje seçiniz, kesitini alarak çizimini yapınız.
- 15x15 cm boyutlarında bir resim kâğıdı kesin.
- Çiziminizi sadeleştirerek ve açık-koyu zıtlığından yararlanarak birimlerinizi oluşturunuz.
- Resim kâğıdı üzerine birim tekrarı yaparak kompozisyonunuzu çizin.
- Yaptığınız düzenlemenin çizimini, guaj boya tekniğini kullanarak renklendiriniz.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilecek malzemeler: bristol ya da benzeri resim kâğıdı, kuru boya, rapido, çini mürekkebi, yumuşak uçlu resim kalemi

Ritim-Zıtlık-Ahenk Birliği

Hazırlık Çalışması

Çevrenizde ritim duygusu uyandıran biçimler var mıdır? Söyleyiniz.

Kompozisyondaki en önemli ilkelerden biri de ahenktir. Ahenk, kompozisyonu oluşturan öğelerin birbirine ters düşmemesi olarak tanımlanır. Doğada var olan her şeyin bütüne ait ve uyum içinde olması demektir.

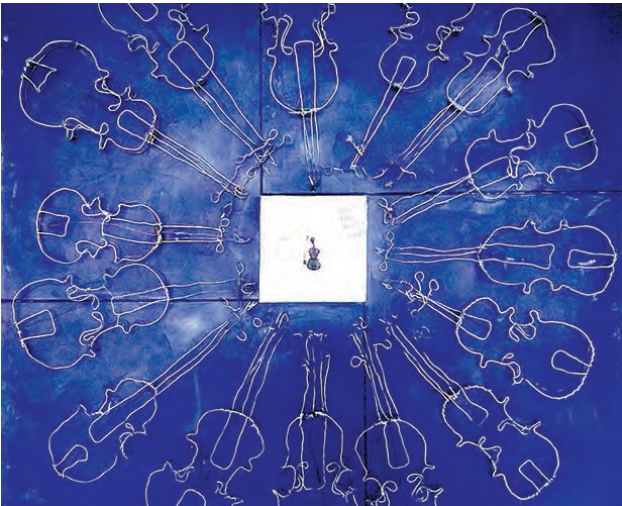
Doğada tekrar eden birimler, görsel alanda kullanıldığında görsel heyecan yaratır. Tekrar eden birimlerin yanında zıtlık yaratan birimler de uyum oluşturulabilir. (Görsel 21, 22, 23, 24)

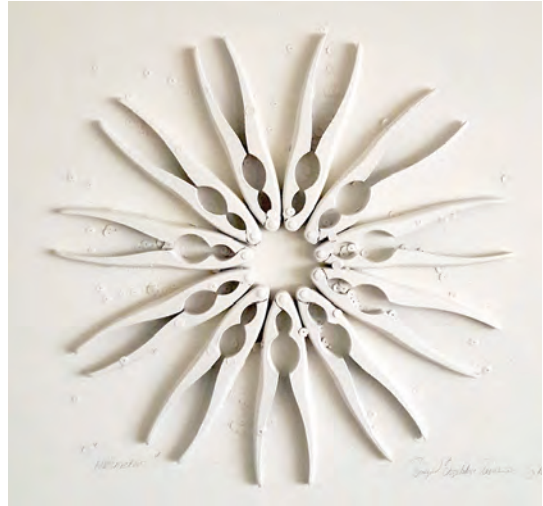
Görsel 5.21 “Tekrar Eden Birimlerle Oluşturulan Görsel”

Görsel 5.22 “Sonbaharda Epte Nehri Boyunca Kavaklar”, 1891, Claude Monet, Tüyb 100 x 65 cm, Özel Koleksiyon

Görsel 5.23 “Tekrar Eden Birimlerle Oluşturulan Görsel”

Görsel 5.24 “Tekrar Eden Birimlerle Oluşturulan Görsel”

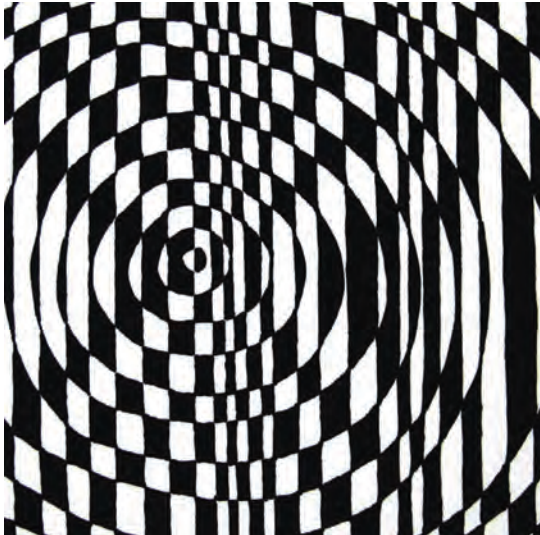
Dengenin Oluşumunda Zıtlığın Etkisi

Hazırlık Çalışması

- Sanat kitaplarından ya da il kütüphanesinden araştırdığınız ve beğendiğiniz ünlü sanatçıların birim tekrarıyla ilgili eserlerinin fotokopilerini getiriniz.
- Getirdiğiniz görselleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

İki boyutlu çalışmalarda dengeyi oluşturan elemanlar; dikey, yatay ve diyagonal çizgilerdir. Kurallara uygun bir kompozisyon oluşturmada kullanılan öğeler birbirleriyle karşılaştırıldıklarında aralarında hissedilen bir dengenin söz konusu olduğu gözlemlenir. Denge oluşumunda zıtlık kavramı; değerler, renkler, dokular, biçimler ve diğer unsurlardaki farklılıkları ifade eder ve bu zıtlıklar, ortaya çıkan uygulamalara zenginlik katar (Görsel 25, 26, 27, 28).

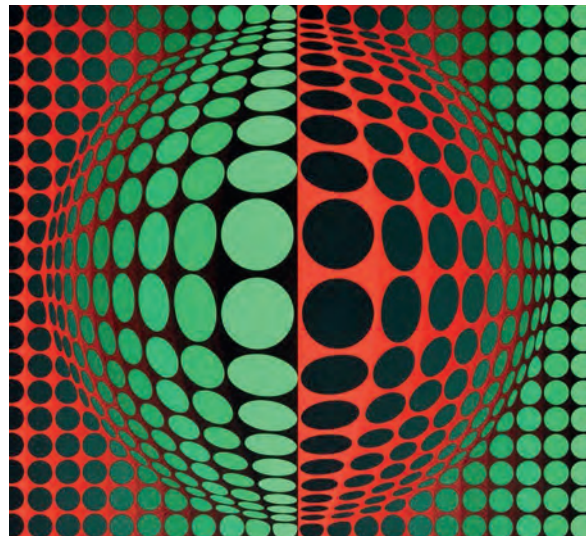
Görsel 5.25 Öğrenci çalışmalarından örnekler, Zeki Müren GSL, Bursa

Görsel 5.26. "Resitalden"

Görsel 5.27 Öğrenci çalışmalarından örnekler, Zeki Müren GSL, Bursa

Görsel 5.28 "Dengenin Oluşumunda Zıtlığın Etkisi", Vasarely

7. Etkinlik

Görsel 5.29 Mantar

Görsel 5.30 Zımba

Öğrencilerden, derse gelirken doğal veya yapay obje (cam, sepet, şişe, ütü, vazo, bardak, mantar, zımba, kozalak, meyve, dal parçası, vb.) getirmeleri istenir.

- Getirdiğiniz objeyi beyaz bir kâğıt (A4) üzerine sol yandan ışık alacak şekilde yerleştiriniz.
- 35x50 cm resim kâğıdınızı, cetvel ve maket bıçağı yardımıyla 16 adet 10x5 cm ebadında bir dikdörtgenler elde ediniz.
- Objenin desenini; 2B kalem yardımıyla, bir dikdörtgen bölüm içine, dikkatle gözlemleyerek çiziniz.
- Oluşturduğunuz deseni, diğer 15 kareye de uygulayınız.
- Tamamlanan 16 obje deseninin 15 tanesini, guaj boya ile objenin orijinal renklerine boyayınız.
- Kalan obje çizimini, uyumu bozmadan, öğretmeninizle belirlediğiniz iki renk guaj boya ile boyayınız.
- Boyama işlemi bittikten sonra 16 adet obje çiziminizi, kompozisyon içinde bir zıtlık oluşturacak şekilde ve aralarında eşit boşluklar bırakarak siyah fon kartonunuza yapıştırınız.
- Bitirdiğiniz çalışmayı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: örnek çalışmalar, resim altlığı, doğal ve yapay objeler, resim kâğıdı (35x50 cm), resim kalemi (2B, B), silgi, guaj boya, fırça, su kabı, cetvel, 50x70 cm siyah fon kartonu, yapıştırıcı, maket bıçağı.

Değişiklik İlkesi

Değişiklik ilkesi, kompozisyon içinde monotonluğu bozan ve farklılık oluşturan öğelerle oluşturulur. Ayrıca eserlerin yüzeyini güzelleştirmek için planlı ya da rastlantısal olarak oluşturulan biçimler de kompozisyonu zenginleştirir (Görsel 31, 32).

Görsel 5.31 "Maymun ile Otoportre," 1943, Frida Kahlo, Vergel Vakfı, Jacques ve Natasha Gelman Koleksiyonu, Meksika

Görsel 5.32 "Mercele Lender", Henri de Toulouse-Lautrec, Paris

8. Etkinlik

- Verilen görseli inceleyiniz.
- Gazete kâğıdı, renkli fotoğraflar vb. nesneler toplayınız.
- Kompozisyonda monotonluğu bozacak materyaller kullanarak bir kolaj çalışması yapınız.
- Gerekli gördüğünüz yerlerde boyalarınızı kullanınız.

Kullanılabilecek malzemeler: 35x 50 cm resim kâğıdı, yağlı ya da kuru pastel boya, guaj boya, yapıştırıcı, makas, renkli kalem.

Görsel 5.33 "Kolaj", 2014, Öğrenci çalışması, Kocaeli GSL

9. Etkinlik

Görsel 5.34 Doğal objeler

Görsel 5.35 Doğal objeler

- Doğadan bir obje seçiniz.
- 25x25 cm boyutlarında iki adet Bristol resim kâğıdı kesiniz.
- Ortadan kestiğiniz doğal objenizin doğal hâlini kullanarak ve kâğıt üzerine baskısını birkaç kez tekrarlayarak dokusunun çıkmasını sağlayınız.
- Bulduğunuz biçimlerin bir tanesinin üzerini, monotonluğu bozacak şekilde, sulu boyayla veya mürekkeple boyayınız.
- Ortaya çıkan çalışmanızı arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılacak malzemeler: bristol veya benzeri resim kâğıdı, sulu boya, mürekkep, fırçalar, su kabı.

Çalışmalarında Kompozisyon Elemanları ve İlkelerinden Yararlanma

10. Etkinlik

Öğrencilerden, derse gelirken natürmort kompozisyonu için kumaş, obje (cam, sepet, şişe, ütü, vazo, bardak vb.) getirmeleri istenir.

- Getirdiğiniz örnek görselleri, sınıf arkadaşlarınızla birlikte kompozisyon ilke ve öğelerini dikkate alarak inceleyiniz.
- Araç gereçleri masaya yerleştiriniz.
- Öğretmeninizin rehberliğinde, getirdiğiniz objelerin natürmort kompozisyonunu oluşturunuz.
- 35x50 cm resim kâğıdınızın üzerine, 2B kalem ile kompozisyon ilkeleri doğrultusunda hazırlık çizimlerini yapınız.
- Yapacağınız uygulamada kompozisyon ilke ve öğelerine dikkat ediniz.
- Boyama işlemini kuru boya ile yapınız.
- Uygulama sonunda çalışmalar hakkındaki genel görüşlerinizi söyleyiniz.

Kullanılabilecek Malzemeler: örnek çalışmalar, resim altlığı, resim kâğıdı (35x50 cm), resim kalem (2B, B,), silgi, kuru boya.

Görsel 5.36 "Natürmort, Elma Sepeti", Paul Cezanne

11. Etkinlik

- Verilen görselleri inceleyiniz.
- Atölyenizde meyvelerle bir natürmort hazırlayınız.
- Kompozisyonun kurgusunu; fon kartonu üzerine, mekânı da gösterecek biçimde, resim kalem veya pastel kalemle çiziniz.
- Natürmortun en ve boy ilişkisini; yatay, dikey, eğik ve diyagonal hareketlerini belirleyiniz.
- Mekândaki diğer öğelerle oran, boyut ve açı karşılaştırması yapınız.
- Bunu belirlemek için kaleminizi bir ölçü aracı olarak kullanabilirsiniz.
- Işığın geliş yönüne göre nesneler üzerindeki ışıklı ve gölgeli alanları gösteriniz.
- Nesnelerin ışık alan ve gölgede kalan kısımlarının renklerini, pastel veya guaj boya tekniğini kullanarak hacimlerini de ortaya çıkaracak şekilde tamamlayınız.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek malzemeler: 35x50 cm boyutlarında bir adet fon kartonu, renkli pastel kalem veya guaj boya, su kabı, fırçalar, sünger, boya dağıtıcı kâğıt çubuklar.

Görsel 5.37 "Narlı Natürmort", Dario Pinto, Özel Koleksiyon, İtalya

Görsel 5.38 "Üzümler ve Elmalar", Dario Pinto, Özel Koleksiyon, İtalya

Doğadaki Ritim-Hareket Ve Armoni

Çizgi ve yüzeylerde yön değişikliği, resme hareket kazandırır. Yatay ve dik çizgiler durgunluk, eğik ve kavisli çizgiler hareket hissi verir. Yüzeydeki hareket ise modelin çevresine göre yön değiştirmesinden kaynaklanır. Nasıl ki resimde simetri monoton bir etki bırakıyorsa hareketsizlik de durgunluk etkisi yaratır (Görsel 39, 40, 41, 42).

Görsel 5.39 Marcel Duchamp, Sol: Nü bir Merdiven Elio Azalan, 1912 Fotoğraf: Philadelphia Sanat Müzesi: Louise ve Walter Arensberg'in Koleksiyonu, 1950
Marcel Duchamp. Sağ: Marcel Duchamp "Hayat" bir Merdiven 1952, fotoğraf: Elio Azalan

Görsel 5.40 "Demir"

Görsel 5.41 "Peyzaj"

Görsel 5.42 "Peyzaj"

İnceleme

Görsel 5.43 “Bakire, Çocuk ve Azize Anne”, 1501-12, Leonardo da Vinci, Ahşap üzerine yağlı boya, 168x130 cm, Louvre Müzesi, Paris

Verilen görseli inceleyerek soruları yanıtlayınız.

- Resim, hangi tür kompozisyonla düzenlenmiştir?
- Resimde en çok dikkati çeken kompozisyon öğeleri nelerdir?
- Bu öğeler resim yüzeyinde nasıl kullanılmıştır?
- Resim yüzeyinde tekrar eden öğeleri söyleyiniz.
- Hareketi hangi öğeler sağlamaktadır?
- Figürlerin birbiriyle ve mekânla ölçü ilişkisi nasıldır?
- Vurgu nerede ve hangi öğelerle sağlanmıştır?
- Zıtlıklar var mıdır? Varsa nerede ve nasıl kullanılmıştır?
- Kompozisyon öğe ve ilkelerinin kullanımı bir bütün olarak uyumlu mudur? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Sanat Eserinin Özgünlüğü

Sanat eserleri; sanatçının düşünce ve duygularının harmanlandığı, içinde estetik duygularının yanında heyecanlarının ve tepkilerinin de yer aldığı yapıtlardır. Sanatçının özgün duyguları, hayal gücü ve yeteneği ürettiği sanat eserinde bir araya gelir. Sanat eseri tektir. Sanatçı ürettiği eserin aynısını tekrar üretemez. Çünkü aynı duygular söz konusu olamaz. Bu durumda ortaya çıkan, yeni bir eserdir (Görsel 44, 45).

Görsel 5.44 "Oturma Odası", Andy Warhol, 1948

Görsel 5.45 "Kırmızı Oda", 1908, Henri Matisse (Anri matis, Fransa), TÜYB, 180,5x221 cm, Devlet Hermitage Müzesi, St. Petersburg, Rusya

İnceleme

- Aşağıdaki görselleri, görsel sanatlarda kompozisyon ilkelerine göre inceleyiniz.
- Eserlerdeki farklılıkları dile getiriniz.
- Görsellerden hareketle sanat eserlerinde özgün nitelikleri tartışınız.

Görsel 5.46 "Natürmort", Süleyman Seyyid, TÜYB 43 x 60,5 cm, İstanbul

Görsel 5.47 "Eski Arabalar", 2007, Şeyda Kızılkaya, TÜYB 70x100 cm, Sivas

Görsel 5.48 "Ağaç", 2007, Necla Erdoğan, 80x100, Tuval üzerine akrilik, Sivas

12. Etkinlik

Görsel 5.49 "Meyve Sepeti", 1599, Caravaggio, TÜYB, 46x64,5 cm, Ambrosiana Resim Galerisi, Milano

- Caravaggio'nun 1601'de yaptığı "Meyve Sepeti" adlı eser, ilk gerçek natürmort kabul edilir. Resimde kendine özgü bir gerçekçi yaklaşım göze çarpar. Görseli inceleyiniz.
- Eserden yola çıkarak siz de kendi özgün çalışmanızı oluşturunuz.
- Çalışmanızı oluştururken atölye içinde var olan objelerden yararlanınız.
- Ortaya çıkan çalışmalarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Biten çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek malzemeler: 35x50 cm boyutlarında bir adet fon kartonu, renkli pastel kalemeler veya guaj boya, su kabı, fırçalar.

Okuma Parçası

Zorlu Yaşamı Karşısında Frida Kahlo

Magdalena Carmen Frieda Kahlo adıyla 1907'de Meksika'da doğdu. 17 Eylül 1925 yılında yaptığı otobüs yolculuğundaki trafik kazası, hayatının dönüm noktasıdır. Çok kişinin ölümü ile sonuçlanan kazada, trenin demir çubuklarından birisi Frida'nın sol kalçasından girip leğen kemiğinden çıkmıştır. Kazadan sonra tüm hayatı korseler, hastaneler ve doktorlar arasında geçiren Frida, omurgası ve sağ bacağında dinmeyen bir acıyla yaşayarak 32 kez ameliyat olmuştur. Ayrıca çocuk felci nedeniyle sakat olan sağ bacağı 1954'te kangren yüzünden kesilmiştir. Yaşamış olduğu bu durumlar, onun yatağa bağlı hale gelmesine neden olmuştur. Hayatı boyunca bu sağlık sorunları peşini bırakmamıştır. Yatağın üzerinde şövale benzeri bir düzeneğe tutturulmuş malzemelerle resim çalışmalarını yaparak hayata tutunmuştur. Azmi sayesinde Meksika ve dünyada tanınan ünlü ressamlardan biri olmuştur.

Görsel 5.50 Frida Kahlo

KOMİSYON

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1. Görsel denge kurmada hâkimiyetin önemini örneklerle açıklayınız.
2. Çalışmalarımızda vurgu yapmamız neden gereklidir? Örneklerle açıklayınız.
3. Çalışmalarımızda tekrarlara neden yer veririz? Sebebini örneklerle açıklayınız.
4. Doğadaki tekrar, zıtlık ve ahenk sonucu ne oluşur? Oluşan olguyu örneklerle açıklayınız.
5. Dengenin oluşumunda zıtlıkların etkisini söyleyiniz.
6. Çalışmalarında değişiklik ilkesinden nasıl yararlanırsınız? Örneklerle açıklayınız.
7. Kompozisyon eleman ve ilkelerinden yararlanarak ne gibi çalışmalar yapabiliriz?
8. Doğadaki hareket-ritim ve armoni arasında nasıl bir ilişki vardır? Örneklerle açıklayınız.
9. Bir sanat eseri hangi özgün niteliklerden oluşur? Örneklerle açıklayınız.

I- Işığın obje üzerine bıraktığı etkidir. Göz ile algılanır.

II- Yer belirleyici bir işaret olarak kabul edilir.

III- Noktaların yan yana gelmesiyle çizgi oluşur.

IV- Üç boyutlu objelerin, kâğıt yüzeyinden iki boyutlu gösterilmesini sağlar.

10. Yukarıdaki öncüllerden hangisi ya da hangileri kompozisyon ilkelerinden renk ile ilgili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I-II ve III E) I-II-III ve IV

Bu öge kompozisyonda baskın öge olarak tanımlanır. Sanatsal kompozisyonlarda, çalışmaların dikkat çeken noktasında başroldedir. Bu ögenin oluşmasında zıtlık, kontrast ölçü, renk, doku gibi kavramlar da önemlidir. Örnek vermek gerekirse çoğu ögenin yatay harekete sahip olduğu bir çalışmadaki düşey hareketli öge, düzende farklılık yaratır ve kompozisyonun ilgi odağını oluşturur.

11. Metinde monoton bir görüntünün dikkat çekmesine ve görsel alanda heyecana neden olan hangi kompozisyon ögesinden/ilkesinden bahsedilmektedir?

A) Denge B) Ritim C) Oran D) Hareket E) Vurgu

Çizgi ve yüzeylerde yön değişikliği, resme hareket kazandırır. Yatay ve dik çizgiler durgunluk; eğik ve kavisli çizgiler hareket hissi verir. Yüzeylerdeki hareketi ise modelin çevresine göre yön değiştirmesi ve hem dik hem de yatay yüzeylerin eğimli bir şekilde olması sağlar.

12. Herhangi bir kompozisyonda simetri monoton bir etki bırakıyorsa hareketsizlik nasıl bir etki yaratır?

A) Ritimsizlik B) Durgunluk C) Ahenksizlik D) Değişiklik E) Dengesizlik

Kompozisyonda en önemli ilkelerden biri de ahenktir. Ahenk, kompozisyonu oluşturan öğelerin birbirine ters düşmemesi olarak tanımlanır. Doğada var olan her şeyin bütüne ait ve uyum içinde olması demektir. Doğada tekrar eden birimler, görsel alanda kullanıldığında görsel heyecan yaratır.

13. Bir kompozisyonda tekrar eden birimlerin yanında hangi birimler de olursa uyum oluşturulabilir?

A) Zıtlık yaratan
B) Benzer yönlü
C) Birbirini çağrıştıran
D) Olumlu algı yapan
E) Birbiriyle dengeli

KONTROL LİSTESİ

YÖNERGE: Görsel sanatlarda ritim duygusunun algılanmasında birimin etkisi nasıldır? Adlı çalışmanızı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki kontrol listesini öğretmeniniz ile doldurunuz. Davranışların gözlenip gözlenmeme durumuna göre yapılabilenler için “gerçekleşti” yapılamayanlar için “gerçekleşmedi” sütununa (✓) işareti koyunuz.

Sıra No	Gözlenecek Davranışlar	Gerçekleşti	Gerçekleşmedi
1	Verilen görselleri inceledi ve kendine bir obje seçti.		
2	15 x15 cm boyutlarında bir resim kâğıdını kesti.		
3	Seçtiğiniz objenin yüzeyini sadeleştirdi.		
4	Açık koyu zıtlığından yararlanarak birimlerini oluşturdu.		
5	Resim kâğıdı üzerine, birim tekrarını yaptı.		
6	İlgili kompozisyonda armoniye önem verdi.		
7	Yaptığı düzenlemenin çizimini tamamladı.		
8	Kara kalem çalışmasıyla örneklendirdi.		
9	Guaj boya tekniğini kullanarak renklendirdi.		
10	Bitirdiği çalışmayı dosyaladı.		

Not: Gözlenecek davranışta ifade edilen her bir davranışın gerçekleşmesi durumunda 10 puan, tamamının gerçekleşmesi durumunda ise 100 puan alınır.

6. ÜNİTE

KOMPOZİSYON ÇEŞİTLERİ

1. Farklı Kompozisyonlar

1. FARKLI KOMPOZİSYONLAR

“Sanat, güzelliğin ifadesidir. Bu ifade söz ile olursa şiir, nağme ile olursa musiki, nakş ile olursa ressamlık, oyma ile olursa heykeltıraşlık, bina ile olursa mimarlık olur.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Hazırlık Çalışması

Kompozisyon İlkeleri ünitesinde verdiğimiz bilgileri gözden geçirin.

Bir sanat dalını oluşturan temel öğelerin belirli bir sistem ve ahenk içinde kurgulanarak düzenlenmesine **kompozisyon** denir (Görsel 3, 4).

Merkezi Kompozisyon

Merkezi kompozisyonda konunun önemli unsurları tablonun merkezinde yer almakta, diğer unsurlar ana konunun etrafında gelişmektedir. Özellikle Rönesans Dönemi resimlerinde merkezi kompozisyon kullanılmıştır.

Görsel 6.1 “Doni Tondo”, 1506, Michelangelo (Mikancelo), Panel Yağlı Boya

Doni Tondo, Michelangelo’nun günümüze kadar gelmiş ve tamamlanmamış tek panel (duvara yerleştirilen düzgün parça) yağlı boya eseridir (Görsel 1).

İnceleme

Görsele 6.2 “Diş Çekici”, 1628, Gerrit Van Honthorst, Gandalf Gallery

Yukarıda verilen görselede, ana konunun resmin hangi bölgesinde olduğunu söyleyiniz.

Görsele 6.3 “Resim Alegorisi”, (1666-1667), Johannes Vermeer

Görsele 6.4 “Arkadyalı Çobanlar”, 1650, Poussin (Pusen, Fransa)

Üçgen Kompozisyon

Hazırlık Çalışması

Leonardo Da Vinci'nin "Mona Lisa" adlı eseri hakkında araştırma yapınız.

Üçgen kompozisyonda figür, resmin ortasında üçgen bir form meydana getirecek şekilde yapılır. Monalisa, üçgen kompozisyon kurgusuna iyi bir örnektir.

Üçgen kompozisyondaki aktif elemanlar, piramidal bir karakter sağlar. Kutsal aileyi konu alan resim, **piramidal** kompozisyon kurgusu için doğru bir örnektir. Çoklu figür grubu, simetrik ve ritimsel hareketlerle üçgen bir form meydana getirecek şekilde düzenlenir. Her bir figürün hareketi, karşıt veya simetrik bir hareketle desteklenir.

Görsel 6.5 "Mona Lisa" (Mona Lisa), 1503-1507/ 1516, Leonardo da Vinci (Leonardo da Vinci, Louvre Müzesi, Paris)

Görsel 6.6 "Kutsal Aile", 1502, Raffaello (Rafaello, İtalya)

Rönesans resimlerindeki kompozisyonlar, geometrik bir şemaya sahiptir. En tipik Rönesans kompozisyon şeması, üçgen ve piramidal olmalıdır. Bu kompozisyondaki figür ve nesnelerin hareketleri, üçgen ya da bir piramit oluşturacak biçimde düzenlenir. Bu geometrik yapı, kompozisyonu dengeli ve sistemli olmaya zorlar (Görsel 5, 6).

İnceleme

Görsele 6.7 “Madonna Sistina”, 1512, Raffaello Sanzio

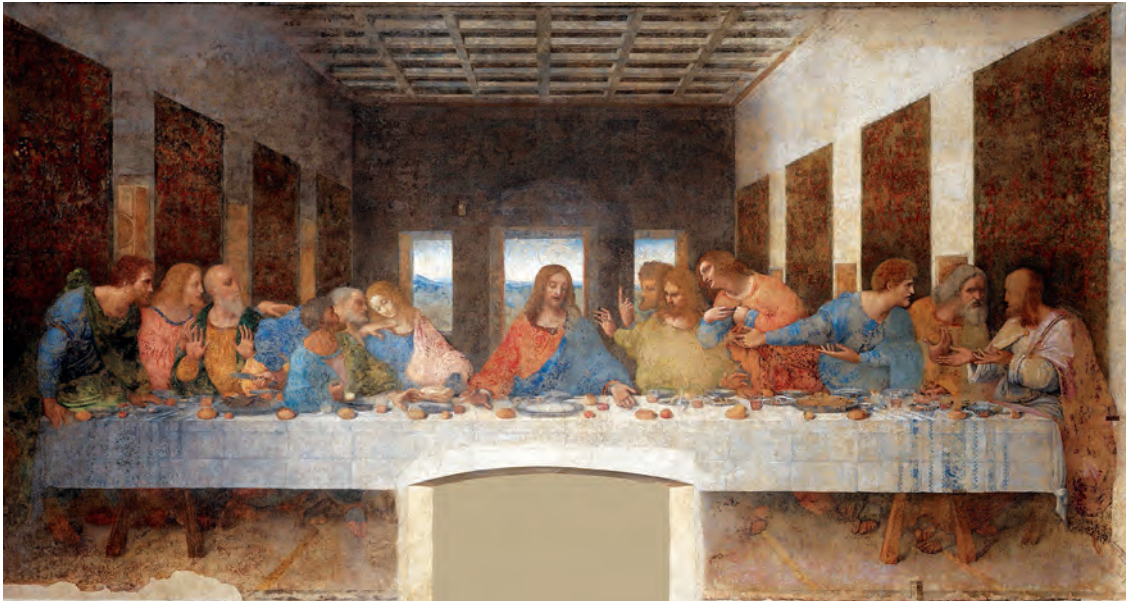

Görsele 6.8 “Nicolaes Ruts” (Nikolas Ruts), 1631, Rembrandt, Hollanda

Resimleri kompozisyon açısından karşılaştırınız.

İnceleme

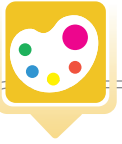
Görsele 6.9 “Son Akşam Yemeği”, 1495-1498, 4,6 m x 8,8 m, Leonardo da Vinci, Santa Maria Delle Grazie Kilise duvarı, Milano

Aşağıda, Rönesans Dönemi sanatçılarından Leonardo Da Vinci’nin “Son Akşam Yemeği” resminin fotoğrafı bulunmaktadır. Resme bakarak kompozisyonu inceleyiniz.

Rönesans'la birlikte resme getirilen en önemli öğelerden biri mekândır. Bu dönemde figürler üç boyutlu olarak gösterilmiş, fon ve perspektif resme girmiştir. Resimde geriye doğru açılan, yükselen mavi bir gökyüzü ortaya çıkmıştır. Figürlerde artık boy sıralaması yoktur. Bakışlar, resmin yüzeyinden resmin içine doğru çekilmektedir.

Rönesans Dönemi'nde kutsal kişilerin kalıplaşmış portreleri örnek olmaktan çıkmış, resimlerde gerçek yaşamdan modeller kullanılmıştır. Kompozisyonlardaki figürler, mekâna geometrik hesaplamalarla yerleştirilmiştir. Üçgen, yarım daire, küp şemalı kompozisyonlarda matematiksel yorumlar yapılmıştır. Leonardo Da Vinci'nin "Son Akşam Yemeği" tablosu, buna iyi bir örnektir.

Avrupa'da, Rönesans Dönemi'nin ölçü ve simetri anlayışına karşı maniyerizm (1520-1580) akımı ortaya çıkmıştır. Bu akımın kompozisyonlarında "S" biçimi kullanılmış, böylece figürlerde hareketlilik sağlanmıştır.

Ders Dışı Etkinlik

- Evinizdeki nesnelerden üçgen bir kompozisyon kurunuz.
- Kurduğunuz kompozisyonun fotoğrafını çekiniz.
- Çekmiş olduğunuz fotoğraf hakkındaki düşüncelerinizi, sınıf ortamında, arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Kompozisyonu hazırlarken uzun nesnenin yani sürahinin ortada olmasına dikkat ediniz.

Okuma Parçası

Raffaello Sanzio (1483-1520)

Raffaello Sanzio yedi yaşında sanatçı babasının yanında çıraklık yapmaya başladı. 17 yaşında usta bir ressam oldu; önce Floransa'da, sonra Roma'da çalıştı. Papa tarafından Vatikan ve Şistine Şapeli'nde çalışmak üzere görevlendirildi; buraların duvar örtülerini tasarladı.

İnsan figürleri, özellikle de "Madonna ve Çocuk" (Meryem Ana ve İsa) tabloları yaptı. Onları, yumuşak bakışlarıyla ve hareket halinde resmederek, alışılmış resmi tablolardakinden farklı, sevgi dolu görünmelerini sağladı.

Başkalarından esinlendiği fikirlerin üzerinde oynayıp yepyeni bir şeye dönüştürmekte ustaydı. Yapıtlarında güzellik ve uyum hakimdir; hiçbir zaman çirkin bir şeyi çizmemiştir.

Kısa yaşamına inanılmaz derecede fazla başarı sığdırdı, duvar resimleri, portreleri, şekil kompozisyonları ve duvar döşeme tasarımları için çok sayıda rütbe kazandı. 37. yaş gününde öldü (*biographyonline.net*, 2017, *Raphael*, 1).

Görsel 6.10 "Otoportre", 1506
Raffaello

Görsel 6.11 "Madonna ve çocuk", 1505, Raffaello

Diyagonal Kompozisyon

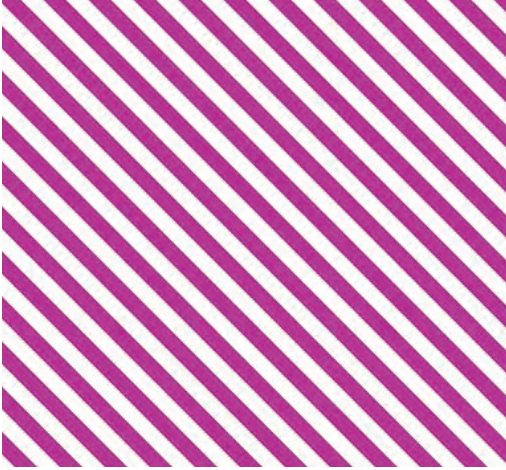

Hazırlık Çalışması

Diyagonalin sözcük anlamını araştırınız.

Diyagonal Kompozisyon

Diyagonal kompozisyonlar, eğri çizgilerden oluşur. Bu tip kompozisyonlarda, eğri çizgiler denge unsurudur. Aktif elemanlar, yüzeyin tamamını köşegenler boyunca kaplar (Görsel 12, 13, 14).

Görsel 6.12 Diyagonal

Görsel 6.13 Diyagonal

Görsel 6.14 Diyagonal

1. Etkinlik

Görsel 6.15 “Taberiye Gölü’nde Fırtına”, 1633, Rembrandt (Rembrandt, Fan Ryn), Hollanda

Görsel 15’te bulunan “Taberiye Gölü’nde Fırtına” adlı eserin üzerindeki diyagonal çizgileri belirleyiniz.

Kullanılabilecek Malzemeler: kurşun kalem, silgi.

İnceleme

Aşağıdaki görselleri, kompozisyon türünü göz önünde bulundurarak inceleyiniz.

Görsel 6.16 “Son Akşam Yemeği”, 1658-69, Tintoretto, İtalya

Görsel 6.17 “Hayvanların Yaradılışı”, 1551, Tintoretto, İtalya

Ders Dışı Etkinlik

- Barok Dönemi kompozisyon türlerini araştırınız. Edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Beğendiğiniz bir kompozisyon türünü resim kâğıdına çiziniz.

Bilgi Notu

Görsel 6.18 “Deniz Kabuğu”, Pastel Boya Tekniği

Pastel boyalar, iki yüzyıl öncesinden bu yana kullanılmaktadır. Bu boyalar, mat olma özelliği taşımaktadır. Bu boyaların kadifemsi yumuşaklıkları, canlı ve parlak renkleri, onları bütün boya araçlarının en çekicisi kılmıştır.

Pastel çubukları, zayıf bir tutkalla ya da sakız ağacı zamkıyla karıştırılmış toz halindeki boya maddelerinden oluşan bir hamurdan yapılır. Pasteller; yumuşak, orta, sert olmak üzere farklı kalitelere üretilirler. Yumuşak pasteller, parlak bir renk yelpazesini oluştururlar. Pasteller; genellikle parlak olmayan, pürüzlü ve renkli kâğıtlar üzerine çalışılırlar. Çalışma bittikten sonra boyanın dağılmaması için resmin üzerine renksiz vernik sıkılır. Boyama, genel olarak büyük yüzeylerden küçük yüzeylere, açık renklerden koyu renklere, yukarıdan aşağıya, geri plandan ön plana doğru yapılır.

Açık Kompozisyon

Hazırlık Çalışması

Barok Dönemi resimlerini araştırınız.

Açık Kompozisyon (Sınırsız Görüntü)

Açık kompozisyon; resmin konusunu oluşturan elemanların, resim yüzeyinin dışında da devam ediyormuş gibi sınırsız hareket ettiği kompozisyon türüdür. Bazı elemanların yüzeyden dışarı taşması, çok yönlü hareketlilik ve asimetri bu türün temel niteliğidir. Bu özelliklerden dolayı açık kompozisyon, dağınıklık duygusu verir. Bu üslubun temsilcisi, Rönesans sonrası gelişen barok akımıdır. Barok anlayış, Rönesans'ın kuralcı, klasik tavrına karşı bir tepki olarak aykırı davranma arzusunu geliştirmiştir.

Görsel 6.19 Tablonun kompozisyon şeması

Resim 19'da Bruegel'in bir eserini görmekteyiz. Konu, resmin yüzeyine yayılmıştır ve resmin dışında da hareket ediyormuşçasına devam etmektedir (Görsel 20).

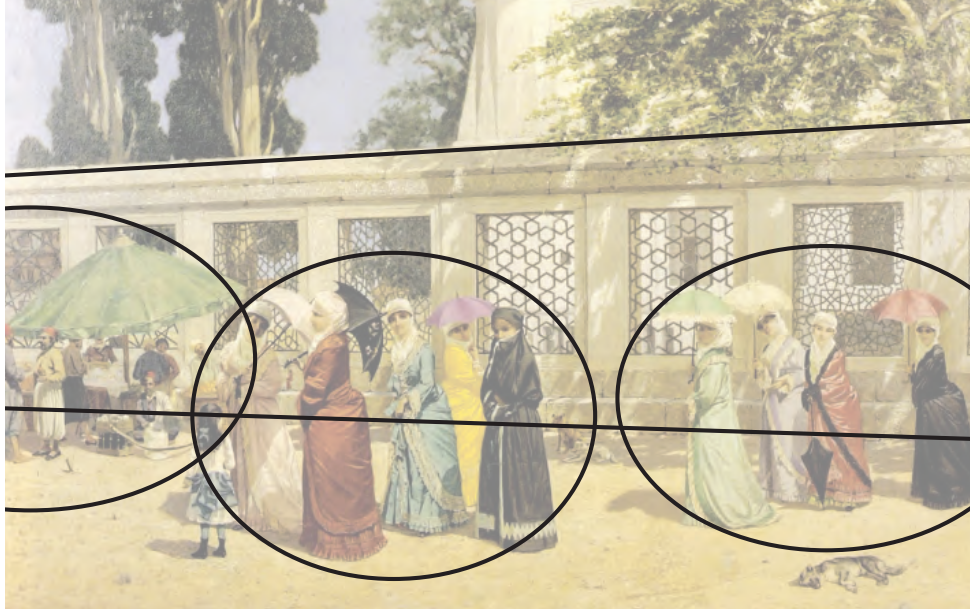
Resmin hareket ve direksiyonlarını gösteren çizgiler, kompozisyon fikrini vurgulamaktadır. Dağınık düzenlenmiş görünen kompozisyonun alt yapısındaki simetri ve dengeyi görmek mümkündür. Figürlerin düzenlenişi ve hareketlerin oluşturduğu geometrik yapı, kompozisyon şemasını oluşturmaktadır. Bu resimde, şemanın resmin dışına doğru devam edişi, açık kompozisyonun bir özelliğidir.

Görsel 6.20 "Yumurta Dansı", 15yy. Pieter Bruegel (Pitir Brugil), Hollanda

İnceleme

Görsel 6.21 Tablonun kompozisyon şeması

Osman Hamdi Bey'in "Gezintide Kadınlar" adlı tablosundaki kompozisyonu inceleyiniz.

Görsel 6.22 "Gezintide Kadınlar", 1887, Osman Hamdi Bey

İnceleme

Aşağıdaki resmi, kompozisyon bakımından inceleyiniz.

Görsel 6.23 “Yeşil Cami Önü”, 1882, Osman Hamdi Bey, 185 x 100 cm

Okuma Parçası

Osman Hamdi Bey (1842-1910)

1842 yılında İstanbul’da doğdu. 1860’da hukuk öğrenimi için Paris’e gitti. Hukuk öğreniminin yanı sıra dönemin ünlü ressamlarının yanında çıraklık yaparak resim eğitimi de aldı.

1869 yılında Bağdat Yabancı İşler Müdürlüğü’ne atandı. 1871’de İstanbul’a geri dönünce sarayda çalıştı. 1881’de Müze-i Hümayun’a (İmparatorluk Müzesi) atandı. Bu görevi ile Türk müzeciliğinin parlak dönemleri başladı. 1883 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisini ve İstanbul Arkeoloji Müzesini kurdu ve müdürlüklerini üstlendi. 1884’te o güne kadar hiç gündeme gelmemiş olan ve çokça kayıp verilmiş olunan bir zaafı, antik eserlerin yurt dışına çıkarılmasını yasaklayan Asr-ı Atika Nizamnamesini çıkarttırarak yürürlüğe soktu.

Osman Hamdi Bey, Nemrut Dağı, Lagina ve Sayda’da arkeolojik kazılar gerçekleştirdi. Sayda’da yaptığı kazılarda bulduğu, arkeoloji dünyasının başyapıtlarından sayılan, aralarında İskender Lahiti’nin de bulunduğu bir takım antik eserler çıkardı. Burada bulunan eserler bugün Osman Hamdi Bey’in bulmuş olduğu birçok eser gibi, kendisinin temellerini attığı İstanbul Arkeoloji Müzesinde sergilenmektedir.

Bazı Önemli Eserleri

Kahve Ocağı (1879), Haremden (1880), İki Müzisyen Kız (1880), Kuran okuyan Kız (1880), Çarşafı Kız (1880), Vazo Yerleştiren Kız (1881), Gebze’den Manzara (1881), Çekik Gözlü Kız-Tevfika (1882), Türbe Ziyaretinde İki Genç Kız I, Türbe Ziyaretinde İki Genç Kız II (1890), Feraceli Kadınlar (1904), Pembe Başlıklı Kız (1904), Kaplumbağa Terbiyecisi (1906), Mimosalı Kadın (1906), Şehzade Türbesinde Derviş (1908), Silah Taciri, (1908) Beyaz Entarili Kız (1908), Sarı Kurdeleli Kız (1909), Kaplumbağa terbiyecisi, Leylak Toplayan Kız (<http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=4544>).

Görsel 6.24 Osman Hamdi Bey

Görsel 6.25 “Kahve Ocağı”, 1879, Osman Hamdi Bey

Kapalı Kompozisyon

Hazırlık Çalışması

Rönesans resminin kompozisyon özelliklerini araştırınız.

Kapalı Kompozisyon (Sınırlı Görüntü)

Bir yapıtta işlenen konunun resmin çerçevesi içinde sınırlandırılarak oluşturulması, kapalı kompozisyonun en belirgin özelliğidir. Bu üslupta konu, genel olarak açık ve net bir biçimde betimlenir. Yapıt, yatay ve dikey hareketlerin egemen olduğu geometrik bir şemaya sahiptir. Bu nedenle de bir dengesi, düzeni, simetrisi vardır. Rönesans resmi, bu üslubun tipik örneklerini oluşturur. Ayrıca Barok Dönem’de de bu üslup kullanılmıştır (Görsel 26, 27, 28).

Görsel 6.26 “The Milkmaid (The Milk Mayd)” Sütçü Kız, 1658, Johannes Vermeer (Yohannes Femir)

Görsel 6.27 “Narkissos”, 1597–1599, 110 x92 cm, Michelangelo Caravaggio, Galleria Nazionale d’Arte Antica

Görsel 6.28 “Yumurta Pişiren Yaşlı Kadın”, 1618, Diego Rodriguez De Silva Y Velazquez (Diego Rodrigez de Silva Valezgez, İspanyol)

İnceleme

Aşağıdaki görseli kompozisyon çeşidi açısından inceleyiniz.

Görsel 6.29 “Yakup’un Duası”, 1656, Rembrant, yağlıboya, 178 x 211 cm, Hollanda

Ders Dışı Etkinlik

- Ünlü resamlara ait eserlerin farklı kompozisyon türlerini araştırınız.
- Beğendiğiniz, bir açık bir de kapalı kompozisyon örneğinin reproduksiyonunu kuru boya kullanarak eskiz defterinize çizin.

Bilgi Notu

Görsel 6.30 “Renkli kuru boya”

Görsel 6.31 Kuru Boya Çalışması, Morgan Davidson

Kuru boya tekniklerinde, boya yapmaya her zaman en açık tonlardan başlanmalıdır. Boya, elde edilmek istenen renge ulaşmak için, yüzeye aşama aşama uygulanmalıdır.

Kuru boya ile yapılan çalışmalarda, yüzeyde ve gölgelendirmelerde çok renk kullanıldığında çok kaliteli ve etkileyici sonuçlar çıkartılabilmektedir. Örneğin; herhangi bir yüzeyi yeşile boyarken yeşilin değişik tonlarının yanı sıra açık mavi, sarı ve kahverengi de kullanılabilir. Daha ayrıntılı olması gereken çalışmalarda, düzgün yüzeyli kâğıtların tercih edilmesi önemlidir. Kuru boyalar, ayrıntı çalışmaları için çok idealdir. Çalışmanın bitiminde silinme, bulaşma ve yayılma gibi sorunları önlemek için resmin üzerine sabitleştirici vernik uygulaması yapılabilir.

Simetrik Kompozisyon

Hazırlık Çalışması

Simetrik sözcüğünün anlamını araştırınız.

Simetrik Kompozisyon

“Biçimlerin, eşit miktarlarda ve karşılıklı olarak yerleştirilmesi **simetrik dengeyi** oluşturur. Simetrik denge de yatay ve dikey eksenler varsayılır ve bu eksenler üzerinde eşit miktar ve mesafelerde düzenleme yapılır. İnsan vücudu simetrik denge için gösterebileceğimiz en güzel örnektir.” (Üner, 2013, s. 136)

“Simetrinin egemen olduğu İslam sanatı, özellikle de İslam mimarisi, geometrik bir yapıda, eşit ve karşılıklı olarak yerleştirilmiş elemanlardan oluşmuştur. Halı ve dekoratif ürünlerde ve motiflerin kullanımında aynı simetrik yapı hakimdir.” (Üner, 2013, s. 136)

Simetrik kompozisyonda aktif elemanlar, yüzeyde karşılıklı **eşit** dağılımlıdır (Görsel 32, 33).

Görsel 6.32 Çini örneği

Görsel 6.33 Çini örneği

İnceleme

Aşağıdaki görseli, kompozisyon türü bakımından inceleyiniz.

Görsel 6.34 “Yağcıbedir Halısı”

İnceleme

Aşağıdaki fotoğrafı, kompozisyon türü bakımından inceleyiniz.

Görsel 6.35 Gölçük, Bolu

Bilgi Notu

Görsel 6.36 “Dekorasyonda simetrik kompozisyon”

Simetri, grafik tasarım veya üç boyutlu tasarımların her ikisinde birden kullanılan bir kompozisyondur. Dekorasyon denilince simetri, vazgeçilmez bir unsurdur. Örneğin; bir yatağın yanlarına konulmuş iki etajer, yatağa göre simetrik. Simetrik düzenleme kolaydır ve evinize daha ferah, rahatlatıcı bir görüntü kazandırır (Görsel 36).

Dağınık kompozisyonlar, hem doğal görünümünden ötürü hem de rahatlığı yansıttıkları için mekânın samimiyetini artırır. Bu tür asimetrik kompozisyonlar, evin enerjisini yükseltir ve dekorasyonunuzu kişiselleştirerek özgün bir yaşam alanına kavuşmanızı sağlar (Görsel 37).

Görsel 6.37 “Dekorasyonda asimetrik (dağınık) kompozisyon”

Okuma Parçası

Geleneksel Türk Sanatları

Ülkemizde “Kitap Sanatları” da diyebileceğimiz Türk El Sanatları’nın eğitimi, Enderun-i Hümayundan sonra, 1915 yılında hattatlar mektebinin kuruluşu ile gerçekleşir. 1926’ya kadar faaliyetlerini sürdüren okul, bu tarihte yürürlüğe giren “Öğretim Birliği Kanunu” ile; önce “Şark Tezyini Sanatları Mektebi”, 1936’da da “Türk Tezyini Sanatlar Şubesi” adı altında Güzel Sanatlar Akademisine bağlanır. İsmi daha sonra “Türk Süsleme Bölümü” olarak değiştirilir.

Tezhip, Tezyini Arap Yazısı, Türk Ciltçiliği, Türk Kalıplar Yapımı, Ebru ve Ahar, Minyatür, Türk Çini Nakışları, Kıymetli Taşlar Üzerine Kakma, Altın Varak Üretimi, Halı Nakışlar, Sedef Kakmacılığı, Lake sanat dallarını içeren Bölüm’de zamanın en kudretli hocaları görev alırlar. 1954 yılına kadar orta öğretim düzeyinde eğitim veren Bölümde elli kadar öğrenci vardır.

Bu arada, çeşitli nedenlerle ayrılan öğretim elemanlarının yerlerine yenileri atanmayınca; sanat dallarının sayıları tezhip, minyatür, yazı, cilt ve çini olmak üzere beşe kadar düşer. Bunun sonucunda Bölüm, yüksek öğrenim vermek üzere “Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümü” ile birleştirilir ve mezunlarını vermeye başlar. Bir süre sonra, öğrencilerin başka branşları seçmeleri sonucu Bölüm öğrencisiz kalır. Bu durum senelerce sürer ve nihayet Sanatın 7.10.1976 tarih 30/5 sayılı kararı ile; Tezhip, Minyatür, Lake, Türk Ciltçiliği, Çini ve Ebru, Hat sanat dallarından oluşmak üzere Bölüm yeniden açılır.

Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Akademi 1982’de Mimar Sinan Üniversitesi haline getirildikten sonra ilave olunan Halı-Kilim-Eski Türk Kumaşları Anasanat Dalı ile birlikte beş anasanat dalı olarak eğitime devam etmektedir. (<http://www.msgsu.edu.tr/tr-TR/geleneksel-turk-sanatlari/260/Page>)

Görsel 6.38 Ebru sanatı

Görsel 6.39 Çini sanatı

Görsel 6.40 Minyatür sanatı, Nusret Çolpan

Asimetrik Kompozisyon

Hazırlık Çalışması

Asimetrik sözcüğünün anlamını araştırınız.

“Asimetrik dengede biçimler, farklı miktarlarda ve farklı yönlerde düzenlenir. Yatay-dikey eksenler üzerine kurulmuş simetrik bir düzenleme yoktur. Tersine diyagonal eksenler oluşturan düzenleme vardır. Böyle olunca simetrik dengenin oluşturduğu durağanlık, yerini hareket ve dinamizme bırakır, dağınıklık duygusu verir.” (Üner, 2013, s: 137)

Gauguin’ın bu eserinde, resmin kuruluşu asimetrik bir yapıdadır. Atların yönlerinde ve hareketlerinde de görüldüğü gibi resimde birçok asimetrik unsur yer almaktadır (Görsel 41, 42, 43).

Dengenin sanatta nasıl kullanıldığı tahterevalli modeli ile kolayca anlaşılabilir.

Görsel 6.41 “Gravür”, 1989 , Hayati Misman

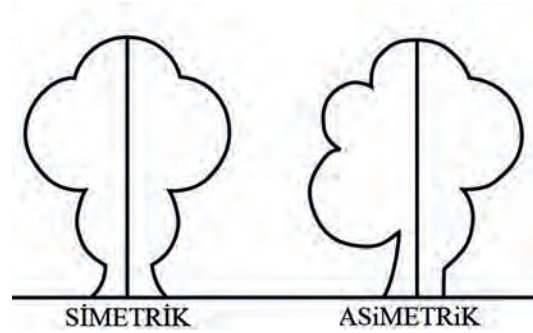
Görsel 6.42 Tahterevalli

Görsel 6.43 “Beyaz At”, 1898, Gauguin (Gogen), Dorsay Müzesi, Paris

Görsel 6.44 "Narlar Ve Ayvalar", 1906, Şeker Ahmet Paşa

Görsel 6.45 Simetrik-Asimetrik

Asimetrik kompozisyonda aktif elemanlar, yüzeyde karşılıklı **farklı** dağılımlıdır (Görsel 44).

Bütün bu kompozisyon çeşitleri grafik, heykel, fotoğraf alanları için de geçerlidir.

2. Etkinlik

Görsel 6.46 "Sepet ve Meyveler", 1888, Cézanne, Dorsay Müzesi, Paris

Yukarıdaki resmi, kurşun kalemle yukarıdan aşağıya çizin ve iki eşit parçaya ayırınız. Daha sonra, resmin kompozisyon türü hakkındaki görüşlerinizi sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Okuma Parçası

Şeker Ahmet Paşa (1841-1907)

Türk tarihinde, kendi adına resim sergisi açmış olan ilk ressam olan Şeker Ahmet Paşa, natürmort ve manzara resimleri ile ünlüdür.

1841 yılında, Üsküdar'da doğan Şeker Ahmet Paşa'nın gerçek adı Ahmet Ali'dir. Çocukluk hayatını İstanbul'da geçiren Ahmet Paşa, 1885 yılında tıp eğitimi görmek için başladığı Tıbbiye Mektebindeki tahsilini yanda bırakarak Harbiye Mektebine geçti.

Tıbbiye yıllarında başladığı ve Harbiyede de devam ettirdiği resim hayatı, Sultan Abdülaziz'in dikkatini çekmesini sağladı. 1863 yılında, bizzat sultan tarafından Paris'e, resim eğitimi almaya gönderildi. Ahmet Paşa, 1869 yılında, Paris'te açtığı ve yağlıboya çalışmalarının yanı sıra Abdülaziz'in karakalem bir portresini de içeren sergi ile birlikte mezun oldu.

Fransız-Alman harbinin başlaması ile birlikte Fransa'da kalmak için sebebi kalmayan Ahmet Paşa, 1871 yılında Osmanlıya geri döndü. İstanbul'da, Tıbbiye Mektebinde resim öğretmenliği görevine atandığı bu yıllarda, karakteristik özelliklerinden dolayı "Şeker" lakabı aldı.

27 Nisan 1873 yılında, resim öğretmeni olarak çalıştığı Beyazıt Zeyrek Kaptan-ı İbrahim Paşa Mektebindeki öğrencileri ve çalışma arkadaşları ile birlikte Osmanlıdaki ilk resim sergisini açtı. O döneme kadar Osmanlıda dinsel motiflerden öteye gitmemiş olan resim sanatının ilk Batılılaşma örneklerinden birisi olan bu sergi ile birlikte modern resim sanatı ve akımları da Osmanlıda başlamış oldu.

Padişahın da takdirini kazanmış olan Şeker Ahmet Paşa, ilk olarak padişah yaverliği görevine getirildi. Bunu sırasıyla Mirliva (Tuğgeneral), 1890'da da Ferik (Tümgeneral) rütbeleri izledi. Şeker Ahmet Paşa, 5 Mayıs 1907 yılında, İstanbul'da kalp krizi geçirerek hayata gözlerini yumdu. Cenazesi, Sokullu Mehmet Paşa Türbesi'ne defnedildi.

Şeker Ahmet Paşa, resimlerinde doğa manzaraları, hayvan portreleri gibi konuları işlemiş, insan figürlerinden ise uzakta durmuştur. Asıl ustalığını gerçekleştirdiği alan olarak ise natürmort gösterilmektedir. Resimlerinin önemli bir bölümü İstanbul ve Ankara Resim Heykel Müzeleri ile, Sakıp Sabancı Müzesi ve bazı özel koleksiyonlarda bulunmaktadır.

Ahmet Paşa'ya, çok yumuşak kalpli olmasından dolayı, öğrencileri "Şeker" lakabını takmışlardır.

Önemli eserleri; Geyikli Peysaj, Bursa'da Bir Orman, Karpuzlu Natürmort, Kendi Portresi, Talim Yapan Erler

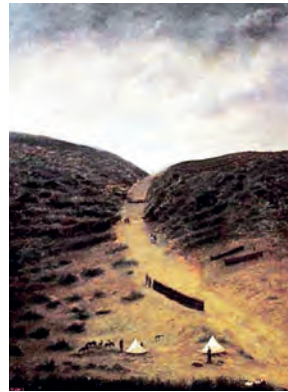
(<http://www.biyografi.net.tr/seker-ahmet-pasa-kimdir/>).

Görsel 6.47 Şeker Ahmet Paşa

Görsel 6.48 "Karpuzlu Natürmort", Şeker Ahmet Paşa

Görsel 6.49 "Talim Yapan Erler", Şeker Ahmet Paşa

Görsel 6.50 Geyikli Peyzaj, Şeker Ahmet Paşa

Kompozisyon Çeşitleri

Merkezi Kompozisyon

Görsel 6.51 “Kompozisyon”

Diyagonal Kompozisyon

Görsel 6.52 “Kompozisyon”

Üçgen Kompozisyon

Görsel 6.53 “Kompozisyon”

Pramidal Kompozisyon

Görsel 6.54 “Kompozisyon”

Görsel 54’deki kompozisyon, üçgen kompozisyonda aktif eleman olarak öne çıkan fincan nedeniyle pramidal kompozisyona örnek olarak gösterilebilir.

Kapalı Kompozisyon

Görsel 6.55 “Kompozisyon”

Açık Kompozisyon

Görsel 6.56 “Kompozisyon”

Simetrik Kompozisyon

Görsel 6.57 “Kompozisyon”

Asimetrik Kompozisyon

Görsel 6.58 “Kompozisyon”

3. Etkinlik

Aşağıdaki eserlerin kompozisyon türlerini altına yazınız.

Görsel 6.59 "Tren Garı"

Görsel 6.60 Öğrenci çalışması, 2013, Kocaeli GSL

Görsel 6.61 "Kompozisyon"

Görsel 6.62 "Heykel"

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1. Açık ve kapalı kompozisyon arasındaki farklar nelerdir?
2. Simetrik ve asimetrik kompozisyon arasındaki farklar nelerdir?
3. Merkezi kompozisyonlarda aktif elemanlar neden yüzey merkezde yoğunlaşır? Açıklayınız.
4. Üçgen kompozisyonda aktif elemanlar nasıl bir karakter sağlar? Açıklayınız.
5. Diyagonal kompozisyonda aktif elemanların yüzeyin tamamını köşegenler boyunca kaplamasının sebebini söyleyiniz.
6. Aktif elemanlar açık kompozisyonda neden yüzey dışında devam eder? Açıklayınız.
7. Kapalı kompozisyonda aktif elemanlar neden yüzeyin içinde kalır? Açıklayınız.
8. Asimetrik kompozisyonda aktif elemanların yüzeyde karşılıklı farklı dağılımlı olmasının sebebini söyleyiniz.
9. Eşit ya da eşit olmayan görsel ağırlıktaki ve çekicilikteki öğelerin düzenlenmesiyle oluşan denge hangi kompozisyon türüne girer?

A) Üçgen B) Kapalı C) Simetrik D) Asimetrik E) Diyagonal

10. Kompozisyonda aktif elemanlar yüzeyde karşılıklı eşit dağılımlı ise hangi kompozisyon türünden söz edebiliriz?

A) Üçgen B) Diyagonal C) Simetrik D) Asimetrik E) Merkezi

11. Mona Lisa görseli hangi kompozisyon türüne örnek olarak gösterilebilir?

A) Üçgen B) Asimetrik C) Simetrik D) Diyagonal E) Açık

Resmin konusunu oluşturan elemanların resim yüzeyinin dışında da devam ediyormuş gibi sınırsız hareket ettiği kompozisyon türüdür. Bazı elemanların yüzeyden dışarı taşması, çok yönlü hareketlilik ve simetrisizlik bu türün temel niteliğidir. Bu özelliklerden dolayı bu kompozisyon türü dağınıklık duygusu verir.

12. Yukarıdaki metinde bahsedilen söz konusu kompozisyon türü hangisidir?

A) Kapalı B) Diyagonal C) Simetrik D) Üçgen E) Açık

Bir yapıtta işlenen konunun resmin çerçevesi içinde sınırlandırılarak oluşturulması bu kompozisyonun en belirgin özelliğidir. Bu üslupta konu, genel olarak açık ve net bir biçimde betimlenir. Yapıt, yatay ve dikey hareketlerin egemen olduğu geometrik bir şemaya sahiptir. Bu nedenle de bir denge, düzen ve simetriye sahiptir. Rönesans resmi bu üslubun tipik örneklerini oluşturur ayrıca Barok dönemde'de bu üslup kullanılmıştır.

13. Paragrafta hangi kompozisyon türünden bahsedilmiştir?

A) Simetrik B) Açık C) Üçgen D) Kapalı E) Diyagonal

Bu kompozisyon türünde bir eksene göre öğelerin aynı durumda tekrar etmesiyle oluşur. İnsan vücudunun doğal olarak bir dengeye sahip olması sanat gücünü - bilinçaltında - o yönde etkilemiştir. Kesin kararlı oturmuş bir kompozisyonu oluşturur. Bu türün egemen olduğu İslam sanatı özellikle de İslam mimarisi geometrik bir yapıda, eşit ve karşılıklı olarak yerleştirilmiş elemanlardan oluşmuştur. Halı ve dekoratif ürünlerde ve motiflerin kullanımında aynı tür yapı hakimdir.

14. Paragrafta hangi kompozisyon türüne vurgu yapılmıştır?

A) Asimetrik B) Diyagonal C) Simetrik D) Kapalı E) Açık

KONTROL LİSTESİ

YÖNERGE: Temel sanat eğitiminde kompozisyon türlerindeki bilgi ve becerilerinizi belirlemek amacıyla aşağıdaki kontrol listesini öğretmeninizle doldurunuz. Uygulanabilenler için “gerçekleşti”, uygulanamayanlar için “gerçekleşmedi” sütununa (✓) işareti koyunuz.

Sıra No	Gözlenecek Davranışlar	Gerçekleşti	Gerçekleşmedi
1	Merkezi kompozisyonda aktif elemanların yüzey merkezinde yoğunlaştığını bilir.		
2	Üçgen kompozisyonda aktif elemanların piramidal bir karakter sağladığını kavrar.		
3	Diyagonal kompozisyonda aktif elemanların yüzeyin tamamını köşegenler boyunca kapladığının farkındadır.		
4	Açık kompozisyonda aktif elemanların yüzey dışında devam ettiğini anlar.		
5	Kapalı kompozisyonda aktif elemanların yüzeyin içinde kaldığını bilir.		
6	Simetrik kompozisyonda aktif elemanların yüzeyde karşılıklı eşit dağılımlı olduğunun farkındadır.		
7	Asimetrik kompozisyonda aktif elemanların yüzeyde karşılıklı farklı dağılımlı olduğunu bilir.		
8	Rönesans döneminin ölçü ve simetri anlayışına karşı bir tepki olarak Avrupa’da ortaya çıktığını bilir.		
9	Osman Hamdi Bey, Nemrut Dağı, Lagina ve Sayda’da arkeolojik kazılar gerçekleştirdiğini bilir.		
10	Dekorasyonun simetri için vazgeçilmez bir unsur olduğunun farkındadır.		

Not: Gözlenecek davranışta ifade edilen her bir davranışın gerçekleşmesi durumunda 10 puan, tamamının gerçekleşmesi durumunda ise 100 puan alınır.

Öğretmen ve öğrenciler bir araya gelerek gözlenecek davranışları yeniden oluşturabilir, değiştirebilirler.

7 ÜNİTE

MODÜLER ÇALIŞMALAR

1. Modüler Çalışma

1. MODÜLER ÇALIŞMA

“İmgelem, yeni bir dünya yaratır.”

Charles BAUDELAİRE (Bodler)

Birim-Bütün İlişkisi

Hazırlık Çalışması

Aşağıdaki görsellerdeki çam kozalağı ve ayçiçeğini oluşturan parçacıkların bir araya gelip bütün oluşturmalarında ne gibi farklılıklar gözlemlenir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 7.1 Kozalak

Görsel 7.2 Ayçiçeği

Birim, modülü oluşturan en küçük yapı elemanıdır. Modül, birimlerin bir araya gelmesiyle oluşur.

Plastik sanatlarda yatay ve dikey anlatımların yanında diyagonalin de kullanılması, iki boyutlu yüzey üzerinde üçüncü boyutun oluşmasını sağlar. Boyut, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Bir cismin herhangi bir yöndeki uzantısı.” olarak tanımlanır.

Geometrik biçimler boyutlandırılarak işlevsel bir birim hâline getirilebilir. Burada amaç, en küçük parçaların yan yana getirilerek çoğaltılmasıyla çok amaçlı bütünler oluşturmaktır. Bu yapıda, modül ve bütün de özelliğini kaybetmemelidir. Unutmamak gerekir ki doğa gözlemleri bize birçok veri sağlar. Çam kozalağı ve ayçiçeği örneklerinde doğanın sistematik bir düzen içerisinde birimleri bir araya getirdiğini görebiliriz.

1. Etkinlik

Görsel 7.3 Kozalak, detay

Görsel 7.4 Ayçiçeği, detay

- Birim özelliği taşıyan nesnelere örnekler veriniz.
- Yan yana geldiğinde farklı bütünler oluşturabilecek birimlerin kullanılması, üç boyutlu sanatlara neler kazandırır? Tartışınız.
- Çam kozalağı ve ayçiçeği örneklerinde, doğanın birimleri sistematik bir düzen içerisinde bir araya getirdiğini görebilirsiniz.
- Aşağıdaki görsellerdeki gibi kozalağın parçalarını ayırarak elde edeceğiniz birimlerden farklı modüller ve bütünler oluşturunuz.

Görsel 7.5 Kozalak Örneği

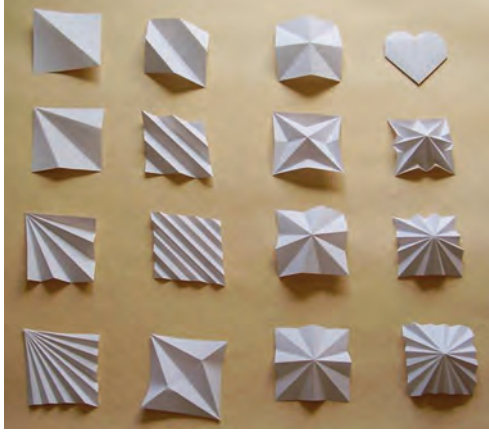

Görsel 7.6 Kozalak Örneği

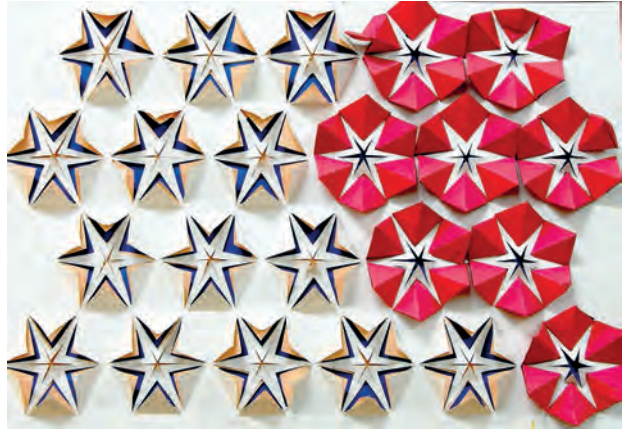
Kullanılabilecek Malzemeler: 35x50 mukavva, kozalak, ayçiçeği gibi farklı materyaller, maket bıçağı, yapıştırıcı.

2. Etkinlik

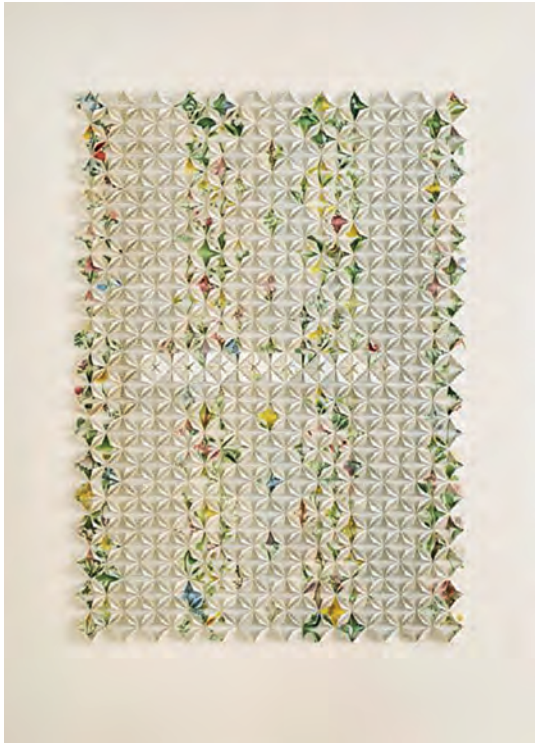

Görsel 7.7 Birim örnekleri

Görsel 7.8 Öğrenci çalışmaları, Konya Çimento GSL.

- Aşağıdaki görsellerde verilen modülleri ve bütünleri inceleyiniz.
- Birimlerden yola çıkarak farklı modüller ve bütünler oluşturunuz.

Görsel 7.9 Birim Tekrarı Örneği, “Katlar Arası/Botanik”, Francisca Prieto, 135x106 cm.

Görsel 7.10 Birim Tekrarı Örneği Detayı, “Katlar Arası/Botanik”, Francisca Prieto, 135x106 cm.

Kullanılabilecek Malzemeler: 35x50 cm mukavva, farklı renklerde kâğıt örnekleri, gazete gibi farklı materyaller, maket bıçağı, yapıştırıcı.

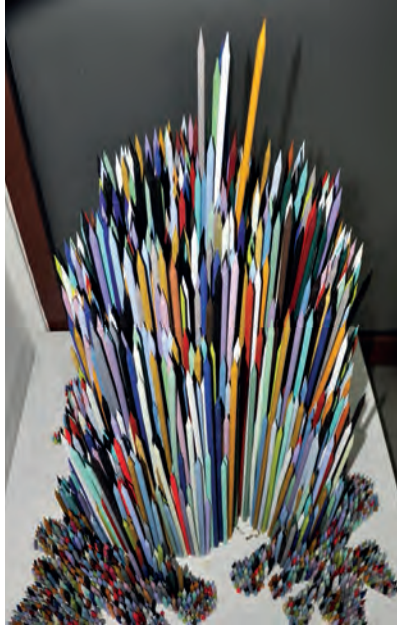
Kompozisyon İlkelerinden Renk, Yön, Biçim ve Ölçüdeki Farklı Tekrarların Bütünde Oluşturduğu Değişiklik

Hazırlık Çalışması

Tekrar eden objeler ile oran-orantı, renk, biçim ve yön gibi farklılıklar bütünde nasıl bir değişiklik oluşturabilir? Düşüncelerinizi paylaşınız.

Bir topluluk içinde farklı olan her şey dikkat çekicidir. Ev kümesi içinde, mimarisi veya rengi farklı olan bina; beyaz papatya tarlasında kırmızı bir gelincik ilğimizi çekerek egemen olur. Tekrar eden objelerin oran-orantı, renk, biçim ve yöndeki farklılıkları ile bütünde değişiklik kurulabilir (Görsel 11, 12, 13, 14).

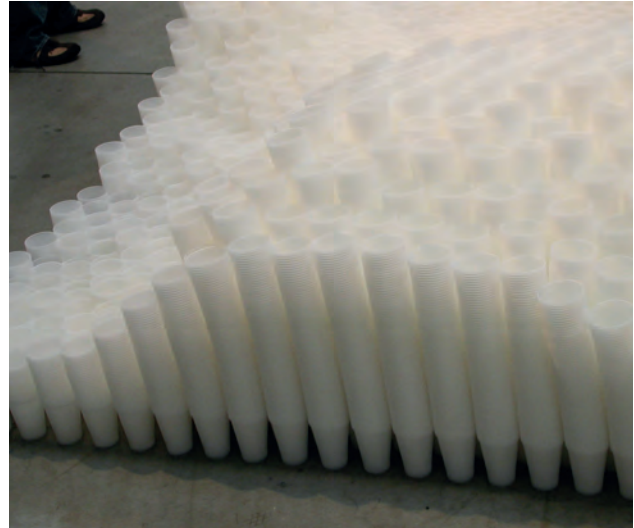
Görsel 7.11 “Renkli Birim Çalışması”, 2014, Hülya Kandemir, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsüne armağan edilmiştir. Ankara

Görsel 7.12 “Renkli Birim Çalışması”, 2014, Hülya Kandemir, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsüne armağan edilmiştir. Ankara

Görsel 7.13 Renkli birim tekrarı örneği

Görsel 7.14 Tara Donovan, yön birim tekrarı örneği

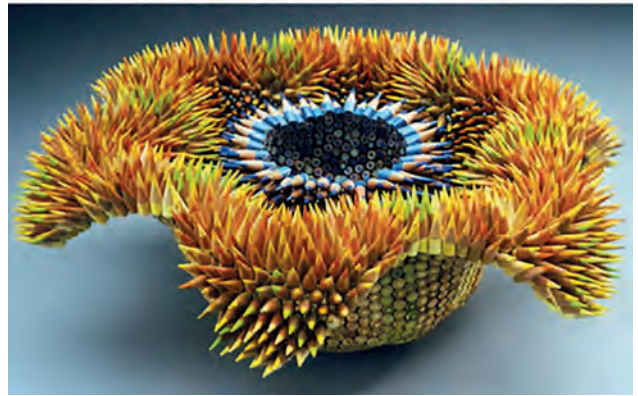
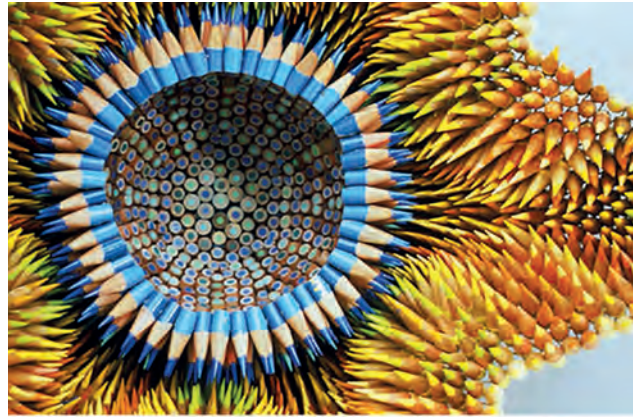
Görsel 7.15 Akdeniz, İlhan Koman, yön birim tekrarı örneği

Bütün sanat dallarında olduğu gibi heykel sanatındaki gelişmeler de dönemin sanatçısını, kullandığı malzeme ve tekniğini çok fazla etkilemiştir. Günümüzde heykel sanatçısı, sanat ürünü oluşturmada kendini özgür kılmış ve anlatım dilini zenginleştirmiştir. Heykelde birim tekrarı, bütünde yarattığı değişiklikte çeşitliliğe olanak sağlayabilmektedir (Görsel 15).

Aşağıda bu çeşitliliklere örnekler verilmiştir (Görsel 16, 17).

Görsel 7.16 “Heykel, Biçim Birim Tekrarı Örneği”, 2017, İzzet Baysal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi öğrenci çalışması, Bolu

Görsel 7.17 “Kuru Kalem Birim Tekrarı Örneği”, 2005, Jennifer Mestre, 7x7x17 cm, Özel Koleksiyon

Parça Bütün İlişkisi

Hazırlık Çalışması

- Parça ve bütün kelimeleri hakkında araştırma yapınız.
- Üç boyutlu çalışmalarda parça-bütün ilişkisinin kullanılması, çalışmalara ne tür katkılar sağlar? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

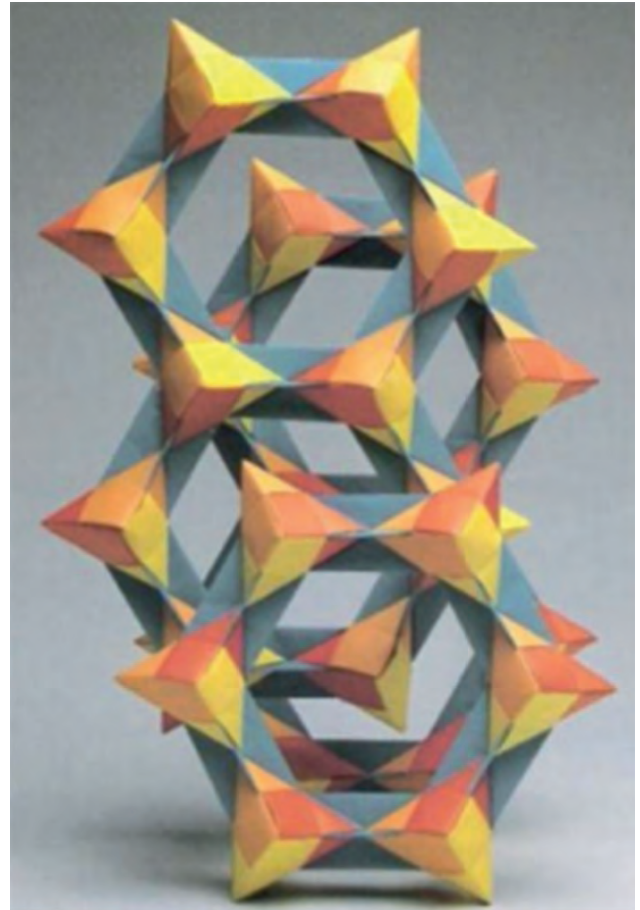
Bütünün oluşumunda parçanın büyük etkisi vardır. Yüzlerce parça bir araya gelerek bütünü oluşturur. Asıl olan bütündür.

Parça ve bütün kapsamında yapılan bütün çalışmalarda en çok başvurulan kompozisyon ilkelerinden biri olan ritim, göz ardı edilmemelidir. Büyük-küçük, kısa- uzun, üçgen, dörtgen, beşgen, altıgen, sekizgen modüller ve renkler arasında da hoş bir ritim anlayışı kurulabilir (Görsel 18, 19).

Görsel 7.18 Öğrenci çalışmaları

Heykelde birim tekrarı, yararlanılan malzeme ve yöntem bakımından farklı bir sanat hareketi olarak kullanılabilir.

Görsel 7.19 Öğrenci çalışmaları

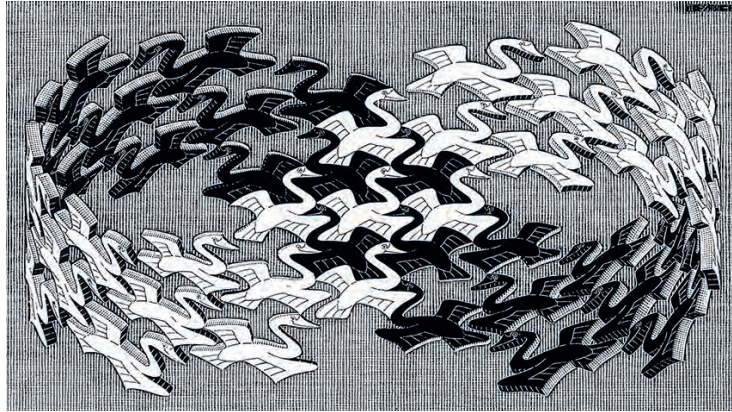

Görsel 7.20 Motohiko Odani

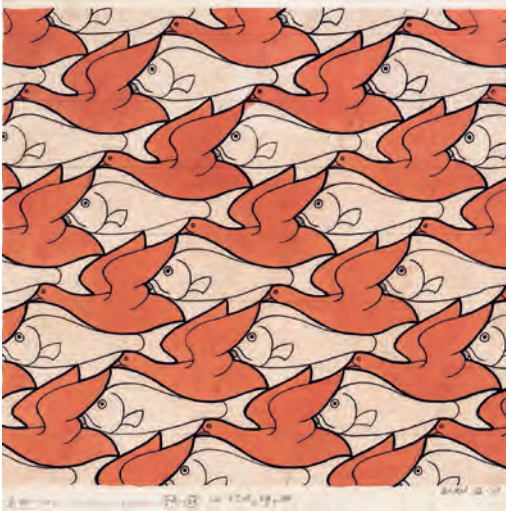

Görsel 7.21 Motohiko Odani

Parça-bütün ilişkisini, heykel sanatında olduğu gibi resim sanatında da görmek mümkündür (Görsel 20, 21, 22, 23, 24).

Görsel 7.22 MC Escher (Eşer)

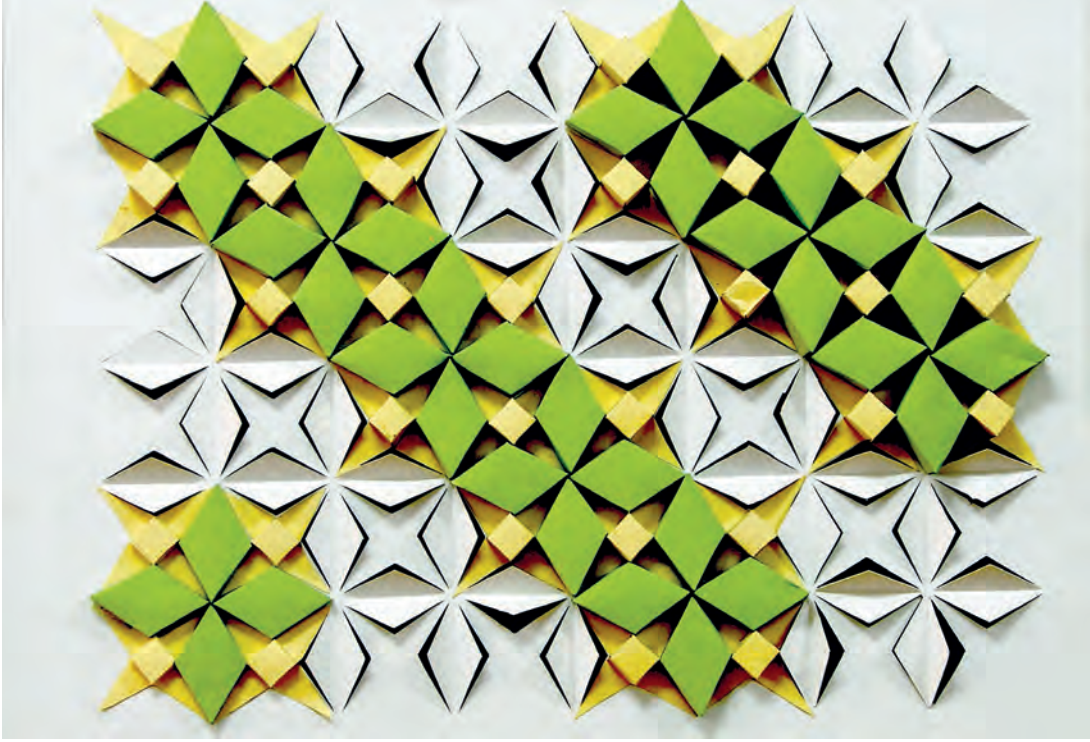

Görsel 7.23 MC Escher (Eşer)

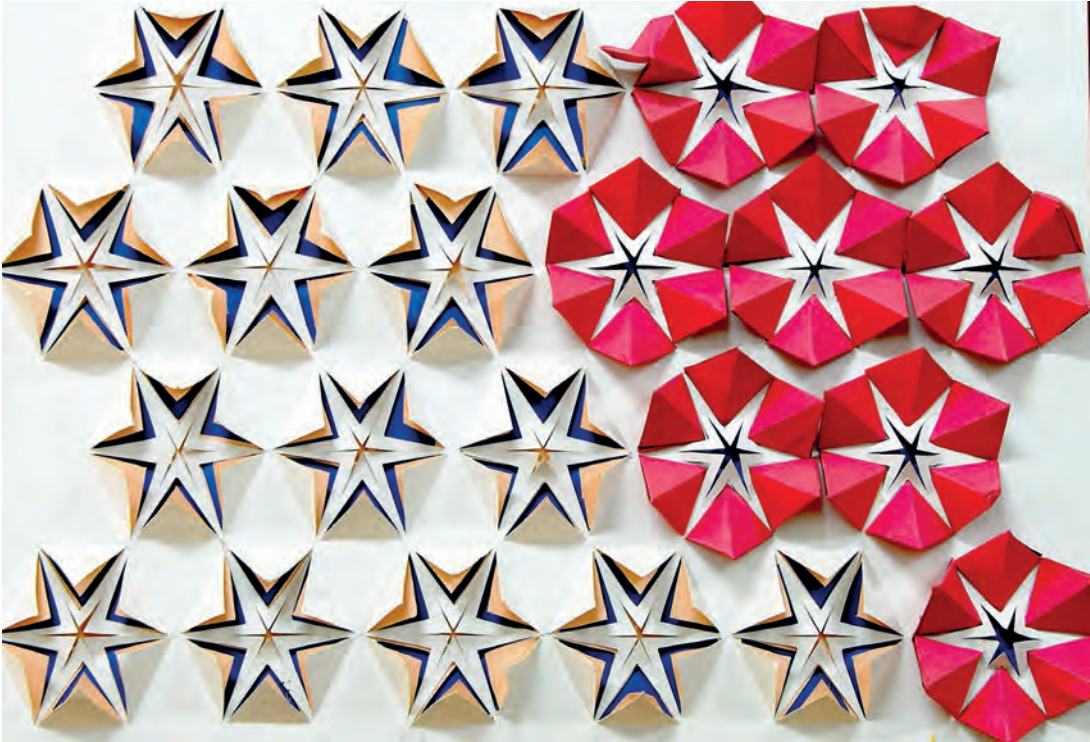

Görsel 7.24 MC Escher (Eşer)

Ayrıca birim tekrarları, rölyefte de belirlenen modül veya modüllerle sonsuz sayıda bütünler oluşturabilir (Görsel 25, 26).

Görsel 7.25 Öğrenci çalışmaları, Konya Çimento GSL.

Görsel 7.26 Öğrenci çalışmaları, Konya Çimento GSL.

İnceleme

Aşağıdaki görselleri birim özellikleri yönünden inceleyiniz. İzlenimlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 7.27 Küp şeker

Görsel 7.28 Çatal

Görsel 7.29 Pipet

3. Etkinlik

Görsel 7.30 Makarna

Görsel 7.31 Kürdan

Görsel 7.32 Mandal

- Çalışmanız üç boyutlu olacaktır. Birimlerinizi zemin üzerinde değil, hacim oluşturacak şekilde bir araya getirerek bütünler oluşturacağınızı unutmayınız.
- Bir araya getirmeye çalıştığınız bütünlerinizin nasıl durduklarını farklı aralıklarla kontrol ediniz.
- Oluşturmak istediğiniz modül için elde ettiğiniz birimleri yapıştırmadan önce farklı şekiller deneyerek güzel bir bütün oluşturmaya özen gösteriniz.
- Çalışmanızın sonunda en güzel tasarımınızı birbirine yapıştırarak sabitleyiniz.
- Bitirdiğiniz çalışmanızın fotoğrafını çekip çalışmanızı dosyalayınız.

Kullanılabilecek Malzemeler: kibrit çöpleri, makarna taneleri ve ahşap mandallar gibi farklı materyaller, yapıştırıcı.

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1. Birim-modül-bütün ilişkisinin kullanılması, üç boyutlu çalışmalara ve çevrenizdeki yapılara ne tür katkılar sağlamaktadır? Tartışınız.
2. Birim tekrarlarıyla bütün oluşur mu? Açıklayınız.
3. Modülü oluşturan en küçük parçaya ne denir?
4. Parça-bütün ilişkisi nasıl oluşur? Açıklayınız.
5. Renk, yön, biçim ve ölçüdeki farklı tekrarların, bütünde nasıl bir değişikliğe sebep olduğunu söyleyiniz.

KONTROL LİSTESİ

YÖNERGE: : Modüler Çalışmalar ünitesindeki bilgi ve becerilerinizi değerlendirmek amacıyla verilen aşağıdaki kontrol listesini öğretmeniniz ile doldurunuz. Kontrol listesindeki davranışlardan gözlemlenenler için “gerçekleşti”, gözlemlenmeyenler için “gerçekleşmedi” sütununa (✓) işareti koyunuz.

Sıra No	Gözlenecek Davranışlar	Gerçekleşti	Gerçekleşmedi
1	Bütünün, modüllerin yan yana getirilmesiyle ortaya çıktığını bilir.		
2	Renk, yön, biçim ve ölçüdeki farklı tekrarların, bütünde değişiklik sağladığını açıklar.		
3	Parça-bütün ilişkisini açıklar.		
4	Birim-modül-bütün ilişkisinin kullanılmasının, üç boyutlu çalışmalara ve çevresindeki yapılara ne tür katkılar sağladığını bilir.		
5	Doğanın; birimleri, çam kozalağı ve ayçiçeği örneklerinde olduğu gibi bir düzen içerisinde bir araya getirdiğini görür.		
6	Birim tekrarlarının, rölyefte de belirlenen modül veya modüllerle sonsuz sayıda bütünler oluşturduğunu açıklar.		
7	Tekrar eden objelerin oran-orantı, renk, biçim ve yöndeki farklılıkları ile bütünde değişiklik kurulabildiğini bilir.		
8	Birimin, modülü oluşturan en küçük yapı elemanı olduğunu bilir.		
9	Modülün, birimlerin bir araya gelmesiyle oluştuğunu açıklar.		
10	Yan yana geldiğinde farklı bütünler oluşturabilecek birimlerin kullanılmasının, üç boyutlu sanatlara neler kazandırdığını açıklar.		

Not: Gerçekleştirilen her bir davranış için 10 puan alınır.

ÜNİTE SONLARI KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM CEVAP ANAHTARI

1. ÜNİTE	2. ÜNİTE	3. ÜNİTE	4. ÜNİTE	5. ÜNİTE	6. ÜNİTE
7 Zanaat/ Zanaatçı	12 D	11 E	6 E	10 A	9 D
8 B	13 E	12 C	7 A	11 E	10 C
9 A		13 D	8 E	12 B	11 A
10 B		14 C	9 A	13 A	12 E
11 E		15 A	10 C		13 D
		16 E			14 C
		17 A			
		18 E			

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

A

- akım** : Sanatta, siyasette, düşünce hayatında ortaya çıkan yeni bir görüş, yöntem, hareket, cereyan, tarz.
- algı** : İdrak etme eylemi. Duyular yoluyla elde edilen bilgi.
- anatomi** : İnsan, hayvan ve bitkilerin yapısını ve organlarının birbirleriyle olan ilişkilerini inceleyen bilim dalı, yapı bilimi. 2. İnsan ve hayvan vücudunun kas ve kemik yapısı.
- arkeoloji** : Tarih öncesi ve eski çağlardan kalma eserleri tarih ve sanat bakımından inceleyen bilim, kazı bilimi.
- armoni (uyum)** : Bir yapıtta parçaların birbirleriyle ve yapının tümüyle olan uygunluğu.

B

- Barok** : MS 1600-1750 yılları arasındaki klasik sanatı izleyen resim ve mimarlık üslubu.
- betimlemek** : Bir nesnenin, kendine özgü niteliklerini tam ve açık bir biçimde tasvir etmek.
- biçim** : 1. Dış görünüş, şekil. 2. Yakışık alan uygun şekil. 3. Sanat ve edebiyat eserlerinde dış görünüş, form. 4. Tarz.
- bristol** : Pürüzsüz, sağlam, beyaz renkli bir çeşit karton. Bristol kâğıdı da denir. Ayrıca bir yüzü diğer yüzüne göre daha parlaktır.
- boyut** : Cisimde uzunluk, genişlik ve yükseklik.
- burjuva** : 1. Şehirde yaşayıp özel imtiyazlardan yararlanan. 2. Orta sınıftan olan, kent soylu.

C

- cevahircilik** : Kuyumculuk

D

- dekorasyon** : Yaşanan mekanların kullanım amaçlarına uygun olarak en verimli, estetik ve sanatsal bir şekilde düzenlenmesidir.
- denge** : 1. Bir nesnenin veya bir insanın devrilmeden durma hâli. 2. Plastik sanatlarda kullanılan öğelerin kompozisyon bakımından birbirini tartacak biçimde düzenlenmeleri.
- diyagonal** : 1. Köşegen, köşe birleştirici. 2. Dikdörtgenin bir köşesiyle çarpazında bulunan köşesi arasında çizilen çizgi.
- düzlem** : Üzerinde girinti, çıkıntı ve seviye farkı olmayan düz yüzey.

E

- estetik** : Sanat ve güzel konularını inceleyen bir bilim dalı; güzellik bilimi veya güzel sanatlar felsefesi.
- etüt** : İnceleme ve araştırmaya dayanan çizimler.

F

- figür** : Resim ve heykel sanatlarında betimlenmiş, doğada rastlanan ya da düşsel her türlü varlık ve nesnelerin genel adı.
- fresk** : 1. Yaş duvar sıvası üzerine kireç suyunda eritilmiş madeni boyalarla resim yapma yöntemi. 2. Bu yöntemle yapılmış duvar resmi.
- füzen** : 1. Resim çizerken kullanılan, taflan çubuklarından yapılan kalem, kömür kalem. 2. Kömür kalemle yapılmış resim.

G

- galeri** : Sanat eserlerinin veya herhangi bir malın sergilendiği salon.

H

- hacim** : Bir cismin uzayda doldurduğu boşluk.
- hat sanatı** : Hüsni hat veya kaligrafi de denir. Yazı sistemleri ve yazı öğeleri kullanılarak geliştirilen, sıklıkla dekoratif amaçla kullanılan, bir görsel sanat türüdür.
- hiyeroglif** : Eski Mısırlıların kullandığı yazı türü. Betimlenen bir resim ile anlatılmak istenen bir kelimenin gösterildiği yazı, resim yazı.

İ

- imge** : Duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj.

K

- kalemkârlık** : Bina duvarlarına fırça ile nakış yapma. 2. Kalemkârın yaptığı iş, nakış.
- kadraj** : Her tür resimsel düzenin çerçeve sınırlarının belirlenmesi işlemi.
- klasik dönem** : 1500- 1700 yılları arası sanat dönemi.
- kolaj** : Kumaş, tahta gibi malzemelerle yapılan, kâğıt veya kartona yapıştırılan resim veya kompozisyon.
- kroma** : Doymuşluk, yoğunluk, sıklık hali. Bir rengin aydınlık, açık veya koyu olması durumu.
- kromatik** : 1. Renklerle ilgili, renksel. 2. Sanat yapıtında renkli anlamında niteleyici olarak kullanılır.

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

M

- minyatür** : Çoğunlukla eski yazma kitaplarda görülen, ışık, gölge ve hacim duygusu yansıtılmayan küçük, renkli resim sanatı.
- mozaik** : Türlü renklerde, küçük küp biçiminde mermer, taş veya pişmiş toprak parçalarının yan yana getirilmesiyle yapılan resim ve bezeme işi.
- müze** : Sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı.

N

- natürmort** : Konusu cansız varlıklar ve nesneler olan resim. Ölü doğa.
- nesnel** : 1. Sifat Nesne ile ilgili, nesneye ilişkin, öznel karşıtı. 2. Gerçeğe varmak amacıyla, taraf tutmadan inceleme yapan, hüküm veren, objektif

O

- obje** : Nesne

Ö

- öznel** : Nesnelerin gerçeğine değil kişinin duygu, düşünce ve sezgilerine dayanan, kişiye göre ve kişisel olan, öznedeki oluşan, özneye ilişkin olan.
- özgün** : 1. İlk örnek. Karşıtı: kopya. 2. Başkalarını örnek tutmayıp yeni ve kişisel yapıt veren, yaratan (sanatçı), bu özelliği taşıyan (yapıt).

P

- peyzaj** : 1. Manzara resmi. 2. Bir yerin doğal görünüşü.
- portre** : Belli bir kişinin ifadesini ve karakterini yansıtan boya ve desen malzemesi ile yapılmış resim.
- pigment** : Canlı bir organizmanın oluşturduğu, ona özel renk veren kimyasal madde.

R

- Rönesans** : XV. yüzyıldan başlayarak İtalya'da ve daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde hümanizmin etkisiyle ortaya çıkan, klasik İlk Çağ kültür ve sanatına dayanarak gelişen bilim ve sanat akımı.
- röprodüksiyon** : Bir eserin aslına uygun kopya edilmesi.

S

- sanat akımı** : Aynı sanat anlayışına sahip sanatçıların belli bir tarihsel süreçte; sanatta görüş, duygu ve anlayış bakımından yenilikler ortaya koymasıyla oluşan sanat hareketi.
- sangin** : Demir oksitli, kahverenginin tonlarında bir boya.
- saraçlık** : "Kösele" denilen kalın deri ve normal ince deri ile hayvan koşum takımları, kemer, silah kılıfı, mermi kılıfı, çanta gibi avcı gereçlerinin yapıldığı sanata Saraçlık, bu işle uğraşanlara da saraç denilmektedir.
- süsleme** : Sanat eserlerinin yüzeyini süslemek için kullanılan motif, oyma vb.

T

- tasarım** : 1. Tasarımlamak işi veya tasarımı olan biçim, tasavvur. 2. Tasar çizim, dizayn. 3. Daha önce algılanmış olan bir nesne veya olayın bilinçte sonradan ortaya çıkan kopyası.
- taslak** : Bir şeyi, bir sanat veya edebiyat eserini ancak ana çizgileriyle, türlü bölümleriyle belirten ön çalışma, eskiz.
- tasvir** : 1. Resim, figür. 2. Yazıyla anlatma, betimleme.
- telkari** : İnce tel durumuna getirilen altını ya da gümüşü örerek ya da bir şey üzerine kakarak yapılan el işi, takı.
- ton** : Bir rengin koyuluk veya açıklık derecesi.

U

- uzam** : 1. Algılanan nesnelerin temel niteliği. 2. Bir nesnenin uzayda kapladığı yer.

Ü

- üslûp** : 1. Oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz. 2. Bir sanatçıya, bir çağa veya bir ülkeye özgü teknik, renk, biçimlendirme ve söyleyiş özelliği, biçim.

V

- valör** : Bir rengin en koyusundan en açığına kadar olan dereceleri.

Y

- yaratıcılık** : Olmayan bir şeyi hayal edebilme, bir şeyi herkesten farklı yollarla yapabilme ve yeni fikirler geliştirebilme yeteneği.

KAYNAKÇA

- Altinkurt, L. (2003), Sanat Eğitiminde Renk ve Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Uygulanışı, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Eskişehir, s. 64-74 alınmış ve yararlanılmıştır.
- Altinkurt, L. (2005). Makale, Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi.. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.
- Algül, E.E. (2015). Heykel Sanatında Birim Tekrarıyla Yapılan Çalışmalar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara. s.1. alınmış ve yararlanılmıştır
- Atalayer, F. (1994). Temel Sanat Öğeleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınlarından yararlanılmıştır.
- Beaujean, D. (2005). Vincent van Gogh Hayatı ve Eserleri, (çev. Bulutsuz, S.), İtalya: Literatür Yayıncılık, s. 7-80 yararlanılmıştır.
- Balcı, Y. B. ve Say, N. 2003, Temel Sanat Eğitimi, YA-PA İstanbul: Yayınları,
- Boztaş, E. Ve Düz, N. (2013). Sanatta Denge Unsurunun Sanat Yapıtına Kazandırdığı Estetik Değerler Akademik Bakış Dergisi Sayı: 39 Kasım – Aralık 2013 Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dün yası Kırız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – Kırgızistan. Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.
- Bockemühl M. (2000), Rembrandt, Almanya: Taschen Yayınları
- Bildirdönmez, T. (2014). Bauhaus Tasarım Okulu Ve Günümüze Yansımaları, Atatürk Üniversitesi Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.
- Beyoğlu A. (2007). Cumhuriyet Sonrası Türk Resminde Mekân Olgusu, Yüksek Lisans Tezi, Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.
- Cıvardı, G. (2014). Perspektifi Anlamak, İstanbul: Koleksiyon yayıncılık, 2. Baskı. Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.
- Deliduman Gence, C. ve İstifoğlu O. (2006). Temel Sanat Eğitimi, Ankara: Gerhun Yayıncılık yararlanılmıştır.
- Demir A. (1993). Temel Plastik Sanatlar Eğitimi, Anadolu Üniversitesi Yayın No: 576, s.102 alınmıştır ve yararlanılmıştır.
- Erzen, J. N. (1997), Güzel Sanatlar. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi (Cilt. 2.), İstanbul: Yapı Yayınlar, s.735
- Erzen, J.N. (1997), Renk, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi (Cilt. 3.), İstanbul: Yem Yayınları, s. 1547.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, (1997). İstanbul: Yem Yayınları, 3. Cilt, Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.
- Gökaydın N. (2002) Temel Sanat Eğitimi, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Güngör, İ. H. (1972). Temel Tasarı, İstanbul: Çeltüt Matbaacılık, s.12 Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.
- Hauser A. (1984), “Sanatın Toplumsal Tarihi”, İstanbul: Remzi Kitabevi,
- İşingör M. ve Aslier M. (1986), Temel Sanat Eğitimi Resim Teknikleri, Grafik Resim, MEB Devl Kitapları, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.
- Temel Britannica -Temel Eğitim ve kültür Ansiklopedisi 4. Cilt s.172,173
- Kalyoncu, H. (2015), Makale ‘Ehl-i hiref-i Hassa’ Teşkilatının Osmanlı Kültür ve Sanat Yaşımın daki Yeri ve Önemi”, Bilgi Üniversitesi Moda Tarihi Anabilim Dalı, The Journal of Academic Social Science Studies, Doi num ber: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2784> Number: 33, p. 279-294, Spring I 2015, 05.11.2016, 13:00 yararlanılmıştır.
- Keser, N. (2005), Sanat Sözlüğü. Ankara: Ütopya Yayınevi, s.151
- Kılıçkan, H. (1998), Resim Bilgisi, , Fil Yayınları,
- Kavak, S. 2015. “Temel Sanat Eğitiminde Resim Ve Sinema Bağlamında Renk Bilgisi Uygulamaları”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim- İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s. 43 alınmış ve yararlanılmıştır.
- Klante. D. ve Röttger E. (1985), Punkt und Linie, Almanya
- Karaaslan, S. Makale, Heykel ve mekân, dergipark.ulakbilim.gov.tr. Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.
- Metzger, P. (2012). Perspektif Sanatı, İstanbul: Hayalperest Yayınları
- Odabaşı, H. (2002). Grafikte Temel Tasarım. İstanbul: Yorum Sanat Yayınları, S. 57 Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.
- Saint Exupery, A. (2015). “ Küçük Prens “, çev. Ağırürüyen, S. Mavi Bulut Yayıncılık, s. 5-6
- Sırcan, Ş. (2006). ‘Modern Resim Sanatında Biçim ve Parça Bütün İlişkisi’ Anadolu Üniversitesi GSF Resim Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2011). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, (6. Baskı), İstanbul: Remzi Kitabevi,

KAYNAKÇA

yararlanılmıştır.

Sözen, M.-Tanyeli, U. 1992, Sanat Kavramı ve Terimler Sözlüğü, İstanbul, s.135

Şişman, A. (2006), Sanata ve Sanat Kavramlarına Giriş, İstanbul: Yaz yayınları,

Tanyeli, U. (1997). Mekân, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, İstanbul: Yem Yayınları, 2. Cilt, s.1193 Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.

Tanyeli, S. (2010), Sanat Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Remzi Kitabevi

Tansuğ, S. (1995). Resim Sanatının Tarihi, s.247, 3. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi,

Temel Britannica -Temel Eğitim ve Kültür Ansiklopedisi-Ana Yayıncılık, 1998

Turgut, İ.(1993). Sanat Felsefesi, İzmir, s.104

Taşkın Y. (2012). "Hava Perspektifinin Işık ve Renk Açısından İncelenmesi Ve Empresyonizm'de Uygulama Biçimleri". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim- Eğitimi Bölümü Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.

Üner Ö. (2013). Resmin Temelleri, İstanbul: Say Yayınları, Kaynaktan alınmış ve yararlanılmıştır.

Zencir, M. B. (2007), Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Bilgi Gereksinimleri ve Bilgi kullanım Özellikleri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s, 19-20, kaynağından alıntıdır.

GENEL AĞ

Michelangelo, Web: <http://www.uffizi.org/artworks/doni-tondo-by-michelan-gelo/>, 09.01.2017, 10:27, alınmıştır ve yararlanılmıştır.

Michelangelo Biyografi, Web: <http://www.michelangelo-gallery.org/biography.html>, 09.01.2017, 10:30. alınmıştır ve yararlanılmıştır.

Raphael, Web:<http://www.biographyonline.net/artists/raphael.html>, 09.01.2017, 10:40, alınmıştır ve yararlanılmıştır.

Rönesans, Web: <http://history-world.org/renaissance.htm>, 09.01.2017, 11:30, yararlanılmıştır.

Rembrandt, Web: http://www.rembrandtpainting.net/rembrandt_life_and_work.htm, 05.01.2017, 23:58, alınmıştır ve yararlanılmıştır.

Pieter Bruegel, Web: <http://www.pieter-bruegel-the-elder.org/biography.html>, 09.01.2017, 12:32, alınmıştır ve yararlanılmıştır.

Geleneksel Türk Sanatları, Web: <http://www.msgsu.edu.tr/tr-TR/geleneksel-turk-sanatlari/260/Page.aspx>, 09.01.2017, 12:35, alınmıştır ve yararlanılmıştır.

Şeker Ahmet Paşa, Web: <http://www.biyografi.net.tr/seker-ahmet-pasa-kimdir/>, 09.01.2017, 13:30, alınmıştır ve yararlanılmıştır.

Nokta, Web: <http://www.grafikerler.org/forum/konu/nokta.21301/>, 30.12.2016, 14:24

Yayoi Kusama, Web: <http://www.yayoi-kusama.jp/e/biography/index.html>, 31.12.2016, 14:12

Georges Seurat, Web: <http://www.ressamlar.gen.tr/georges-seurat-kimdir-hayati-biyografisi/>, 31.12.2016, 14:52

Nokta, Web: <http://www.tulaycellek/dersresim/nokta1.jpg><http://www.grafikerler.org/forum/konu/nokta.21301/>, 31.12.2016, 15:00

Mehmet Özkartal, Web:

[www.sanat-ve-tasarim.gazi.edu.tr/makaleler/4 Mehmet Özkartal](http://www.sanat-ve-tasarim.gazi.edu.tr/makaleler/4-Mehmet-Özkartal), 23.11.2016, 10:00

Jackson Pollock, Web: <http://www.jackson-pollock.org/>, 01.01.2017, 11:54

Arshive, Web: <http://www.gorselsanatlar.org/archive.php?topic=26639.0>, 02.01.2017, 16:26

Gustav Klimt, Web: <http://www.biyografi.net.tr/gustav-klimt-kimdir/>, 23.12.2016, 13:46

İsaac Newton, <http://www.tarihtebugun.org/25229-31-mart-1727-isaac-newton-kimdir-olumu.html>, 25.10.2016, Saat: 10.47'de alınmış ve yararlanılmıştır.

Tasarım Atölyesi- İlkeler Elemanlar, Web: <http://www.tamsanat.net/atolye/tasarim-a-tolyesi/ilkeler-elemanlar.php?post=16>, 31.10.2016, 20.15 yararlanılmıştır.

Resim Tekniği Guaj, <http://yazarlikyazilimi.meb.gov.tr/Materyal/agri/resim/renkli/guaj.html>, 25.10.2016 saat: 16.23'te alınmış ve yararlanılmıştır.

Sanat Sözlüğü, Web: <http://www.nuveforum.net/2438-sanat-sozlugu-h/215517-hava-perspektifi-atmosferik-perspektif/>, 18.10.2016 12:00 tarihinde alınmıştır.

GÖRSEL KAYNAKÇA

1.ÜNİTE: KAVRAM BİLGİSİ

- Görsel 1. Lascaux Mağarası
Gombrich, E. H. (1992), Sanatın Öyküsü,
(çev. B. Cömert),
(4. Basım), İstanbul: Remzi Kitapevi, s.18
- Görsel 2. Bereket Tanrıçası
<https://en.scio.pw>, 09.12.2016, 13.01
- Görsel 3. Törensel Sembol
<http://www.turkiyeforumlari.net> , 09.12.2016
13:01
- Görsel 4. Frigya, Seramik Kap
<http://ids.lib.harvard.edu> , 10.11.2016, 11:00
- Görsel 5. Urartu Kartal Başlı Heykel
<http://www.turkiyeforumlari.net> ,
10.11.2016, 11:23.
- Görsel 6. İsa yanında Melek Michael ve Gabriel
<http://www.cancelloedarnonenews.it>,
06.11.2016, 11.21
- Görsel 7. İsa, Fresk, Duvar resmi,
<https://nl.dreamstime.com>,
06.11.2016, 11.29
- Görsel 8. Celi Sülüs Zer-Endud Levhası
Derman, M.U. 2002. Hat Koleksiyonundan
Seçmeler, Sakıp Sabancı Üniversitesi, Sakıp
Sabancı Müzesi,
İstanbul: Aksoy Matbaacılık A. Ş. s. 14
- Görsel 9. Minyatür, Fatih Sultan Mehmet
<http://www.siirzamani.org> ,
18.11.2016, 10:00
- Görsel 10. "Beyan-ı Menazil-i Sefer-i Irakeyn",
Matrakçı Nasuh
İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler
Kütüphanesi T5964
- Görsel 11. Atina Okulu
<http://www.byerlay.net84.net>,
26.11.2016, 11:32
- Görsel 12. Gece Devriyesi, Rembrandt
<https://www.rijksmuseum.nl>
26.11.2016, 11:32
- Görsel 13. "Gün Doğumu", Claude Monet
<http://www.marmottan.fr>, 27.11.2016, 13:34
- Görsel 14. "Otoportre" Oskar Kokoschka
<http://www.tikkun.org> , 27.11.2016, 13:38
- Görsel 15. "Ağlayan Kadın", Pablo Picasso
<http://www.tate.org.uk> , 27.12.2016, 23:10,
- Görsel 16. "Bisikletçinin Dinamizmi", Umberto Boccioni
<http://www.eternels-eclairs.fr>,
13.11.2016, 14:09
- Görsel 17. Pisuar-Çeşme, Marchel Ducamp
<http://dmc122011.delmar.edu>,
13.11.2016, 23:23
- Görsel 18. "Belleğin Azmi", Salvador Dali
<https://www.moma.org>,
27.12.2016, 22:00
- Görsel 19. Siyah Menekşe, Wasily Kandinsky
<http://www.wassily-kandinsky.org> ,
28.12.2016, 13:30
- Görsel 20. "Marilyn", Andy Warhol
<https://www.behance.net>, 25.11.206 10:00
- Görsel 21. "Bir ve Üç Sandalye," Joseph Kosuth
<https://artjewelryforum.org> , 25.11.206 10:09
- Görsel 22. "Düşünen Adam Heykeli", Auguste Rodin
<http://ocdn.eu>, 25.11.206 10:30
- Görsel 23. "Unigu Form of Continuity",
Umberto Boccioni
<http://magazine.italianjournal.it>
25.11.206 10:35,
- Görsel 24. Argenteuil Yakınlarında Yürüyüş",
Claude Monet
<http://www.sakipsabancimuzesi.org>,
25.11.206 10:45,
- Görsel 25. "Wivenhoe Park Essex" , John Constable
<http://www.marmottan.fr>, 25.11.206, 11:00,
- Görsel 26. "Guernica", Pablo Picasso
<http://www.museoreinasofia.es>,
25.12.2016, 10: 00
- Görsel 27. "Mona Lisa", Leonardo Da Vinci
Antoccia, L. ve Chastel, A. ve diğerleri,
Pescio, C. (Editör),
(2000), Leonardo Art And Science, Florence:
Prindet By Guinti Editore S.p.A., Prato, s.69
- Görsel 28. "Türk Kadınları", Hüseyin Anka Özkan
<http://www.anitkabir.org>,
30.01. 2017 10:00
- Görsel 29. "Afiş Tasarımı", Mengü Ertel
<http://gmk.org.tr>, 24.11.2016, 11: 30
- Görsel 30. "Seramik Form", Alev Ebuzziya
www.istanbulkadinmuzesi.org,
24.11.2016, 11: 28
- Görsel 31. "Sedef işi"
<https://www.dreamstime.com>, ID 30377553

GÖRSEL KAYNAKÇA

- 24.11.2016, 11.39
- Görsel 32. "Telkari yapımı"
<https://www.dreamstime.com/>,
ID 204400561, 24.11.2016, 11:46
- Görsel 33. <https://www.dreamstime.com/>,
ID 11540555, 24.11.2016, 11:49
- Görsel 34. <https://www.dreamstime.com/>, ID 2135819
24.11.2016, 11:55
- Görsel 35. <https://www.dreamstime.com/>,
ID 67020884, 24.11.2016, 11:59
- Görsel 36. <https://www.dreamstime.com/>,
ID 51626080, 24.11.2016, 12:02
- 2. ÜNİTE: SANATIN ELEMANLARI**
- Görsel 1. "Sinek Gözü", Komisyon üyeleri tarafından
hazırlanmıştır.
- Görsel 2. "Dolu Nokta", Bolu GSL.
- Görsel 3. "Dolu ve Boş Nokta" Bolu GSL.
- Görsel 4. Georges Seurat:
<https://www.nationalgallery.org/>,
29.12.2016, 10:51
- Görsel 5. "Asnieres' de Yıkılanlar"
Britt, D. (1999). Modern Art,
London: Thames & Hudson Ltd. s. 56
- Görsel 6. "La Grande Jatte Adası'nda Bir Pazar
Öğleden Sonrası"
Hautecoeur, L. (1980).
Empresyonistler Seurat,
İstanbul: Başkan Yayınları, s.32-33
- Görsel 7. "Kar Yağışı", İstiklal Caddesi, İstanbul
<https://www.dreamstime.com/>, ID 8546989
29.12.2016, 12.02
- Görsel 8. Havada Nokta Etkisi Oluşturan
Kuşların Dansı
<https://www.dreamstime.com/>, ID 6395393
29.12.2016, 12.12
- Görsel 9. Eski şehir meydandaki turistlerin
üstten görünümü
<https://www.dreamstime.com/>, ID 1839515
29.12.2016, 12.23
- Görsel 10. Kelebek shutterstock,
<https://www.shutterstock.com/tr/> ID
20274419
- Görsel 11. "Kalkan Balığı", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 12. "Ahtapot", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.

- Görsel 13. "Uğur Böcekleri", Mustafa Dinç
- Görsel 14. "Yapraklar", Levent Özkan
- Görsel 15. Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL.
- Görsel 16. Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL.
- Görsel 17. Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL.
- Görsel 18. Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL.
- Görsel 19. Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL.
- Görsel 20. Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL.
- Görsel 21. Yayoi Kusama (1929), Japonya
<http://www.yayoi-kusama.jp/>,
31.12.2016, 13:30
- Görsel 22. Yayoi Kusama
<http://www.yayoi-kusama.jp/>,
31.12.2016, 13:51
- Görsel 23. "Kusama Kabakla" Yayoi Kusama
(1929), Japonya
<http://www.yayoi-kusama.jp/>,
31.12.2016, 13:35
- Görsel 24. Yunan Klasik Dönem Seramiği
<http://www.ancient.eu/>, 07.12.2016, 11:00
- Görsel 25. Mısır Hiyeroglifi
<http://images.spot.ph/>, 07.12.2016, 12:00
- Görsel 26. Lascaux Mağara Duvarı Örneği
<http://www.persee.fr>, 20.03.2017, 15.33
- Görsel 27. Abidin Dino
<http://www.kalinti-istanbul.com/>,
20.12.2017 12:00
- Görsel 28. "Örümcek Ağı",
<https://www.dreamstime.com/>, ID 10760732
31.12.2016, 13.50
- Görsel 29. "Gün Batımı",
<https://www.dreamstime.com/>, ID 42369219
31.12.2016, 13.53
- Görsel 30. "Kuru Ağaç",
<https://www.dreamstime.com/>,
31.12.2016, 13.55
- Görsel 31. "Yaprak Damarı",
<https://www.dreamstime.com/>, ID 196709
31.12.2016, 13.58
- Görsel 32. Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL
- Görsel 33. Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL
- Görsel 34. Öğrenci Çalışması, Zübeyde Hanım MTAL
- Görsel 35. Öğrenci Çalışması, Zübeyde Hanım MTAL
- Görsel 36. Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL
- Görsel 37. Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL
- Görsel 38. "Punk Und Linie", Dieta Klante

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Ernst Röttger
- Görsel 39. Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL
- Görsel 40. "Self Portre", Rembrandt
Bockemühl M. (2000), Rembrandt,
Almanya: Taschen Yayınlar
- Görsel 41. "Tasarım", Victor Vasarely
<http://urban-hype.fr/>,
30.12.2016, 22:05
- Görsel 42. "Kuşlar - Soyut Kompozisyon",
Kuzgun Acar,
<http://www.sakipsabancimuzesi.org>,
30.12.2016 23:00
- Görsel 43. "Evler", Hoca Ali Rıza,
<http://images.ykykultur.com.tr>,
30.12.2016, 23:05
- Görsel 44. Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL
- Görsel 45. Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL
- Görsel 46. Öğrenci Çalışması, Konya Çimento GSL
- Görsel 47. "Çizim", 1881, Vincent Van Gogh
<http://www.metmuseum.org>,
29.12.2016 13.00
- Görsel 48. "Sokak", Vincent Van Gogh
<http://www.metmuseum.org>,
29.12.2016 13.00
- Görsel 49. "Leke Çalışması",
komisyon tarafından yapılmıştır.
- Görsel 50. "Natürmort",
Özdemir B.B. ve Elyorgun G. (2014),
Güzel Sanatlar, (2. Basım),
İstanbul: Alfa Yayınları
- Görsel 51. "Adsız", Jackson Pollock,
<https://www.moma.org/artists/4675>,
01.01.2017, 11:54
- Görsel 52. Jackson Pollock
<http://theatheistreligion.net>,
01.01.2017, 14:48
- Görsel 53. "Adsız" 1948, Jackson Pollock,
Akıtma, Amerika
<http://www.dwellwithdignity.org>,
30.12.2016, 15:52
- Görsel 54. "Adsız" 1948, Jackson Pollock,
Akıtma, Amerika
<http://www.shafe.co.uk> 30.12.2016, 15:58
- Görsel 55. Çizgi, Nokta Öğrenci Çalışması, KGSL.
- Görsel 56. "Renkli", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 57. "Siyah-Beyaz", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 58. "Natürmort", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 59. "Sandalye" Özdemir B.B. ve Elyorgun G.
(2014), Güzel Sanatlar, (2. Basım), İstanbul:
Alfa Yayınları
- Görsel 60. "Semaver" Özdemir B.B. ve Elyorgun G.
(2014), Güzel Sanatlar, (2. Basım), İstanbul:
Alfa Yayınları
- Görsel 61. "Motosiklet"
Özdemir B.B. ve Elyorgun G. (2014),
Güzel Sanatlar, (2. Basım), İstanbul:
Alfa Yayınları
- Görsel 62. "Otomobil" Özdemir B.B. ve Elyorgun G.
(2014), Güzel Sanatlar, (2. Basım), İstanbul:
Alfa Yayınları
- Görsel 63. "Koltuk" Özdemir B.B. ve Elyorgun G.
(2014), Güzel Sanatlar, (2. Basım), İstanbul:
Alfa Yayınları
- Görsel 64. "Objeler" Özdemir B.B. ve Elyorgun G.
(2014), Güzel Sanatlar, (2. Basım), İstanbul:
Alfa Yayınları
- Görsel 65. "O Artık Doksan Sekiz Yaşına Gelemez",
Francisco Goya,
<http://www.getty.edu> , 20.03.2017, 17.29
- Görsel 66. "Portreler", Mahbup Aldıç
- Görsel 67. "Portreler", Mahbup Aldıç
- Görsel 68. "Aslan", Rembrandt,
<http://www.rembrandtpainting.net> ,
01.01.2017, 19:19
- Görsel 69. "Lavi", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 70. "Peyzaj", Mahbup Aldıç
- Görsel 71. "Palmiye", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 72. "Oya Çiçeği", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 73. "Kudret Narı", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 74. "Taş"
www.dreamstime.com, ID 41414
- Görsel 75. "Tilki Tüyü" Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 76. "Nar", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Görsel 77. "Mısır Koçanı", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 78. "Çanta Dokusu", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 79. "Plastik Hasır Dokusu", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 80. "Tuğla Duvar"
<https://www.dreamstime.com>, ID 41537368
02.01.2017, 10.38
- Görsel 81. "Bal Görseli"
<https://www.dreamstime.com>,
02.01.2017, 10.50
- Görsel 82. "Heykel", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 83. "Heykel", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 84. "Heykel", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 85. "Heykel", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 86. "Ağaç Kabuğu", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 87. "Görsel Doku", V. Vasarely
<https://www.guggenheim.org>, ID 19720972
02.01.2017, 23:05
- Görsel 88. "Yüzücü", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 89. "Kelebek"
<https://www.dreamstime.com>, ID 3828887
02.01.2017, 13.50
- Görsel 90. "Leopar Deseni", shutterstock, ID 11392212
- Görsel 91. "Leopar", shutterstock, ID 203178745
- Görsel 92. "Leopar Deseni Taklit Doku Örneği",
<https://www.shutterstock.com>
ID 336963230
- Görsel 93. Gustav Klimt
<http://www.biyografi.net.tr>,
02.01.2017, 22:19
- Görsel 94. "Adele Bloch-Bauer 'in Portresi", Gustav Klimt,
<http://www.art.co.uk> 23.12.2016, 3.53
- Görsel 95. Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL.
- Görsel 96. Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL.
- Görsel 97. Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL.
- Görsel 98. Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL.
- Görsel 99 İnsan Bedeninin Poz Vermesi
<https://www.dreamstime.com>, ID 675765
24.12.2016, 09.50
- Görsel 100 İnsan bedeninin kendisi
<https://www.dreamstime.com>, ID 383471
24.12.2016, 09.55
- Görsel 101. "Doğal Biçimler", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 102. "Doğal Biçimler", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 103. "Doğal Biçimler", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 104. "Doğal Biçimler",
<https://www.dreamstime.com>,
24.12.2016, 09.55
- Görsel 105. "Doğal Biçimler", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 106. "Doğal Biçimler",
<https://www.dreamstime.com>, ID 71768
- Görsel 107. "Yapay Biçimler",
<https://www.dreamstime.com>, ID 1010501
- Görsel 108. "Yapay Biçimler", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 109. "Yapay Biçimler", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 110. "Seramik Birimler",
<https://www.dreamstime.com>, ID 3085819
24.12.2016, 13.50
- Görsel 111. "Geometrik Birimler",
<https://www.dreamstime.com>, ID 3720817
24.12.2016, 13.50
- Görsel 112. "Teller" ID 20705139
- Görsel 113. "Tomruk",
<https://www.dreamstime.com>, ID 2549735
24.12.2016, 14.05
- Görsel 114. "Geometrik Biçimler ile Doku"
<https://www.dreamstime.com>, ID 42258366
24.12.2016, 14.10
- Görsel 115. "Geometrik Biçimler ile Doku" <https://www.dreamstime.com>, ID 37549262
24.12.2016, 14.10
- Görsel 116. "Geometrik Biçimler ile Doku" <https://www.dreamstime.com>, 24.12.2016, 14.10
- Görsel 117. "Geometrik Biçimler ile Doku"
<http://campus.ort.edu.ar>, 24.12.2016, 13.48
Bauhaus Okulu

GÖRSEL KAYNAKÇA

- <http://wiki.ead.pucv.cl>, 24.12.2016, 13.50
- Görsel 118. Geometrik Biçim Örnekleri
<https://www.dreamstime.com>, ID 41747589
24.12.2016, 09.55
- Görsel 119. Yapay biçimler
<https://www.dreamstime.com>, ID 41747591
24.12.2016, 09.58
- Görsel 120. "Dans Sınıfı", Edgar Degas,
<https://www.mfah.org>, 28.12.2016, 18:30
- Görsel 121. Biçim Form, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 122. "Elma", <https://www.dreamstime.com>, ID 23275269, 24.12.2016, 09.
- Görsel 123. "Mantar"
<https://www.dreamstime.com>, ID 11619933
28.12.2016, 18:35
- Görsel 124. "Soğan"
<https://www.dreamstime.com>, ID 6875525
28.12.2016, 18:38
- Görsel 125. "Mısır"
<https://www.dreamstime.com>, ID 21377206
28.12.2016, 18:38
- Görsel 126. "Etüt", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 127. "Öğrenci Çalışması", Kocaeli GSL.
- Görsel 128. "Öğrenci Çalışması", Kocaeli GSL.
- Görsel 129. "Öğrenci Çalışması". Kocaeli GSL.
- Görsel 130. "Emmaus'da Akşam Yemeği", Caravaggio Zuffi, S. (1997). Caravaggio, Florance: Electra/Art Books International, s.30
- Görsel 131. Yaprak Üzerinde Işık Etkisi İle Hacimsel Görünüm, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 132. Giovanni Cıvardı (Ciovanni Civardi), 2005 Cıvardı, G. (2014). Perspektifi Anlamak, 2. Baskı. İstanbul: Koleksiyon Yayıncılık
- Görsel 133. Giovanni Cıvardı (Ciovanni Civardi), 2005 Cıvardı, G. (2014). Perspektifi Anlamak, 2. Baskı. İstanbul: Koleksiyon Yayıncılık
- Görsel 134. M. M. Da Caravaggio Zuffi, S. (1997). Caravaggio, Florance: Electra/Art Books International, s.13
- Görsel 135. "Aziz Matta ve Melek", Caravaggio Zuffi, S. (1997). Caravaggio, Florance: Electra/Art Books International, s.36
- Görsel 136. "Büyüklük-Küçüklük", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 137. "Oran-Orantı", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 138. "Oran-Orantı", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 139. "İdeal İnsan Vücudunun Başa Oranı", Birgül Özçelikci Taşören
- Görsel 140. "Ayvalı Natürmort", Şeker Ahmet Paşa, Haydaroğlu, M. (2003). Türk Resmi İçin Bir Müze Denemesi, Sanat Dünyamız Kültür ve Sanat Dergisi (88), s. 15
- Görsel 141. "Vanitas Natürmortu", P. Claesz, <http://www.der-familienstammbaum.de/mentomori/>, 28.12.2016, 21:42
- Görsel 142. "Natürmort", 1938, Charles Sheeler, <http://www.der-familienstammbaum.de>, 28.12.2016, 21:42
- Görsel 143. "Dolmabahçe Kıyısında", Fausto Zonaro Özdeş, O. ve Maksume, E. 2002, Osmanlı Saray Ressamı Fausto Zonaro, Yapı Kredi Yayınları, s.263
- Görsel 144. "Yarış Öncesi", Edgar Degas Gordon, R. ve Forge, A. 1988, Degas, New York: Abradale Press, s. 80
- Görsel 145. Fibonacci Serisi <http://www.dsir-weitwinkelobjektiv-test.de>, 28.12.2016, 23:42
- Görsel 146. "Ayçiçeği Fotoğrafı", www.shutterstock.com, ID 148775027, 28.12.2016, 23:55
- Görsel 147. "Ayçiçeği detay", www.shutterstock.com, ID 215293669, 28.12.2016, 23:55
- Görsel 148. Mısır Piramitleri, www.shutterstock.com, ID 96622405, 28.12.2016, 24:10
- Görsel 149. "Mısır Piramit Ölçüsü" <http://www.kameraarkasi.org>, 25.12.2016, 14:45
- Görsel 150. "İnsan Vücudu" <http://www.escogefiebreporlascompras.es> + Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır. 25.12.2016, 14:48
- Görsel 151. "Salyangoz", www.shutterstock.com, ID 94043314, 29.12.2016, 15:10,
- Görsel 152. "Süleymaniye Camii", <https://www.dreamstime.com>, ID 25663136

GÖRSEL KAYNAKÇA

- 29.12.2016, 15:30,
Görsel 153. "Selimiye Camii"
<https://www.dreamstime.com, ID 65411491>
29.12.2016, 15:50
Görsel 154. "Mimar Sinan"
<http://www.mimarsinan.gen.tr/>,
30.12.2016, 15:50
Görsel 155. "Mavi Vazo", Paul Cezanne
Britt, D. (1999). Modern Art,
London: Thames & Hudson Ltd. s. 54
Görsel 156. "Otoportre", Albrecht Dürer
Bell, J. 2000, Five Hundred
Self Portraits (500 Otoportreler),
Phaidon Press(Author), Albrecht Dürer, s.46
Görsel 157. "Erminli Kadın", Leonardo da Vinci
Buchholz, E. L ve Bühler, G. ve diğerleri,
2012. Başvuru Kitapları, Sanat, (çev.) Özer,
D. N. NTV Yayınları, ss.145
Görsel 158. "Vitruvius Adamı", Leonardo da Vinci
Antoccia, L. ve Chastel, A. ve diğerleri,
Pescio, C. (Editör),
(2000), Leonardo Art And Science,
Florence: Prindet By Guinti Editore S.p.A.,
Prato, s.69
Görsel 159. "Selimiye Camii", <https://www.dreamstime.com, ID 24342190>, 29.12.2016, 15:30,
Görsel 160. "Müzik Dersi", Rembrandt van Rijn.
<http://www.ressamlar.gen.tr>,
30.12.2016, 02:02
Görsel 161. "Beşiktaş'ta Kayıklar", Hikmet Onat
<http://www.sakipsabancimuzesi.org/tr>,
30.12.2016, 02:12
Görsel 162. "Kızlar Atölyesi", Ömer Adil,
Haydaroğlu, M. (2003). Türk Resmi İçin Bir
Müze Denemesi,
Yaz 2003 Sanat Dünyamız Kültür Sanat
Dergisi, (88), s. 35
Görsel 163. "Müzik Dersi", Johannes Vermeer
<https://d-pt.ppstatic.pl/>, 21.12.2016 10:00
Görsel 164. "Ayasofya", Şevket Dağ
<http://www.sakipsabancimuzesi.org/tr>,
29.12.2016, 13:50
Görsel 165. "Peyzaj", Hoca Ali Rıza,
<https://www.msxlabs.org/>, 08.11.2018, 14:56
Görsel 166. "Bacino di San Marco'nun İskelesi",
Antonio Canaletto,
<http://www.louvre.fr>, 30.12.2016, 03:14
Görsel 167. "Peyzaj" 1906. Hoca Ali Rıza,
<http://www.sanatteorisi.net>,
30.12.2016, 03:47
Görsel 168. "Arles'deki Yatak Odası",
Vincent van Gogh,
<http://www.tarihbilimi.gen.tr>,
30.12.2016, 03:39
Görsel 169. "Marcus Aurelius"
<http://orodaran.altervista.org>,
23.12.2016, 15:00
Görsel 170 "Roma Heykeli"
<http://schools.yrdsb.ca> 23.12.2016, 14.34
Görsel 171. "Kırmızı Metal Flamingo Heykeli",
<https://www.dreamstime.com, ID 15077594>
29.12.2016, 15:30,
Görsel 172. "Bursa", Cemal Tollu
<http://www.sakipsabancimuzesi.org/tr>,
23.12.2016, 12:39
Görsel 173. "Karpuzlu Natürmort", Hüseyin Zekâî
Paşa, <http://www.sakipsabancimuzesi.org/tr>,
29.12.2016, 12:30
Görsel 174. "Figür", Neşet Günel
<https://csmuze.anadolu.edu.tr>,
29.12.2016, 13:05
Görsel 175. "Natürmort", Neşem Özkara
Görsel 176. "Natürmort", Neşem Özkara
Görsel 177. Öğrenci Çalışması Kocaeli GSL.
Görsel 178. Paul Cezanne
<http://www.colors.it>, 29.12.2016, 14:21
Görsel 179. "Natürmort Sürahi ve Meyve",
Paul Cézanne
<https://www.wikiart.org>, 29.12.2016, 12:47
Görsel 180. "Kiraz ve Şeftali ile Natürmort",
Paul Cézanne
<http://www.impressionistgallery.co.uk>,
29.12.2016,
Görsel 181. "Black Relationship (Siyah İlişki)",
Kandinsky <https://www.bauhaus100.de>,
29.12.2016, 14:06
Görsel 182. "Soyut" (Geçicilik.. Su.. Güneş) Fahrünisa
Zeid
<http://www.istanbulmodern.org/tr>
02.01.2017, 02:00
Görsel 183. "Soyut Kompozisyon" Nejat Melih Devrim
<http://www.istanbulmodern.org/tr>,

GÖRSEL KAYNAKÇA

- 02.01.2017, 02:01
- Görsel 184. "Mont Sainte Victoire", Paul Cezanne
<http://www.the-athenaeum.org>,
30.12.2016, 04:38
- Görsel 185. "Düet", Georges Braque
<http://367art.net>, 30.12.2016, 04:40
- Görsel 186. "Kedi ve kuş", Paul Klee
<https://www.moma.org>, 30.12.2016, 04:45
- Görsel 187. "Bir Mandolinli Kız", Pablo Picasso
<http://d2ydh70d4b5xgv.cloudfront.net>,
30.12.2016, 04:47
- Görsel 188. Juan Gris,
<http://danielcordero.net>, 30.12.2016, 04:49
- Görsel 189. "Broadway Boogie-Woogie",
Piet Mondrian
<http://www.piet-mondrian.org>,
30.12.2016, 04:50
- Görsel 190. "Gelin Geçişi", Marcel Duchamp,
<http://www.marcelduchamp.net>,
30.12.2016, 04:59
- Görsel 191. Öğrenci çalışması, Kocaeli GSL.
- Görsel 192. Öğrenci çalışması, Kocaeli GSL.
- Görsel 193. "Yüzeyde Duruş Yönüne Göre Hareket",
Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 194. "Renkli Yüzeyde Hareket", Grafik tasarım
uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 195. "Selvilerle Mısır Tarlası", Vincent van Gogh
<http://www.metmuseum.org>,
16.11.2016, 10:50
- Görsel 196. "Arkaik Dönem Yunan Heykeli"
<http://www.nanozine.org>, 29.12.2016, 10:43
- Görsel 197. "Yunan Heykeli, Athena"
<http://image-bros.club/d/diana>,
29.12.2016, 10:45
- Görsel 198. "Op Art Örneği"
<http://www.op-art.co.uk/>, 16.11.2016, 10:59
- Görsel 199. "Vincent van Gogh"
<https://www.dcnnews.ro>, 16.11.2016, 10:42
- Görsel 200. "Auvers Village Caddesi", Van Gogh
<https://www.ibiblio.org>, 29.12.2016, 10:14
- Görsel 201. "Provence Evi", Vincent van Gogh
<http://www.gallery.ca>, 29.12.2016, 10:39
- Görsel 202. "Süsen Çiçeği", Vincent van Gogh
<http://www.gallery.ca>, 29.12.2016, 10:32
- Görsel 203. "Mısır Tarlası ve Kargalar", Van Gogh
<http://www.vangoghmuseum.nl>,
29.12.2016, 09:43
- Görsel 204. "Patates Yiyenler", Van Gogh
<https://www.ibiblio.org>, 29.12.2016, 09:10
- Görsel 205. "Yıldızlı Gece", Van Gogh
<https://www.moma.org>, 29.12.2016, 09:55
- Görsel 206. "Kolaj Eskiz", Elif Akça,
- Görsel 207. "Renkli Çalışma", Elif Akça,
- Görsel 208. "Karakalem Eskiz",
Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 209. "Renkli Çalışma", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- ### 3.ÜNİTE: RENK BİLGİSİ
- Görsel 1. "Güneş tayfı", Grafik tasarım uzmanı
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 2. "Rengin Algılanması"
<https://www.dreamstime.com>,
31.12.2016, 13:58
- Görsel 3. "Renk Prizması",
<https://www.dreamstime.com>, ID 5735923
31.12.2016, 14:00
- Görsel 4. "Renk Çarkı, Grafik",
- Görsel 5. "Gökkuşağı", Komisyon üyeleri tarafından
hazırlanmıştır.
- Görsel 6. "Işık renkleri"
<https://www.dreamstime.com>, ID 22940359
31.12.2016, 14:13
- Görsel 7. "Işık renkleri"
<https://www.dreamstime.com>, ID 12073582
31.12.2016, 14:25
- Görsel 8. "Domates"
<https://www.dreamstime.com>, ID 1803177
31.12.2016, 14:30
- Görsel 9. "Mavi Kazak"
<https://www.dreamstime.com>, ID 43800054
31.12.2016, 14:43
- Görsel 10. "Sarı Yapraklar", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 11. "Boya-renkleri",
<https://www.dreamstime.com>, ID 22940359
31.12.2016, 15:09
- Görsel 12. "Sulu Boya",
www.dreamstime.com, ID 13460130
06.11.2016, 23:41
- Görsel 13. "Yağlı Boya"
www.dreamstime.com, ID 17172698
06.11.2016, 23:42

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Görsel 14. "Guaj Boya"
<https://www.dreamstime.com, ID 45001059>
06.11.2016, 23:48
- Görsel 15. "Akrilik Boya"
<https://www.dreamstime.com, ID 18709206>
06.11.2016, 23:57
- Görsel 16. "Ressamlar Grubu", Feyhaman Duran
Özsezgin K. 1998, Cumhuriyet'in
75. Yılında Türk Resmi,
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s. 20
- Görsel 17. "Natürmort", Hüseyin Zekai Paşa
Gürel, H. N. ve Akay, A. ve Çalıkoğlu, L.
Gözlem, Yorum, Çeşitlilik, İstanbul Modern
Katalogu, s.135
- Görsel 18. "Günebakan", Komisyon üyeleri tarafından
hazırlanmıştır.
- Görsel 19. "İskele", Komisyon üyeleri tarafından
hazırlanmıştır.
- Görsel 20. "Ana renkler", Grafik tasarım uzmanı
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 21. "Grafikte Temel Tasarım",
Hatice Aslan Odabaşı.
- Görsel 22. Öğrenci çalışmaları, Bursa Zeki Müren GSL.
- Görsel 23. "Tasarım Örneği",
<https://www.dreamstime.com, ID 35955837>
31.12.2016, 14:25
- Görsel 24. "Ara renkler", Grafik tasarım uzmanı
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 25. "Ara renklerin oluşumu", Grafik tasarım
uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 26. "Tasarım Örneği", Bridget Riley
<http://www.culture24.org.uk>,
06.04.2017, 12.24
- Görsel 27. "Sıcak-soğuk renkler", Grafik tasarım
uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
<https://www.dreamstime.com, ID 76143819>
06.11.2016, 00:01
- Görsel 28. "Sıcak renkler", Grafik tasarım
uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 29. "Kendi portresi", Rembrandt Van Rijn
<http://www.bildersuche.org>,
25.10.2016, 16:00
- Görsel 30. "Hasat", Francisco Goya
<http://autonomies.org>, 25.10.2016, 16:00
- Görsel 31. Öğrenci çalışması, Bursa Zeki Müren GSL.
- Görsel 32. "Soğuk renkler", Grafik tasarım
uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 33. "Ren Nehrinde Yıldızlı Bir Gece",
Vincent Van Gogh
<http://www.vangogh.net> 27.12.2016, 00:27
- Görsel 34. "Tarlada Süsenler", Vincent Van Gogh,
<https://uploads7.wikiart.org>,
25.10.2016, 00:20
- Görsel 35. "Soğuk Renklerle Tasarım"
<https://www.dreamstime.com, ID 52058310>
31.12.2016, 14:25
- Görsel 36. "Zıt (Kontrast) Renkler", Grafik tasarım
uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 37. "Zıt-Komplementer Renklerin
Oluşum Şeması", Grafik tasarım
uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 38. "Gelincikler", Claude Monet
Britte D. 1999, Modern Art,
Thames & Hudson Yayını, s. 24
- Görsel 39. "Gün Batımı", Komisyon üyeleri
tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 40. "The Circus (Sirk)", Georges Seurat
Buchholz, E. L ve Bühler, G. ve
diğerleri, 2012.
Başvuru Kitapları, Sanat, (çev.)
Derya Nüket Özer,
NTV Yayınları, s.377
- Görsel 41. "Çiğlik", Edvard Munch
<http://grafiksaati.org>,
26.10.2016, 22:30
- Görsel 42. Öğrenci çalışması,
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi,
- Görsel 43. Öğrenci çalışması,
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi,
- Görsel 44. "Yeşil Yüzey", Grafik tasarım
uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 45. "Beyaz-siyah", Grafik tasarım
uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 46. "Sarı", Grafik tasarım
uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 47. "Kırmızı", Grafik tasarım
uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 48. "Mavi", Grafik tasarım uzmanı tarafından
hazırlanmıştır.
- Görsel 49. "Grafikte Temel Tasarım",
Hatice Aslan Odabaşı
- Görsel 50. "Renk Çemberi", Grafik tasarım

GÖRSEL KAYNAKÇA

- uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 51. "Siyah, beyaz ve gri", Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 52. "Siyah-Beyaz Valör Geçişli Ton Çubuğu", Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 53. "Zıt renkler ve üç ana rengin karışım şeması", Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 54. "Kar", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 55. Öğrenci çalışması, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
- Görsel 56. Öğrenci çalışması, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
- Görsel 57. "Guernica", Pablo Picasso
Buchholz, E. L ve Bühler, G. ve diğerleri, 2012.
Başvuru Kitapları, Sanat, (çev. Özer D.N.), NTV Yayınları, s.431
- Görsel 58. "Ressam ve Paleti" Pablo Picasso
<https://www.guggenheim.org>, 27.10.2016, 10:10
- Görsel 59. "Self Portraits (Otoportre)", Maurits Cornelis Escher
<http://ssp11si.stanford.edu/>, 28.10.2016, 10:25
- Görsel 60. "Hollow Necker Küpü", Robin Hunnam
<http://www.op-art.co.uk> 28.12.2016, 11:00
- Görsel 61. Öğrenci çalışması, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
- Görsel 62. Öğrenci çalışması, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
- Görsel 63. "Dans Sınıfı", 1875-76, Edgar Degas Paris
Gordon, R. ve Forge, A. 1988, Degas, New York: Abradale Press, s. 63
- Görsel 64. "Başak Toplayan Kadınlar", Jean-François Millet, <http://www.magazynsztuki.pl>, 30.12.2016, 14:15
- Görsel 65. "Kroma Değerleri Şeması", Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 66. "Kırmızı Renk Kroması", Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 67. "Motherhood" (Annelik) Pablo Picasso
<http://www.astro.phy.ulaval.ca>, 30.12.2016, 14:34
- Görsel 68. "Mor Renk Kroması", Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 69. "Öğrenci Çalışması", Bursa Zeki Müren GSL.
- Görsel 70. "Otoportre", Paul Gauguin
Britt D. 1999, Modern Art, Thames& Hudson Yayını, s.67
- Görsel 71. "Kızıl Kavraz", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 72. "Mısır Tarlaları", Vincent Van Gogh
Beaujean, D. (2005) Vincent van Gogh, (çev.) Bulutsuz S. İtalya: Literatür Yayınları, s. 88
- Görsel 73. "Öğrenci Çalışması", Sivas Cumhuriyet Üni.
- Görsel 74. "Mavi Geçişli Ton Çubuğu", Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 75. "Sarı Geçişli Ton Çubuğu", Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 76. "Kırmızı Geçişli Ton Çubuğu", Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 77. "Ana ve Ara Renklere Siyah, Beyaz ve Gri Karıştırılmasıyla Oluşturulan Renk Şeması", Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 78. "Nilüferler Göleti Üzerinde Köprü", Claude Monet, <http://www.metmuseum.org>, 30.10.2016, 02:25
- Görsel 79. Komisyon tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 73. "Küçük Prens", İmge Çelik
- ### 4.ÜNİTE: PERSPEKTİF
- Görsel 1. Ağaçların, boyutları da aralıkları da daralır.
<https://www.dreamstime.com>, ID 544178
01.11.2016, 10:30
- Görsel 2. Aynı boyuttaki nesneler gitgide küçülüyor gibi görünüyorsa bu nesneler, gitgide uzaklaşıyor demektir.
<https://www.dreamstime.com>, ID 59886633
01.11.2016, 10:35
- Görsel 3. Aynı boyuttaki nesneler gitgide küçülüyor gibi görünüyorsa, bu nesneler, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 4. Tren rayları uzaklaştıkça küçülür ve birbirine yaklaşır. Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 5. "Baskı", 1770, Jean-Pierre-Laurent Houel, Hermitage Müzesi, Rusya
<http://www.arthermitaj.org>
- Görsel 6. "Peyzaj", Vincent Van Gogh
<https://img.literatuurplein.nl>,

GÖRSEL KAYNAKÇA

30.12.2016, 11:20

Görsel 7. Görselde çizgi perspektifiyle ilgili terimler gösterilmiştir.

Görsel 8. Dikdörtgen kutunun tek kaçış noktalı çizimi

Görsel 9. Dikdörtgen prizmanın ufuk çizgisinin üzerinde, üstünde ve altında tek kaçış noktalı çizimi

Görsel 10. Bir masanın tek kaçış noktalı çizimi, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 11. Tek Kaçış noktalı iç mekân çizimi, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 12. Tek Kaçış noktalı oda çizimi, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 13. Tek Kaçış noktalı oda çizimi, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 14. Tek Kaçış noktalı oda çizimi, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 15. Çift kaçış noktalı masa çizimi, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 16. Dikdörtgen kutunun iki kaçış noktalı çizimi, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 17. Dikdörtgen prizmaların ufuk çizgisinin üzerinde, üstünde ve altında iki kaçış noktalı çizimi, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 18. Üç kaçışlı perspektif çizimi, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 19. Üç kaçışlı perspektif çizimi, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
<http://wallpapers-images.ru>,
31.12.2016, 11:00

Görsel 20. Üç kaçışlı perspektif
<https://i.cbc.ca>, 09.02.2017, 15:18

Görsel 21. "Son Akşam Yemeği", Leonardo da Vinci
<http://www.ck12.org>, 31.12.2016, 14:00

Görsel 22. "Leonardo da Vinci",
<http://agniyogaineverydaylife.bestforums.org>,
18.01.2017, 11:28

Görsel 23. "İskelet", Leonardo da Vinci
<http://cciup.com>, 18.01.2017 11:30

Görsel 24. "Anatomi", Leonardo da Vinci
<http://www.drawingsofleonardo.org>,
18.01.2017, 11:32

Görsel 25. "Cenin", Leonardo da Vinci
www.sott.net, 18.01.2017 11:33

Görsel 26. Tek kaçış noktalı perspektif obje çizimi.

(Küp, silindir), Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 27. Göz seviyesi yukarıda, Göz seviyesi, Göz seviyesi aşağıda. Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 28. Şekil, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 29. Daireler, ufuk çizgisine yaklaştıkça elipsleşir. Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 30. Silindirin perspektifi, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 31. "Mavi Peyzaj",
<https://www.dreamstime.com>, ID 26377627
01.2017 14:10

Görsel 32. "Sapanca'da Bahar", Hoca Ali Rıza,
<https://line.do/tr>, 18.01.2017, 13:15

Görsel 33. "Gün Batımında Liman", Claude Lorrain
<http://ecole-durkheim.org/>,
18.01.2017, 13:55

Görsel 34. "Saint-Lazare Garı", Edouard Manet,
<http://www.bestliberalartscolleges.org>,
18.01.2017 14:15

Görsel 35. "The Lake Geneva seen from Montreux", William Turner: <https://collections.lacma.org> ,
18.01.2017, 14:22

Görsel 36. "Montmartre Bulvarı", Camille Pissarro
<http://www.camille-pissarro.org>,
18.01.2017, 15:00

Görsel 37. "Vetheuil Buz Kütelleri", Claude Monet
<http://grafiksaati.org>, 11.12.2016, 10:00

5.ÜNİTE: KOMPOZİSYON İLKELERİ

Görsel 1. "Natürmort", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 2. "Natürmort", Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL.

Görsel 3. "İnsanoğlu", Rene Magritte
<http://catalogo.artium.org>, 27.12.2016, 22:47

Görsel 4. "Taksim Meydanı", Nazmi Ziya Güran
<http://www.sakipsabancimuzesi.org/tr>,
27.12.2016, 00:30

Görsel 5. "Mor ve Mavi", Ferruh Başağa
<http://digital.sabanciuniv.edu>,
27.12.2016, 23:17

Görsel 6. "Kaftan", İsmail Acar
<http://digital.sabanciuniv.edu>,

GÖRSEL KAYNAKÇA

- 27.12.2016, 23:21
- Görsel 7. “Çiçekler”, Fikret Mualla
<http://digital.sabanciuniv.edu>, 27.12.2016, 00:27
- Görsel 8. “Balıkçı Dükkânı”, Eren Eyüboğlu
<http://digital.sabanciuniv.edu>, 28.12.2016, 21:29
- Görsel 9. “Natürmort”, Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL.
- Görsel 10. “Natürmort detay”, Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL.
- Görsel 11. Farklı Ölçü Büyüklüğünde Öğeler, Grafik tasarım uzmanı tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 12. “Bir Taş Köprü ile Peyzaj”, Rembrandt
<http://members.chello.nl>, 27.12.2016, 00:43
- Görsel 13. “Yaylada Yörükler”, Turgut Zaim
<http://www.sanatteorisi.net>, 27.12.2016, 01:12
- Görsel 14. “Natürmort Kompozisyon”, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 15. “Elmalı, Armutlu ve Testili Natürmort”, Gauguin, <http://www.bimago.fr>, 28.10.2016, 10:09
- Görsel 16. “Venere Dopo Botticelli”, Andy Warhol
<https://www.taringa.net> 18.10.2016, 11:04
- Görsel 17. “32 Campbell’s Soup Cans”, 1962, Andy Warhol, <http://britishstandardcupboards.co.uk>, 18.10.2016, 11:09
- Görsel 18. “Biber”
- Görsel 19. “Birim Tekrarı”
- Görsel 20. “Birim Tekrarı Renkli”
- Görsel 21. “Tekrar Eden Birimlerle Oluşturulan Görsel”, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 22. “Sonbaharda Epte Nehri Boyunca Kavaklar”, Claude Monet, <http://xoomer.virgilio.it>, 18.10.2016, 11:24
- Görsel 23. “Tekrar Eden Birimlerle Oluşturulan Görsel”, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 24. “Tekrar Eden Birimlerle Oluşturulan Görsel”, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 25. Öğrenci çalışmalarından örnekler, Bursa Zeki Müren GSL.
- Görsel 26. “Resitalden”, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 27. Öğrenci çalışmalarından örnekler, Bursa Zeki Müren GSL.
- Görsel 28. “Dengenin Oluşumunda Zıtlığın Etkisi”, Vasarely
<https://www.fineart.no>, 06.04.2017, 11.25
- Görsel 29. “Mantar”, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 30. “Zimba”, <https://www.dreamstime.com>, ID 7979146 15.11.2016, 13:35
- Görsel 31. “Maymun ile Otoportre”, Frida Kahlo
<http://lacapannadelsilenzio.it>, 28.01.2017, 12:09
- Görsel 32. “Mercele Lender”, Henri de Toulouse-Lautrec, <https://www.nga.gov>, 27.01.2017, 20:19
- Görsel 33. “Kolaj”, Öğrenci çalışması, Kocaeli GSL,
- Görsel 34. “Doğal obje, Nar”
<https://www.dreamstime.com>, ID 38273790 27.10.2016, 21:08
- Görsel 35. “Doğal obje, Portakal”
<https://www.dreamstime.com>, ID 28228578 27.10.2016, 21:10
- Görsel 36. “Natürmort, Elma Sepeti”, Paul Cezanne
<https://tr.khanacademy.org>, 27.10.2016, 23:17
- Görsel 37. “Narlı Natürmort”, Dario Pinto
www.dariopinto.it, 27.01.2017, 23:38
- Görsel 38. “Üzümler ve Elmalar”, Dario Pinto, Özel Koleksiyon, İtalya
www.dariopinto.it, 27.01.2017, 23:43
- Görsel 39. Marcel Duchamp, Sol: “Nü Bir Merdiven”, Elio Azalan Duchamp. Sağ: Marcel Duchamp “Hayat bir Merdiven”, Elio Azalan, <http://www.berliner-zeitung.de>, 27.01.2017, 01:03
- Görsel 40. “Demir”, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 41. “Peyzaj”, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 42. “Peyzaj”, Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 43. “Bakire, Çocuk ve Azize Anne”, Leonardo da Vinci Buchholz, E. L Ve Bühler, G. ve diğerleri, 2012. Başvuru Kitapları, Sanat, (çev. Özer, D. N.) NTV Yayınları, s.145.
- Görsel 44. “Oturma Odası”, Andy Warhol, 1948,

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Görsel, <http://blog.warhol.org>,
15.11.2016, 15:05
- Görsel 45. "Kırmızı Oda", 1908, Henri Matisse,
<http://www.abm-enterprises.net>,
12.10.2016 , 22:26
- Görsel 46. "Natürmort", Süleyman Seyyid
<https://www.msxlabs.org>, 18.10.2016, 13:10
- Görsel 47. "Eski Arabalar", Şeyda Kızılkaya
- Görsel 48. "Ağaç", Necla Erdoğan
- Görsel 49. "Meyve Sepeti", Caravaggio
<https://biblioklept.org>, 18.10.2016, 13:34
- Görsel 50. Frida Kahlo
<http://elvasomediolleno.guru>,
28.01.2017, 11:07

6.ÜNİTE: KOMPOZİSYON ÇEŞİTLERİ

- Görsel 1. "Doni Tondo", Michelangelo
<http://www.michelangelo.org>,
09.01.2017, 10:36
- Görsel 2. "Diş Çekici", Gerrit Van Honthorst,
<http://www.biusante.parisdescartes.fr>,
09.01.2017, 11:33
- Görsel 3. "Resimli Alegori", Johannes Vermeer
<https://www.artsy.net> 09.01.2017, 12:45
- Görsel 4. "Arkadyalı Çobanlar", Poussin
<https://www.khanacademy.org>,
09.01.2017, 13:23
- Görsel 5. "Mona Lisa". Leonardo Da Vinci
<http://www.ibtimes.co.uk>, 09.01.2017, 14:30
- Görsel 6. "Kutsal Aile", Raphael,
<http://www.wga.hu>, 09.01.2017, 14:35
- Görsel 7. "Madonna Sistina", Raffaello Sanzio
<http://www.exquisiteartz.co.uk>,
15.11.2016, 13:39
- Görsel 8. "Nicolaes Ruts", Rembrandt
<http://collections.frick.org>, 15.11.2016, 13:49
- Görsel 9. "Son Akşam Yemeği", Leonardo Da Vinci
Buchholz, E. L ve Bühler, G. ve diğerleri,
2012. Başvuru Kitapları, Sanat, (çev.) Özer,
D. N. NTV Yayınları, ss.147
- Görsel 10. "Otoportre", Raffaello
<http://www.albertina.at>, 15.11.2016, 13:54
- Görsel 11. "Madonna ve çocuk", Raffaello
<http://www.wga.hu> , 15.11.2016, 13:59
- Görsel 12. "Diyagonal"
<https://www.dreamstime.com>, ID 14888323
27.10.2016, 21:08
- Görsel 13. "Diyagonal"
<https://www.dreamstime.com>, ID 3102900
27.10.2016, 21:35
- Görsel 14. "Diyagonal"
<https://www.dreamstime.com>, ID 870595
27.10.2016, 21:12
- Görsel 15. "Taberiye Gölü'nde Fırtına", Rembrandt
<http://www.gardnermuseum.org>,
15.11.2016, 13:21
- Görsel 16. "Son Akşam Yemeği", 1658-69, Tintoretto,
İtalya, <https://www.msxlabs.org>,
15.11.2016, 16:00
- Görsel 17. "Hayvanların Yaradılışı", Tintoretto
<http://www.frammentiarte.it>,
27.01.2017, 11:03
- Görsel 18. "Deniz Kabuğu", Pastel Tekniklerine Dair Her
Şey, Parromon, 2002, İnkılap Kitabevi
- Görsel 19. Tablonun Kompozisyon Şeması +
Grafik tasarım uzmanı tarafından
hazırlanmıştır.
<http://www.pieter-bruegel-the-elder.org>,
27.01.2017, 11:21
- Görsel 20. "Yumurta Dansı", Pieter Bruegel
<http://www.pieter-bruegel-the-elder.org>,
27.01.2017, 11:24
- Görsel 21. Tablonun Kompozisyon Şeması +
Grafik tasarım uzmanı tarafından
hazırlanmıştır.
<http://www.sanalmuze.org>,
27.01.2017, 14:03
- Görsel 22. "Gezintide Kadınlar", Osman Hamdi Bey
<http://www.sanalmuze.org>,
- Görsel 23. "Yeşil Cami Önü", Osman Hamdi Be,
<http://www.tayproject.org>
- Görsel 24. Osman Hamdi Bey.
<http://www.ressamlar.gen.tr>
- Görsel 25. "Kahve Ocağı", Osman Hamdi Bey.
<http://www.radyokibele.wg.vu>
- Görsel 26. "The Milkmaid" Sütçü Kız, J. Vermeer
<https://www.onlinegalerij.nl>
- Görsel 27. "Narkissos", Michelangelo Caravaggio
<http://useum.org>
- Görsel 28. "Yumurta Pişiren Yaşlı Kadın", Velazquez
<http://www.diegovelazquez.org>
- Görsel 29. "Yakup'un Duası", Rembrant
<http://www.wga.hu>

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Görsel 30. "Renkli kuru boya", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 31. Kuru Boya Çalışması, Morgan Davidson
www.fubiz.net 27.10.2016 21:00
- Görsel 32. "Çini Örneği"
<https://www.dreamstime.com>, ID 5405888
27.10.2016, 21:08
- Görsel 33. "Çini Örneği"
<https://www.dreamstime.com>, ID 47921650
27.10.2016, 21:08
- Görsel 34. "Yağcıbedir Halısı", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 35. Gölcük, Bolu
<https://www.dreamstime.com>, ID 54758565
27.10.2016, 21:08
- Görsel 36. "Dekorasyonda simetrik kompozisyon", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 37. "Dekorasyonda asimetrik (dağınık) kompozisyon" Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 38. Ebru Sanatı
<https://www.dreamstime.com>, ID 44257507
27.10.2016, 21:08
- Görsel 39. Çini Sanatı
<https://www.dreamstime.com>, ID 12121499
27.10.2016, 21:08
- Görsel 40. Nusret Çolpan.
<http://tarhivemedeniye.org>
- Görsel 41. "Gravür", Hayati Misman
- Görsel 42. Tahterevalli
<https://www.dreamstime.com>, ID 51992748
27.10.2016, 21:08
- Görsel 43. "Beyaz At", Gauguin
<http://www.musee-orsay.fr>,
25.12.2016, 10:25
- Görsel 44. "Narlar Ve Ayvalar", Şeker Ahmet Paşa
<http://www.sanattheorisi.net>,
25.12.2016, 11:23
- Görsel 45. Simetrik – Asimetrik
<http://matdersanlatimi.tr.gg>,
25.12.2016, 12:33
- Görsel 46. "Sepet ve Meyveler", Cezanne
<http://www.parafrasando.it>,
25.12.2016, 16:30
- Görsel 47. Şeker Ahmet Paşa
<http://www.sanattheorisi.net>,
26.12.2016, 11:16
- Görsel 48. "Karpuzlu Natürmort", Şeker Ahmet Paşa
<http://ressamlar.parkeci.net>,
26.12.2016, 11:25
- Görsel 49. "Talim Yapan Erler", Şeker Ahmet Paşa
<http://www.sanattheorisi.net>,
26.12.2016, 11:28
- Görsel 50. Geyikli Peyzaj, Şeker Ahmet Paşa
<http://www.sanattheorisi.net>,
26.12.2016, 11:29
- Görsel 51. "Kompozisyon", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 52. "Kompozisyon", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 53. "Kompozisyon", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 54. "Kompozisyon", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 55. "Kompozisyon", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 56. "Kompozisyon", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 57. "Kompozisyon", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 58. "Kompozisyon", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 59. "Tren Garı", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 60. Öğrenci Çalışması, Kocaeli GSL
- Görsel 61. "Kompozisyon", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 62. "Heykel", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- 7. ÜNİTE: MODÜLER ÇALIŞMALAR**
- Görsel 1. "Kozalak"
<https://www.dreamstime.com>, ID 35249592
27.10.2016, 10:23
- Görsel 2. "Ayçiçeği", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 3. "Kozalak, detay", Çiğdem Saç
- Görsel 4. "Ayçiçeği, detay",
<https://www.dreamstime.com>, ID 32823282
27.10.2016, 10:28
- Görsel 5. "Kozalak Örneği", Komisyon üyeleri tarafından hazırlanmıştır.
- Görsel 6. "Kozalak Örneği", Komisyon üyeleri

GÖRSEL KAYNAKÇA

tarafından hazırlanmıştır.

- Görsel 7. "Birim örnekleri",
<http://ind5.ccio.co> , 27.10.2016, 10:30
- Görsel 8. Öğrenci Çalışmaları, Konya Çimento GSL.
- Görsel 9. "Katlar Arası/Botanik", Francisca Prieto
<http://www.jaggedart.net> 30.12.2016, 23:29
- Görsel 10. "Katlar Arası/Botanik", Francisca Prieto
<http://www.jaggedart.net> 30.12.2016, 23:29
- Görsel 11. " Renkli Birim Çalışması", 2014,
Hülya Kandemir, Gazi Üniversitesi, Güzel
Sanatlar Enstitüsü'ne armağan edilmiştir.
Ankara.
- Görsel 12. " Renkli Birim Çalışması", 2014,
Hülya Kandemir, Gazi Üniversitesi, Güzel
Sanatlar Enstitüsü'ne armağan edilmiştir.
Ankara.
- Görsel 13. Renkli Birim Tekrarı Örneği
<http://blog.fromjapan.co.jp>,
15.12.2016, 15:30
- Görsel 14. Tara Donovan, Yön birim tekrar Örneği
<http://www.theartblog.org>,
25.12.2016, 18:30
- Görsel 15. "Akdeniz", İlhan Koman
<http://www.delinetciler.org>, 25.12.20, 19:00
- Görsel 16. "Heykel, Biçim Birim Tekrarı Örneği",
2017, İzzet Baysal Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Öğrenci çalışması, Bolu
- Görsel 17. "Kuru Kalem Birim Tekrarı Örneği", Jennifer
Maestre, <http://www.etoday.ru>,
25.12.2016, 20:00
- Görsel 18. Öğrenci çalışmaları
<http://tasarim4.tr.gg>, 31.12.2016, 00:32
- Görsel 19. Öğrenci çalışmaları
<http://tasarim4.tr.gg>, 31.12.2016, 00:32
- Görsel 20. Motohiko Odani
<http://www.mori.art.museum>,
26.12.2016, 10:30
- Görsel 21. Motohiko Odani
<http://www.mori.art.museum>,
26.12.2016, 11:00
- Görsel 22. MC Escher
<http://www.investigacionyciencia.es>,
26.12.2016, 11:18
- Görsel 23. MC Escher
<http://www.mcescher.com>,
26.12.2016, 11:20
- Görsel 24. MC Escher
<http://www.mcescher.com>,
26.12.2016, 11:30
- Görsel 25. Öğrenci Çalışmaları, Konya Çimento GSL.
- Görsel 26. Öğrenci Çalışmaları, Konya Çimento GSL.
- Görsel 27. "Küp Şeker"
<https://www.dreamstime.com>, ID 16420956
27.10.2016, 10:23
- Görsel 28. "Çatal"
<https://www.dreamstime.com>, ID 53579005
27.10.2016, 10:23
- Görsel 29. "Pipet"
<https://www.dreamstime.com>, ID36054013
- Görsel 30. "Makarna"
<https://www.dreamstime.com>, ID 70073342
27.10.2016, 10:23
- Görsel 31. "Kürdan"
<https://www.dreamstime.com>, ID 8957325
27.10.2016, 10:23
- Görsel 32. "Mandal"
<https://www.dreamstime.com>,
ID 3272006392, 27.10.2016, 10:23